

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Forfatteren er Manufacturhandler i
Frederiksberggade i Kjøbenhavn Julius Jensen,
jaa hvis Skilt staar: SOVER ALDRIG.
Hans Portrait findes Side 227, 244 og 247.

For 30 Aar siden

Rejseminder af "TODAYS BROR"

ATARNE HANSEN

FOR 30 AAR SIDEN

FOR 30 AAR SIDEN

REJSEMINDER

AF

TONYS BROR

UDGIVET AF
MEDLEMSBLADET FOR DANSKE HANDELSREJSENDEFORENINGER
TIL FORDEL FOR
FORENINGEN AF DANSKE HANDELSREJSENDE
OG
HANDELSREJSENDEFORENINGEN AF 1886

KJØBENHAVN

1 - 9 - 2 - 2

TONYS BROR
FOR 30 AAR SIDEN

Print: Christtæu's Bogtrykkeri, København K.

TIL LÆSEREN

Da jeg begyndte at offentliggøre mine Rejseminder i „Medlemsbladet for danske Handelsrejsendeforeninger“, anede jeg ikke, at disse beskedne Optegnelser skulde faa det Omfang, som den nu foreliggende Bog bærer Vidnesbyrd om.

Men den Kontakt, som straks kom i Stand mellem disse Minder og saavel mine gamle som nye Kolleger, ansporede mig saaledes, at jeg — uden at jeg i Grunden selv fra først af vidste det — opdagede, at jeg havde paataget mig en Opgave, som jeg ikke alene fik kær, men som ogsaa, efterhaanden som „Minderne“ skred frem, fik en vidererækkende Betydning, idet denne lille Bog i al sin Fordringsløshed tegner et sandru Billede af den Handelsrejsendes Liv i Tiden omkring Aarhundredeskiftet.

Det har i det forløbne Aar været mine gladeste Timer, naar jeg efter mit daglige Arbejde har kunnet fordybe mig i Minderne fra hine Tider, som allerede nu synes saa fjerne, og jeg kan med Sandhed sige, at ingen Bog er bleven til med mere Lyst fra Forfatterens Side.

Jeg ved nok, at man med Berettigelse kan kritisere mangt og meget — baade, at jeg har medtaget Ting, som efter manges Mening burde være udeladt, og udeladt Ting, som burde være medtaget, ligesom jeg, uden derfor at være enig med ham, fuldt ud forstaar en

æret Kollegas Bemærkning om, at „man skulde saamænd tro, at de Handelsrejsende i de Tider ikke bestilte andet end at spise, drikke og more sig”.

Men trods alle Mangler tror jeg alligevel, at det nogenlunde er lykkedes mig at faa det frem, som jeg tilstræbte — at ældre nulevende Rejsende gennem disse Blade kan genleve nogle af de Aar, som de, trods alle Besværligheder og de uundgaaelige Skuffelser, som Livet gudskelov bereder. en, alligevel tænker tilbage paa med Glæde og Tak — ikke mindst for det gode Kammeratskabs Skyld, og at den Generation af Rejsende, som kom efter os, kan danne sig en Forestilling om den Rejsendes Liv og Vilkaar i den Tid Bogen omhandler. Og dernæst vil Efterslægten gennem denne Bog — maaske om hundrede Aar — faa Oplysninger, som vil være af Betydning, naar en Gang de Handelsrejsendes Historie skal skrives.

Jeg beklager kun, at jeg ikke — naturligvis kun i denne Forbindelse — er bare 10 Aar ældre — for saa vilde jeg have bevæget mig i 80ernes Rejseliv, som sikkert har haft langt flere Tillokkelser for en Pen, der holder af at fordybe sig i Minder, men jeg vil ønske, at en eller anden gammel Rejsende af „denne Aargang“ vil tage Tanken op — det vilde være baade morsomt og interessant.

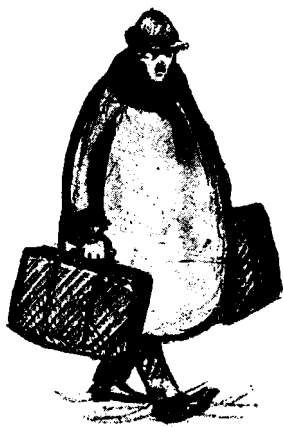
Før jeg slutter disse indledende Bemærkninger, beder jeg hver og en af mine Kolleger, som ved at tegne sig for Bogen, har muliggjort dens Fremkomst, modtage min hjerteligste Tak — det vil være min bedste Løn for mit Arbejde, at Overskudet til Fordel for de gamle Foreninger bliver stort, thi det har altid været min Stolthed at pege paa det Sammenhold og Kammeratskab, der i min Rejsetid herskede blandt den danske Handelsrejsendestand.

Dernæst vil jeg takke alle, som ved at sende Billeder og Oplysninger har bidraget til at gøre Bogen mere værdifuld, samt alle de gode Kolleger, som har paataget sig det Arbejde at forhandle Værket. Herigennem har de ydet deres vægtige Bidrag til Bogens Sukces.

Sidst og ikke mindst vil jeg takke Hr. Redaktør *Chr. Bölling* for den Støtte og Forstaaelse og den Hjælp, han har ydet mig i enhver Retning — det har været en Fest at samarbejde med ham. Hans storartede Humør — hans frejdige Syn paa Livet — hans logiske Opfattelse og Evne til med en hurtig Tanke at ramme det centrale og feje al overflødig Snak til Side, har været en uvurderlig Hjælp for mig — ja jeg tør sige, at uden ham var Bogen overhovedet ikke bleven til.

Tonys Bror.

STOREHEDINGE

Et af de første Aar i Halvfemserne hændte det, at der en Aftenstund kom en ung Rejsende til denne udmærkede By, og da der ikke var nogen Hotelkarl paa Stationen, maatte han lade sig Bagage blive paa denne, og selv vandre gennem Gaden til Torvet, hvor han spurgte efter Byens Hotel. Han blev vist ned ad den næste Gade, og traadte straks efter ind gennem Hotel „Gustav Adolf“s Port og derfra ind i en stor Stue, hvor der var Sand paa Gulvet og smaa Borde langs Væggene. Rundt paa disse sidste hang Reklamer fra forskellige Vin- og Ølfirmaer, og Stuen var delt ved Hjælp af et stort Tæppe, som med en kraftig Haandbevægelse kunde trækkes til Side.

Midt paa Gulvet gik en noget svær og temmelig høj Mand frem og tilbage med lange Skridt og dampede paa en halvlang Pibe af den Slags, som man ser bliver brugt meget paa Landet.

Da den Rejsende viste sig i Døren, stoppede han pludselig op og saa forbavset paa ham. Saa tog han Piben af Munden og satte den ene Haand i Siden og mere raabte end sagde: „Hva' Fanden vil De i denne fnattede By efter — her er s'gu ikke noget at tjene — — —“

Saa fortsatte han sin Marsch og bakkede videre. Den Rejsende blev staaende ved Døren noget forbavset over denne Velkomsthilsen, og spurgte lidt efter temmelig beskedent: „Tror De, at Værten er til Stede?“ Manden paa Gulvet standsede igen og saa paa den Rejsende.

Carl Maglekilde Petersen.

„Værten? — Værten, det er Fanden gale mig — *mig!* Og jæ' er *Madsen!* Ha, ha, ha! — Værsgo' og tag saa Plads! Værsgo'!“ Nu lo den Rejsende ogsaa, og medens de vekslede Haandtryk, fortsatte Værten: „Næh! — ser De — dette her er et Hundehul, og her er s'gunte noget Grin at komme efter — hvem ska' De besøge?“

Den Rejsende fortalte troskyldig hvem hans Ærinde gjaldt, og Madsen karakteriserede Navnenes Indehavere paa sin ejendommelige maglekildeagtige Manér.

„Kunde jeg ikke faa noget at spise?“ spurgte pludselig den Rejsende, „for jeg er vældig sulten? Saa kan vi jo sidde og sludre lidt, mens jeg spiser — maaske en god lille Bøf?“

Madsen standsede sin Gang med et Sæt og hans Øjne blev store og runde.

„Bøf, sagde De, gode Herre, De vil gerne ha' Bøf — ja, ser De, jæ ska' betro Dem — det vilde jæ Fanden ta' mig ogsaa gerne ha' — hvis a jæ bare kunde faa det, — men hvor Fanden tror De man kan faa Bøf fra i saadan et Hul som dette her, hvor der ikke bliver slagtet en Spædekalkv hver fjortende Dag — hva'? — Ha! ha! ha — næh — ser De, De ka' faa noget Smørrebrød, ka' De faa — Ser De! — — —“

Chr. Fuglede.

Den Rejsende morede sig øjensynlig over denne originale Hotelvært, som nu dampede videre paa sin Pibe

— og dampede saa stærkt, at der stod en hel Taage i Rummet.

„Naa ja, ja da,“ svarede den Rejsende, „naar bare jeg faar noget saa snart som muligt, beder jeg Dem give mig for Eksempel to Stykker Rugbrød med — —“

Her stoppede Madsen ham med en Haandbevægelse.

„Naa, saa De tror maaske, at De saadan ka' faa, hvad De vil ha' her? De ka' maaske lide at faa Rejer og Radiser — eller Lam-mesteg med Agurkesalat — li'som de andre Feinschmechere — hva'? — Næh! Ser De, la' vos bare om det — — —“

Saa gik han hen til Væggen og slog et Brædt ned og raabte ud gennem Lemmen: „Anna! — Hallo! — Seks Stykker Smørrebrød i en Ruf! To med Spegepølse, to med Æg og to med Ost — men rask!“

Saa slog han Lemmen i med et Klask og fortsatte sin Vandring op og ned ad Gulvet.

Hans Jensen.

det, saa kunde han la' være — hvad rager det mig — en skønne Dag kommer saadanne Badutspringere vel ogsaa og forlanger „Møjkow“ eller hva' al det Skidt nu hedder — næh! man er da'nte tosset — hva'?“

Ser De, kære Læsere, saadan var Hotelforholdene i

Jens Andersen.

„Næh! Ser De — alle disse ny-modens Rejsende — de kommer her og stiller Fordringer a' Helvede til — den ene vil ha' Carlsberg og den anden vil ha' Tuborg — i Gaar var der en, der vilde ha' Hennessy — Hennessy! Ha! ha! Jæ sa' til ham, at han kunde rende og hoppe — han kunde faa Langhoffs tre Stjerner, og naar jæ' kunde drikke den, saa kunde han vel ogsaa, og hvis han ikke vilde

Storehedinge, da jeg kom dør første Gang, men nu er Madsen forlængst død og borte, og det er vel „Trofast“ ogsaa. „Trofast“ var Madsens Søn. Han var en Slags Karl paa Hotellet, men laa stadig i Klammeri med Faderen og blev jævnlig smidt ud, men luskede altid ind igen — ligesom en Hund. Saa døbte de Rejsende ham „Trofast“.

Ulrich Jacobsen.

Hotellet blev senere overtaget af et Konsortium og ombygget og Rørstrøm blev Vært. Han var virkelig en meget flink Mand, men han havde saa mange Børn og kunde derfor ikke rigtig faa noget ud af det, og til Slutning maatte han fortrække derfra. Senere gik det bedre, da der kom nye Folk ved Roret.

Men i den gamle Tid — altsaa Madsens — har jeg oplevet Aftener, som jeg aldrig glemmer. Det var, naar *Maglekilde Petersen* fortalte Historier. For Efterverdenen er jo disse Historier bevaret gennem hans Bøger, men hvem der ikke har hørt ham fortælle dem — ikke paa Tribune, men i Kollegalag ved en dampende Rompunsch, — har ikke Begreb om disse Historiers Værdi. Vi havde lét saaledes, at vi næste Dag var ømme i Mellemgulv og Ryg — og som *Fuglede* kunde brøle af Latter, — ja, jeg tror ogsaa nok, at baade *Hans Jensen* fra Rafn, Aalborg, *Oscar Strandgaard* og *Ulrich Jacobsen* morede sig lige saa meget, naar *Maglekilde* fortalte — det var morsomme Aftener og Oplevelser, som man aldrig glemmer. Senere husker jeg, at jeg ofte her traf den prægtige *Jens Andersen*, hvis altfor tidlige Død vi alle beklagede.

Oscar Strandgaard.

Storehedinge var for Resten en af de Byer, hvis

Folkeliv det lønnede sig at studere — ligesom Præstøf. Eks. og Køges. Men Storehedinge ligger jo lidt længere borte fra alfar Vej, og denne Omstændighed sætter altid sit Præg paa Byen. Hvor har jeg ikke siddet og lyttet til de gode Borgeres Diskurser og Meninger om Byens Ve og Vel, og hvor har jeg ikke moret mig over deres Opfattelser og deres Fortabelser i Bagateller, som vi andre, der er tvungen ind i lidt større Forhold, slet ikke kan forstaa eller fatte.

Men for Resten, Forretningslivet er slet ikke daarligt i Storehedinge. *Niels Beck* for Eksempel har i mange Aar haft en glimrende Forretning og lige saadan *Thorvald Beck*, som slet ikke — trods Navnet — er i Familie med Niels.

Hvor har jeg ikke tit og ofte siddet nede i Thorvalds dejlige Have saadan en Sommeraften i Selskab med en kold Sodavand — og saa Thorvald naturligvis. Og saa vil jeg slet ikke tale om *Carl Grønvold* og *Richter*, som jo var kongelig Agent. Det er da min Sandten Folk, der har forstaaet deres Kram, ligefrem Smaakonger i deres Virksomheder dernede paa Stevns. Og de er ikke gaet af Vejen for nogetsomhelst — deres Hønsefarme var endogsaa anlagte efter en ganske kolossal Maalestok. I det hele taget har der altid været det ved Storehedinge Købmænd, at de har længtes efter mere og mere Virksomhed — se *Aarslev Jensen* for Eksempel — jeg tror min Sandten, at han tjente mere paa sin Hestehandel end paa sin Manufakturhandel, skønt den var all right. Men baade han og hans Hustru var alle Dage lige flinke og lige hesteinteresserede, og jeg tror nok, at Fru Jensen gjorde de bedste Hestehandler, hvilket jo ikke var saa underligt, da hun var Datter af en Slagter. Saa var der „*Jacob*“, som han almindelig kaldtes — *Jacob Hansen*, som var Indehaver af *Vett & Wessel* der i Byen. Jeg tror nok, han blev Ridder af Dannebrog, men han har ogsaa i en Menneskealder trolig holdt Talen for Kongen, naar der var nogen Borgerfest i Byen, og er der nogen, der kunde holde en Tale, som baade var alvorlig og vittig, var det skam Jacob Han-

sen. Og jeg maa sige, at hyggelig var han altid, ogsaa paa Tomandsshaand, for naar han trak Øjenbrynene i Vejret og afleverede en af sine berømte Smaahistorier, gad jeg nok se den, der kunde holde sig alvorlig.

Men naar Klokken saadan blev henad 4, samledes man gerne paa Hotellet og sludrede om Byens Anliggender — akkurat som i de vestjydske Smaabyer, og det skete altid ved et Glas Øl, og ved disse Smaasammenkomster traf jeg *Siegfred Olsen*, som var baade Bogtrykker, Boghandler og Redaktør af Byens Avis, og Bagermester *Bech*, for ikke at tale om Overretssagfører *Larsen* og *Arctander*, der var Distriktslæge. Baade *Richter* og *Grønvold* kiggede ogsaa gerne derover ved den Tid (deres Forretninger var jo lige overfor Hotellet), men det var kun ganske faa Øjeblikke, de ofrede paa Samværet med deres Medmennesker saadan til Hverdagsbrug — deres Forretninger forbød dem at være længe borte ad Gangen, men de to *Kraus'er* — baade Murmesteren og Maleren — har jeg faaet mig mangen en god Passiar med. Det var meget sjældent, at jeg saa *Kønig* der, men jeg har tit og ofte gaet ind til ham i hans Butik, for ham holdt jeg meget af at tale med — han var saa rar og hyggelig og gammel-dags, og det var hans Forretning for Resten ogsaa.

Nu er Storehedinge i de senere Aar begyndt at blive moderniseret, og den udvider sig jo ogsaa, Villæer skyder op alle Vegne, men Byen er nu en Gang lille, og nogen Storby bliver den vist aldrig. Det kan ogsaa være det samme, for jeg synes, at som den var med de stille Gader og den smukke Kirkegaard, saaledes vilde jeg altid glæde mig ved at gense den.

Og Landet omkring — hvor er det smukt og tiltalende, og hvor er Gaardene og Herregaardene smukke og velholdte. Naa, her residerede jo ogsaa alle de store *Scavenius'er* — baade den berømte *Jacob*, som var en af de store Forgrundsfigurer i Provisorieaarene, ja, det var jo i Grunden ham og Fættereren *Estrup*, der var Meister for det saa omdisputerede Stykke Danmarkspolitik, som den nuværende Generation knapt nok kender noget

til, men som for os noget ældre staar som en Mærkepæl i den nyere Danmarkshistorie. Naturligvis naaede jeg aldrig saa højt, at jeg aflagde Visit hos Kammerherren paa Gjorslev, skønt jeg for Resten tror, at baade han og jeg kunde have haft Udbytte af en fornuftig Passiar sammen, saadan efter en god Frokost ved en Cigar og en Kop Kaffe.

Men Storehedinge som By hører til de stille i Landet. Der tales ikke meget om den, den lever sit stille Liv for sig selv, men jeg véd ikke — den er i Grunden af den Slags Byer, som der heldigvis er en Del af i Danmark — og jeg siger heldigvis, fordi der gives adskillige Byer, som ligesom bliver vigtige og fornemme, naar de naaer et vist Tusindtal af Indbyggere. Saa begynder man at lave Klikker, og Byens Indbyggere inddeles i den fine Ende og den mere borgerlige Ende, og kommer man til saadan en By og faar levet sig lidt ind i Forholdene, er man lige ved at kaste op af bare Væmmelse over Menneskenes Dumhed — men i Storehedinge! Næh! Der kan De tro, der er et jævnt og godt og folkeligt Tilsnit over det hele, og det var en Fornøjelse en Vinteraften at sidde og slaa en Sludder af med Borgmesteren og Branddirektøren, som vistnok hed *Permin*, og det generede slet ikke de Herrer det mindste, om Bødker *Andersen* eller Farver *Jensen* eller Kobbersmedemester *Hallgren* blandede sig i Samtalen og maaske spurgte om Forlov at flytte med sin Toddy over ved deres Bord — næh! det manglede skam bare.

Derfor kan jeg godt lide Storehedinge, hvilket jeg ogsaa sagde til *Eiler* en af de sidste Gange, jeg var dernede. Ja, *Eiler*, han var nu saadant et brilliant Menneske — jeg kendte baade ham og hans udmærkede Hustru ligefra den Gang, da de drev Manufakturhandel i Haslev, hvor det altid var en Fest at komme. Ak! ja, det var hyggelige Tider, naar *Eiler* lod spænde for og kørte os ud til det dejlige Vemmetofte og Bregentved — det var lystige Dage, som jeg aldrig glemmer.

NYKØBING PAA MORS

Jeg husker som det var i Dag den første Gang jeg med Færgen lagde til Bolværket i Nykøbing, og den gamle Hotelkarl — ham der var før *Anders* — tog imod mig og afleverede mig paa *Bendix Hotel*. Jeg husker, at det var sèn Aften, og at jeg lagde Mærke til den nye Kirke, som ligger ligeoverfor Hotellet, og da jeg traadte ind i Restaurationslokalerne igennem den forreste Billardstue, fik jeg straks Øje paa *Bendix*, som sad og spillede L'hombre i et Hjørne af Stuen sammen med Toldassistent *Schmidt*, *Brønnum*, *Hillers* og en Handelsrejsende, som jeg senere blev præsenteret for — det var den brillante *Voetmann* fra *Hvalsøe* og *Erlandsen*. Vi blev senere paa Rejsen rigtig gode Venner.. Og „*Monkey*“ — det var *Bendix Hund* — sad i Sofaen ved Siden af sin Herre, og saa ligesaa klog ud som den i Virkeligheden var. I det andet Hjørne sad *A. C. Jensen*, *Niels Cortsen* og *Mads Mortensen* og spiste Østers sammen med en anden Handelsrejsende, og ligesaa stille man var ved det første Bord, ligesaa højrrøstede og muntre var de ved det andet.

Der sad endnu et Par Mennesker i Lokalet — blandt andre husker jeg Købmand *Møgelvang* og Manufaktur-

handler *Christensen*, der senere blev Læderhandler. Nede i den store Sal bag Billardsalonen var der „dramatisk Aften“ — det vil sige, at en Kreds af Byens Borgere og Borgerinder samledes visse Aftener om Maaneden og oplæste Skuespil og Nyheder paa det literære Omraade, hvilket beviste, at Byen var aandelig levedygtig, hvad den for Resten ogsaa var. Hvordan det nu gik eller ikke gik, saa er en Ting sikker, at før Klokken var 12 var jeg midt i en Forsamling af brillante Mennesker, og jeg husker, at der kom flere Østers og mere Vin, og vi havde det umaadeligt muntert, og det blev Morgen inden jeg kom op ad Trapperne til mit Værelse paa første Sal, hvor der senere meget à propos fandtes smaa Skilte, som formanede Natteravnene til at huske paa dem, „der sover“.

Den næste Dag, da jeg var ude at se paa Byen, som jeg saa for første Gang, traf jeg Uhrmager *Klock*, og sammen med ham og mine nye Venner fra den foregaaende Aften, gik vi hen i Haandværkerforeningen, hvor der fandtes nogle brillante Kegelbaner, og her tilbragte vi det meste af Dagen, og slog alle Ni om Kongen — det vil sige, naar jeg siger *vi*, saa maa jeg dog undtage mig selv, som, saavidt jeg husker, vandt Dagens Verdensmesterskab i „Skæve“.

Om Aftenen gik vi ud i Byens smukke, lille Anlæg, som jeg senere, naar jeg om Sommeren besøgte Nykøbing, altid gæstede om Morgenen, idet jeg gik min Tur til det forfriskende Bad i Limfjorden, og saa var *A. C. Jensen* og *Mads Mortensen* altid mine trofaste Følgesvende.

Men noget af det, som var allerbedst ved Nykøbing, var denne Bys Østers. Efter sigende faas her de bedste Østers i Verden. Her er som bekendt Centraldepotet for Østersfiskeriet i Limfjorden, og fra denne Østersstation udgaar alle de Østers, der spises i Danmark. Dejlige er de smaa Skaldyr, som bliver serveret her saa friske, som man overhovedet kan faa dem, og det var jo intet Under, at man derfor altid, naar man var i Nykøbing, spiste Østers til Frokost, Middag og Aften — og somme

Tider om Natten med, for det hændte jo, at *Cortsen* blev lidt længe paa Hotellet, og var man saa nogle Stykker, som blev paa den anden Side Kl. 12, saa kan det jo ikke nægtes, at et Dus. friske Østers med et Glas Øl til var noget, man ikke gik af Vejen for. Og det kunde hænde, at det blev lovlig tidlig, inden man kom til Køjs.

P. L. Voetmann.

Det er for Resten helt vemodigt at tænke paa den Gang, for nu er jo mange af dem, der i hine Tider gav Byen Kolorit, borte — *A. C. Jensen*, som var en meget populær og ligefrem Mand, døde i en ung Alder, og *Niels Cortsen*, solgte sin Forretning og flyttede til en anden By — jeg tror det var Roskilde, men her mødte han

en saadan Konkurrence, at han efter faa Aars Forløb holdt op her ogsaa, og slog ind paa helt andre Baner. Saa var der *Brinkmann*, som afstod sin gamle Forretning til Sønnen, som syntes, at alt skulde være saa stort, og derfor rev den gamle Købmandsgaard ned til Grunden og byggede et pragtfuldt Varehus med saa mange Værelser og med saa mange Afdelinger, der overgik hverandre i Elegance, at Folkevittigheden døbte hans luxuriøst udstyrede Kontor for „sjette Afdeling“. Og et Par Aar efter maatte han ogsaa forlade det hele, og efter at have vejetret nogle Aar i København, slog han sig ned i Udlandet.

Anton Leth.

Og saadan er de forsvundne allesammen — næsten da. Det vil sige *Mads Mortensen*, han forstod bedre at klare Ærterne — han afstod sin Manufakturforretning og blev Klædefabrikant, og hans Fabrikat er nu anset over hele Danmark.

Mange gode Minder har jeg fra denne By, hvor jeg

har tilbragt hyggelige Timer sammen med *Anton Leth* og *Carl Madsen* — hvor var det ikke prægtige Kolleger — for ikke at tale om *Wadskjær*, som, naar jeg endnu af og til møder ham, og vi veksler Haandtryk, genkalder gamle glade Minder. Jeg mindes ogsaa herfra vor hæderkronede Kollega *Jens Jensen*, og vor allesammens Ven *Jens Skyum*, som med sit dejlige syngende Ærømaal vandt alles Hjerter. Her traf jeg ogsaa en Gang *A. Chr. Møller*, der som saa mange andre altfor tidlig vandrede til den store Armé.

Men smukt er der oppe paa den lille frugtbare Ø, og enten man tog en lille Tur ned forbi *Dueholm* til *Frydslund* og fik sig en fornuftig Eftermiddagspassiar med Forpagter *Levring*, eller helt nordpaa op til *Sø* norden for *Draaby*, hvor de prægtige *Mansa'er* residerede, baade Godsejeren og Løjtnanten og Forpagteren, saa havde man ligestraks Udbytte af at lære disse Mennesker at kende. Man kunde jo ogsaa tage en henrivende Tur fra *Nykøbing* vestpaa til *Frøslev*, hvor Forpagter *Christensen* residerede paa *Frøslevgaard*, eller til *Løderup*, hvor man aldrig maatte forsømme at hilse paa den intelligente Husejer *Christensen*, hvis Ejendom laa saa smukt her omgivet af en tiltalende velplejet Have.

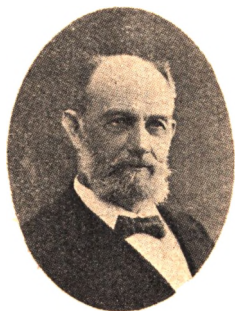
Carl Madsen.

Men naturligvis — Byen var jo altid den Plads, som holdt mig mest og stærkest fangen — navnlig i *Bendix Tid*, da denne udmærkede Hotelvært og hans fortræffelige Hustru drev Hotellet. Maden var jo aldeles storartet, og jeg glemmer aldrig den varme Tærte, som jeg fik til Dessert om Søndagen, den var virkelig et Par Glas *Madeira* værd — og saa til Kaffen

P. Wadskjær.

nogle af Bendix' lune Smaahistorier, — jeg ser endnu for mig, hvordan Bendix sad i den gamle Sofa med sin trofaste „Monkey“ ved Siden — det var saadanne hyggelige Eftermiddage, og naar saa om Aftenen Bendix lod hente nogle friske Østers nede ved Havnen, kom vi jo rigtig i Humør, for de smagte udmærket, naar vi havde været en lille Runde i Byen og Anlæget for at samle Appetit til Aftensmaden.

Jens Jensen.

Ak ja! Nu hviler baade Bendix og hans Hustru deroppe paa den gamle hyggelige Kirkegaard, og „Monkey“ er begravet i den dejlige Have bag Hotellet — den lille Plet Jord, som Bendix elskede saa højt, og hvor han gik og puslede Aften og Morgen; her kunde han

sidde i Timevis og glæde sig over Planterne og de forskellige Vækster, som han fremelskede med saa stor Omhyggelighed og Kærlighed, og aldrig var han glædere, end naar man vilde spasere rundt med ham her i dette lille Eden, hvor alt bar Vidne om en gennemført og opofrende Kærlighed til Naturen. Det var ligesom en lille Al-ladinshave, hvor de forunderligste Planter skød frem af Jorden, og de mærkeligste Frugter hang omkring paa Grenene — sjældne Plantearter, som kun kunde fremelskes ved Hjælp af stor Taalmodighed og Omhyggelighed. Hvor tit sad jeg ikke her nede i Selskab med Bendix — vi sagde ikke meget, men vi lyttede til Fuglenes Sang og Kvidren deroppe i Træerne eller inde i Buskene, hvor de havde deres Reder, og de var fredet, som ingen Steder, for Bendix elskede Dyreverdenen, og ingen fik Lov at forstyrre de smaa Reder og deres Indbyggere.

A. Chr. Møller.

Men som sagt, nu er jo meget forandret, og da jeg sidst var i Nykøbing, var Hotellet moderniseret, og jeg vil skam ikke sige noget nedsættende om Hotellet som det er nu, men det var jo ikke som i gamle Dage.

Naa, saadan gaar det vel altid her i denne Verden, Minderne taaler ikke at forstyrres af moderne Indretninger og Omforandringer, for kommer man senere i Livet til at staa overfor de gamle Steder, saa ønsker man at se dem saaledes som man forlod dem for saa og saa mange Aar siden, og saaledes som man har bevaret hver Ting i sin Erindring; finder man dem anderledes, saa føler man ligesom Skuffelse, og man bliver uvilkaarlig forstemt.

Jens Skyum.

Jeg holdt altid meget af at komme til Nykøbing paa Mors, for jeg syntes, at Luften var saa høj her, og der var lyst alle Vegne. Det var saadan en Forandring fra Skive for Eksempel, hvorfra man som Regel kom, her var mørkt, syntes jeg, og trist, og Jernbanerejsen Nordpaa var ogsaa saa kedelig. Men naar man saa naede Glyngøre, og den blaa Limfjord blinkede en Velkomsthilsen til En, blev Humøret ligesom bedre, og naar Nykøbings slanke Kirkespir ogsaa vinkede en Hilsen til En derovrefra den anden Side Fjorden, var det ligesom man med Letteise gik om Bord i Færgen og fo'r mod den anden Bred. Drejede man saa ind i Færgelejet, hvor der altid var sort af Mennesker, som var nede for at se, hvilke Rejsende der kom, saa kunde det hænde, at man i Mængden opdagede Toldforvalter *Castonier*, der naturligvis mødte paa Embeds Vegne —, Hotelejer *Grennerod*, som sonderede Publikum, mens Redaktør *Hansen* kiggede efter, om nogen Celebritet gjorde sig fortjent til at indrulleres mellem Nykøbing News. Det var for Resten en meget yndet Sport at lægge sin Morgen- og Aftentur saaledes, at den gik ned om Havnen ved den Tid Færgen ventedes, og jeg saa ofte baade

Købmand *Brandt* og Vinhandler *Burse*, ligesom det heller ikke var sjældent at træffe Tømmerhandler *Christensen*, Doktor *Clausen* og Tobaksfabrikant *Dolleris* — en nær Slægtning af D. var Tandlægen i Frederikshavn.

Det kunde ogsaa hænde, at Direktør *Dyhr* havde forladt sin Sparekasse og Bogtrykker *Fog* sin Avis, men det hørte nu til Sjældenhederne. Derimod traf man ikke saa sjældent Justitsraad *Hinding*, de to H'er: Overretssagfører *Hoff* og Landinspektør *Holst* med samt deres Damer ved den førmtalte ugentlige Reception paa Hotellet, hvor dansk Literatur drøftedes, og hvor Oplæsning fandt Sted af skønlitterære Værker. Denne Læseforening spillede nemlig en Rolle i Nykøbing Borgernes Liv, thi i Modsætning til de fleste Smaakøbstadsforeninger, hvor den mest interessante Beskæftigelse som bekendt i de Tider, og vel ogsaa nu, var at sidde i Krogene og rakke hinanden ned efter Noder, havde denne det ideelle Maal at højne Byens aandelige Liv. Derfor kunde man i Læseforeningen træffe Byens bedste Borgere som f. Eks. Skoleinspektør *Kofoed*, Direktør *Messerschmidt*, Apoteker *Mogensen*, Konsul *Schade*, Bankdirektør *Schourup*, som ogsaa var Fabrikant, Redaktør *Borris* og mange, mange flere.

Nykøbing havde allerede den Gang et stort Socialdemokrati, fordi der fandtes anselige Fabriksvirksomheder, hvoriblandt *Christensens Jernstøberi*, der var et af de betydeligste i Landet. „*Gamle Christensen*” levede længe i Holte ved København, men havde alligevel stadig et vist Tilsyn med Virksomheden, som ved hans utrolige Energi var vokset op fra ganske lille til den betydelige Omsætning, som Morsø Støbegods har den Dag i Dag. En Søn af Christensen er den bekendte Apoteker og Konsul i Stege. *Damgaard's Tobaksfabriker* spillede ogsaa en stor Rolle, og flere lignende industrielle Anlæg havde uvilkaarlig fremelsket en stor Arbejderstand, og Skatteprocenten var allerede den Gang høj i Nykøbing — væsentlig paa Grund af de store Skoler, som Kommunen jo maatte sørge for.

*Overfart til Fuur.
S. Hassing rides ud til Baaden.*

Ved Fyraften var der en hel lille Folkevandring gennem Byen, naar Arbejderne efter Dagens Gerning søgte til deres Hjem, og om Morgenen tidlig har jeg ligget oppe i min lune Hotelseng og hørt de mange Trin, der klaprede mod Stenbroen forbi mig, og jeg har hygget mig under Tæpperne og været glad over, at jeg kunde ligge et Par Timer endnu i Fjerene; men det hændte jo ogsaa sommetider, at jeg skulde med første Færge sydpaa, og saa var det jo ikke saa morsomt at komme ud — maaske i Sne og Kulde ned paa Færgen og saa i Land i Glyngøre, hvor Blæsten havde frit Spillerum, og hvor Vinden jog op gennem Sallingsund og gennemsnede En, inden man kom ind i Jernbanekupeen og videre Syd paa til Skive. Men Sommeren var altid skøn paa Mors. Landet er frugtbart, Byen ligger smukt her ved Sundet, og en Tur i den lille Dampbaad ned til Højris er en af de Oplevelser, man aldrig glemmer. Bendix og jeg gjorde den en Gang en Søndag Eftermiddag, og jeg lærte her et Stykke dansk Natur at kende, som jeg var ham meget taknemlig for. Der var en saa ejendommelig Skønhed, saa herlig en Udsigt fra Granskovens Højder, at vi blev ved at vandre omkring til Solnedgang og var nær kommen for sent til Dampbaaden, der utaalmodig laa dernede og peb efter os. Men hjem kom vi da, og jeg husker, at vi fik en udmærket Aften der hjemme paa Hotellet, og den smagte dobbelt godt, fordi vi var saa skrupsultne.

Her som i de andre Vestkystbyer stod de kirkelige Retninger temmelig skarpt overfor hinanden. Sognepræsten var meget missionsk og samlede en stor Menighed om sig, og blandt Lægfolk fandtes flere ivrige Prædikanter — jeg husker, at den unge *Kjær* af Firmaet *P. C. Kjær & Søn* var en af de ivrigste.

Forresten var der udmærkede Forretninger i Nykøbing, og Folk som *Møgelvang*, *A. P. Nielsen*, *Nordentoft*, *I. C. Petersen*, *Soelberg*, *Jens Heilskov* for ikke at tale om *Hans Smith* og *Brønnum Hillers* sad alle i gode Bedrifter, og der var et Par veldrevne og indbringende Gartnerier — *Overgaard* og *Niels Riis*, hvis Bedrifter

*Fra V. Hornum.
S. Hassing tager Afsked med Købmand Andersen.*

det var en Fornøjelse at gaa igennem. — Desværre er der en alvorlig Ulæmpe ved den lille Limfjordsby, og det er denne, at den ligger saa lavt, at naar Uvejrr indtræffer og Storm raser, saa kommer en stor Del af Byen under Vand, og mange af de smukke Smaahaver ødelægges af det salte Fjordvand, som sættes langt op i Gaderne, og staar saa højt, at man maa sejle omkring fra Hus til Hus. Og desværre indtræffer denne Kalamitet temmelig ofte til stor Gene for Beboerne.

Men hvorom alting er, saa var Nykøbing paa Mors et af de Steder, hvor jeg altid befandt mig vel — det var rare og ligefremme Mennesker de Morsboere, og man kedede sig aldrig i deres Selskab. Der var altid en vis djærv Gemytlighed til Huse, naar som helst man bænkedede sig i deres Lag, og Gæstfriheden holdtes højt i Ære. Alle Jydens gode Sider finder man paa Mors, og det skal altid være mig en Glæde at gaa i Land paa denne Ø, enten jeg saa kommer fra Salling eller Thy — — — naturligvis vil Glæden jo beherskes noget, naar jeg spejder efter et eller andet af de Ansigter, som jeg i gamle Dage altid følte det som en Fest at møde, men som nu ikke er mere — og jeg véd ikke, men jeg synes, at netop denne By er en af dem, som den ubønhørlige Høstmand har været særlig slem ved, og det var altid med Vemod, at jeg erfarede, at nu var den og saa den gaaet til de store Jagtmarker — ak ja, saadan er jo Livet, men ikke mindre haardt derfor.

RØDBY

Det er i Grunden ejendommeligt at tænke paa al den Umage der, efter sigende, i de sidste Aar er gjort i *Rødby* for at bringe Havnen i Stand — sikkert med den Tanke for Øje, at denne By i Fremtiden skulde blive Gennemfartsstedet for Ruten til det sydlige Udland, thi med disse Tanker og disse Planer kan man med Sandhed sige, at der findes intet Nyt under Solen.

I gamle Dage gik Ruten til Tyskland som oftest over Rødby, og for et Par hundrede Aar siden var Overfarten til Rygen og Heiligenhafen i Holsten over Rødby; ja, man spekulerede den Gang svært paa at faa en ugentlig Overfart i Gang, og i Aaret 1772 gjorde Hr. Justitsraad *Pauli* paa General-Postamtets Initiativ en Rejse over Lolland, Femern o. s. v. og selveste Baron *v. Schimmelmann* prøvede i egen Person denne Rute. En Skribent fra den Tid fortæller, at „vel var Vejen kortere, men Befordringen vanskeligere og langsommere. Var Forsættet bleven forfremmet, havde det ramt Falsters og Lollands Værtshusmænd, Skippere og Haandværkere til anselig Fordel.“

Og med alle de Arbejder, der nu er foretaget i Rødby, burde alle de gamle Fortalere for denne Rute kunne se, hvad der er gjort for at opfylde deres Drøm, thi Fremtiden vil sikkert ad denne Vej give Rødby Op-

rejsning for al den Tort, som den i Aarhundreder har lidt for sin Ringhed, thi blandt Lollands Byer blev den jo altid betragtet som et Skumpelskud.

Nu er det rigtignok mange, mange Aar siden, jeg første Gang vandrede ned ad Rødbys Gader; den Gang var *Jacobsen* Førstelærer i Byen og *Johansen* med det sorte Skæg ejede Møllen bag ved Byen. Jeg kan huske, at skønt jeg den Gang ikke havde set meget af Verden, saa syntes jeg dog alligevel, at Rødby var en farlig lille By, hvad den jo for Resten ogsaa var. Senere, da jeg kom til Byen, havde den ganske vist forandret sig svært; den havde faaet udmærket Brolægning og store Butikker, *Vett & Wessel*

E. Kroll.

havde lagt et righoldigt Udsalg dernede, som den Gang bestyredes af *Bruun*, som senere døde. *Engelbrecht* var begyndt med sin Uldhandel, der efterhaanden udviklede sig til en omfattende Manufakturhandel, og *Axel Hansen* havde faaet en ganske betydelig Forretning i Herreklæder og Cykler. Den eneste, der ikke forandrede sig gennem Tiderne, var *Siegfred Nielsen* deroppe paa Torvet. Hans Butik var akkurat den samme som altid, og naar han satte Brillerne til Rette paa Næsen og anbragte Krykken paa sin Plads og sig selv i Hvilestilling, saa var det meget interessant at faa sig en Sludder om Rødby i Fortid og Nutid; og mens Fru Nielsen sørgede for en god Kop Kaffe — og det forstod hun sandelig at lave — som vi altid drak ved Disken, saa kunde jeg ønske, at *Charles Dickens* havde været ved Haanden, for det Interiør vilde have været en sand Lækkerbidsken for ham — hele Butikken med dens Indhold af Manu-

Johannes Sørensen.

fakturvarer af alle Slags, Kaffesolderiet midt i det Hele, og Siegfred Nielsen og hans Hustrus karakteristiske Personligheder, der i sig selv var et helt Studium — alt dette gjorde, at jeg aldrig kunde blive træt af disse prægtige Menneskers Selskab, og jeg havde altid svært ved at løsrive mig fra dem. Mange Timer har jeg siddet paa en Stol foran denne Disk, og jeg har aldrig fortrudt den Tid, jeg tilbragte der.

I det Hele taget var det jo stortet saa gæstfri og omgængelige Indbyggerne var i Rødby, og naar vi om Aftenen sad paa Hotellet og Klüwers smilende Ansigt dukkede frem saa fra den Dør og saa

fra den Dør — det var ligesom han altid havde saa forfærdelig travlt (hvad han vistnok i Grunden ikke havde) — ja, Klüwer var jo Vært paa Hotellet — saa befandt man sig alligevel godt trods det, at jeg altid sagde, at jeg vilde have Lærredsservietter og ikke disse

væmmelige Servietter af Papir — som altid giver én uappetlig Tanker naar man spiser Smørrebrød. Den Gang var der jo hverken Krig eller Pest, men jeg maatte skam bede om dem hver Gang, for jeg tror nok, at Klüwer var lidt paaholdende. Han sagde rigtignok, at det var en daarlig Forretning at være Hotelvært, og han sagde ogsaa, at han tjente ingenting, og at der ingen Omsætning

Rud. Haagendal.

var, og alt saadan noget, og som det tillidsfulde Menneske jeg altid var, troede jeg naturligvis, hvad han sagde, skønt jeg kunde regne ud, at naar man i de Tider gav 4 Øre for en Sodavand og fik 20 igen, saa har jeg været med til at gøre Forretninger, der var daarligere,

Vilh. Borgen.

ligesom jeg naturligvis kun kunde være af den Anskuelse, at en halv Flaske Rødvin, som man hvor som helst den Gang kunde købe for 40 Øre, vilde kunne indbringe, naar den stod paa Middagsbordet i Rødby, i hvert Fald ikke under 1 Kr. 50 Øre. Dette var maaske ikke det, man kunde kalde en fin Forretning, men paa den anden Side sattes der da heller ikke synderligt til. Nu ved jeg nok, at man vil sige, at dette her er godt nok, men husk paa Maden — Maden, det var jo en ren Foræring alle Steder, og her maa jeg ganske vist indrømme, at mere end 100 pCt. tjentes der næppe paa den, og selvfølgelig maa jeg ogsaa indrømme, at sammenholdt med alt det andet er det jo ikke noget at rejse sig op for.

Naa, med al den Tilsætning kunde det jo heller ikke blive ved at gaa, og en skønne Dag solgte Klüwer sit Hotel efter at have drevet det en halv Snes Aar, og købte sig en god og brillant Landejendom i Nordsjælland, som han efter Sigende betalte kontant, og det bliver til evig Tid en Gaade, hvor han har faaet Pengene fra — tjent dem har han jo ikke, og jeg tror ikke, at Klüwer var af den Slags Folk, som man kunde tro slemt om, men det kommer naturligvis heller ikke os ved. Naar jeg siger, at de Rødbyfolk er flinke, gæstfri og elskværdige, saa har de nu ikke været saadan alle Tider. Jeg kommer nemlig til at tænke paa den velærværdige Pastor *Rasmus Hansen Reravius*, som i Aaret 1577 var Sognepræst i Rødby. Sagen var den, at Byens Folk vilde have en anden Præst, som hed *Jacob Tyche*, men Kongen sagde, at paa saa udsat et Sted, hvor der kom mange Fremmede formedelst Færgefarten, skulde der være en lærd Præst (stik den i Lommen, Hr. Tyche), og saa nedsatte han Reravius. Men saa blev den hel gal i Rødby. En Borger, der hed *Jens Roed*, tampede Præsten flere Gange paa Kirkegaarden, og paa Sognestævnet holdt han store Taler og agiterede for at holde Børnene borte fra Skolen, saa længe Reravius var Præst. Og videre fortæller en gammel Historieskriver i sit underlige, snørklede Sprog:

„Jens Roed viiste, at han ved alle Lejligheder aabenbare foragtede Ordets Tjeneste, han havde desuden for et Par Aar besvangret en Qvinde fra Skaane og levede endnu i Uteerlighed med hende, i atten Aar havde han ikke gaaet til Guds Bord for ikke at sidde Skrifte. Endnu mere, *Rasmus Kræmmer* havde undsaagt Præsten paa Livet. *Rasmus Olufsen* havde slaaet Præsten. Menigheden vilde ikke give Tiende, Husfolk ikke gjøre Høstdage, Børn kom ikke i Skole, Folk levede i Horeri, i Præstens Hus paastode de at drikke deres Tiendeøl. Endelig hjalp ham Døden fra dem 1582 den 3. April og det meget pludseligt, da han stod og vilde gaa i Seng.“

Saa det var jo unægtelig ikke saa rart at være Præst i Rødby den Gang.

At de Herrer var ligesaa slemme senere hen, fremgaar af Præsten *Knud Christensens* Nødraab til Kongen i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede, der lyder saaledes:

„Konge maa jeg trygle?
Giv mig kaldet Røgle*.)
Faar jeg ikke dette,
Giv mig da Dreslette.
Rødby Folk er slemme,
Og jeg maa mig gremme.
Konge Dig forbarme
Over Knud den Arme!“

Og saa klager Præsterne sommetider i vore Dage — haade over det ene og det andet — og kan de ikke finde paa andet, saa ser man dem ofte ligge i Ordstrid med hinanden indbyrdes over deres forskellige Opfattelse af Bibelens Ord og Tanker.

Men nu om Stunder faar man ikke onskabsfulde Tanker om Folk som Købmand *Franz Larsen*, Ingeniør *Markersen*, Købmand *Hansen*, Sagfører *Ditlevsen*, Købmand *Bohr-Hansen*, Snedker *Aarby* o. s. v., alle disse brave Borgere, som den Gang gav Rødby Kolorit.

*) Vejby paa Fyn

Det var Folk, som sikkert ikke vilde tænke paa at gøre deres Sognepræst noget ondt, og den ærværdige Sjælesørger i Rødby sidder vist endnu den Dag i Dag fredeligt og lunt inden Døre. Jeg husker ogsaa Agent *Hovmand* — ja, Hovmand'erne var jo en udbredt og tilmed indflydelsesrig Slægt paa Lolland, og de optraadte i næsten alle de lollandske Byer — Sagfører *Hovmand* i Nysted og Konsulen i Bandholm, for ikke at tale om Tømremester *Hovmand* i Rødby, Købmanden i samme By og Proprietæren paa *Nørregaard* — allesammen agtede Folk, hvis Ord galdt og havde Vægt. Jeg tror nok, at Nakskov var den eneste By, hvor de ikke rigtig havde faaet Fodfæste.

Jeg husker en Gang, jeg havde været ude i Nebbelunde, navnlig for at se Kirken og Dansted Ladegaard, hvor jeg vilde søge Oplysning om en af denne Gaards Ejerinder, der hed *Karen Daae*, som skulde have regeret her i Midten af det 17. Aarhundrede. Jeg kunde imidlertid ikke faa andet at vide, end at hun ganske vist en Gang havde været Ejerinde af Gaarden, men solgte den pludselig til *Kiersten Tors* til *Øllingsø* i 1640, fordi hun blev vred over, at hendes Vogn en Dag væltede i Rødbyvaad. Da jeg om Aftenen gerne vilde til *Holeby*, passede det jo godt at lægge Vejen over *Sæddingegaard*, og denne Ejendom interesserede det mig meget at se. Det var jo Godsejer *Oscar Bruun*, der den Gang var Indehaver af denne herlige Bedrift, og naar man nu ved, at denne Gaard den Gang var sin halve Million værd mellem Brødre, saa er det pudsigt at læse om, hvorledes velbaarne Hr. Væbner *Mads Erichsen* i Midten af det 15. Aarhundrede fejrede sin Datters Bryllup. Han engagerede 7 Spillemand, som hver fik 2 Skilling om Dagen samt Spise og Drikke, hvad de kunde orke. Til Bænke alene brugte han tre Tylvte Fjælle, som kostede ham tilligemed Arbejdsmandene 3 Kroner i vore Penge. Til Gildet havde han 5 Tdr. tysk Øl, 3 (tre) Flasker Vin, som kostede en Rosenobel. To Øxne blev slagtede. To Tønder Bug og en Tønne Hvede blev malet til Mel etc. — Ja, efter al den Flot-

hed kan den kgl. Skydebane godt gaa hjem og lægge sig. Naa, Mr. Erichsen døde, hvis jeg ikke husker fejl, to Aar før *Chr. den 4.* blev Konge (1586), og hans efterladte Hustru boede paa Sæddingegaard til sin Død. For Resten ser man i Kirken baade hende og hendes Mand (i fuld Harnisk) udhugget paa deres Ligsten. Men smukt ligger Sæddingegaard her i det fede Lollands Favn, og det er altid med velbehagelige Følelser, man kører afsted her mellem Pilehegnene med Udsigt til al den Vorherres Velsignelse, som ligefrem myldrer op af Jorden.

En Gang tog jeg ogsaa ned til *Lungholm* — her savner man ganske vist lidt Skov, men skønt er her alligevel. — Det var Lehnsbaron *Bertouch Lehn*, der residerede her. Saavidt jeg husker var han Hofjægermester, men for Resten er der en Mængde Hofjægermestre paa Lolland, saa det behøver vi jo ikke at fæste os ved — derimod er Lungholms Historie interessantere, for den gaar meget langt tilbage i Tiden. Den ældste Herre til Lungholm hed *Jens Friis*. Senere fik *Rogger Peder Oxe* Ejendommen, efter hvem den senere gik over i Familien *Rosenkrantz*, hvorefter den gennem Arv kom paa de *Holckers* Hænder — jeg tror nok, at det var *Holger Rosenkrantz'* Enke, der giftede sig med Hr. *Flemming*, Greve af Holck. Men denne Holck kom ynkelig af Dage. Han blev, tilligemed sine tre Tjenere, dræbt paa en Baad mellem Nyborg og Langeland af Baadens Skippere, som røvede Holcks Pengekasse. Det var den 14. Juli 1701. Ligene blev kastet over Bord, men Grevens Lig drev senere i Land. Den ene af Drabsmændene fik man fat paa, men han begik Selvmord i Arresten — han hed for Resten *Mads Clausen* —, og hans Legeme blev lagt paa Stejle og Hjul mellem Nyborg og Svendborg. Senere fik Hr. *Hans Friederich Kaas* Lungholm, og han solgte igen Ejendommen til *Christian Ditlev Rewentlov* til Christianssæde.

Et Par Mil øst for Rødby ligger det dejlige *Kjærstrup* omgivet af Volde og Grave, og en af de smukke-

ste Haver, man kan tænke sig. Her i dette Eden residerede Godsejer *Friederichsen*, og Godsets Historie gaar tilbage til *Gjøerne*, fra hvem det gennem *Otto Povisk* kom paa *Jacob Rosenkrantz'* Hænder, og senere fik Generalmajor *Schack* Godset, indtil det 1720 blev solgt til Kronen.

Men om alle disse smukke Pladser her paa Sydlolland gælder det, at de i de sidste 30—40 Aar er kommen til at staa i Sukkerroedyrkningens Tegn, og disse Sukkerroer har bragt Ejendommene mægtigt frem, navnlig ogsaa fordi Landmændene her er bekendt for deres Dygtighed. Jeg kan fra de Tider, jeg beretter om, huske Folk som Proprietær *Hansen*, Darket, Forpagter *Ingwersen*, Mortensdal, og *Jacobsen* paa Saxfjedgaard, det var Folk, som forstod, hvorledes en Landejendom skulde drives, naar den skulde give Udbytte. I det hele taget var det kolossalt, som de lollandske Landejendomme gik fremad i Tiden fra 90-erne til Tiden omkring Verdenskrigen, jeg er vis paa, at deres Værdi tre-firedobledes, uden at jeg tager Gullaschkonjunkturerne med i Betragtning; Sukkerindustrien har sikkert haft sin Del i denne Fremgang.

Men for at komme tilbage til Rødby, saa har denne By i Grunden ikke forandret sig saa særlig meget i det samme Tidsrum, maaske med Undtagelse af, at Gaderne er blevet lidt bedre brolagt, og Butikkerne har faaet store Spejlglasruder, men der hviler— vel ogsaa endnu — det samme hyggelige Stilleben over Byen som altid.

Jeg husker en Aften, jeg var lidt halvked af at skulle tilbringe i Rødby, fordi jeg troede, jeg skulde være ene der, da baade *Johannes Sørensen*, *Vilh. Borgen* og *Rud. Haagendal* rejste derfra en halv Time efterat jeg var kommen, men saa opdagede jeg, at „gamle“ *Kroll* (ikke at forveksle med hans Søn „unge“ *Kroll*) sad og læste „Lolland-Falsters Stiftstidende“. Da jeg saa det, fordybede jeg mig i „Rødby Avis“ — det var en meget lille Avis, vistnok den mindste Avis i Verden, og den havde altid haft samme Størrelse i al

den Tid, jeg kunde huske tilbage, og den havde ogsaa altid haft samme elskværdige Redaktør, og han hed mærkværdigvis *Pedersen* (med d), for ellers hed de fleste Borgere i Rødby *Hansen* — det troede jeg da, for mens jeg den Aften læste Avisen, saa kom Murmester *Hansen* ind ad Døren, og lidt efter kom der en Bagermester, der ogsaa hed *Hansen*. Jeg tror nok, at der skuldē være et Foreningsmøde, for nu formørkedes Døren af Malermester *Hansen*, og lidt efter traadte Snedkermester *Hansen* smilende ind. Derefter dukkede Købmand *Hansen* frem som en udholdende Pacer for Cyklehandler *Hansen*, haardt trængt af Vognfabrikant *Hansen*, og da saa den joviale Herreekviperingshandler *Hansen* viste sig paa Arenaen, foldede jeg min Avis sammen og bad Klüwer introducere mig i alt det *Hansen*, og jeg maa sige, at jeg oplevede en Aften, som jeg altid skal mindes. Naturligvis blev Ensemblet brudt lidt, da Murermester *Albrechtsen* og Sadelmager *Penther* ganske umotiveret blandede sig i „*Hansen*“, men da jeg heller ikke hed *Hansen*, saa blev de jo taalt.

Naa, Rødby er slet ikke nogen tosset By, og den Aften fik jeg i hvert Fald det bedste Indtryk af den, det gjorde vist Klüwer ogsaa, for han gik hele Tiden omkring med den ene Haand i Bukselommen og raslede med Pengene, og det var altid et Tegn paa, at *han* i hvert Fald var i godt Humør.

For Resten skal jeg fortælle ærede Medborgere, som maaske har gaaet og haft ondt af Rødby, at den er slet ikke saa ringe, som den tit er gjort til, for den har langt overfløjet for Eks. Saxkøbing baade hvad Indbyggerantal og Ejendomsskyld angaar, og naar dertil kommer, at man kan fortælle saa meget om Rødby, som jeg har gjort i Dag, saa kan det slet ikke være nogen ringe By, og naar jeg nu læser dette igennem, saa kan jeg ikke nægte, at det løber mig koldt ned ad Ryggen, hvis Hr. Redaktør *Bølling* en skønne Dag bad mig om f. Eks. at karakterisere *New York*, *Chicago*, *Washington* eller *Omaha*, hvilke alle sammen er Byer, som jeg, ligesom Rødby, har haft Lejlighed til at kigge igennem — baade paa Retten og Vrangen.

NAKSKOV

Der var en Gang en dejlig By. Fjernt laa den fra alfar Vej og kun sjældent fandt Fremmede Vej til den. Der var ikke nogen Art af Skønhed i dens Omegn, og den havde ingen Tillokkelser for endre end for dem, der paa den ene eller anden Maade var interesseret i Byens Liv. Og det Liv var godt nok. Skibsfart og Handel blomstrede og Købmænd og Skibsredere blev velstaaende Folk, for Byen havde et Opland, der sagde Sparto til de fleste Byers Opland i Danmark. Efter at Landet i Løbet af forrige Aarhundrede ved Hjælp af et genialt gennemført Kanalsystem var forvandlet fra et Morads, hvor den lollandske Feber rasede saa stærkt som Malaria i Østens Sumpe, til et Land, der bugnede af Jordens Velsignelser, groede Velstanden frem paa Land og i By, og der blev ikke slaaet paa Tromme om denne Velstand; nej, Byens Købmænd og Haandværkere arbejdede sig støt og energisk fremad, og det var sjældent, at fremmede Elementer slog sig ned i Byen for at optage Konkurrencen med de gamle Forretninger, som gik i Arv fra Fader til Søn, i Slægtled efter Slægtled.

Og om denne Velstand kunde de Handelsrejsende tale med, navnlig dem, der besøgte *Nakskov* i 70—80erne. Det var Tider. Endnu laa det gamle faldefærdige Hotel „*Skandinavien*“ der, paa hvis Tomt det nye Hotel

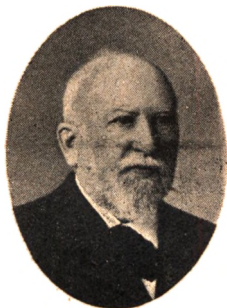
36

af samme Navn rejste sig, efter at Byens Borgere havde tegnet Aktier i Etablissementet for den svimlende Sum af — jeg tror det var 50—60,000 Kr. Jeg tænker, at Hotellet, da det sidst var i Handel, var oppe i det tidobbelte Beløb. — Naa, men her i den gamle Gæstgivergaard residerede *Wilcken* med det store røde Skæg, og her samledes om Aftenen Byens Borgere om det store runde Bord og drøftede Dagens Spørgsmaal og de sidste Nyheder fra Udlandet, som gerne kom hurtigst med de Rejsende. Men da det nye Hotel stod færdigt, skulde der skaffes en Vært. *Wilcken* var bleven til Aars, og nu, da Hotellet skulde være moderne, var det ogsaa

Eduard Samuel.

det bedste at faa en moderne Vært og saa kom *Peter Lange*, som vistnok i omtrent 30 Aar drev Hotellet og blev en meget velstaaende Mand. Jeg ved nok, at denne Mand er bedømt meget forskelligt, men Skæbnen vilde, at jeg kom til at kende ham meget nøje, og disse Erindringer skal fastslaa, at de Handelsrejsende aldrig har haft en Vært, som havde mere Interesse for deres Stands Ve og Vel. Og hans Behandling af de Rejsende var aldrig betinget af Regningens Størrelse. Alle blev der taget lige meget og somme Tider lige lidt Hensyn til. Selv var han sparsommelig og arbejdsom, og han foragtede dem, der drev for megen Tid bort paa hans Hotel.

Antonius Skovgaard.

Hvor ofte har jeg ikke hørt ham sige til en eller anden, der blev hængende lovlig længe over et Glas Formiddagsportvin: „Se nu at komme ud at bestille noget — dette her kan Deres Firma s'gu ikke være tjent med!“ Og han mente, hvad han sagde. — En

Gang husker jeg, at han selv kom frem, da en ung Rejsende havde ordret Champagne i et lystigt Lag. „Hvad Fanden vil De drikke det Sprøjt for — tag De hellere en halv Flaske Portvin — — —“ og saa raabte han til Opvarteren — — „ta' og gi' ham en Flaske Portvin — han ska' s'gu ingen Champagne ha' — —“ og saa snakkede han lavmælt med sig selv — — — „det har han jo slet ikke Raad til — Champagne — ho! ho!“ — Og den Mand havde heller ikke Raad til at købe Champagne, det vidste Lange, og saa fik han ikke Champagne.

A. Peschke Køedt.

Og saadan kunde jeg nævne hundreder af Eksempler paa Langes Dispositioner i Favør af den Rejsende, men i Disfavør af sin egen Pengepung, og tit og ofte fik han netop derfor Ord for at være studs og ubehagelig, og man gav ham — vel sagtens paa Grund af hans noget sejlene Gang — Tilnavnet „Skipperen“. Men den Skipper var i hvert Fald god nok, og om mange af vore Kolleger havde holdt den Kurs, som han satte for dem, var det ikke gaaet dem ringere i Livet. Selv forstod han at føre sit eget Skib gennem Brændinger og Bølger, der somme Tider kunde slaa højt nok op over Rælingen — ak ja, hvor husker jeg ham ikke, naar man kom til hans Hotel, og han sad ude paa en Prøvekasse i Porten og lignede mindst af alt Værten paa Hotellet. Jeg tror, at han sad der for at faa det første Indtryk af de nye Rejsende, som kom — der kunde han rigtig tage dem paa Kornet. — Naar jeg kom, fik jeg altid det mindste og daarligste Værelse paa Hotellet, og det lyder som et Paradox, men det var fordi,

Thomas Wissing.

han kunde lide mig — det var en Art Fortrolighed han viste mig, og som i Reglen altid mundede ud i en særlig Art af Flothed, som viste, at han havde Hjertet paa det rette Sted.

At Lange blev velhavende, var intet Under, for man tør vel nok kalde hans Regime for de Handelsrejsendes Guldalder (ikke at forveksle med den senere Gullaschtid), og her optraadte alle de gamle Storheder, hvoraf mange nu forlængst er døde og borte. Hvem husker ikke saadanne Folk som *Halkiær* — det var en Type, som fuldstændig er gaaet ud — stor og mægtig skred han ned gennem Gaderne, altid med den ulastelig skinnende Silkehat og modtaget med Ærbødighed af Købmændene — og saa naar Prøverne vistes frem og Handelen gik for sig — jo, her kunde den vordende Købmand lære, og her *handledes*, det var Købmænd, der stod overfor hinanden, som hver især kendte deres Kram, og forstod, hvad det var værd.

Th. Halkiær.

Chr. Johansen.

Eller *Køedt!* Denne Mand staar for mig som Idealet af en Handelsrejsende. Jeg skal nok vogte mig for at ville prøve paa at karakterisere denne Personlighed — det tør jeg ikke indlade mig paa, men jeg husker, at jeg stod med store Øjne og slugte hvert Ord, han sagde til min Principal, — hvor var han klog, og jeg, som lige var kommet i Lære — tænkte paa, om det var muligt, at den

Gerning, som jeg netop havde begyndt, virkelig kunde føre saa vidt, at man kunde komme til at rejse rundt og besøge alle disse store Folk, hvortil jeg naturligvis regnede min Principal, og allerede fra den Stund besluttede jeg at arbejde hen til at blive Han-

delsrejsende. Det skulde være mit Livs Maal. Og da saa Køedt var færdig med sine Forretninger og tog Afsked, saa husker jeg, hvorledes han havde et Par Ord til hver af Personalet, og jeg, som holdt mig beskedent tilbage, maatte ogsaa frem, og da han fik at vide, at jeg lige var kommen i Lære, tog han mig hjertelig i Haanden og paa sit djærve sønderjydske Maal ønskede han mig til Lykke og haabede, at jeg vilde blive en dygtig Købmand. Den Gang vandt han mit Hjerte — og jeg glædede mig til, at han skulde komme igen. Men han kom ikke mere. Næste Gang kom Hr. *Nees* i Stedet for, og det var mig en stor Skuffelse.

Af Rejsende fra de Tider kan jeg ogsaa tydelig huske *Refart-Jensen*, men han var nu lidt slem ved sig selv. Jeg husker en Morgen, han skulde ekspedere os med sine mange Kufferter. Det havde vist været en anstrengende Aften han havde været med til, og da min Principal var Morgenmand, maatte han stille Kl. 7 — det var jo en lang Ekspedition med alle disse Smaating. Men saa skete det, at da Jensen var kommen til Bunden af den første Kuffert, kom han ikke op igen, men blev staaende i denne underlige Stilling med Hovedet helt ned i Bunden af Kassen. Da vi havde ventet lidt, kunde vi forstaa, at der var noget galt, og vi maatte saa trække ham op. Min Principal blev meget vred, og jeg husker, at han afbrød Ekspeditionen.

Jeg kunde ogsaa nævne *Eduard Samuel. Antonius Skovgaard*, — som nu er 90 Aar gammel og aandsfrisk og interesseret har fulgt nærværende Bogs Fremkomst — er sikkert den ældste nulevende Rejsende i Danmark, *Ernst fra Ruben*, den statelige *Johansen*, Hellebæk, *Otto Diemar*, *Thomas Wissing*, som jeg husker fra hans Virksomhed hos O. E. Heje, og jeg tror, at Taarerne, der fik Løb paa begge Sider, da han tog Afsked, havde en vis Lighed med de berømte historiske, som Tøk græd, da Balder døde; og mange, mange andre husker jeg, men for dem alle gælder det, at disse Rejsende kunde tale med om, hvad Nakskov var for en By kommercielt set i de Tider. Og det var jo ogsaa store For-

retninger, der efterhaanden udviklede sig i Nakskov. For blot at nævne *Freuchen, Winchell Bøttern & Co., Dan, T. G. Krøyer, J. A. Jørgensen* o. s. v.

— — —
Men Livet i Nakskov levedes ogsaa i de Tider stille og bramfrit — der var, med nogle enkelte Undtagelser, en virkelig demokratisk Aand over Byen, som ikke var større, end at alle Mennesker kendte hverandre — ja, saa godt, at der vist næppe var en Borger, der nævnedes ved sit ærlige Døbenavn — alle havde de Øgenavne. Og disse Øgenavne blev i Almindelighed fabrikeret nede ved Havnen, hvor Byens gode Hoveder hver Dag samledes i „Kragereden“.

„Kragereden“ var en Skibsprovianteringsforretning, hvis Indehaver var en gammel Pebersvend, der hed *Otto Kragh*, og Forretningen havde et Baglokale, der altid laa i Halvmørke, og møbleret med en gammel stor Sofa, nogle Stole og et Bord, og som sagt, hver Dag husede forskellige Afdelinger af Byens Borgere, som af *Kragh* fik serveret nogle store „Sjusser“ til en billig Penge — og saa gik Sludren. Her blev Bynyt drøftet, alt hvad „man siger“ og „man tror“, og var det skralt med Nyheder, saa lavedes der nogle, som saa blev sendt ud med dertil indrettede Nyhedskræmmere. Om Formiddagen var de staaende Gæster gerne Redaktør *Jensen*, som boede der i Nærheden, *Jonas Jensen*, der senere blev Kæmner, gamle *Weibel* og fl., men om Aftenen mødte paa Slaget 8 „*Natmissionen*“. Det var fire af Byens Ungkarle, som samledes her hver Aften Aaret rundt, for Kl. 10, efter at have konsumeret de cbligate 4 Sodavand og Cognac, at vandre ned paa „*Harmonien*“, hvor de, uden at sige et Ord, satte sig hen paa deres hævdvundne Pladser. Opvarteren her vidste Besked, og serverede straks fire Kopper Kaffe med Cognac, og de fire Venner sad nu her en stiv Time, mens de drak Kaffen. Men der er aldrig nogen, der har hørt, at disse fire Venner nogensinde sagde et Ord, og ligesaa tavse som de kom, ligesaa tavse forlod de Lokalet, naar Klokken slog 12 og Restaurationen skulde

lukkes. Men som sagt, hernede i „Kragereden“ blev Byens Børn holdt over Daaben for anden Gang, og utallige er de Navne, som her er bleven paahæftet Mennesker, hvis Efterkommere den Dag i Dag bærer disse Tilnavne, og ikke én vilde finde paa at drage Op-havsmændene til Ansvar for deres Bedrifter, men det skal ogsaa siges, at i Reglen dækkede disse Navne fortrinlig Personen.

Byens Borgmester hed i hine lykkelige Tider *Brücker*. Det var en meget frisindet og meget varmhjertet Mand, men forfærdelig hidsig. Han laa i stadig Karambolage med Byens Redaktør, *Julius Jensen*, og morsomme er de Tørne, som disse to lige brillante og godmodige Mennesker tog med hinanden. Der var ikke en Draabe ondt Blod i nogen af dem, men de virkede paa hinanden som en rød Klud paa en Tyr. Borgmesteren udøste al sin Galde i Byraadet, og Redaktøren svarede i sin Avis. Det var muntre Artikler. Det var ogsaa Brücker, der en skønne Dag nede ved Havnen mødte en Haandværkssvend, der havde faaet et Glas for meget, og da han kom til at støde til Borgmesteren, blev denne — hurtig som han var til Vrede — smækfornærmet og stillede sig op og spurgte med al den Værdighed, som hans ophøjede Stilling kunde fremvise: „Hør min gode Mand — kender De mig?“ Og paa Mandens benægtende Svar trumfede Borgmesteren ud: „Jeg er Brücker!“ Men til Borgmesterens Rædsel lo Manden højt og svarede, at han var s’gu ligeglad, enten han var Brygger eller Bager. Nu blev den høje Øvrigheds-person for Alvor vred, og meddelte ham med Eftertryk, at han var „Borgmesteren her i Byen.“ Med en skraldende Latter svarede den anden: „Herregud — er De Borgmester her i Byen — ved De, hvad jeg er? — Jeg er *Skomagervend i hele Verden* — — Ser De, kan De stikke den?“

Og naar Borgmesteren, Præsten og en af Byens ansete Købmænd hver Dag gik deres Eftermiddagstur enten til Svingelen, Sæbyholm eller ad Færgelandsgaarden til, saa var „Kragereden“ der selvfølgelig straks og

åbte dette Trekløver de „hellige Trekonger“. Den Dag, da Borgervæbningen havde sin aarlige Præsentation var en stor Dag i den lille By. Saa stillede Mandskabet under Kaptajn, Skrædermester *Jensens* Kommando oppe paa Torvet, og under megen Højtidelighed og til Fanemarchens Toner blev Fanen af den stoute Malermester *Reimer* hentet inde paa Raadhuset, og med klingende Spil gik Turen til Svingelen, hvor Øvelserne vel nok mest bestod sin Prøve ved et veldækket Aftensbord hos *Madsen* eller Skovfoged *Andersen*, der nok ogsaa serverede nogle stive Romtoddyer, og det kunde hænde, at det kneb med at holde Retningen — jeg vil slet ikke tale om Kæften — naar Bataillon en hen paa de sene Aftentimer marcherede hjem.

Ak ja, — Skovfoged *Andersen*! Hvor husker jeg ikke hans vidunderlige Oplevelser, naar han kom hjem fra sin aarlige Udflugt til København. En af disse Oplevelser kan jeg huske, at han maatte fortælle atter og atter — det var hans Møde med Kong *Oscar*. Jeg vil lade ham selv fortælle:

„Jo-h, ser De, jæ' gik jo inne og drev paa Østergade, og saa kom jæ i Snak med en Mand — saadan en rejti pæn Mand — og ha' fortalte mig, a' Kong *Oscar* skulde komme om Aftningen aa besøje vor gamle Konge. — Dø' aa Pine, tænkte jæ — ham maa Du da se — aa saa gik jæ ind aa købte en stor Buket Roser aa stillede saa ne'e hvor Skibene lægger til i Havnegade. Aa' der var manne Mennesker, ka' I tro, jæ tror a hele København var der ne'e, aa der sto' jo Kong *Oscar* oppe paa Skibet aa nikkede aa vinkede. Der var lagt et rødt Tæppe langs ne' a' Landgangen, og da saa Kongen gaar i Land, saa gaar jæ jo hen aa overrækker ham Buketten og si'r — „Væ'sgo' Deres Majestæt — maa jæ ha' Fornøjelsen —!“ Og Kong *Oscar* nikker og klapper mig paa Skulderen aa' si'r: „Tak ska' De ha' *Andersen* — det var pænt a Dem a tænke paa mig — —“ Jo — de' var en Hædersmand — ka' I tro — —“ Men Skovfogden fortalte denne Historie saa tit, at han, det er jeg sikker paa, tilsidst selv troede paa den.

Hele Politistyrken bestod af to prægtige gamle Mænd, der aldrig gjorde en Kat Fortræd, og hændte det, at der blev Uroligheder i en eller anden Beværtning, saa gik der altid Bud efter Snedker *Hansen* — den stærke Snedker. Det var en Kæmpekarl med Kræfter som en Elefant. Han ryddede altid i en Haandevending Butikken. Han tog altid to ad Gangen — en i hver Haand — knaldede dem sammen og saa ud ad Døren med dem. Der kunde ligge — i Løbet af 10 Minutter — en halv Snes Stykker ude paa Gaden i Færd med at samle sig sammen, og saa sagde Snedkeren: „Hvis I ikke vil ha' mer, saa skynd Jer at skrub hjem!“ Og der var aldrig mere Vrøvl — de luskede af, hver til sit. Han var vældig stærk, og det hændte sommetider, at en gal Tyr under Indskibningen nede ved Havnen rev sig løs og gjorde Panik i Byen. Saa havde Snedkeren et af sine store Øjeblikke. Han gik paa den og væltede den omkuld. Naar man udtalte sin Beundring over denne Kraftpræstation, lo han kun og sagde, at det var let nok. Man skulde bare klemme Tommelfingeren og Langfingeren ind i Snuden paa Dyret og med højre Haand tage den i Hornet og saa dreje Halsen rundt — saa faldt den straks.

Jo Tak! Det var en brillant Oplysning — man skulde bare, og dette „bare“ syntes jeg var saa vidunderligt, naar man stod overfor en gal Tyr.

Men denne stærke Snedker var en prægtig Mand. Naar maan bænkedes med ham i festlig Lag, var han ubetalelig, naar han sang Soldatersange fra 64, men der var et mørkt Punkt i hans Liv, og det var, at han ikke i sin Tid havde faaet Dannebrogskorset. Under den store Stormflod i 72 reddede han med største Livsfare en halv Snes Mennesker fra Døden, og medens andre, der ikke paa langt nær havde vovet Pelsen som Snedkeren, blev paaskønnet, saa døde han højt oppe i Aarene uden denne lille Opmærksomhed, som han satte saa stor Pris paa. Han følte sig lidt forurettet, thi som han sagde, „at jeg ikke fik Korset, var ligesom at sætte en sort Kokarde paa mig.“

Nu har Tiderne forandret sig, og den Idyl, som endnu for tyve-tredive Aar siden gjorde Nakskov saa attraa-værdig for dem, der vilde leve i en Atmosfære, hvor maaltbevidst Arbejde i Ugens seks Dage afveksledes med Søndagens Stilleben, og hvor Borgerne paa denne Dag om Sommeren drog i Svingelen eller paa den aar-lige Skovtur til Pederstrup eller Sønderstrand, og om Vinteren samledes om en Toddy enten i de respektive Hjem eller paa „Harmonien“ hos gamle *Lissner* med de hvide Whiskers — den Idyl er efter Sigende spor-løst forsvunden. Nu findes der andre Meninger om Byens Trivsel — det er jo en bekendt Sag, og sikkert ogsaa en Sandhed, som ikke kan omdisputeres, at mod Verdens Fremgang og Tiderne, som kommer, kan man ikke kæmpe; man maa og bør bøje sig for de nye Tider og nye Mænd, men en anden Sag er det, om den gode gamle, hyggelige Tid, hvor Fordringerne til Livet holdt Maal med det fredelige Samarbejde, der herskede mellem Arbejdsgiver og Arbejdsyder, ikke var lykkeligere for alle Parter.

Jeg har hørt, at alt i Nakskov nu er vendt op og ned — den Tid, hvor maaske nok nogle havde for meget, men hvor i hvert Fald faa havde for lidt — er den Tid nu ikke forandret derhen, at *ingen* har nok, og vil nogen af Nakskovs Borgere med Haanden paa Hjertet paastaa, at dette er en Forbedring?

Men Mindet har vi da — vi som var unge i 80erne, — om en By — en lille By, hvor Livet levedes — jeg havde nær sagt som et Eventyr, naar vi sammenligner den Tid, som nu er inde, og som synes at have paa sit Program at slaa alt det i Stykker som vi værnede om, og som vi har Veneration for den Dag i Dag.

Og de Minder kan da ingen tage fra os.

ASSENS

Første Gang jeg kom til *Assens* var en Vinteraften med sidste Tog fra Odense. Det stormede og regnede og var i det hele taget et afskyeligt Vejr. Der var ingen Karl paa Banen, og med min Haandkuffert stavrede jeg op ad Gaden for at finde mit Hotel, der bar det højtflyvende og forjættende Navn „*Phønix*”.

Og jeg skal love for, at det var et „*Phønix*“ at komme ind i. Da jeg traadte ind i Restaurationen var der kun et Par Gæster — en Dame og en Herre — som sad og drak Øl og skaalede. Damen var Hoteljomfruen og Herren var Karlen paa Hotellet.

Han kom nemlig og tog Kufferten fra mig og saa meget fornærmet ud, fordi jeg var kommen og havde forstyrret den muntre Pokuleren. „Damen“ kneb mig i Kinden og sagde: „Denne Vej, min Snut!“ og under denne Optakt fik jeg anvist Værelse. Dette var ligesaa malpropt som Hoteljomfruen, og jeg maatte have vasket Vandstellet af, da der endnu stod gammelt snav Vand deri. Støv laa der allevegne, og jeg kunde se, at jeg i det hele taget var kommen godt op at køre, og jeg forstod nu mine Kolleger, som blev i Odense og rejste til Assens om Morgenen for at besørge deres Forretninger. Jeg var den eneste Handelsrejsende paa Hotellet og tænkte med Gru paa Dagen i Morgen. Den oprandt ogsaa med alle de Rædsler som jeg havde for-

udset — et eller andet Sted havde man soldet hele Natten for jeg blev idelig vækket af høje Skrig og Kvindehvin — saa jeg var jo lidt mellemfornøjet, da jeg satte mig til Kaffen om Morgenen.

Værten saa jeg ikke noget til og jeg fik senere at vide, at der paa en Maade slet ikke var nogen Vært — her levedes i et fuldstændig Anarki — man betalte, hvis det passede og lod være, hvis man syntes det var dejligt, i hvert Fald betalte man da ikke mere end man selv vilde, og det var i Reglen den førmtalte Jomfru, der indkasserede Beløbene eller ogsaa Karlen, hvis hun ikke var tilstede.

Naa — dette første Indtryk af Byen skulde Gudske-
lov ikke karakterisere den — jeg kom til at holde meget baade af Byen og dens Købmænd, og naar jeg altid tænker med Venlighed paa denne smukke lille Plads, saa er det maaske ogsaa, fordi jeg her havde den Tilfredsstillelse at have Lykke med et Fif, som jeg netop opfandt i et af Hotel Phønix' daværende uhyggelige Værelser, hvor jeg efter min Rundgang til Byens Købmænd sad og spekulerede over det øjeblikkelige lidet lukrative Resultat, jeg havde opnaaet under mine Besøg.

Nu saa mange Aar efter tør jeg rolig fortælle om dette Fif, og jeg haaber, at om nogen af de Købmænd, som spillede med i disse Minder, husker dette, saa vil de tilgive mig — jeg var jo ung — energisk og fyldt til Randen af Lyst til at gaa paa.

Altsaa begyndte jeg min Vandring for at „hils paa“. Min Formand i Embedet havde været lidt magelig anlagt og kun knyttet én Forbindelse i Byen med Løfte om ikke at besøge nogen af de andre Købmænd — noget en Rejsende aldrig bør indlade sig paa. Det er nemlig den allersikreste Vej at gaa, naar man vil udarbejde sit Firma.

Naturligvis besøgte jeg denne Mand først... Ja — selvfølgelig kunde jeg komme med Prøverne med det samme saa jeg kunde rejse med Middagstoget. Jeg takkede for Engagementet, men oplyste samtidig, at

det havde ingen Hast — han skulde ikke lægge noget Arbejde til Side for min Skyld. — Om jeg da skulde besøge andre i Byen? Jeg meddelte ham, at dette var min Agt, hvorefter han straks trak sin Ordre tilbage, saa skulde jeg ikke ulejlige mig.

Ivar Enemark.

Dette beklagede jeg i høj Grad, men desværre var der intet at gøre ved den Ting, og med megen Høflighed tog jeg Afsked, idet jeg udtalte Haabet om, at han med Tiden vilde se anderledes paa Sagen. Og saa begyndte jeg i den ene Ende af Byen, men hvor jeg kom, blev jeg med lidt Variationer modtaget paa en og samme Maade. Saa snart man hørte, hvem jeg repræsenterede, beklagede

man ikke at kunne arbejde med mit Firma, som i mange Aar havde gaaet deres Dør forbi, og en af de gode Købmænd henviste mig endogsaa til „ham paa den anden Side Gaden, som De jo er gift med.“

Da jeg havde faaet min Middagsmad, trak jeg mig tilbage til mit Værelse med en Sodavand og Cognac og en stor Cigar for at spekulere lidt over Stillingen. Lade mig slaa af Marcken af de gode Købmænd i Assens, vilde jeg ikke, thi uden Kamp fik de ikke Valpladsen, og saa fik jeg en Idé, som blev født pludselig og uden Varsel ligesom alle gode Idéer.

Paa Hotellet boede en omreisende Portrættegner, som om Morgenen i Haab om Forretning havde præsenteret sig for mig og vist mig et Billede, han havde tegnet af Grev *Kaj Rantzau*, der boede lige udenfor Byen. Denne Grev Rantzau var en meget jovial og ligefrem Mand, hvis Moder for Resten var en Søster til *Olaf Poulsen*;

H. V. Nielsen.

om Eftermiddagen skulde Greven komme og se paa Billedet. Jeg gik straks ned i Restaurationen, og inden længe kom Maleren, og da jeg havde god Tid, kom vi snart i Snak og var bleven rigtig gode Venner, da Rantzau arriverede. Jeg blev naturligvis præsenteret, og saa begyndte Sjusserne at marchere frem. Greven kendte Gud og hver Mand i Byen, og Tiden gik lige til det Øjeblik, jeg ventede, da nogle af Byens Købmænd arriverede for at faa deres Eftermiddagsbajer og Eftermiddagssludder. Naturligvis kom de straks i Selskab med os, og da en af dem kom med en Bemærkning om, at det forundrede ham, at jeg ikke var rejst endnu, rystede jeg blot paa Hovedet og talte videre om noget andet. Om-sider brød vi op, og jeg gik en Tur i Byen, saa paa Willemoes Statue, og glædede mig over det gamle Hus, hvor Søhelten fødtes, og saa gik jeg tidlig til Ro.

A. Leth Nielsen.

Næste Morgen var jeg oppe Kl. 8 og marcherede min Morgentur nede paa Broen, hvor jeg, som jeg ventede, igen traf nogle af de Herrer. Jeg hilste naturligvis høfligt paa dem, og atter hørte jeg Bemærkningen om det underlige i, at jeg endnu var her, hvor jeg jo ikke havde noget at bestille. Men Tonen var dog meget venligere end under mit Besøg hos dem.

Vilh. Larsen.

I Løbet af Dagen færdedes jeg jævnlige paa Gaderne. For en Tikroneseddel, som i de Dage var en lille Formue, havde jeg underkøbt Karlen, som for Resten senere viste sig at være en af de bedste Hotelkarle i Danmark, til at være taus. Han kørte mine store Prøvekasser med passende Mellemrum op eller ned ad Gaden, og jeg pas-

sede paa at give ham Ordre saa vidt mulig lige uden for Købmændenes Butiksdøre. Men Kasserne kom selvfølgelig ikke af Vognen, men blev sat ind i en tom Lade i Udkanten af Byen, til de igen skulde paradere ned ad Strøget.

Louis Valentin.

Om Aftenen traj jeg igen D' Herrer paa Hotellet. Vi havde det rigtig rart sammen, men jeg talte slet ikke om Forretninger. Jeg bad kun undskylde, at jeg trak mig tilbage, men jeg skulde gøre min Post i Stand.

Den tredie Dag holdt jeg mig i Ro, og først hen paa Eftermiddagen viste jeg mig i Landskabet. Nu var jeg ude for at sige Farvel — hele Raden rundt.

Jeg kunde mærke, at der blæste en hel anden Vind nu, men jeg var meget tilbageholden og paa deres lidt spydige Bemærkninger om det store Salg, jeg maatte have gjort i Assens, naar jeg kunde være der i tre Dage, svarede jeg kun med et Smil og med Diplomati: „Aa, det vil jeg ikke sige, men man skal jo saa, før man kan høste.“ Jeg beklagede for Resten, at jeg ikke var bleven færdig, men maatte komme igen, naar jeg havde ekspederet det øvrige Fyen, og tre Uger efter holdt jeg atter mit Indtog paa Hotel Phønix.

Da jeg denne Gang rejste derfra, havde jeg Ordre fra samtlige Købmænd i Assens med Undtagelse af den ene, som fra først af havde Eneforhandling, og ham fik jeg næste Gang.

Saa længe jeg besøgte Assens har jeg ikke haft trofastere Kunder i Danmark end de i denne lille By, og det var mig altid en Glæde at komme dertil og til disse

Chr. Hedemann.

brillante Mennesker, i hvis Hjem jeg havde Følelsen af at være en velset Gæst.

Hotelforholdene forandrede sig ogsaa, og da *Bøilesen* kom til Roret paa „Phønix“, saa fik Piben jo en anden Lyd, og da kunde vi faa nogle muntre Aftener, naar *Madsen, Jacobsen, Johannes Heiden, Malermester Carstensen* og *Holbæk* kom sammen. Og naar saa Godsforvalteren *Hvid Nielsen* og den lille Sagfører blandede sig i Selskabet, var der nok ikke noget, der hed at komme til *Køjs*, saadan lige straks — for slet ikke at tale om *Barber Sørensen* med det brillante Humør, som efter sit eget Udsagn kunde klippe Folk rødhaarede.

John Kuhn.

Men den gamle Overdommer sad rolig og værdig og passede sit ansvarsfulde Embede. Om Eftermiddagen ved Firetiden traf man altid Kancelliraad *Rasmussen* og Apoteker *Strøyberg*, og engang imellem kom ogsaa *Maaløe* ind og fik sig en Passiar, og han var skam en interessant gammel Herre at tale med, og særlig naar *Ivar Enemark* og *H. V. Nielsen* fra Brd. Dahl havde slaaet sig ned her for en Dags Tid, eller ogsaa, naar gamle *Valentin* holdt sit Indtog med sine Kjoletøjer eller *Hedemann* med alle sine Kasser gjorde *Leth-Nielsen* Rangen stridig, saa fik man altid nogle Aftener ud af det. Her har jeg ogsaa tilbragt morsomme Timer sammen med *Vilh. Larsen* (Moresco) og vor djærve Ven *John Kuhn*. Men var man til Fést i Salen paa den anden Side Porten, kan det nok være, at de Assens Borgere viste sig fra deres allermest elskværdige Side, og selv *Carl Andersen*, som til daglig kunde være saa utilnærmelig, aabenbarede sig som en Mand med et varmt Hjerte, og jeg tror, at den bøsse Maske, han bar til daglig, bare var et Ansigt, han tog paa for at skræmme de Handelsrejsende.

Som sagt kom *Bøilesen* til Assens i høje Tid — jeg

kan huske ham fra Struer, hvor han var Banebryderen med Hensyn til at lede et moderne Hotel — og han gjorde det godt. Jeg tror nu, han var lidt ked af at skulde forlade Schous Hotel, og jeg kan huske, at han nærede nogen Betænkelighed angaaende Assens — han var jo ikke vant til at leve mellem Øboer, men jeg sagde til ham, at det skulde han ikke bryde sig om, for det skulde være en særlig Slags Mennesker, som en Jyde ikke kunde behandle. Det viste sig da ogsaa, at min Spaadom slog til, for jeg tror aldrig, at der har været noget udestaaende mellem Bøilesen og de gode Borgere i Assens. Han kunde lære dem at spille „Fjetmule“, og naar Orla Møller og Bøilesen og jeg fik os en Fjetmule sammen, saa kan jeg endnu høre Bøilesens hjertelige Latter, naar han smed Kortene efter at have „fjedtet“ os begge to, og fo'r afsted ud af Stuen for at besøge et af disse Svinkeærinder, som var saa karakteristiske for Bøiles' joviale og rundgemyttlige Personlighed. Jeg holdt meget af Bøilesen, og det var oprigtig Sorg, jeg følte, da jeg en Dag hørte, at den ubønhørlige Død havde i en altfor tidlig Alder revet ham bort fra den Virksomhed, som han gik op i med Liv og Sjæl.

Jeg husker altid, hvor opmærksom han var, hvis man en Søndag skulde være paa hans Hotel. Baade han og hans elskværdige Frue gjorde saa alt for, at denne Dag, som de vidste altid var den værste for den Rejsende, som skulde leve borte fra sin Familie, skulde forløbe saa hjemligt som muligt, og saaledes at man mindst mulig skulde føle Savnet af sit Hjem.

Nu er det snart tyve Aar siden jeg sidste Gang besøgte Assens, men denne lille smukke By staar altid for min Erindring med den bedsteborgerlige Hygge, der kendetegner Danmarks Byer af netop den tilpas Størrelse, hvor de, der har Ansvaret for Byens Styrelse, ogsaa er dem, der skal betale, hvad det koster at dirigere Byens Trivsel.

I saadanne Byer er det altid godt at bygge og bo.

PRÆSTØ

Det er skam mange Aar siden jeg kom til *Præstø* første Gang. Jeg var færdig med *Stege*, det var ved Vintertid og rasende koldt. Alle Sunde var frosset til og Sneen laa højt alle Steder. Vi var to Rejsende, som for Resten var Konkurrenter, der fik den Idée at leje en stor Slæde og køre direkte til *Præstø*. Og det gjorde vi. Vore Prøvekasser blev i skøn Enighed stablet op bag i den store „Knubslæde“, og vi selv indpakket saa godt det lod sig gøre. Og saa stak vi Fødderne dybt ned i Halmen paa Bunden af Slæden og afsted gik Turen ad *Koster* til.

Jeg kan huske, at Kusken kørte uden om Færgesgaarden og i Land paa Sjælland, et Sted, der laa en halv Mils Vej vestligere end der, hvor Kallehave Færgesgaard ligger. Bagefter fik jeg at vide, at det var for at spare et Par Kroners Afgift, som han altsaa rent ud sagt snød Færgesæsenet for. Men vore raske Heste rutschede paa den spejlblanke Is over *Ulvsund*, og jeg husker, at det var en Tur, som vilde faa vore nulevende Automobilister til åt blegne af Misundelse.

Videre gik Turen ad den snedækkede Landevej gennem *Mern* og *Skibinge*, og saa gled vi da forbi den gamle ærværdige *Præstø Kirke* og ned mod Hotel „*Danmark*“.

Det var et hyggeligt Hotel at komme til. Og det var en herlig Fornemmelse at træde ind i det lille varme Værelse, som var Restaurationen.

Jeg husker, at gamle *Villemoes* (Værten) sad ved sit Glas Øl sammen med Sagfører *Jensen* og *Delcomyn*, som var Tolder der i Byen. Og nu vilde Tilfældet, at jeg kendte *Delcomyn* godt fra tidligere Tid og Sagfører *Jensens* Familie — hans Fader, Broder og Søster var alle gode Bekendte af mig, saa jeg blev jo straks bænket hos dem og fik mig en Passiar om „gamle Dage“, Familie og Venner. Og da det saa oplystes, at *Villemoes* i sine unge Dage havde opholdt sig i mange Aar i den Del af Landet, hvor jeg var født, saa fandt vi jo saa mange fælles Interesser, at vi næsten følte os i Familie sammen.

E. Evers.

Da vi var bleven opvarmet efter den kolde Tur, maatte min Konkurrent og jeg tænke paa Forretningerne. Vi skulde besøge de samme Kunder, og for at vi ikke skulde genere hinanden, besluttede vi at spille Tærringer om dem — d. v. s. om hvem af os, der skulde besøge dem først. Jeg kan huske, at han vandt *Eiler Holck* og jeg fik *I. P. Thomsen*. Da det var besørget, gik vi ud for at tage vor vundne Ejendom i Besiddelse, og vi bestemte, at vi saa skulde invitere begge d'Herter til Middag den næste Dag. Og i Præstø tog man gerne mod Middagsinvitation til *Villemoes* Bord, for her fik man den bedst tillavede Middag, som i hine Tider serveredes paa Sjælland, Lolland og Falster tilsammen. Det skulde da lige være *Kjøge*, hvor *Ludvigs* var Vært paa „*Prindsen*“. Hans Hustru og Fru *Villemoes* kappedes om at holde Førstepladsen paa det gastronomiske Omraade. Disse to Damer var Mestre paa Kogekunstens Omraade, og det var ikke fordi de stablede „fine“ Retter paa Benene.

Cornelius Stau.

det var ganske almindelige borgerlige Retter, som de forstod at gøre saa velsmagende. Saadan Kødsuppe, Ærter eller Kørvelsuppe som den Fru Villemoes lavede, har jeg aldrig senere faaet.

Naa — ved Femtiden mødte vi igen i Villemoes lille Kahyt, og her traf vi de samme gode Borgere som om Formiddagen, men nu var Redaktør *Mohr* kommen til, saa nu gik Snakken igen. Der var kommen nogle nye Rejsende i Løbet af Dagen, og en af dem fortalte, at han den foregaaende Aften havde været til en munter Aften i Kjøge. Den Gang var Kjøge bekendt for sine glade Aftener, særlig naar „*Svoger*“ var i Humør. Og det havde netop været en af de store Aftener, hvor „*Svoger*“ og den joviale og gemytlige *Johs. Rasmussen* arrangerede Tablauer. Jeg havde selv en Gang været med til disse Forestillinger, og jeg hu-

Johs. Rasmussen.

Victor Olsen

sker, at jeg aldrig har let saa hjerteligt som den Nat. Jeg var syg hele Dagen efter at bare Latter. Navnlig husker jeg „*Christan den II ved Dyvekes Leje*“ og „*Luftens Datter*“. Fremstilleren af Hovedpersonen i det sidste Tableau vejede vist ca. 300 Pund og var Indehaver af en bekendt stor en gros Forretning i København. Han kom aldrig til at hedde andet end „*Luftens Datter*“. — Men det var grin-

agtige Tider skal jeg love for, og jeg er — det siger jeg ærligt — glad for, at jeg har været med i Legen den Gang. For dette Samvær og denne Sammenrysten af Kolleger, Konkurrenter og Købmænd, som prægede Rejselivet i hine Tider, kommer aldrig mere igen. Naar vi traadte ind i disse gamle hyggelige Hoteller, var vi „hjemme“, og vore Rejsefæller — vi kendte jo alle

hverandre — hørte til den samme store Familie, som støttede hinanden med Raad og Daad, og selv om naturligtvis Konkurrencen kunde være haard, saa mærkede man næsten aldrig Underfundighed eller Smaalighed i Midlerne for at „tage Ordre“. Vi naaede alt, hvad vi skulde, og Brødnid eller Misundelse var sjældne Gæster i vore Lejre. Vi skulde alle leve — det var Løsenet. Vi gjorde os Umage, passede vore Sager, og udenfor Forretningstiden drøftede vi fælles Interesser, og dette Sammenhold mellem de Rejsende havde meget stor Betydning for den Rejsendes Liv i det hele taget.

Til Præstø kom jeg desværre kun i faa Aar — men jeg mindes med Glæde en hyggelig Aften, jeg tilbragte her sammen med vor udmærkede Kollega *Cornelius Stau*, og jeg glemmer aldrig, hvor opmærksom han var overfor mig unge Rejsende. *Evers* var der ogsaa den Dag, og en mere kollegial Mand end denne gamle prægtige Rejsende tror jeg ikke, der findes i Danmarks Riger og Lande. Her mener jeg ogsaa, at jeg en Gang tilbragte en Aften sammen med *Victor Olsen*.

Præstø var en af de Byer som jeg maatte „afstaa“ til en Kollega, og saa kom der mange Aar, hvor jeg ikke saa den, og da jeg saa en skønne Dag lagde min Vandringsstav ned, tænkte jeg, at der kom jeg aldrig mere.

Men ingen kender Dagen før Solen gaar ned.

Thi en skønne Dag sad jeg i Toget paa Vej til den lille, gamle By. Jeg skulde et Ærinde derned, og glædede mig til atter at se den.

Det vil sige — efterhaanden som jeg nærmede mig *Næstved*, blev jeg lidt betænkelig. Jeg skulde jo nu med *Toget* til Præstø — det var jeg ikke vant til, og allerede her vilde jeg jo møde en Skuffelse — og jeg vidste heller ikke, hvordan „Danmark“ saa ud. *Villemoes* var jo forlængst død og borte, og *Hôtellet* havde skiftet Vært et Par Gange — det vidste jeg. Nu var det hele maaske bygget om, og der stod rimeligvis en Portier med Guld paa Ærmerne og paa Kasketten og tog imod mig, for at kalde paa en kjoleklædt Tjener, som skulde aflevere mig til Stuepigen, og jeg skulde snart

finde mig selv i et trist og kedeligt Hotelværelse, hvor Skuffelserne stirrede paa mig fra hver Væg og hver Krog, og jeg skulde vide, at naar jeg nu om lidt gik ned for at bestille mig nogen Frokost, saa vilde mit Øjemøde alt det, som jeg hader og afskyr, naar jeg rejser, og hvor jeg vendte mig, vilde jeg savne alt det, som netop her stod for mit Minde fra gamle Dage — al den Hygge, som vi i de Dage glædede os til at møde i det gamle Hotel i Præstø.

Men som jeg vandrede op ad den stille Gade, der i Søndagsfred badede sig i Augustsolens Varme, syntes jeg, at mit Hjerte blev roligere. Der var ikke megen Forandring at se med Undtagelse af Husene, hvis Facader var pyntet op med store Spejlglasruder — det var Tidens Krav, der gjorde sig gældende. Bag alle Ruder skimtede jeg Byens Ansigter — de sad der som i gamle Dage, og kiggede ud paa deres Gadespejle. De gamle Navne var for det meste borte, og nye Folk havde taget de gamle Butikker i Besiddelse.

Jeg kastede stjaalne Blikke op mod mit gamle Hotel, og nu stod jeg derudenfor. Det var ligesom en Sten faldt fra mit Hjerte — der var jo ingen Forandring at se. Gennem Porten — den gamle Port, som jeg saa tit rumlede igennem, og op ad den lille Trappe. Jeg traadte ind i Restaurationslokalet — Gudskelov! Det var næsten som i gamle Dage, og de sad der ved deres Øl — ligesom i gamle Dage — de gode Borgere. Det var bare nye Ansigter, men Traditionen var ikke borte. Og der — nej, det var nu ikke Villemoes, men en Type, der mindede mig saa meget om ham. Den samme rolige Hyggelighed — det samme opmærksomme Modtagelsesblik — ak, kære Venner — *jeg var hjemme*. Og det kalder jeg en Triumf for en Hotelvært — efter tyve Aars Forløb at komme til en Plads med Skepsis i begge Øjne og alle ti Fingre — og i samme Nu, man træder ind ad Døren, at føle sig hjemme. Jeg glædede mig og bad om et Værelse — jeg vilde se det med. Værten førte mig ovenpaa — ah! det var jo den samme gamle Gang, og nu huskede jeg de grinagtige Hjørne-

døre for Enden af Gangen. Der var vist ikke et af de Værelser, hvor jeg ikke havde boet. Jeg traadte ind i Nr. 12. Det var, som jeg forlod det for 20 Aar siden — jeg kunde ingen Forandring se — den samme Hygge, lavt til Loftet, og en gammel „Archilles“ hængende over Divanen. Jeg sad længe ved Vinduet og saa ned paa Gaden og gamle Minder steg frem for mit Blik. Minder om gamle glade Dage, om gamle Kammerater og Rejsefæller, som forlængst havde lagt op eller var gaaet til den store Armé. Minder om den Glæde, man følte, naar man kom til en By og skulde til at tage fat, og om den Glæde, man følte, naar man var færdig, skulde tage Afsked og haste til den næste.

Og om Natten, da jeg vaagnede — akkurat ligesom i gamle Dage — naar Folk gik forbi dernede og talte højt og sang — der er altid nogen, der gaar sent i Seng i Præstø, og der er altid nogen, der skal have den sidste Afskedspassiar netop udenfor Hotel „Danmark“s Vinduer. Og atter fo'r mine Tanker tilbage til hine Tider, og atter syntes jeg, at jeg var 30 Aar og paa Rejse, og Fodtrinene nede paa Gaden blev ved at lyde, mén de blev svagere og svagere, og mens de tabte sig ligesom langt, langt borte, faldt jeg atter i Søvn.

Men mit Humør var straalende, da jeg næste Morgen, efter at have drukket Kaffe, og efter at den elskværdige Vært havde givet mig nogle Oplysninger, vandrede rundt i Byen.

Præstø ligger smukt, og Turen nedentom Fjorden er skønnere end Præstø Indbyggere maaske selv véd. Og hvilken Perle ejer de ikke i Nobskoven — jeg véd nok, at Nobskoven hører under Baroniet Nysø, men Præstøboerne kan dog glæde sig over at vandre i denne dejlige Skov, saa nær den er Byen.

Paa min Vandring kom jeg forbi Kirken, og jeg gik derind, fordi Døren stod aaben. Jeg glædede mig over dens Skønhed og beundrede de smukke lyse Farver, der behersker dens Indre, og den smukke Aftertavle med det pragtfulde Billedskærerarbejde.

Videre gik jeg over Aaen, hvor jeg fandt en ensom

Bænk. Her satte jeg mig, og Stilheden, som herskede over Landskabet, førte mig tilbage til fordums Tider, hvor denne Aa var en dyb Kanal, som blev bygget af Præstøfolk, naar det, i Pavedømmets Tid, havde forsynet sig og derfor dømtes til at istandsætte et større eller mindre Stykke af Kanalen. Man fortæller, at gamle Folk kunde erindre den Tid, da en Orlogsfregat sejlede gennem denne Kanal, og der skal ogsaa i sin Tid være fundet Rester af et gammelt Bolværk.

Ja, hvad har den gamle By, som i 1903 holdt sit 500 Aars Jubilæum, en Festdag jeg tilfældigvis overværede, ikke oplevet, thi i Følge et gammelt Sagn for Kong *Volmer* ogsaa gennem Præstø eller i hvert Fald gennem den lille Landsby *Steenstrup*, som ligger lige i Nærheden.

Her boede for mange Aar siden en Mand, der hed *Christopher*. En Aften silde bankede det paa hans Dør, og da han kom ud, holdt Kong *Volmer* der til Hest med et helt Koppel Hunde. Kongen beordrede *Christopher* til at jage alt sit Kvæg ud, og Hundene aad det. Da dette var sket, raabte *Volmer*: „Hold op!“ Og da *Christophers* Kone holdt sit Forklæde op, kastede han Ild deri og red videre. Næste Morgen opdagede hun, at Ilden var Guldstykker.

Saaledes lyder Sagnet, som ogsaa fortæller, at „Præstø skal forgaa ved Vand og Næstved ved Sand“.

Men jeg maatte tilbage til Hotellet for at betale min Regning, og naar jeg her gør en Bemærkning, saa er det ikke for at reklamere for Hotel „Danmark“, men jeg maa sige, at de moderate Priser, jeg her blev stillet overfor, ikke var noget, som man i de senere Aar har været vant til. Jeg synes ogsaa, at det Hotel, som virkelig bestræber sig for at komme den Handelsrejsende i Møde, fortjener i hvert Fald den Paaskønnelse, at der bliver lagt Mærke til disse Bestræbelser.

Jeg var i hvert Fald overordentlig tilfreds med mit Ophold i Præstø, og jeg kan forsikre for, at det varer ikke længe, inden jeg gør en lille Afstikker derned igen — for der er rart at være.

SKIVE

Da jeg traadte ind i *Schous Hotel* i Struer, var det første mit Øje mødte, min Ven *Nielsen*, der ligesom jeg selv var Forrtningsrejsende.

Vi udvekslede et hjerteligt Haandtryk, og da det var Tid for Aftensmad, var det en Selvfølge, at vi gjorde hinanden Selskab. Vi var saa godt som ene paa Hotellet, og jeg var glad ved at faa Selskab den lange kedelige Aften, hvilket jeg betroede min Ven under Maaltidet.

Han beklagede meget, at han ikke kunde blive her — han maatte absolut rejse.

Jeg sagde, at jeg ikke vidste bedre, end at han skulde arbejde her i Byen i Morgen.

Ja — det passede ogsaa, men — æ — æ — han skulde nu rejse.

„Et saa glimrende Hotel vi har her — — og jeg véd da, at De kan ikke gøre Forretning nogen Steder om Natten — — —“

Nej, ganske vist, det kunde han ikke, men han maatte nu alligevel til *Skive* med Aftentoget.

„Til *Skive*!“ udbrød jeg forbavset, „— — det var da en grinagtig Idé — — —“

Min Ven sad lidt og smilede halvt hæmmelighedsfuldt og halvt genert.

Jeg benyttede Øjeblikket og skænkede en anden Akva-

vit som man siger i Jylland — for de røgede Aal var lovlig fede, — og saa' spørgende paa ham.

„Nu skal jeg fortælle Dem noget,“ sagde han saa og lænede sig over mod mig, „jeg skal til et lille Stævne-møde i Aften. De kan tro, at hun er sød. Jeg traf hende tilfældig i Gaar, da jeg var i Skive — — aah! — kære Ven. De skulde se hendes Øjne — — og en Figur saa henrivende. Hun er noget af det sødeste og uskyldigste, jeg har kendt. Vi aftalte et Møde i Aften — saa skulde jeg tage til Skive, og saa skulde vi træffes i den lille Lystskov udenfor Byen — — ja, De kan tro, det kneb — hun var saa undselig og benauet — det var første Gang i sit Liv, at hun indlod sig paa saadant noget — — men Død og Pine, — Klokken er jo løbet fra mig — ak! jeg naar ikke at faa det dejlige Stykke hollandske Ost med — Godnat! Og paa Gensyn i Morgen — for Resten er hun Datter af en Skomager — — —“

Og ud fo'r han af Døren, medens jeg spiste hans Ostemad, for Osten var god, og jeg var sulten.

Næste Dag var jeg optaget saaledes, at jeg først fik sen Middag, og jeg saa ikke noget til Nielsen.

Men om Aftenen skulde jeg til Nykøbing paa Mors.

Naar man kommer fra Struer, skal man som bekendt skifte i Skive, og *Gregers*, som var Hotelkarl, hjalp mig min Bagage over i Nykøbing-Vognen.

Der sad *Olsen*.

Og Olsen saa mig slet ikke. Han var saa optaget af et Brev, som han gjorde sig alle mulige Anstrengelser for at læse i den daarlige Statsbanevognsbelysning.

En Gang imellem smilte han tilfreds, og da han endelig var færdig, foldede han Brevet meget omhyggeligt sammen og fik Øje paa mig.

„Ah,“ sagde jeg, „en lille Billet d'amour?“

„Vis, vas!“ svarede han og ligesom kærtegnede Brevet.

Naar man sidder to ene sammen i lang Tid i en Kupé, og man kender hinanden godt, udvikler der sig let Fortrolighed, og Olsen famlede atter ved sit Brev.

„Ja, — oprigtig talt,“ sagde han pludselig, „De tog

ikke fejl før — — jeg er s'gu bleven halvt forelsket
— — men sød er hun — dejlig Pige — — —“

„Saa maa man maaske gratulere — — —?“

„Nej — aldeles ikke. Jeg traf hende i Gaar — aldeles tilfældig — og jeg véd ikke, men straks da vore Øjne mødtes, var det ligesom — ja, det forstaar De naturligvis ikke — — men dejlig var hun — — jeg skal møde hende i Morgen, naar jeg kommer tilbage fra Nykøbing — hun sendte mig denne lille Billet i Dag — — men hun beder mig bare være forsigtig, for hvis hendes Forældre — hæderlige Skomagerfolk i Skive — fik noget at vide, véd hun ikke, hvad der vilde ske — hun havde aldrig skrevet til nogen Herre før — — det er s'gu sjældent at træffe saa uskyldige Piger nu om Stunder — — hva'? — — Hva' Fanden ler De a'?“

„Jeg ler ikke, bedste Ven — jeg glæder mig — glæder mig over, at to Mennesker, der sympathiserer sammen, ogsaa kan finde hinanden — det er det hele —“

„Glyngøre!“ raabte Konduktøren. „Toget kører til Færgen!“

Olsen fik travlt den næste Dag, og jeg saa ham ikke, men han var da kommen med den rigtige Færge, fik jeg at vide. Jeg var altid meget optaget i Nykøbing og blev der i Reglen et Par Dage.

Fra Nykøbing skulde jeg til Skive.

Jeg kom dertil en Aften ved Nitiden, og det var mørkt. Jeg spadserede gerne op til mit Hotel, for jeg kunde ikke lide at rumle i Omnibussen.

Paa Afstand saa jeg, at der stod en Herre udenfor Hotel Royal's Port og kiggede op ad Gaden.

Ja, saa min Sandten — det var jo *Jensen* — min gode, gamle Kollega — ogsaa Forretningsrejsende.

„God Aften, min Ven — hvad staar De dog her efter — —?“

„Aah — ikke noget — trækker lidt frisk Luft — —!“

„Ja — saa,“ svarede jeg, „gaar De ikke med ind?“

„Nej,“ svarede han tilbage, „det kan jeg ikke — jeg venter paa nogen — —“

Indesneet i Skive i Aaret 1900.

*Gregers. Ruge. I. Chr. Hansen. Ubekendt. Fru Jacobsen.
Købmand Staal. Kellneren. Ubekendt. Adolph Harder. Hotelejer Jacobsen. John. Meyer.
Frk. Skovgaard. Anthon Vangskov. Ubekendt. Købmand Levison.*

Jeg gik tæt hen til ham og hviskede ham i Øret:
„Er det Skomagerens Datter — —?“
Han vendte sig hastig om imod mig.
„Har De set hende?“ spurgte han hurtigt.
„Ja,“ svarede jeg, „hun gik lige om Hjørnet derhenne.“

Og afsted fo'r han som en Stormvind.
Men jeg gik ind i Restaurationen, hvor der ikke var andre end mig.

Og bestilte mig seks Østers.
Mens jeg ventede paa dem, tænkte jeg paa Skomagerdatteren, og kunde ikke holde min Munterhed tilbage.

„Ha! ha! ha! ha!“ brølede jeg ud i det tomme Lokale.

Men Opvarteren, som stod med Ryggen til mig henne ved Buffeten, vendte sig i Rædsel for dette for ham saa umotiverede Udbrud hurtig om, og tabte af Skræk en Stabel Tallerkener, han netop skulde bære ud i Køkkenet.

De smadredes henad Gulvet.

„Undskyld!“ sagde han og begyndte at samle Skaarene sammen.

„Ingen Aarsag!“ svarede jeg og fordybede mig i „*Skive Avis*“.

HOLSTEBRO

Den første Gang, jeg kom til *Holstebro*, var en nederdrægtig Efteraarsaften, og jeg kom fra Lemvig. Det var i de Tider, da *Schaumburg* levede, og jeg kan huske, han ønskede mig velkommen, da jeg traadte ind i det hyggelige Restaurationslokale, hvor jeg straks kom ind i et ligesaa hyggeligt Selskab, som havde lejet sig om Bordet længst henne ved det lille Kontor, som lignede en Kahyt. Der var gamle *Beckmann*, Barber *Rømer* og *Søndergaard*, og jeg tror nok, at Doktor *Ditlefsen* ogsaa var der, og for Enden af Bordet husker jeg tydeligt, at *Christensen* sad. Den Gang kaldte vi ham altid Tugthus-Christensen, fordi han var Indehaver af Horsens Tugthus Udsalg, og det var altid en Fornøjelse at være i hans Selskab — hans straalende Humør og logiske Syn paa alle Sager bidrog tit og ofte til at gøre Livet lysere i hvert Fald for mig, og uden at han maaske selv vidste det, satte han Modet et Par Grader op hos mangan ung Rejsende, som maaske var nedslaaet over en eller anden af de mange Skuffelser, der altid forenes med Rejselivet. Senere fik han Navneforandring, men for mig staar han altid som Tugthus-Christensen, og det hændte ofte, at han, Beckmann og jeg mødtes paa Hotellet deroppe paa Torvet saadan ved Femtiden, og fik os Femsludderer sammen.

Og en Dag — det var Mortensdag — blev vi der saamænd hele Aftenen; vi spillede Lotteri om Mortensgæs, og jeg vandt den ene efter den anden, saaledes at jeg maatte sælge dem efterhaanden for halv Pris — bare for at blive af med dem igen — det var morsomme Tider!

Til Holstebro knytter sig et Minde for mig, som jeg ikke kan undlade at skrive ned. Jeg sad en Aften i Restaurationen og læste mine Aviser, da en Herre traadte ind efterfulgt af en dejlig Jagthund. Han kommanderede den hen i en Krog, men den adlød formodentlig ikke hurtig nok, thi dens Herre satte pludselig sin Støvlehæl med al sin Kraft i Siden paa den, saa den med et ynkeligt Hyl røg hen i en Krog. Saa rejste en anden Herre sig fra sin Plads henne ved et af de smaa Borde ved Vinduet. Det var en høj, kraftig, sympatisk, udseende Mand — og aldrig har jeg hørt en saadan Skylle, som den, han væltede ud over den brutale Hundeejer; denne kom slet ikke til Orde — men luskede lidt efter af — skamfuld og betuttet.

Jacob Drastrup.

Det var *Jacob Drastrup*, som saa varmt tog Hundens Parti — det var første Gang, jeg saa ham, men han våndt mit Hjerte.

Saavidt jeg husker — men maa-ske tager jeg fejl, var ogsaa den Aften til Stede vor djærve Ven *Schibler* og den brillante *Marinus Halby*. Det forekommer mig ogsaa, at jeg ved den Lejlighed første Gang traf *Svend Pedersen*, som fik en Søndag til at gaa for mig rart og hyggeligt sammen med *Alfr. Jørgensen* og den muntre og stoute *Vald Petersen*. En Gang — jeg tror det var i *Schaumburgs Tid* — traf jeg her *Dannemand Nielsen* og *L. P. Petersen*, og fra Holstebro mindes jeg et Samvær med en Kollega, hvis Intelligens og brave retilnede Karakter har givet sit Bidrag til at holde Standens Fane højt — *Borring-Petersen*.

Marinus Halby.

Fra den Tid husker jeg ogsaa Marskandiser *Mortensen*, som jeg en Gang traf paa en Morgentur ude i Plantagen — jeg tror han spadserede sammen med *Morten Larsen* — Valgmenighedspræsten. — Ja, i Holstebro var der noget af hvert, og jeg tror ikke, at der findes en kirkelig Retning, uden at den har sin Menighed, men naturligvis var det indre Mission, som havde Overtaget, og naar der var de store Missionsmøder i Holstebro, saa var Byen saa fuld af Mennesker som paa en Markedsdag; saadanne Dage var gode for Købmændene, for skønt alle Mennesker skulde til Bønnemøde hist og Prædiken her, saa blev der dog altid Tid og Lejlighed til at slaa en Handel af mellem Foredragene, thi selv om man naturligvis gerne ofrede sig svært for den gode Sag, saa var det jo ikke af Vejen, om Rejsen kunde tjenes.

Svend Pedersen.

Naa, — Tiderne skiftede jo i Holstebro som alle andre Steder; Schaumburg døde og *Rathje* overtog Hotel-

Wilhelm Barring-Petersen.

let efter ham, og *Rathje* var, hvad man kalder en Svend helt igennem. Han vilde sætte en Ære i at være Nr. 1 som Vært paa Vestkysten, og hans Middage var ligefrem berømte. Det kunde saaledes godt stikke ham ovenpaa en Middag at lade spænde for, pakke Aftensmaden ned i Vognen (og han glemte aldrig Snapsen i en Spand Is), og derpaa køre med os ud i Heden, hvor vi henad

Aften dækkede Bord i Lyngen under den herligste blaa Himmel. Og hvor smagte Aftensmaden saa ikke, naar Taffelmusikken besørgetes af Lærken og den nedgaaende Sol kastede sin Glands over os og vort „festlige Bord“. Ja, Schaumburgs Hotel var skam berømt i de

Dage, og alle var enige om, at Rathje rigtignok forstod sine Sager.

I de Tider traf jeg ogsaa tit, naar jeg kom der til Byen *Olaf Larsen*, som var en Søn af Isenkræmmer Larsen i Nakskov — der boede i Søndergade omtrent

W. Schibler.

ved Siden af Boghandler *Øberg*. Ja — han har vist for længe siden afstaaet sin Forretning, maaske er han ogsaa død — men Sønnen her — altsaa *Olaf* — drev en temmelig betydelig en græs Forretning i Isenkram, og han boede oppe paa Torvet lige ved Siden af *Marius Fjeldsted*, som havde den største Herreekviperingshandel i Holstebro. Jeg kan huske, at jeg ogsaa den Gang kom en Del sammen med Boghandler *Bischoff* og Redaktør *Nielsen*.

Denne prægtige Mand og varmhjertede Dyreven har jeg faaet mig mangan god Passiar med, og naar gamle *Welsch* dumpede ind paa Hotellet, saa kunde han altid fortælle mig en hel Del om gamle Dage i Holstebro, det var altid saa interessant, syntes jeg, og kunde man være saa heldig at træffe *Carl Larsen*, saa kan det nok være, at man, hvis da ellers *Carl* var i Humør, kunde faa sig en rar og hyggelig Aften. Men det var jo ikke altid saadan lige til at træffe *Larsen*, for han var meget paa Rejse, og drev blandt andet en betydelig Kaffeforretning.

Alfr. Jørgensen.

Jeg holdt altid af at gaa Smaature ude i Anlæget, som Borgerne med stor Taalmodighed og Arbejde i Aarenes Løb havde fremelsket lidt udenfor Byen, og her traf jeg tit og ofte Byens gode Borgere, for det var jo saa at sige det eneste Sted, hvor de ligesom kunde trække lidt frisk Luft. Her var

Overlærer *Aldal* en trofast Besøgende, for ikke at tale om Bankdirektør *Aggerholm* og den gamle Boghandler *Kragelund*, hvis Søn vist den Dag i Dag indtager en betroet Stilling i det store Pelsfirma *Goldstein & Søn* i København, som er det største Skindfirma i Norden og som har Filialer i Berlin, London, Paris og Gud ved hvor! A propos *Goldstein!* Jeg husker ham for mange Aar siden, da han havde en lille Kasketforretning i en By nede paa Lolland — det var vist Nakskov — ja, naar jeg tænker mig rigtig om, saa var det Nakskov, og han boede paa Søndergade kan jeg ogsaa huske nu, men der kunde han ikke klare sig, og jeg tror nok, at han søgte Ak-

Vald. Petersen.

kord med sine Kreditorer og rejste til København, hvor han under smaa Forhold — det var i Halvfjerserne — grundlagde den Forretning, som efterhaanden blev den største af sin Slags i Norden, medens han selv, da han afgik ved Døden nogle og halvfems Aar gammel, var Millionær et Par Gange. Men det allerinteressanteste ved det Hele var, at han var langt over de 50 Aar, da han begyndte paa bar Bund i København — med andre Ord var over den Alder, hvor de fleste Forretningsfolk er kørt træt.

Dannemand Nielsen.

den Slags Købmænd, som enhver By er tjent med at have indenfor sine Porte — det var nok for Resten særlig Kul, som var Bøggilds Specialitet — og saa mine gamle djærve Venner Smed *Andersen* og Rebslager *Hougaard*, for ikke at tale om Glarmester *Leonhardt*

— der overtog Forretningen efter Glarmester Jensen — for naar vi traf hinanden saadan en Solskinsdag, og naar saa Gartner *Knudsen* kom til, saa gik Dagen altfor hurtig, syntes jeg.

Og hvor mange hyggelige Aftener har jeg ikke tilbragt paa Schaumburgs Hotel. Saadan efter Aftensmad, naar gamle *Simonsen* — hvis Datter er gift med Malermester *Paul Larsen* i København — slog et Slag ind paa Hotellet, og vi fik os en Sjavs eller 66 saadan i al Selskabelighed, saa var det ligesom man førtes tilbage til den gode gamle Tid med dens gode gamle Borger-
skab, som snart ligger tilbage i ens Tanker som en fjern Fortid.

L. P. Pedersen.

Omegnen af Holstebro ejer Landmænd, som forener, hvad ikke er ualmindeligt paa Vestkysten, stor Dygtighed paa det landøkonomiske Omraade med et udpræget Handelstalent, som selvfølgelig kommer dem alle stort til Gode, da det nu om Stunder kommer ligesaa meget an paa en fordelagtig Afhændelse af Produkterne, som at fremstille dem. Se blot til Eks. *Aug. Wille* paa *Østergaard*, som vist var Broder til Løjtnanten paa *Kappel* oppe ved *Lemvig*, og Proprietæren paa *Bollegaard*. Og saadan kunde jeg nævne flere, som nød stor Anseelse ikke alene i og omkring Holstebro, men ogsaa blandt Landsmænd Landet over.

Ikke langt fra Holstebro nordpaa ad Landevejen til Struer, ligger den dejlige *Ausumgaard*, som man kommer til, naar man har passeret *Maabjerg* og *Sir Kirke*, og naar man til venstre for Landevejen har kigget ned til *Dellerup*, medens *Sir Bavnehøj* i det Fjerne rejser sig mod Sky med sin næsten halvtredie hundrede Fods Højde, saa ruller man ind i den gamle smukke Gaard, hvor Stamhusets Godsinspektør, den gæstfri og opmærksomme *Frits v. Buchwald* residerede.

Men der er noget storladent ved Omegnen af Holste-

bro, og enten man tager Østpaa — ad *Skave Kro* til, eller Sydtaa ad *Nørre Felding* og *Vinding*, har man et Udsyn og en pragtfuldt Natur med vældige Hedeland-skaber, som vel ligesom alle andre Steder i Jylland har levet deres bedste Tid.

Men vil man have noget rigtigt interessant at se, saa skal man tage ud ad Fjorden til mod Vest, hvor det gamle navnkundige *Nørre Vodsborg* ligger omgivet af Grave og Volde som for mange hundrede Aar siden, og saa kan man jo, hvis man har Tid, aflægge en lille Visit i den oplomstrende Stationsby *Ulfborg*, hvor alting er ligefrem købstadsmæssigt — i hvert Fald var det saaledes allerede den Gang — med en lang Gade fuld af Forretninger i alle Brancher, og en stor Gæstgivergaard, som kaldtes Hotel, men som sikkert er gjort mere frugtbringende end den var i hine Tider.

For nogle Aar siden gæstede jeg igen Holstebro efter ikke at have set Byen i mange Aar. Men den havde rigtignok forandret sig. Hele Pladsen foran Banegaarden var nu bebygget med store tidssvarende Bygninger, og jeg kunde næsten ikke kende den igen. Men jeg vandrede som sædvanlig ned ad *Nørregade* til Hotellet, men her var *Rathje* ogsaa forsvunden — desværre. Han kunde ikke klare den, som han skulde — gav blandt andet Folk for meget for Pengene, og nu sad en anden Vært i hans Sted.

Men jeg gik videre ned ad *Torvet* og ud ad *Østergade* over *Aæn* ud paa *Sønderlandsgade*, og helt ud til *Bryggeriet*, hvor der for Resten blev fremstillet et ganske glimrende Produkt af bayersk Øl, som altid serveredes fra *Fad* paa Hotellet. Og videre gik jeg tilbage og ned ad *Vestergade*, om ad *Nellikegade* og *Kirken* og ad *Skolegade* hjem til Hotellet. Her satte jeg mig ved *Vinduet*, bestilte mig en *Holstebro Øl*, tændte en *Cigar*, og saa over paa det gamle *Raadhus* lige over for, og tænkte paa, at det snart ogsaa kunde trænge til en *Afløser*.

Saa tog jeg atter min *Hat* paa og gik igennem *Danmarksgade* forbi *Borgerskolen* og forbi *Amtssygehuset*

ud i Anlæget, hvor jeg løb lige paa Bogholder *Barlebo* og Sagfører *Baadsgaard-Bruun*, og som jeg vandrede videre, hilste jeg paa *Falbe Hansen* og Bankdirektør *Jensen* saadan i Forbigaaende, medens jeg saa et Glimt af Provst *Nyholms* karakteristiske Skikkelse mellem Træerne. Og som jeg vandrede rundt, fandt jeg, at Menneskene tilsyneladende ikke var blevet ældre i de Aar, jeg ikke havde set dem. I hvert Fald kunde jeg da slet ikke se nogen Forandring, hverken paa Arrestforvarer *Markmann* eller Landinspektør *Rasmussen* — de saa lige raske og ungdommelige ud begge to. Og før jeg atter satte Kursen mod Hotellet, gik jeg en Tur op paa den smukke Kirkegaard, som ligger terrasseformet op ad Bakken øst for Byen, og mens jeg stod her oppe ved det lille Kapel, gik Solen ned, og jeg skyndte mig afsted, for Aftenerne begyndte at blive kølige, og da jeg atter sad i det gamle Hotel — ene og ukendt — tænkte jeg paa gamle Dage, og paa hvordan al Ting havde forandret sig — eller var det maaske mig selv, der ikke var, som jeg før havde været — — —?

MARIBO

Mellem Nakskov og Maribo var der altid lidt Forretningsjalousi, fordi Købmændene i Maribo var ligesaa dygtige som dem i Nakskov, og Nakskovitterne vilde nu gerne have, at de gode Folk fra Stokkemark, Ryde, Christianssæde, — hele det fede velhavende Nørreherred, — kom til Nakskov og gjorde deres Indkøb. Men Maribonitterne havde ogsaa *deres* Garn ude. Maribo bedste Opland var og er stadig vestpaa, og over Vandmøllerbroen — ned ad Vestergade, kom Bøndernes Vogne kørende — ind hos *Brd. Henriksen*, hos *C. A. Qvade* eller *Jacob Lund*. Firmaet *C. A. Qvades* Chef i de Tider var den gamle Agent, ja altsaa virkelig kgl. Agent — og Firmaet, hvis smukke hvide Gaard paa Torvet alle kender, hører stadig til et af de fineste gamle Handelsfirmaer paa Lolland.

Jeg kan ogsaa huske Folk som *Carl Andersen* og *Sophus A. Jensen*, og hvordan blomstrede i sin Tid ikke den gamle solide og velhavende *Thorvald Petersenske* Forretning, ført fremad under solide og sunde Principper.

Og sunde Principper maatte der til for at drive Forretning i Maribo — man saa det bedst med f. Eks. den store *Pentz Møllerske* Forretning. Den havde i mange, mange Aar taget en vældig, men vel haandfast Reklame i sin Tjeneste, og var en Overgang maaske den største

Manufakturforretning paa Lolland, thi den blev sikkert drevet med stor Dygtighed, men i Længden holdt den ikke.

Og hvor godt husker jeg ikke fra de Dage Isenkræmmer *Bjørn*, — den hvide *Bjørn*, — som han kaldtes paa Grund af sit hvide Haar. Han tog heller ikke tilbørligt Hensyn til de Principper, hvorefter en sund Forretning skal drives, og jeg tror nu ogsaa nok, at han brugte for mange Penge til at købe Champagne for i Stedet for Søm, og saa gik det jo galt. Han kom omsider til Amerika, hvor han døde i Chikago, vist under triste Forhold. Men han var et rart Menneske, som kun havde den

I. Eybye.

Fejl, som han havde tilfælles med mange, at han var værst mod sig selv. Naa — nu er han forlængst død og borte, og vi vil lade ham hvile i Fred.

Men jeg tænker paa den rigtige gode gamle Tid, da der kun var een Redaktør i Maribo, og han hed *Dein*, og han redigerede og udgav et lille uskyldigt Blad „Lollands-Posten“. Den stedlige Presse bestod ellers af den joviale *Martin Andersen*, som nu udgiver en Adresseavis — og *C. F. Læfgren*.

Men hvor ligger ikke Maribo smukt her ved Søen, og jeg tvivler om, at der findes skønnere Indsø end den skovomkransede Maribo Sø. Hvilken herlig Tur er det ikke at sejle ned til Borgø, og drikke Kaffe i det gamle Skovløberhus, og derfra se ud over Søen, ud over Engestofte og Sømød.

Maribo Borgere er fra gammel Tid berømt for deres store Gæstfrihed, og hvor ofte har jeg ikke tilbragt en hyggelig Vinteraften i *Krog-Jensens* eller

Carl Mogensen.

Haugaard-Jensens hyggelige Hjem. Kom man om Sommeren, saa hejste d'Herrer Sejlet, og saa gik Turen over den dejlige Sø til Borgø, Søholt, Sømod eller Fritzes Minde. Og Madkurven var forsigtig stuvet ned i Forrummet, sammen med det nødvendige Flaskefoder. De fleste velsituerede Borge-re havde nemlig Baad i Søen, og for mange galdt det, at deres Haver gik lige ned til Søens Bred.

Een Ting var Maribo berømt for i de Dage, og det var „Rør-snapsene“. Man sejlede ud en Søndag Eftermiddag og drak Kaffe paa Borgø, og saa henad Aften mens Solen sank i Vest, sejlede man Baaden ind i en af de mange dybe, grønne Rørskove, som kantede Søens Bredder. Rørene lukkede sig saa igen efter Baaden, og i den stille Sommeraften pakkede man Ma-

den ud, det isafkølede Øl kom frem (dejlige, kraftige Gl. Carlsbergere) og Snapsen. Og intet, absolut intet kunde smage som en Snaps i disse Omgivelser. Lige

for En den lille Ø, Hestø, Fruerø, eller hvor man nu havde lagt til, — omkring En de grønne Rør og Siv, og at spise sin Mad en saadan Aften i godt Selskab og faa en 3—4 Rørsnapse, — det kunde man kun i Maribo. Og rejste vi os saa op paa Tofterne, kunde vi længere borte se andre hvide Sejl inde i Rørene. Krog-Jensens „Bona“, den kunde man kende paa Topsejlet, eller

Carl Andersens „Alliance“, og Schoppes „Activ“. Men tog man saa Kikkerten frem, kunde man i det fjerne opdage *Chr. Petersens* Baad med Latinersejlet — „Sirius“ — hed den, nogle kaldte den Spiritus, men det var af Ondskab og ganske uden Grund. Men Rørsnap-

Ludvig Harder.

Oscar Jonassen.

sene, de kendes ikke mere i Maribo. Meget faa driver Sejlsporten, en enkelt Motorbaad tøffer afsted — og de mange hvide Sejlere er forsvundne — — — de nye Tider tog dem og Rørsnapsene med sig. —

Hotellet i Maribo — Olsens Hotel. var i mange Aar berømt for at være det bedste Madsted i Stiftet, og det var det i hvert Fald, saa længe *Olsen* havde det.

F. Mørch.

Jeg kan huske, hvor forbavset jeg blev, første Gang jeg spiste Smørrebrød paa det Hotel. Saa fik man en hel Flaske Akvavit i Tilgift, og den kunde man drikke af saa meget man vilde — det kostede kun 10 Øre. Olsen var en af de rigtige gode, gammeldags Vær-

ter, som selv øste Suppen op ved Middagen, og hans brillante dygtige Frue forstod rigtignok at tillave den Suppe, saa den smagte.

Og hændte det, at en ny Rejsende spurgte Olsen, hvad man skulde have til Middag, saa kunde det ske, at han med et bistert Blik svarede: „Det skal De nok faa at se, naar De sætter Dem til Bords.“ Det kunde man ogsaa roligt gøre det Sted, for det var hyggelige Middage i disse gamle Dage, naar det traf sig, at saadanne gamle Kæmper som *Eybye*, *Ludvig Harder*, *Jonassen* og *Carl Mogensen* (Bror Carl) samledes Kl. 12 $\frac{1}{2}$ og tog den Madro en Times Tid paa Dagen, som i hine Tider saa

L. Marcussen.

ofte var knyttet til den øvrige Dags Arbejde, for saa vidste man, at en saadan Forsamling højtideligholdt Mødet med en lille ekstra Likør til Kaffen, og hvor ofte er netop i denne Time ikke givet og modtaget Oplysninger, som lettede de Rejsende indbyrdes for me-

get af alt det Besvær, der følger med Rejselivet. Jeg husker ogsaa en Aften, som jeg tilbragte i Selskab med *Einar Mørkeberg*, *F. Mørch*, *L. Marcussen* og *Claus Kleen* — og naar jeg mødte Kleen kom jeg altid til at tænke paa Næstved, for der mødtes vi første Gang paa vor første Rejse og det var første Gang vi begge besøgte denne By.

Ak ja, det var i de Dage, da *Orla Møller*, som senere rejste til Assens, var Købmand i Maribo, og den Gang levede *Jensen* ogsaa — Uldhandleren, som med to tomme Hænder begyndte Forretningen omme paa Hjørnet af Vestergade og Suhrsvej, og som døde, da han var omkring de 40 som en meget velhavende Mand.

Jeg husker en Gang, jeg traf Forpagter *Kjær* paa Vorskov, som ligger i Østofte. Han gav mig en Del gode Oplysninger om Landbruget i sin Helhed her paa Midtjylland, og det var en Mand, som forstod sine Ting kunde man mærke. Han var ogsaa en af de dygtigste Landmænd der paa Egnen, — ja, det skulde da være, at Forpagteren paa Bursø maaske stak ham, men det tør jeg nu ikke sige eller have nogen bestemt Mening om.

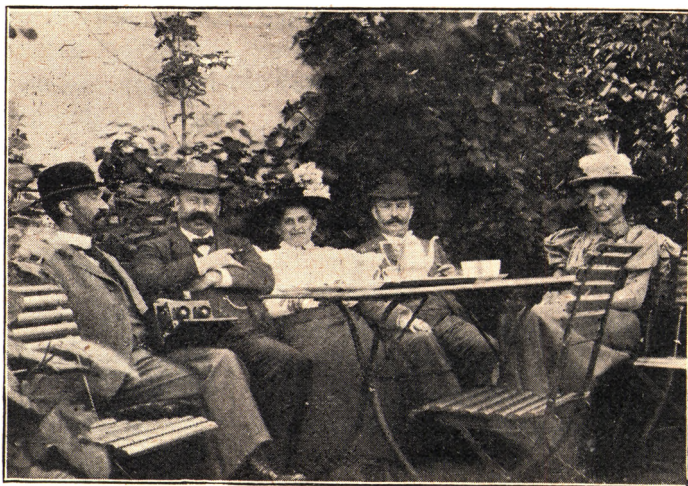
Men *Kjær* sagde altid, at skulde man se Mønsterlandbrug, skulde man ta' til Nakskov og se *Erhard Frederiksens* Ejendom og hans Maade at drive Jorden paa, og naar han nævnede det Navn, saa kom der atter Minder frem hos mig, og jeg huskede paa, hvorledes denne Mand i sin Tid var Banebryderen for den store Industri, som hedder Sukkerroedyrkingen. Han var med til at anlægge den første Fabrik i Holeby ved

Einar Mørkeberg.

Claus Kleen.

*Fra Olsens Hotel i Maribo i Aaret 1900.
Marius Jacobsen. N. J. M. Holst. Oscar Jonassen.*

Rødby, men jeg tror nok, at han satte en Del Penge til paa den Historie. Lidt Vest for Maribo ved Nakskov Landevej er der i de sidste Aar rejst en stor Granit-søjle til Minde om det Arbejde, Erhard Frederiksen gjorde for danske Landmænd.

Og jeg maatte huske paa hans Broder Professor *Frederiksen*, som, efter at have opholdt sig mange Aar i Amerika, paa sine ældre Dage atter søgte hjem til gamle Danmark. Begge var de højtbegavede Mænd, som i Grunden ikke fik det ud af Livet, de burde have haft. Erhard Frederiksen døde paa Vordingborg Sinds-sygehospital, og hans Aand var i de sidste Aar fuldstændig formørket.

Jeg har som ganske ungt Menneske nydt megen Venlighed i hans Hus, og jeg tænker altid med Taknemlighed paa ham og hans elskværdige Frue, som for Resten var en Søster til den i sin Tid saa bekendte Redaktør og Forfatter Vilhelm Topsøe, der døde ganske ung, og ligger begravet paa Assistents Kirkegaard, hvor man kan finde hans smukke Gravmæle ved Muren ud mod Kapelvej.

Men nær Maribo ligger det dejlige Knuthenborg, og hvor ofte har jeg ikke vandret i denne henrivende Park med de smukke og morsomme Bygninger i engelsk Stil. Særlig en lille Villa bygget af Flintesten (Flintestenshuset) er henrivende. I denne Park, som omfatter over 180 Tdr. Land — omgivet af en 2½ Meter høj Stenmur — er ogsaa en kunstig Ruin, som meget malerisk titter frem bag Træerne. Men Pragtstykket i det hele er Bandholmsporten, som fra Parken fører ud gennem Stenmuren. Næst efter Smedejernsdøren i Christian den 4des Kapel i Roskilde, skal det være vort Lands skønneste Stykke Smedejernsarbejde. Man kan staa længe og beundre denne mægtige Port, der er lavet i Haanden med primitive Midler.

I „Egehuset“ har jeg ofte bestilt mig en Kyllingesteg, som man ingen Steder i Verden, tror jeg, fik saa godt stegt som her, paa den rigtige gammeldags Manér. Men Fru *Thomsen* var ogsaa en Dame, som forstod sine Ting.

Knuthenborg var ogsaa berømt fra de tidligste Tider for sin Skønhed lige fra den Tid, da Urnerne regerede her, og det lader til, at disse Slægter har spillet en stor Rolle i Fortidens Herregaardshistorie her paa Lolland.

Den ældste Besidder af Knuthenborg, som vi kender, var *Axel Urne*, som var gift med en Rosenkrantz, og derefter med en Røhd fra Søgaard paa Fyen, og Godset gik stadig i Arv i Urnernes Slægt lige til Midten af det syttende Aarhundrede, da *Etatsraad Lerche* købte det, og gennem *Lerche* gik det ved Giftermaal over paa de Knuthske Hænder.

I det hele taget er der, som sagt, meget smukt ved Maribo, men i hvert Fald i de Tider, hvori jeg i disse Artikler bevæger mig, blev denne Egn af Landet meget stedmoderligt behandlet af Turisterne, og dog findes her den dejligste Indsø, man kan tænke sig, og vil man bruge Bade, saa ligger Bandholm saa nær, at det kun drejer sig om Minutter at naa dem pr. Bane, og Bandholm ligger meget smukt her ved Knuthen-

borg Park og Smaalandshavet med Udsigt over *Fejø*, *Femø* og *Askø* — ak *Askø*! — Ja, denne Landsdel har i gamle Dage ikke været estimeret videre, hvilket fremgaar af den gamle Historie om Præsten Hr. *Thøger*, som blev vred paa Indbyggerne, fordi de ikke gav ham stort nok Offer. Han lod være med at messe i lang Tid, og saa vilde han heller ikke prædike. Der blev klaget, men det brød han sig ikke et Lod om. Saa kom der en anden Præst, som dog — hvad *Rothe* fortæller — ikke skrækkede ham endnu, indtil Herredsprovsten kom, og satte den nye Præst ordentlig ind. Denne gik saa en Søndag op for at prædike, men Hr. *Thøger* gik med, og der stod de og sloges paa Prædikestolen, indtil Hr. *Thøger* endelig maatte vige. Beboerne maa formodentlig have taget Parti for den nye Præst, for Hr. *Thøger* truede med, at han vilde bede til, at aldrig mere skulde noget Skib forgaa eller strande paa deres Ø, ja, han blev saa bister, at han rev den Stol i Kirken om, hvori Provsten den Dag sad.

Om en senere Præst, der hed *Weber*, stiger følgende Hjertesuk frem fra de gulnede Blade: *Weber* maatte tage til Takke med det lidet Brød, skønt hans Morbrøder, den mægtige Borgmester *Eichel*, København, havde, hvis han havde kunnet sætte det igennem, gjort ham til Biskop. Og at han skulde prædike paa *Askø*, det sang han ikke om i sin Fødeby *Haderslev Skole*.

Set med Nutidens Øjne, faar man et underligt Begreb om den daværende Præstestands Opfattelse af den Gerning, som de som Kristi Disciple skulde udøve til deres Medmenneskers aandelige Udvikling.

Naa — nu ligger *Askø* der i det blaa Smaalands-hav og blinker skælmsk over til *Lollands Nordkyst*, og vandrer man her en Sommerdag langs *Stranden*, saa længes man ligefrem efter at komme lidt derover og se, hvorledes denne Ø ser ud nærved.

Eller man tager med Toget til *Ryde*, som vist var den første Station her i Danmark, som havde kvindelig Stationsforstander, og fordyber sig i *Christianssædes* store Skove med deres mange Egetræer. Der

var i de Dage 2 mægtige tusindaarige Ege — „Adam“ og „Eva“ — „Eva“ er smuldret hen, men „Adam“ skyder hvert Foraar nye friske Skud, og omkring denne gamle Kæmpe holdes der hver Sommer et Fri-luftsmøde, der kan samle sine 3 à 4000 Mennesker.

Den første Personlighed, som aldrig undgik den Til-rejsendes Opmærksomhed i de Dage, var Stationsfor-stander *Thejl*, der stor og strunk promenerede sine ulastelig hvide Handsker paa Perronen. Thejl er for-længst død, men der foresvæver mig noget om et Par paa Kassen, som en ilter Rejsende en Gang uddelte af sit Overskud af Kraft, og jeg synes ogsaa at kunde huske, at samme Rejsende nok bagefter var glad over, at Lykken mere end hans Forstand havde været med ham i dette Tilfælde — thi tænk, om det havde været en Statsbanestationsforstander og ikke en almindelig Privatbane do. — —!

Naa —! Schwamm dr'über! Tiden læger jo alle Saar ved Hjælp af Glemselens gæstfri Kaabe.

En Mand, hvem det altid morede mig at træffe, var Bankdirektør, Sagfører *Erik Kjær*, som ejede Idas-minde lige udenfor Byen. Kjær var en dygtig og in-teresseret Landmand ved Siden af sine øvrige Interes-ser og Hverv. Han var ikke saa lidt af en Personlig-hed, bred og kraftig i sine Udtalelser — og altid *sig selv*. Der gaar endnu Sagn om den Gang, han skulde aabne en Valghandling paa Raadhuset, og læste op: „Vi Chr. den IX. af Guds Naade, Konge til Danmark — de Venders og Goters“ — her standsede Kjær i Op-læsningen et Øjeblik og fortsatte saa — — „de Ven-ders og Goters — og al det andet Sludder og Vrøvl, som I kender.“

Men Kjær var en brav og god Mand — han døde for nogen Tid siden. Men skal man træffe Maribo-Borgere, skal man gaa sig en Tur en Søndag Formid-dag i Lysmose Skov — her træffer man de fleste — og i Aktiehaven om Aftenen — der træffer man Resten.

Lysemose er en smuk lille Skov ved Nørresø med et lille Skovløberhus, hvor *Hansen* residerede, og derude

i den grønne Skov kunde jeg sidde og lade dem passere Revy for mig.

Der er Slagter *Mauritsens* anselige Skikkelse, han faar sig en lille Snak med den gamle Kaptajn *Schrøder* (Maribo Museets Grundlægger). Og bagefter faar jeg Øje paa den lille sirlige Skrædermester *Christoffersen*, ivrigt diskuterende med Mægler *Schoppe* et sikkert saare vigtigt Anliggende. Der kommer de 2 *Quider*, baade Tømmermesteren og Murermesteren og Garver *Mogensen*, som nu er død (et Stræde i Byen har endnu Navn efter ham. Aldrig har jeg hørt nogen Støvler knirke som *Mogensens*, han gjorde rigtignok det gamle Ord til Skamme, at naar Støvler knirkede, var de ikke betalt, for var der noget *Mogensens* gjorde, saa var det at betale. Han var, hvad man kalder kontant. Og der kommer *Vallesen* hos Roug — han skal ud til Skydeøvelse, han har Geværet paa Nakken — Boghandler *Dein*, Farver *Asmussen*, Maler *Schultz* — som senere druknede under et Tordervejrs paa Maribo Sø — alle er de ude paa deres Formiddagstur, og enkelte falder ind hos Hansen og faar et Glas Øl.

Men i Aktiehaven om Aftenen, naar de hvide Baade kommer hjem fra Turen til Borgø, saa var her ogsaa godt at være. Hvor var der ikke dejligt at sidde paa Verandaen oppe paa Pavillonon og se ud over den stille Klostersø. I Aktiehaven traf man *C. F. Kiehn*, Mægler *Schoppe*, *Carl Andersen*, *Krog-Jensen*, *Haugaard Jørgensen*, *Rudolf Klein*, *Vilhelm Jensen*, Redaktør *Dein* — de fleste havde Baade i Søen, og samledes her i Haven efter Dagens Togt.

Maribo og Maribo Sø skal ses en stille Sommeraften i Juni Maaned. Sidder man i Aktiehaven og hører Ungdommens glade Stemmer, medens de danser inde i Salen og de hvide Baade og Sejlene, der spejler sig i det stille Vand, saa gribes man af den danske Sommeraftenstemning. Faa Steder i vort Land er der kønnere end her, hvor Frøene kvække ovre i Aaen, medens Domkirkens gamle Klokker ringer Solen ned.

Men jeg vandrede ensom og stille tilbage til Byen og bænkede mig i Hotel Sjøro's smukke Have. Her sad jeg i den stille og klare Sommeraften og bestilte mig en Gang Slikarsparges, for med al Respekt for de andre gode Hoteller i Møribo, saa fandt jeg altid, at Slikarsparges i de Tider var bedst i Hotel Sjøro, og nu var det lige paa den Tid, hvor de var allerbedst — med et Glas Madeira til — forstaar sig.

Senere gik jeg endnu en Gang en Vending ned til Søen, og Maanen steg op over Skoven derovre — jeg hilste den skønne sivkransede Sjø — og tys! — derude gled en Baad frem i Maaneskinnet; — dens Besætnings Silhuetter tegnede sig klart, dør hvor Maanens Straaler spillede i Vandet — og jeg vendte mig diskret om og gik hjemad — thi der var to i Baaden. —

STUBBEKJØBING

Jeg kån nu ikke gøre for det, men *Stubbekjøbing* var en af de Byer, som jeg altid glædede mig til at besøge. Borgerne saa saa rart lige til og baade *Gottlieb* og *Junior* var saadan elskværdige Mennesker, og den gamle *Boas*, som var Typen paa en af de rigtige Købmænd fra Tredserne — disse reelle gamle Herrer med sort Halsbind og stive Flipper, og som kunde snakke med alle dem, der kom ind for at gøre Indkøb ved den hæderlige Disk, som blev hæderligere og hæderligere jo ældre den blev, og som blev ved at være hæderlig, selv efter at den var revet ned og bygget fint og tidsvarende op igen. Og der var i det hele taget det ved *Stubbekjøbing*, at denne smukke og maleriske lille By netop husede en særskilt — om jeg saa maa sige — Adel blandt Købmandsstanden. Der var for Eksempel den gamle *Wulfske* Forretning — og den *Benzonske* og *Bassøe* — allesammen Handelshuse af den gode gamle Slags med gamle Butikker og store Pakhuse og alt saadan noget. Men fjernt som *Stubbekjøbing* i umindelige Tider har ligget fra Jernbaner og Elektricitet og alt saadant Djævelskab, har den dog haft Interessen vaagen for sit eget lille Samfunds Ve og Vel, og man maa skam sige, at den har gjort det godt. Sikken en Havn for Eksempel, og en herlig og hyggelig Promenade, og saa Anlægget — Byens og Overlærer

84

Andersens Stolthed. Det er sandt! Hvor husker jeg ikke Lærer Andersens to kønne og begavede Døtre. Første Gang, jeg saa dem, saa de nu hverken kønne eller begavede ud, for de gik nede ved Havnen i Nakskov og græd gudsjammerligt, fordi de var kommen lidt forkert paa den. De var kommen med Dampskibet „Spodsbjerg“ fra Langeland og skulde videre øst paa, men Toget var vist kørt fra dem, og nu stod de to Smaapiger i korte Kjoler og Mammelukker og var saa ene i Verden og vidste ikke deres levende Raad. Men saa kom Lærer *Jensen*, som ogsaa var Redaktør af „*Nakskov Avis*“, og saa snart han hørte om deres Sorg, tog han dem hjem til sig, og der blev de, til der kom nærmere Ordre fra Stubbekjøbing — ak ja! — det var den Gang, og saa mange Aar siden, at de to Søstre rimeligvis selv for længe siden har haft søde smaa Piger i korte Kjoler og Mammelukker.

Men jeg glemmer aldrig den første Gang, jeg kom til Stubbekjøbing. Jeg kom fra Nykjøbing, og der havde været en af de gammelkendte muntre Aftener hos *Lindtner*, hvor man flyttede Bordene sammen efter Klokken tolv. Jeg husker, at *Carl Bonnichsen* og *Julius Bernth* var til Stede, og at *Eli Lund* førte an, og dermed vil gamle Rejsende forstaa, hvad det betød. Og jeg vil her benytte Lejligheden til at sige, at en bedre Kollega end *Eli Lund*, skulde man lede længe efter.

Hans Kollegialitet karakteriseres saa træffende ved at opfriske den gamle Historie, da han i en Jernbanekupé skældte to Passagerer ud, som sad og talte ilde om en Kollega. Han kendte hverken de to Passagerer eller den omtalte Kollega, men han taalte aldrig, at nogen rakkede en Kollega ned bag dennes Ryg, og derfor greb han ind. — Men som sagt, *Eli* havde Humøret paa den Aften, og saa gik de smaa Timer jo hurtig, og da Toget nordpaa, som jeg skulde med, gik ved Sekstiden, det var nemlig midt om Vinteren, var det jo ikke saa hyggeligt at komme op, netop som man omtrent var kommen under Dynerne. Men der hjalp ingen kære Mor, for Vognen ventede jo paa mig i Nr. Alslev. Men

jeg havde skam baade Hovedpine og Tømmermænd, og det var næppe lyst, da jeg rumlede over den ujævne Stenbro i den lille By. Jeg kan huske, at jeg lagde Mærke til Posthuset med de røde Skilte — — og saa standsede Vognen ved det gamle Hotel. Der sad en stor Rotte og gloede paa mig, da jeg gik op ad Stentrappen med Jernrækværket.

Carl Bonnichsen.

Men hvor Stuerne var lave og Vinduerne smaa — der var saa lunt og hyggeligt derinde. Og saa kom Jomfruen og hilste muntert Godmorgen, og hjalp mig af med Pelsen. Hun saa meget opmærksomt paa mig, saa blinkede hun med Øjnene, gik hen til Skænken og kom lidt efter tilbage med en

stor Bitter. „Den dør kan De vist ha' godt af — — den har vist været høj i Aftes — — —“

Jeg saa taknemmelig paa hende — og stak Snapsen ud. „De er en dygtig Pige, er De — og — — —“

„Nej!“ sagde hun og truede ad mig. „vil De lade være med det — —,“ men straks efter kom hun hen til mig og lagde sin Haand paa min feberhede Pande. „Herregud, lille Ven — De trænger vist ordentlig til en god salt Sild — — —“

Straks efter var hun ude i Køkkenet, og da Silden kom, sad vi og passiarede nok saa fortroligt. Vi var ganske alene i Stuen, for alle de andre Gæster var endnu ikke staaet op, men mit Hjerte var vundet ganske og aldeles for det gamle Hotel. Jeg syntes, det var meget bedre end alle de nymodens Indretninger. Siden kom jeg der mange Gange, og jeg blev der tit om Søndagen, hvor jeg sad under det store Morbærtræ ude i Haven og spillede 66 med Værten om

Eli Lund.

Cognac til Kaffen. Ofte gik vi Tur rundt om Byen — og Sundet det var saa dejlig blaåt, og Bogø laa lige over for med sine bugnende gule Marker — — —

Men for Resten kunde man ogsaa bo rigtig godt og rart i det nye Hotel hos Keis. Han var en flink Mand, som imødekom alle ens Ønsker, og hvis man en Dag kunde lide at faa Ribbensteg til Middag, saa behøvede man blot at udtale Ønsket, og straks sørgede Keis for, at det blev opfyldt. Jeg ønskede ganske vist en Gang Ribbensteg og fik Andesteg i Stedet, men det var vist kun en Fejltagelse, for jeg véd, at Keis var meget ked af det. Vi fik en 66 efter Middagen, og da vandt jeg Aftensmaden og en

Emil Kongstad.

Flaske Vin fra ham, og det var han forfærdelig ked af — ikke fordi han tabte, det brød han sig skam ikke om, men han blev altid genert, naar Modparten vandt — det var nu saadan noget, der laa ved ham. Og til og med vilde Skæbnen, at dette Tab nær var bleven udvidet til

Ogsaa at omfatte de to muntre Kolleger *Johs. Hedegaard* og *Emil Kongstad*, som begge arriverede hen under Aften. Jeg insisterede paa, at Keis ikke kunde hyde mig at spise den vundne Aftensmad alene — men det vilde han dog ikke gaa ind paa. D'Herrer maatte nok faa Lov at spise med, men ikke paa Taberens Regning.

Jeg har tilbragt mange dejlige Timer i Stubbekøbing og hos den

ne Bys Borgere, og hvad enten jeg fik mig en lun Passiar med Postmester *Andersen*, eller en Vinteraften en L'hombre med Bankdirektør *Ravnsgaard*, saa var det lige morsomt og interessant, syntes jeg, og Sagfører *Trap* og jeg fik os tit en lille politisk Diskussion saadan

Johs. Hedegaard.

i al Venskabelighed naturligvis. Jeg husker saa tydeligt *Slengerik* fra den Gang, han var Redaktør i Byen — ham syntes jeg vældig godt om, og jeg var helt ked af det den Gang, han solgte sit Blad til *Føns*, for man vidste jo, hvad man havde, men ikke, hvad man fik: men *Føns* viste sig for Resten at være allright.

Hvad der interesserede mig meget, var den gamle *Gaabense Færgegaard* — det gamle officielle Overfartssted til Sjælland. For mange, mange Aar siden var det, at *Ahrenkiel* residerede der. Det var den Gang, da Posten kom denne Vej, og der ingen Bane var, og alle Rejsende skulde passere *Færgegaarden*, som i de Tider havde en mægtig Forretning med Spise og Drikke. Min Moder, som havde tjent i denne *Færgegaard* i sine unge Dage, fortalte mig, at en Portion Gaasesteg dør kostede 3 Mark, men saa blev der altid sat en hel Gaas paa Bordet, og hun glemmer aldrig, at hun oplevede, at en Rejsende spiste hele Gaasen med Kartofler, Sauce og Rødkaal, betalte sine 3 Mark og sejlede til Sjælland. Og han havde ikke bortført noget af Gaasen paa andet end lovlig Vis, for alle Benene var efterladt afgnavede paa Fadet.

Nu drives den gamle *Færgegaard* som almindelig Landejendom.

Jeg erindrer ogsaa, at naar jeg kom til Nr. Alslev og fik Øje paa *Holgershaab*, saa kunde jeg tænke: Gid det var min Ejendom! for jeg syntes, at det var saadan en herlig Plads — men naturligvis (og saadan ræsonnerede jeg altid) nu var det en Gang *Bille-Brahes*, og hvis det var min, saa havde B. B. den jo ikke, og saa var der jo lige saa lidt Balance i Sagerne.

Men tit og ofte, naar jeg sad under det store gamle Morbærtræ i Keis' gamle Have og saa paa, hvorledes de gode Borgere tumlede Kuglerne paa Keis' Keglebane, saa følte jeg mig henført til en Tid, som laa saa langt, saa langt tilbage — for hele Ensemblet med det gamle, lidt skæve Hotel med Jerngelænderet op ad Stentrappen — de toppede Brosten i Gaden med Græs imellem og Postvognen med sit Trut! Trut!, naar den meldte sin

Ankomst, alt dette bragte en særegen Stemning til Veje, som passede saa godt baade til Anna og Karen og Niels, som var de tjenende Aander dér paa Stedet, og som næsten var Dus med de Besøgende, der var vant til at komme der.

Eller en Vinteraften, naar Stormen dundrede i det gamle Hotel og slog mod de smaa Ruder, saa kunde det hænde, at man pakkede sig ind i sin Kavaj og gik i Teatret og saa „*Tordenskjold i Dynekilen*“ med „*Tordenskjold-Petersen*“ i Titelrollen, og saa kunde det ogsaa være, at man blev lidt duperet, naar i sidste Akt de danske Gutter med et vældigt Dannebrog holdt Svenskerne i Skak.

Der var ialt 2 Sømænd og tre Svenskere, hvoraf jeg havde lagt Mærke til de to nede paa Havnepladsen om Middagen, hvor de var beskæftiget med Losningen af en Jagt, medens den tredie var identisk med Præsten i „*Tordenskjold*“, som i den Anledning var strøget af Stykket i sidste Akt.

Men vi morede os vældigt, og havde Samtalestof nok for den Timestid vi sad over Toddyen, inden vi gik i Seng efter Forestillingen, for vi skulde jo alligevel sidde oppe og vente paa Damperen og se, om der kom nogen med den, som vi kendte. Og saa kunde det jo ogsaa hænde, at *Gottlieb* kiggede indenfor paa Vejen hjem, men selv om man var ene, saa kunde det være saa højtideligt at sidde og lytte til Trinene derude paa Gaden — disse ensomme Trin, som kom og tabte sig igen efterhaanden som de passerede Hotellet, for der gik aldrig, syntes jeg, mere end en forbi ad Gangen.

Og var det saadan, at vi var mange samlet, saa kom vi snart omkring det runde Bord, hvorover den store Petroleumslampe hang, og saa fortalte vi Historier eller spillede et eller andet Selskabsspil. Humøret var immervæk godt, og Karen satte sig til Rette med sit Strikketøj og Keis var smilende og interesseret med i det hele. Tiden gik storartet baade for os og for Keis' Hund og Kat, som laa sammenrullet i skøn Endrægtighed henne ved den gamle Kakkelovn.

Men disse Timer skabte en hel Del glade og muntre Minder, som vi bagefter lever paa, og vi synes, at det er noget af det, som hører vort Ungdomsliv til.

Saaledes kan en lille By som Stubbekjøbing ligesom have en Art Indflydelse paa ens Liv, thi der har man lært Et og Andet, som senere kom En tilgode i Livet, og her var ogsaa gjort Bekendtskaber, som man skøttede om at bevare Livet igennem.

Jeg glædede mig altid til at træffe *Oscar Friis*, som i nogle Aar drev en Manufakturforretning omme i den Butik, hvori Boas i sin Tid begyndte, og *Hansen Erch*, som fik en tragisk Død paa en Amerikarejse, da han var ovre i Chicago for at besøge en Broder — og *Peter Olsen*, som altid sendte en venlig Hilsen til En, naar man gik forbi hans Butik, hvor han stod og røg paa sin Pibe.

Men tit og ofte har jeg ogsaa siddet ganske stille ude i Anlægget og set paa Folk, — jeg har lagt Mærke til Borgmester *Schultz*, naar han promenerede frigjort for Kontorets Bryderier, og jeg har set Kæmner *Rasmussen*, naar han her kunde være fri for at tænke paa Skatter og Gas og Kokes og alt saadant noget. Her søgte Tømrermester *Holm* ogsaa hen, naar han gik med arkitektoniske Planer, og baade Apotheker *Hansen* og Mægler *Lindholm* var sikre Gæster under de nysudsprungne Lindetræer.

Og kom jeg somme Tider ned i den lille Gade, som jeg aldrig har vidst hvad hed, og fik mig en fornuftig Sludder med gamle Slagter *Jørgensen*, saa traf jeg en Mand, som kunde give mig Besked om, hvad det skulde være, for han kendte hele Byens Historie — ligefra de allerældste Tider. Det hændte ogsaa, at jeg traf ham ovre paa Bornholm, hvor hans Søn havde et meget besøgt Badehotel i *Sandvig*, lige ved Hammieren. Og „Carl“ har ikke været saa tosset, for om ham kan man med Sandhed sige, at han ikke har bygget sit Hus paa Sand. Det ligger nemlig paa en ordentlig Klippeblok.

Se, saadan var Stubbekjøbing og Omegn i min Rej-

setid, og jeg kunde have Lyst til at fortælle nogle gamle Historier fra Byens Liv, for Eksempel om den velærværdige Capellan *Jens Daniel Wedels* vidunderlige Liv der i Byen omkring Aaret 1800, men det maa jeg vist gemme til en anden Gang, for der er jo noget, der hedder Begrændsning her i Livet.

.

LANGELAND

For at tage Landet fra „en Ende a“, saa vil jeg sige, at der maaske findes mange af vore Kolleger, der aldrig har været paa *Lohals*, og med det samme vil jeg fortælle disse ulykkelige, at denne Plads virkelig er overordentlig smuk saadan for et lille Sommerophold. Her er dejlige Skove, Vand paa alle Sider og herlige Udsigter. Og saa kan man gaa tværs over Landet paa en halv Time, saa hvis det blæser paa den ene Side, er der stille paa den anden. Nu er der jo kommen fine Badhoteller paa *Lohals*, men i gamle Dage var denne Plads en dejlig Idyl, hvor man lejede sig ind hos Beboerne og havde det som Blommen i et Æg. Men hvor man vendte og drejede sig, var Naturen lige herlig, og vandrede man ad Landevejen, var det som at gaa i en stor Have, for alle Vejene var hegnet med Frugttræer — et helt Slaraffenland. Og midt i det Hele ligger som et vældigt lækkert Smørhul *Tranekjær* med dets Slot og Park, som er noget af det dejligste man kan tænke sig. Her residerede Stamherren til alle disse Herligheder Grev *Ahlefeldt Laurvigen*, omgivet af en hel Del *Laurviger* — baade ham paa *Blegholm* og ham paa *Vestergaard*, men de var bare Forpagtere. Og rundt om Herresædet er Jordene gode, og baade Ejere og Forpagtere sidder vist endnu i Dag godt og lunt i det

Jeg tror næsten, at disse udmærkede og fede Jorder

*Fra „Hotel Langelands“ Have i 1894.
Staaende: Hotelejer Madsen. Fra venstre til højre: Axel Andersen (Lund & Thorsen).
Viggo Cohn. Johs. Fischer (Thøger From). Chr. Weincke (Holger Petersen).
Peter Schmidt (Modeweg).*

ligesom satte deres Spor paa Menneskene og gjorde dem muntre og veltilfredse, og det er ikke altid, man ser veltilfredse Præster, men paa Langeland syntes jeg aldrig, jeg har mærket Surhed eller saadan noget — det var for Eksempel en hel Fornøjelse at faa en Pas-

A. L. Heimark.

siar med Præsten i Snøde — det var vist *Tram* han hed — og i Snøde kan jeg huske, at jeg ogsaa en Gang hilste paa Proprietær *Nielsen* — det var en munter Mand. Tiderne har forandret sig. I gamle Dage var alle de herlige Gaarde Fæstegaarde under „Kong“ Ahlefeldt, men nu er de efterhaanden bleven Selvejere, og der er bleven en farlig Mængde „Proprietærer“ paa Langeland, og

det er for Resten ikke den daarligste Plads at have her i Livet, den at være Proprietær paa Langeland. Sikke Gaarde at komme ind i. Jeg husker, hvor ofte jeg har frydet mig, naar jeg vandrede i Kostalden paa *Biskorptorp*, eller naar jeg stod oppe paa Højen og saa ud over *Søtortorps* Jorder, for saadan som Kornet bugnede her, har jeg aldrig set det bugne nogen Steder.

Jeg kan ogsaa huske en Gang, vi sad en Søndag og kedede os inde paa Hotel *Langeland* i Rudkøbing — det var i *Madsens* Tid, og saa skulde vi afgøre, hvilken Gaard vi helst vilde eje: *Skebjerggarden*, *Vesterbygaard* eller *Skrøbelevgaard*, og saa kørte vi ud og saa paa dem alle tre — Tiden skulde jo gaa med noget — jeg tror nok, at *Bendix Hansen* var med (det var i hine Tider, da han ikke var saa stor en Købmand, som han vist er nu), men vi kunde skam ikke hitte ud af at blive enige, og saa kørte vi lige hen til *Anton Hansen* i *Tullebølle* — han havde saadan en dygtig Kone, som var en Mester i at lave gammelt Øl.

Det kan nok være, at vi drak gammelt Øl, for det smagte vidunderligt; det var første Gang, jeg smagte den Drik, og jeg smagte saadan paa det Øl, at jeg slet

*I „Hotel Langelands“ Have i Rudkjøbing, (Hotelværtens Fødselsdag).
Butz Jørgensen. Chr. Weincke. Carl Winther. F. A. Nielsen.
I Baggrunden: Chr. Steinmetz. Halvorsen (Rudkjøbing). Hotetejer Madsen.*

ikke kunde huske, hvordan jeg kom tilbage til Rudkøbing.

Ja — det var muntre Tider.

For Rudkøbing var ikke nogen Dødbiderby — den Gang i det mindste. Da levede Dampskibsexpeditøren (var det ikke *Rasmussen* han hed?) og alle de andre lystige Borgere, og naar saa gamle *Høimark*, som var Repræsentant for Tuborgs Fabriker — han rejste for Resten ogsaa i Vat, men jeg tror ikke, at Øl og Vat smager godt sammen, skønt jeg har hørt en vittig Hund paa staa, at paa Smørrebrød skal det sidste være meget godt! — men altsaa, naar *Høimark* kom til

Nechels.

Byen og samledes inde i Haandværkerforeningens Stue med alle de lystige Fætttere, som den Gang lyste op i Landskabet, og han saa kommanderede „Klar ved Pumperne“, saa kan det nok være, at der blev „pumpet“, men det var mest Tuborg Øl han pumpede ned i Mavernes paa sine Medmennesker, og den Pumpestation blev gerne holdt i Gang hele Natten.

Jeg kan huske en Nat, hvor der blev pumpet saadan, at det var mig ganske umuligt at faa Søvn i Øjnene, og Enden paa det hele blev, at jeg blev nødt til at staa op og klæde mig paa igen — og skælde ud — tror De? — Næh! — Jeg gik skam ned og bad om Forlov til at være med at gi' en Haand til ved „Pumpen“, og saa raabte de Hurra! for mig, bar mig i Guldstol og væltede en Kakkelovn, men saa kom Vægteren, og var der noget, vi trængte til, saa var det netop lige akkurat en Vægter. Han blev ogsaa trolig hos os hele Natten og passede paa os; samtidig

Ludvig Reinboth.

med at han hjalp til ved „Pumpen“ — efter Evne forstaar sig.

Men om Dagen kan De tro, var der ikke noget, der hed at komme paa Hotellet, for alle Borgerne passede skam deres Sager i Rudkøbing. Tænk blot paa saadanne Folk som *Gustav Knudsen*,

Johannes Halvorsen og *Winther*

— det var sandelig allesammen Købmænd, der ikke kom sovende til de Kapitaler, som de efterhaanden kom til at sidde inde med. De kan tro, at der er baade hængt i og staaet op om Morgen-

nen, inden de Resultater er naaet, og saa har de endda haft Tid til at dyrke deres private Interesser ved Siden af — *Winther* for Eks-

empel er ligefrem en Kapacitet i Oldgranskning, og der findes vist ikke en Kæmpehøj paa Langeland, som han ikke har boret sig igennem. Og *Strate*, som vi ikke maa glemme, — det var ham, der i Tidernes Morgen var Købmand i Nakskov — han var nu ogsaa Købmand

her og Bankdirektør oven i Købet. For ikke at tale om *Lucas* deromme i Baggaden, som handlede med al Ting mellem Himmel og Jord, ligefra Silketøjer til Spegesild — det var saadan en sjov Geschæft at komme ind i, og Forretningen dreves efter samme Principper som i 48—49—50. Jeg nævner disse Tal, fordi jeg ved, at det netop var i disse Aar, at *Lucas* begyndte sin For-

retning, men saa maatte han med i Krigen, hvor han nok udmærkede sig i fem Slag og tretten Fægtninger, og jeg ved ikke, om han blev Dannebrogsmænd, men han burde i hvert Fald have været det. Jeg tror for Resten, at han den Gang maatte ind sammen med

Victor E. Petersen.

Fritz v. Preussen.

gamle Væver *Delts*, som altid var saadan en hyggelig og rar gammel Borger at snakke med, og som vidste saa god Besked med alt, hvad der foregik i Byen.

Men Rudkøbing havde ogsaa sin „Skandse“, hvor Femtheen grasserede. Det var en Nationaldrik, og man vidste, at Klokken var præcis 4, naar den populære og joviale Købmand *Halvorsen* passerede Torvet paa Vej til „Skandinavien“, hvor „Thevandsknægten“ straks efter dampede paa Bordet til en 66 i en Fart. Det var en Tid, hvor der var Livslyst i Rudkøbing — hvor kunde de gode Borgere, bistaet af tilfældig Tilrejsende, ikke svinge Pokalen — naada, hvor Bølgerne gik højt, naar den bekendte Grosserer *Thorsen* fra København inviterede Omegnens Proprietærer til Bys, for at forhandle om de sidste Modeller i Landbrugsmaskiner, og Madsen illuminerede sin smukke lille Hotelhave, saa den skinnede som selve Tivoli. Eller naar de to Lübecker-Repræsentanter *Reinboth* og *Neckels* gjorde en kort Afstikker fra Svendborg til denne udmærkede By, og traf sammen med *Fritz von Preussen* og *Victor E. Petersen*, saa følte man det, som om det var selve Garden, der trak op med fuld Musik.

Men var man træt af at sidde paa Hotellet, saa kunde man slaa et lille Slag ned paa Havnen, om ad Strandvejen og op over Kirkegaarden, som for Resten ligger saa smukt deroppe, og hvorfra man har en herlig Udsigt over Sundene og Bælterne deromkring.

Ja — Langeland: Lohals, Rudkøbing og Spodsbjerg — (hvor man kunde faa sig en munter Passiar med Kaptajn *Larsen* paa „Mjølner“, som kom her paa sin daglige Fart fra Nakskov) — er Pladser, som jeg altid syntes havde sin særlige Kolorit, og som rummer Minder for mig, som jeg nødig vil miste.

STRUER

Der er en lille By, som ligger oppe ved Limfjorden, hvortil jeg, naar det paa nogen Maade kunde lade sig gøre, altid søgte om Søndagen, naar jeg befandt mig der paa Egnen, for her sagde jeg altid, at jeg vilde hvile mig rigtig ud efter Ugens Strabadser, og her var et ganske storartet Hotel og én glimrende Seng.

Det var hos *Peter Schou* i Struer.

Jeg ved ikke, om der findes mange Rejsende nu, som kan huske det gamle Hotel, hvori *Bøjlesen* residerede, men det trængte jo unægtelig til en Afløser, og det var noget af en Begivenhed, da *Bøjlesen* flyttede ind i det nye Hotel, som altsaa senere blev overtaget af *Peter Schou*.

Jeg var altid glad, naar jeg saadan en Lørdag Aften steg ud af Toget i Struer, og Schou — han havde for Resten en Broder, der var lige saa udmærket, men han hed Julius og boede i Skive, og det var ham, der blev berømt for sine Schou-Bajere — (han repræsenterede nemlig Bryggerier) — naa ja, naar altsaa Schou vidste, at jeg kom, stod han altid paa Perronen og hilste mig velkommen med et muntert Smil. Saa skulde jeg jo have Aal til Aften — det fik man altid i Struer, for her var jo Aalens Hjemsted med de store Røgerier — ja, sammen med Nibe naturligvis — og her kunde

man faa røget Aal og saltet Aal og stegt Aal og Aal i Gelé og Aal i Karry og Aal paa alle Leder og Kanter, og da Aal og *Peter Schou* og jeg havde det tilfælles, at vi holdt meget af hverandre, saa var det jo en staaende Regel, at vi altid skulde have Aal, — og der røg jo nogle lange Dramme ned til den fede Aal, og bagefter, naar *Henning Johnson* kom til, og vi fik vor Fjetmule, saa var man jo begyndt at tørste ovenpaa al den Aal, og saa kunde vi lige saa godt sidde og sludre over det Glas Øl og vente paa Nattoget for at se, hvem der kom med det, og der var selvfølgelig altid en eller anden, som man var jublende glad for at træffe, og inden vi saa fik snakket

L. Hansenmeyer.

færdig, var Klokken alligevel bleven mange, men det gjorde ikke noget, for den næste Dag kunde man ordentlig hvile ud, og man var jo kommen til Struer for at ta' den med Ro.

Men det kunde selvfølgelig godt hælde, at man alligevel blev dundret op den næste Morgen, naar Klokken var 8 — af *Carl Prohaska* for Eksempel, — som absolut vilde have En med en Tur paa Havnen.

Saadan en stille Formiddag paa Schous Hotel var nu meget rar og hyggelig. Nielsen, som var Overkellner, gled saa lydløs fra Bord til Bord, og jeg ved ikke, hvordan det gik til, men jeg syntes altid, at Formiddagen var alt-

for kort — maaske kom det af, at der var saa god Gang i Portvinen — naa, jeg husker en Gang, vi sad midt i Middagen, saa kom *Schmidt* pludselig, og naar jeg fortæller dette, saa er det, fordi Schmidt var kendt over hele den civiliserede Verden — (Gud ved, hvor han

Johs. Juul.

er nu?) — deri ogsaa indbefattet mange danske Settlementer i U. S. A.

Han var nemlig Medlem af det bekendte farende Kor „Den svenske Kvartet“, som særlig vi ældre husker med Glæde.

Jo — det var saamænd Schmidt, og nu havde jeg ikke set ham i 25 Aar. Jeg huskede ham fra den Gang, han var ansat paa Maskinfabrikken i Nakskov, hvor han havde gjort sig bemærket paa Grund af sin smukke Sangstemme, saa var det i Halvfjerserne, at Luttemanns Kvartet kom der til Byen. Den gjorde stormende Lykke, og saa hørte dens Medlemmer Schmidt synge. De fore-

slog ham at slutte sig til dem, og da han var en ung Mand med Rejselyst i Blodet og Verden foran sig, og da Kvartetten netop havde planlagt en Tur til England — slog Schmidt til, saa meget mere, som han netop mest af alt ønskede at gøre en Rejse gennem det store Fabrikksland derovre paa den anden Side Vesterhavet. Og naar den Rejse var gjort, kunde han jo altid gaa tilbage til sin gamle Virksomhed.

M. de la Laing.

Og nu kom han her til Struer efter at have flakket det meste af Verden om — det eneste Sted, han *ikke* naaede at komme i alle de 25 Aar, var netop England, og nu skulde han synge i Struer om Aftenen sammen med de andre

Medlemmer af Kvartetten.

Det var da morsomt.

Sikken en Sludder vi fik i Struer den Søndag Eftermiddag om gamle Dage. Om jeg kunde huske „Hæng i“ — den snurrige lille Slæbebaad, som løb nede paa

Henrik Petersen.

Fjorden i Nakskov, og hvorpaa *Christoffersen* var Maskinmester — ham, der havde oplevet *sit* Livs store Øjeblik, da han som født Bergenser havde hørt Ole Bull spille, saa hele Auditoriet græd —, om jeg kunde huske „Vega“, som altid tog første Præmie ved Kap-sejladsen, naar gamle „Nakskov“ var Dommerskib — eller gamle Murmester Petersen — „den danske Flak“, der holdt sine berømte Taler for Sønderjylland og for „de danske Dreng“, der med „Sjasme und Begejstring“ atter vilde gaa i Kamp for gamle Danmark. Den gamle Murmester var nemlig Holstener og talte et gebrokkent Dansk-Tysk Sprog. Og om jeg kunde huske Avisredaktøren

N. Thomsen.

— og Dampmøller *Sove*, som gik Morgentur sammen og drak Emservand for at blive tynde og bagefter spiste nogle Knippelmiddage — saa den Kur hjalp jo ikke synderlig.

Ja — det var Tider, hvor der var stor Opgang blandt Bønderne paa Vestlolland — de avlede over alle Bredder, og slog nogle ordentlige Slag, naar de kom til Bys, vilde rigtig leve med og opdrage deres Børn ligesom Herremændene med at lade dem gaa i gode Skoler i Byen og lære Sang og Musik. Jeg husker, at nogle af dem naturligvis gjorde sig til Lætter i deres Iver for at vise deres Storhed — ligesom Nutidens Gullaschherrer, og jeg erindrer, hvor vi morede os over en Gaardmand i Sønderherred, som købte to Pianoer, — for Symetriens Skyld skulde der staa et paa hver Side af Døren i Storstuen. — Naa, mange gik jo i Stykker, da der kom lidt strammere Aar.

Julius Philipson.

Herremændene var for Resten ikke et Haar bedre. Jægermester *Schmidt* paa Rudbjerggaard holdt ganske vist længe ud, men han var en Mand, der sad meget haardt i det, — hvor husker jeg ikke hans tykke Kusk Kresten — som tit og ofte maatte klare Ærterne, for naar Kresten sagde, at Pengene skulde blive betalt den og den Dag, saa blev de betalt — Kresten stolede man lige saa sikkert paa, som man aldrig regnede med Jægermesteren.

Jeg tror nok, at Nørreherredsbønderne var de mest velhavende, men dem fra Sønderherred var vist heller ikke tabt bag af en Vogn, og Schmidt (altsaa Sangeren) og jeg havde jo mange fælles Bekendte og Venner, saa der var jo ingen Mangel paa Emner at snakke om. Og hin Eftermiddag mindedes vi den gemytlige *Lerche Jørgensen* — Sodavandsfabrikanten — Gud ved, om han ikke endte i Amerika? — og Tobakshandler *Petersen* — der boede i Søndergade i Nakskov, men som en

Carl Jensen.

Holger Larsen.

skønne Dag med hele sin Familie rejste til Amerika. Hvor mange Cigarer til 8 Øre har jeg ikke købt hos ham — jeg husker, at han havde en lang velmagende en til ovennævnte Pris, som jeg næsten købte mig fattig i. — Og da vi kom til at snakke om Petersen, saa fortalte Schmidt mig, hvordan han en Gang sammen med sin Trup var kommen til et lille dansk Settlement langt ude i Vesten paa den anden Side Nebraska. Der var fuldt Hus i den lille Sal, og da de som første Nummer havde sunget „den lille Ole“, var der en Mand, der rejste sig midt i Salen, og gik lige op og omfavnede

Schmidt, mens Taarerne løb ham ned ad Kinderne. — Det var Petersen! — Han havde med sin Familie rejst 18 danske Mil i Slæde (den Gang fandtes jo ikke Automobiler) blot for at høre „Kvartetten“ den ene Aften. Der, hvor han boede, var han den eneste Dansker, og han havde i 15 Aar ikke hørt dansk blive talt.

A. V. Overbeck.

„Det var et af mit Livs store Øjeblikke,“ sagde Schmidt, og jeg saa, at selv nu, da han fortalte mig denne Oplevelse, glimtede der en lille Taare i hans Øje. „Petersen var jo selv Sanger, og gennem denne lille Hændelse aabnbares i al sin Skønhed den underfulde Magt over Hjerterne, som Skaberen har nedlagt i Men-

neskenes Sjæl gennem Sangens vidunderlige Magt. — Hvor Sangen regerer, der er ej Plads for Smaalighed og Ondskab — der hersker kun Venskab og Kærlighed.“

Og vi snakkede videre, gjorde vi, om „Svingelen“, om Ballerne paa „Skandinavien“, og de store Dilettantkomedier, da *Wildau* og Overlærer *Kragh* var paa Brædderne — det var rigtig nok en rar Tid, og man kan forstaa, at vi kunde ikke sidde saadan en hel, lang Søndageftermiddag i Struer uden at smøre Snakkemaskineriet, og Humøret var derfor højt allerede til den lille kolde Østersret ved Femtiden — naa! der var jo paa Gensynet røget et Par Flasker fin Vin, og der var jo baade dem og hine, vi kom til at tale om, som skulde ha' sig et Mindebæger, og saa skulde Schmidt efterhaanden over og synge „Bondebrylluppet“, og alle de andre rare, gamle Sange. Der var naturligvis fuldt Hus i Struer og væl-

Wilh. Cortzen.

*Indesneet i Struer i Februar 1900.
 Henry Jensen. E. Borch Jacobsen Kr. Kærgaard. Chr. Papsøe. Severin Møller. Brabrand Jensen. Johan,
 Carl Bang. H. Offenhäuser. Frantz Ost. A. Buch. Rud. Müller. Nis-Hanssen.
 Erik Feterßen. Julius Fr. Paulsen. J. Krumhardt. Axel Appel. Chr. Bölling. Chr. Schaarup,
 Fru Bøjlesen, A. Bøjlesen,*

dig Begejstring, og da Sangen var forbi, saa skulde Schmidt og jeg spise til Aften sammen, og saa kom de smaa Skaldyr deroppe fra Limfjorden atter paa Bordet, og der kom ogsaa Cognac og Porter og Champagne og godt Humør og lange Taler — for pludselig

Chr. Bölling.

var alle de andre Medlemmer af Kvartetten kommen til, og inden vi vidste et Ord af det, begyndte Luttemænnen at synge midt i Restaurationen i Schous Hotel, og de sang saamænd endnu meget bedre end ved Koncerten, for de sang saadan, at alle Gæsterne paa Hotellet, som forlængst var gaaet til Ro, igen fik Klæderne paa, og listede ned til os, og saadan en Aften har jeg virkelig

aldrig haft, som den Schmidt og jeg havde i Struer, og Karlen kom om Morgenen og trak Støvlerne af os for at børste dem, thi Schmidt og hans Kammerater skulde jo med Toget, de skulde nemlig synge i Aalborg om Aftenen, og jeg skulde ogsaa afsted, men heldigvis først om Aftenen, for jeg var jo taget til Struer for rigtig at hvile ud.

Nej! — til at hvile sig ud i duede Struer ikke, navnlig naar man vilde bo paa Schous Hotel, men man havde det jo storartet, og man fortrød aldrig en munter Aften der sammen med *Johnsen*, Fiskehandler *Mehlsen*, Apothekeren — og var det saa heldigt — hvad der kunde hænde — at vor gamle brillante Kollega *Holger Larsen* traadte ind ad Døren, saa kunde vi jo lige saa godt hente L'hombrekortene frem.

Ja i Stuer var der altid Liv, og maaske kom det sig af, at her var saadan et Knudepunkt, hvor det tit og ofte hændte, at der, om ogsaa kun for én Aften, samledes en udsøgt Buket af gode Kolleger, som, betragtede dette udmærkede Hotel som en gæstfri Station paa Vejen, med Fornøjelse hengav sig til nogle Aftentimers kollegiale Samvær. Saaledes husker jeg

Indesneet i Struer i Februar 1900.

en munter Aften, hvor jeg mødte vor afholdte Kollega *Hansenmeyer* — den altid glade og muntre *Johs. Juul*, *Henrik Petersen* (Jernhenrik), vore Foreningers skattede Velynder *de la Laing*, den statelige *Nic. Thomsen* (Obersten), *Carl Jensen* (mangeaarig Formand for Aarhus Handelsrejsendeforening), *A. V. Overbeck*, som holdt meget af at holde Søndag her, *Wilh. Cortzen* og vor brillante Ven *Julius Philipson* fra Aarhus. Saadanne Aftener vil altid staa for ens Minde i al deres Umiddelbarhed og som Bevis for, at Livet dog, naar alt kommer til alt, ikke behøver at være sortere, end vi selv laver os det. I denne By havde alle Banefunktionærerne Ophold og Bopæl, og denne Omstændighed bragte saa mange nye Ansigter og saa meget nyt Blod til Byen. Hvem husker for Eksempel ikke fra de Tider Pakmesterens mørke, smukke og omsværmede Datter, som fordrejede Hovedet paa hele den mandlige Ungdom — og Alderdom med for Resten der i Byen?

Her i Stuer traf jeg ogsaa *Chr. Bölling*, og det var vist første Gang, vi mødte hinanden. Jeg anede ikke, at vi 30 Aar efter skulde komme til at arbejde sammen ved Udgivelsen af nærværende Bog, og skønt *Chr. Bölling* gennem „*Medlemsbladet for danske Handelsrejsendeforeninger*“ er Udgiver af samme Bog, saa maa jeg dog have Lov til at give ham min Anerkendelse for det Arbejde, han, først gennem „*Organet for danske Handelsrejsende*“ og senere gennem „*Medlemsbladet*“, har gjort for vore Foreninger og Standen i sin Helhed. Han var den første, der startede og tog Ansvaret, baade redaktionelt og økonomisk, for vor Presse, og den Modstand og Skepsis, han mødte fra Begyndelsen af, rokkede ham ikke i hans Tro paa, at den Opgave, han paatog sig, var god og et Livs Arbejde værd, og Haanden paa Hjertet — hvorledes vilde voré Foreninger vel være stillet i Dag, hvis de ikke havde haft en god og omhyggelig redigeret Fagpresse?

Men som gode og glade Minder bevarer jeg *Carl Prohaskas* gæstfri Hjem. Hans altfor tidlige Død

*Indesneet i Thisted.
Paa Billedet ses længst til højre Svend Pedersen.*

En Mortensaften paa Hotel „Phønix“ i Aalborg.

var mig en oprigtig Sorg, og mangen en stille Aften, naar jeg sidder i min Stol og kigger ind i min Kamin, hvor Ilden buldrer lystigt, og ligesom giver Lys til de Billeder, der stiger frem for mig, naar jeg tænker paa disse gamle Dage, saa ser jeg ogsaa Billedet af det muntre Selskab, der saa tit samlede om Fru Prohaskas hyggelige Bord, og jeg mindes den elskværdige Frue og *Mortensen*, Sagfører *Knudsen* og „Minka“ —, og jeg glæder mig over, at disse Oplevelser er faldet i min Lod — thi disse Minder — disse Minder! — det er alligevel dem, vi skal leve paa, naar vi har passeret Livets Middagshøjde.

LØGSTØR

Af Limfjordsbyer, som jeg kan huske, jeg ikke med stor Begejstring længtes efter, var *Løgstør* i første Række, og alligevel, naar først jeg var naaet derpå efter en Jernbanerejse, som næsten føltes uendelig, og som gik gennem et stort og trist Hedelandskab, saa var der alligevel noget ved *Løgstør*, som jeg godt kunde lide.

Jeg ved ikke, om det var Fjorden — denne evig færende Flod, som bragte saa mange Skibe forbi mine Vinduer, naar jeg sad paa „*Hotel du Nord*“ og lod Blikket glide ud over Vandet ad Fjerritslev til, hvis hvide Kirke skinnede i Sollyset omkap med de gule Agre — for derovre saa Jorden ud til at være frugtbar, og jeg tænkte saa tit paa, at jeg kunde have Lyst til at komme en Tur derover paa den anden Side for at se, hvordan der saa ud, saadan nærved.

Det kunde rigtignok sommetider blæse her, saa man troede, at man skulde blæse ud af Sengen om Natten, men jeg maa sige, at jeg har tilbragt mange hyggelige Aftener paa det gamle Hotel. Og naar Kanalfoged *Davidson* kom indenfor saadan henad ni, for at faa sig et Slag Kort og en Toddy, saa var man altid vis paa at faa Aftenen til at gaa, og var man saa heldig at træffe saadanne gamle gode Kolleger som

Kolding og *Lindhardts Hartvig*, hvad der er lykkedes mig, var der skam ingen Ko paa Isen i *Løgstør*.

Til denne lille By havde *Lauritz Bjørn* en gammel og trofast Kærlighed, og det var ogsaa med Sorg, han en skønne Dag maatte afgive den til en Kollega, og jeg tror, at den samme Kærlighed beherskede baade *C. Bock Jensen*, *Hans Henriksen*, *Acton Kjær* og *Harder* (*Hvalsøe & Erlandsen*), for sikkert er det, at nogle af disse Herrer med en ligefrem paafaldende Stædighed beholdt denne lille By — eller var det maaske, fordi de ikke vilde opgive deres aarlige Besøg hos deres gamle Ven *Aistrup*?

O. K. Kolding.

Ved Middagsbordet her paa Hottellet blev jeg, kan jeg huske, præsenteret for vor udmærkede Kollega *Carl Carlsen*, senere Aarhus Handelsrejsendeforenings højt skattede Formand.

Men *Løgstør* er jo af den Slags Pladser, som ligger saa langt fra alle andre Byer, at Forholdet mellem dens Borgere altid var jævnt og ligefremt, og den „store“ Købmand *Aistrup* var saamænd alle Dage en meget folkelig Mand, som med Interesse lyttede til den „lille“ Købmand *Jepsens* filosofiske Betragtninger, naar de paa Morgenturen traf hinanden nede ved Havnen.

L. Fjorn.

Kom Byens Borgere og Borgerinder sammen for at more sig, ved jeg ingen By, hvor de som her kunde slaa Gækken løs paa en tvangfri og tiltalende Maade. Og hvad *Løgstør* havde, som var godt, det var en Avis og en Barber. Avisen redigeredes af *Edv. Jørgensen*, og denne Mand gjorde det Kunststykke at frembringe i en lille By et virkeligt godt,

selvstændigt og moderne Blad, som gjorde ham selv til en velhavende Mand, der nok holdt af at promenere sin nystrøgne Cylinder paa Strøget i København, naar som helst det passede ham, og en mere gemytlig Selskabsmand ved en god Middag hos Wivel eller paa Skyde-

Akton Kjær.

banen, skulde man lede længe efter. Men hvem der kendte Edv. Jørgensen noget nøjere, glædede sig over, at hans Arbejde havde baaret saadanne Frugter, at han kunde tillade sig at leve, som det passede ham, — for han glemte aldrig dem, der paa den ene eller anden Maade tog et Tag med i de Tider, da *han* maaske af og til trængte til en Haand. Om dette kunde hans smaa Vandringer

i København fortælle, thi han glemte aldrig de Adresser, som han vidste nu trængte til hundrede Kr. her eller to hundrede Kr. der — det var og er hans lykkeligste Øjeblikke, naar han saadan uanmeldt og stille kan dukke op og glæde dem, som maaske nu trænger til en lille Haandsrækning, og som sagt, i sin Tid af et godt Hjerte gav ham en ærlig Næve.

Barberen hed *Bøhme*, og han var en virkelig første Klasses Barber, som man undrede sig over at træffe i saa lille en By — for lille, det er nu Løgstør alligevel. For Resten var Østersen ogsaa rigtig god i Løgstør, for *Jensen* — gamle Jensen, der havde været Købmand — og som var Hotelvært

i de Tider, kunde have dem gaaende i Fjorden lige neden for sine Vinduer og hente dem op, saa snart de skulde bruges.

Men det værste ved Byen var rigtignok den Forestilling, der fandt Sted et Par Gange om Ugen, naar

Carl Carlsen.

Københavnerdamperen kom og skulde have Grise og Faar og Køer med til Hovedstaden — det Spektakkel, som fandt Sted lige uden for ens Vinduer om Morgenen fra 4—6, var aldeles ubeskriveligt.

At der ikke blev skudt fra Hotelvinduerne paa Udøverne af disse Forestillinger, er aldeles ubegribeligt — det er noget af det værste, jeg nogen Sinde har oplevet, og det var et af Løgstørs mørke Punkter.

Jeg kommer her til at tænke paa en gammel Rejsende *Chr. F. Andersen* (Admiralen), hvis brave Karakter og store Flid ikke stod i Forhold til de Resultater, han opnaede, men trods det, at han i sin meste Rejsetid selv var Chef, saa følte han sig altid som Handelsrejsende, og han kollegiale Maade at være paa tjente ham altid til Ære.

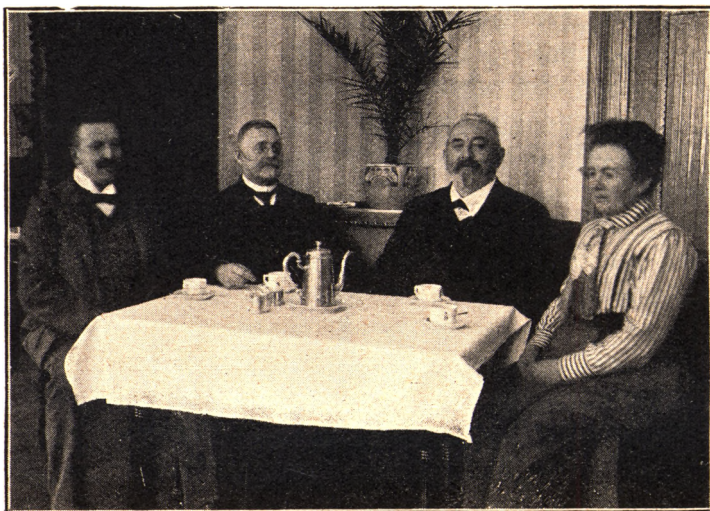
Chr. Bock Jensen.

Men for Resten har jeg gjort nogle udmærkede Ture heroppe i disse Egne — jeg husker en Gang, at jeg, efter at have tilbragt en god Dag hos Købmand *Mortensen* i Aars, en herlig Sommermorgen skulde køre til *Gjedsted*, som jeg agtede at naa henad Middagstid.

Vejen gik over Heden, hvor vi i milevide Afstande ikke saa et Hus, og da Klokken var bleven godt og vel paa den anden Side 2, og der endnu ikke var Udsgit til *Gjedsted* Bys røde Tage, begyndte jeg jo at knurre, maaske navnlig fordi jeg blev tvungen til at sekundere min Mave, og saa kom det ud af min udmærkede Kusk, at vi vist var „vildfarende“. Han havde hele Tiden kørt „efter Solen“, men den maa nu for ham have været et snavs Køresystem, for Klokken blev da henad seks, inden vi naaede *Gjedsted*.

Kromanden her, som ogsaa var Købmand, tog godt imod mig, hvad der formildede mit Humør, og da han netop Dagen i Forvejen havde slagtet en Gris, kom jeg jo rigtig til Pas. Jeg fik baade Flæskesteg og Mørbrad

og sorte Pølser, og alting var saa udmærket tillavet og smagte saa storartet, at jeg slet ikke fortrød, at jeg inviterede *Thorup*, som havde Forretning paa den anden Side Gaden, over til alle disse Herligheder, og jeg var saamænd all right igen, inden jeg krøb i Seng i den gamle Kro. — Ja, det var nu ikke alle Landsbykroer i Jylland, som var lige gode. Nogle af dem — især dem, som laa langt fra alfar Vej, kunde skam være meget uhyggelige at komme til en Vinteraften,

Fra Hotel Dania i Frederikshavn.

Peter Jensen og Faurchou sammen med Værten og Værtinden.

og jeg tænkte tit paa, at mangen Bissekræmmer (Handelsrejsendestandens Pionerer) vist i gamle Dage forsvandt ganske stille saadanne Steder.

Men saa var der jo rigtignok Steder, som næsten var imponerende — for Eksempel Brønderslev. Jeg blev lidt forbavset, første Gang jeg kom hertil. Det var ikke nogen Kro, men et rigtigt Hotel efter alle Kunstens Regler. Ja, hvor ofte har jeg ikke fartet omkring heroppe, og været glad ved at komme tilbage til Brønderslev, naar jeg i Regnvejrhavde sneget afsted heroppe paa de daarlige Veje. Det var i Sandhed en

*Fra Frederikshavn Aaret 1900.
Paa Billedet ses Frantz Jensen, Aarhus.*

kedelig Tur til *Hallund* og videre over *Hjallerup* til *Dronninglund*, men var man først naaet saa vidt, saa var der jo ogsaa saadan mere Fut i det Hele. — Jeg mener, naar man naaede dertil, og man fik Øje paa Skelgaarden. Denne Gaard var det altid rart at komme til, og i den Tid, jeg her omtaler, ejede *Vanggaard* den, og *Vanggaard* var en af de rigtige gæstfri Jyder, og var *Vanggaard* gæstfri, saa kan det nok være, at hans Forgænger — den gamle Skelmand ogsaa var det. Det var hos ham, at man altid fik en Flaske brun Rom og en Kande hvid Rom, naar man skulde ha' en Toddy. „Er den bleven for kras,“ sagde han altid, „saa kan Du spæde den op med det hvide, der er i Kanden.“ Ja, ja, — der var nu ikke nogen, der gik tørstige fra Skelmanden. Og hans Begravelse var da ogsaa af en saadan Art, at der blev talt om den hele Vendsyssel over. Jeg kan huske, at der skulde spises Frokost før Jordefærden, og det kan nok være, at der blev spist, hele Følget ankom i lukkede Vogne til Kirkegaarden, men Præsten stod der alene og ventede paa at faa begyndt, for der var ingen, der viste sig fra nogen af Vognene,

thi Sagen var den, at de fleste var faldet i Søvn og kunde bogstavelig talt ikke vækkes, saadan havde Skelmandens Frokost taget paa dem, og Resten af Begravelsesgæsterne, der endnu var vaagne, var ogsaa kørt til Pas trætte, og hver af dem ræsonnerede for sig, at „fordi du bliver siddende her ganske rolig, er der saamænd ikke en Kat, der gør ad dig, og naar Benene saa tilmed ikke er helt sikre — — —“

Ræsonnementet var godt nok — bare ikke de allesammen havde ræsonneret paa samme Maade — ja, jeg husker saamænd, hvordan baade *Buhlerne* fra Tved og Sagfører *Weyhe*, og hvad de hed allesammen, morede sig kostelig, da de blev purret ud.

Næh — man kunde i hvert Fald ikke sige andet, end at Skelmandens Ønske blev respekteret, ogsaa efter hans Død, — ingen maatte gaa nøgtern fra hans Bord, og da Vanggaard overtog Gaarden, var der saadan et Oplag af Vin, Whisky og Rom og Akvavit, at der ikke blev gjort Indkøb af disse Varer i adskillige Aar. Skel-

Gaardinteriør fra Hotel Phønix, Aalborg.

Fra venstre til højre: Svend Pedersen, Julius Ipsen, Martin Hansen, N. C. F. Nielsen, Peter Jensen, G. Kästel, Ubekendt.

manden var rundhaandet, og jeg tror nok, at den gamle *Pallesen* nede i Asaa havde megen Gavn af ham. Jeg holdt meget af at besøge *Pallesen*, — der var noget vist hyggeligt ved det pallesenske Hjem, og der hvilede altid en Christian den ottende Stemning over det — og boede man der, saa var det altid, som om man var paa Sommerferie, og naar saa *Pallesen* kom ind, efter at man havde spist til Aften (*Pallesen* var baade Købmand og Krovært), og vi fik os en Toddy (eller to) og en Passiar om gamle Dage, saa smagte Cigaren godt — og Toddyen naturligvis ogsaa.

Senere gik *Pallesen* konkurs, og den sidste Tid, han levede, var vist ikke morsom for ham. Men den gamle Gubbe havde haft mange Jern i Ilden — jeg ved nu ikke, om han var med til at lave Kalksandstensfabriken — eller om det var Grev *Schimmelmann*, Præsten og Jernstøber *Larsen* — det kan godt være, at det var disse tre. Jeg tror nu heller ikke, at *Pallesen* passede i det Trekløver. Ak ja! det var ogsaa den Gang, de lavede Asaa Bro, som kostede et lille hundrede Tusind Kroner, og som var til ingen Verdens Nytte — naa, nu ved jeg ikke, hvordan Asaa har det — for det er mange Aar siden jeg var der, men det skulde ikke undre mig, om den var gaaet frem baade i Indbyggerantal og Velstand, for den ligger godt, hvor den ligger.

Vendsyssel har nu altid haft min Interesse, og aldrig var jeg gladere, end naar jeg heroppe kunde ture omkring efter eget Forgodtbefindende, og navnlig vestpaa, hvor der findes saa herligt et Udsyn. Hvor tit har jeg ikke vandret omkring i *Tolstrup*, *Tømmerby* og *These Bakker*, til jeg, træet og søvnig, naaede det lille Hus, der ligger saa ensomt der, hvor en lille Aa bugter sig gennem Lyngen.

Der var ikke Velstand i det Hus, men der var en egen hjertelig Gæstfrihed, som med Glæde gav mig det Glas Mælk, jeg bad om. Vi blev gode Venner, Familien der og jeg, og i den lune Sommeraften smed vi os i Lyn-gen udenfor Huset, gjorde Manden og jeg, og Konen

skar et Par Mellemmader, og jeg bød Manden en Cigar og Børnene hver en Tokrone, som de ikke sagde Nej til; saa laa vi her og saa op mod den lyse Aftenhimmel, medens min Vært fortalte mig saa meget om Egnen heroppe. Naar vi saa vandrede op paa Bakkerne og vendte Øjet mod Vest, skinnede *Børglums* hvide Mure i Aftensolen, og de luende Vinduer og de røde Tage stod saa godt til den blaa Himmel. Og mens vore Cigarer dampede, fortalte han mig om *Børglum*,

*Fra Frederikshavn Aaret 1900.
Paa Billedet ses Holger Larsen (Alfr. Benzons).*

og det forbavsede mig, saa god Besked han vidste om denne gamle Gaard, som Aarhundreder har set i saa forskellig en Tilstand — ligefra hine Tider, da den ligesom dukker frem af Oldtidens Mørke og er Kongsgaard, og til den graa Middelalder, da Vendelboerne fordrer udleveret *Knud den Hellige* fra *Børglum*, den Gang han var paa Gæsteri der, medens Gaarden senere blev Kloster for Promonstratenserordenen og dens Kirke blev Domkirke.

En Uendelighed af Historier og Sagn knytter sig til *Børglum*, og *H. C. Andersen* har jo ogsaa flittig benyttet denne historiske Skueplads i sine Eventyr, — naa.

eftersom Tiden gik, gik ogsaa Børglum over i privat Eje, og, jeg tror, at det var i Begyndelsen af Trediveerne, at gamle *Rottbøll* købte Gaarden, som var til offentlig Auktion.

Under Børglum hørte Landsbyerne *Vrensted*, *Assendrup*, *Skjøttrup*, *Vettrup* og *Smedstrup*. Det var jo ikke saa lidt, og der har sikkert rørt sig ejendommelige Følelser i Herredsfogdens Bryst, da han opdagede, at en meget tarvelig, næsten lurvetklædt Person stadig bød over, og omsider fik hele Godset tilslaaet for 180,000 Rigsdaler.

„Hvem er De?“ spurgte saa Herredsfogden.

„Jeg hedder *Rottbøll*,“ svarede den tarveligklædte helt beskedent.

„Ja — De har nu købt Børglum — —“

„Ja — det har jeg jo!“

„Har De nogen Sikkerhed — —?“

„Den har jeg taget med!“ svarede *Rottbøll* ganske rolig og talte de 180,000 Rigsdaler kontant op for den forbavsede Herredsfoged.

For Resten var *Rottbøll* en højst original Herre, som jævnlig forbavsede sin ærede Samtid ved sin Optræden. Han kunde for Eksempel godt finde paa at holde sit Indtog i Hjørring iført en gammel luvslidt Chenille og med en gammel fedtet, blød, brun Hat paa Hovedet samt et Par Træsko paa Fødderne. Han bortsolgte efterhaanden de fleste af Bøndergaardene, understøttet og hjulpet af sit Factotum og højre Haand, Godsforvalter *Petersen*, og da *Rottbøll* døde, vistnok i Halvfemserne, efterlod han sig, foruden Hovedgaarden, samt Herregaardene *Christiansdal*, *Nielsminde* og *Hjortnæs*, omtrent 6 Millioner Kroner.

Saa meget kostede det Bonden at frigøre sig for den sidste Rest af Kronens, Kirkens og Herremændenes Vælde.

Da jeg stod oppe paa Klosterbakkens bageste Del, „Batteriet“ nordenfor Kirken, og mit Øje saa milevidt til alle Sider, følte jeg mig mægtig paavirket af det storslaaede Udsyn.

Gaarde og Huse ligger strøet mellem hverandre i broget Blanding saa langt Øjet rækker, og hele Udsigten former sig til et Billede, saa ganske enestaaende af dansk Bondekultur.

Hvilke Forandringer har der ikke fundet Sted her i det sidste Aarhundrede. Hvorledes er Landet ikke her gjort frugtbringende; man kan næsten sige, at disse Egne her er et levende Monument over Bondens Kamp for at vinde frem siden Stavnsbaandets Tidsalder, og det er saamænd ikke længere siden end i Tredserne og Halvfjerserne, at de sidste Tag blev taget for at forvandle de store Hedestrækninger til frugtbart Agerland.

Chr. F. Andersen.

Men vi vandrede videre ned ad mod Løkken, hvis røde Tage blinkede til os dernede — langt nede ved Havet, og min Ven fortalte mig Historien om *Skrols Hede*. Vi var vandret over den forhenværende Hede, forbi *Kokholm*, hvor en fin lille Hvedemark havde tiltrukket sig min Opmærksomhed, og jeg udtalte min Forundring over at finde saadan en Mark netop her.

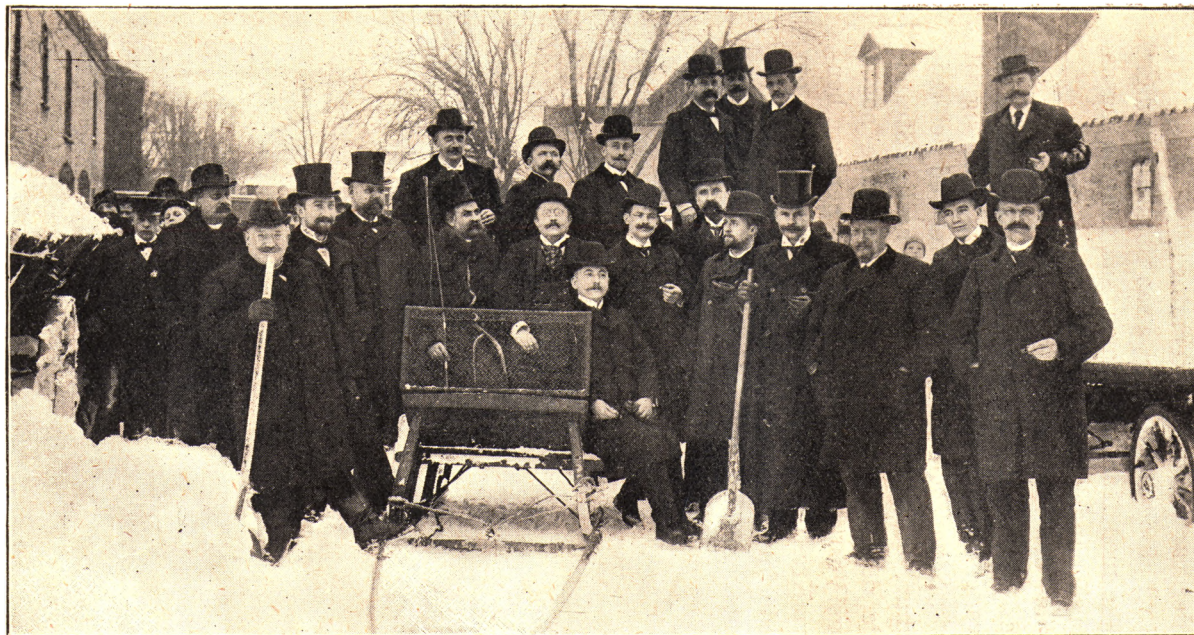
„Ja,“ sagde min Vejviser, „det er ogsaa mærkeligt, men det er, fordi der er „Kreg“ nedenunder. Stykket hører til Vanggaard, men er købt fra Kokholm. Den Gang var det endnu ikke „brækket“, men *Lars Vanggaard* gav heller ikke mere end 400 Kroner og en Flæskepandekage for de 10 Tdr. Land, Stykket er stort.“

Jeg lo ad den grinagtige Handel, og min Ven fortsatte:

„Jo — Handelen blev gjort en Gang efter et Folketingsvalg i Vrejlev. Da gamle *Svend Peter* vel var ble-

Hans Henriksen.

Indesneet i Aalborg 1900.

Fra venstre til højre: Johs Valeur (Odense). Louis Hartving (med Skovlen). Meyer. Emanuel Petersen. Siddende i Slæden: Jens Andersen (Aarhus). Herren med Brillerne ubekendt. Ubekendt. En Kulimportør fra West Harthepool. Ubekendt. Chr. Harter. Evers. Ubekendt. Niels Juul Wegener. Siddende foran: Schrøder (Zink & Sch.). Staaende bagved fra venstre til højre: Ubekendt. Jens Brix. Ubekendt. Hotelejer Jensen. Conrad Petersen. E. Momberg. Frederiksen (Brdr. Duhl).

ven valgt, traf *Lars Vanggaard* og *Kren Kokholm* hinanden paa Kroen. Saa snart de mødtes, raabte Kren Kokholm, der var i god Valgstemning:

„Ja' to a vil gi' de 400 Kroner, a saa tit har budt dig.“

„Til Lykke med Handelen, men saa skal du ogsaa give en Flæskepandekage i Lidkøb.“

Saadan blev den Hede solgt.

Men interessant er Egnen heroppe, og naar man, efter at have gennemstrejfet Landskabet, slaar sig til Ro hos Frk. *Søndergaard* i Løkken Hotel ved det dejlige Vesterhav, og forfrisker sig ved den herlige Strandbred og de dejlige Klitter, som maaske ikke nogen Steder langs Vestkysten er smukkere end her, saa henter man nye Kræfter og nyt Humør, for ikke at tale om ny Livsglæde for Dagene, som med deres graa Ensformighed venter paa En derhjemme i den store By med de høje Huse, den lumre Luft og den varme Stenbro.

SAXKJØBING

Ak, kære Venner! Hvilken fjern Fortid stiger ikke frem for mig, naar jeg tænker paa den første Gang, jeg saa *Saxkjøbing* — hvor husker jeg ikke de smalle Gader med de toppede Brosten og de lave Huse og Ruderne, bag hvilke saas nysgerrige Ansigter, da jeg sammen med mit Selskab vandrede op midt ad Gaden og somme Tider hoppede fra Sten til Sten og skævede til de to store dybe Rendestene, der flankerede Passagen, og det gamle Hotel deroppe paa Torvet, hvor *Brun* var Vært, og „Havnen“, hvor der kun laa et Par Smaaskuder, men som til Gengæld var saa stemningsfuld.

Jeg bevarer Mindet fra hine Tider om den lille, hyggelige By som noget særegent elskeligt, og naar jeg tænker paa Saxkjøbing — eller „Saxen“, som den populært kaldtes dernede paa Lolland, saa staar altid for min Erindring den firskaarne Kirke med det slanke Spir, der ligesom en Høne vogtede paa sine Kyllinger i Form af alle de smaa rødtagede Huse — senere kom der et andet Afsnit af Byen og min Tilværelse, hvor man kom til at se anderledes paa det Hele.

For saa fik Byen et mere prosaisk Udseende, og andre Billeder stiger frem for mit Blik.

Brun døde, og *Thorup*, som var en Svigersøn af *Bendix* i *Nykjøbing paa Mors*, købte Hotellet og moderni-

serede det, byggede Teater og gjorde det hyggeligt for de Rejsende, som skulde bo der, og *Jon Iversen* viste sig paa Arenaen med alle sine Skælmsstykker. Jon Iversen var Købmand, og en dygtig Købmand, og havde der været mere Alvor i ham, var han endt som Matador i Byen. Naa — han var nu en „lieber Gut“, og jeg skal villig indrømme, at han har skaffet mig mangan sund Latter, for Humør havde han skam. Jeg husker en Gang, vi sad og talte sammen en Formiddag over et Glas Portvin paa Hotellet. Vi talte om Heste, og Iversen aabenbarede et saadant Kendskab til dette ædle og nyttige Dyr, at jeg uvilkaarlig kom til at spørge ham, om han red meget.

„Ork ja —,“ svarede han med megen Alvor, „hver eneste Dag — jeg rider meget — altid — — det vil sige — kun paa Vexler —!“

Ja, vi lo jo vældigt den Gang af Jons Vittighed, skønt det kun var altfor sandt, hvad han sagde. Og naar han fortalte om den Begravelse, hvor han, som det bruges meget paa Landet paa Lolland, var til Gilde bag-efter Jordefærden, og blev præsenteret for en Lagkage, hvorpaa der med Syltetøj var skrevet: „Vi ses igen,“ saa maatte man jo overgive sig. Utallige var hans Paafund og utallige hans Løjer, og da han tilsidst ligesom fik mere Interesse for Løjerne end for Alvoren, saa forsvandt han en skøn Dag fra Byen, slog sig for nogle Aar ned i Svendborg, senere rejste han med Gødning —, og hans sidste Dage var vist ikke saa muntre, som hans Humør i de tidligere Dage havde været; men jeg tror, at vor gamle Kollega *N. J. M. Holst*, som i mange Aar rejste for Engelhardt & Lohse, kunde fortælle en hel Bog fuld af alle Jon Iversens Historier, for i Jon Iversens Forretning tilbragte Holst en Del Aar, før han modtog Rejsepladsen efter Wulff, som gik til Ruben.

Men naar man tænker paa Jon Iversen, saa husker man ham altid som den muntre og slagfærdige „Liebermand“, som altid var parat til en munter Aften.

Og gamle *Chr. Krag*, som drev sin solide og velsøgte

Manufakturforretning omme i Brogade, rystede paa sit ærværdige Hoved.

„Det gaar aldrig,“ sagde han, „man maa skam passe sine Sager.“ Og Chr. Krag passede sandelig sine Sager, om der ellers var nogen, der gjorde det, — ja *Mackeprang* paa Vestergade passede ogsaa sit, men han sad dog i mange Aar og fik ikke noget rigtigt ud af det, og maatte til Slutning give op.

Men *Chivinius*, som han altid kaldtes — han hed for Resten Jensen til Efternavn — han sad ude i den yderste Ende af Søndergade og fik sig en god Forretning. Han var oprindelig Sømand, men en skønne Dag lagde han op

og lejede en lille Butik herude, hængte nogle Støvler og Bukser udenfor Døren, og kom man saa ind til ham og skulde have for 5 Øre Knapper, saa endevendte han hele Lageret, før han endelig fandt dem et Sted i en Krog langt henne under Disken, og skulde man have en Pibe, saa havde han Spidsen i en eller anden hemmelighedsfuld Skuffe, Svampedaasen oppe paa Loftet og Hovedet nede i Kælderen — og hvordan Pokker han bar sig ad, ved jeg ikke, men en skønne Dag var han en velhavende Mand, og Rejsende fra de største og fineste Huse kappedes om at give ham Tilbud.

C. Malmstrøm.

Men for Resten gjorde Købmændene i Saxekjøbing gode Forretninger, og det var intet Under, for Byen ligger omgivet af de herligste Gaarde og Godser, man kan tænke sig.

Tænk blot paa *Hardenberg*, *Oreby*, *Nielstrup*, *Berritsgaard*, *Ødegaard* o. s. v. — altsammen noget, der

N. I. M. Holst.

altid gav Knapper til Byen, og Hardenberg for Eksempel, hvis skønne Beliggenhed var bleven til et Valfartssted for det ganske Lolland, er jo noget af det mest henrivende, man kan tænke sig, baade hvad Haven og Parken angaar. Den nuværende Besidder, som

Peter Jensen.

man i sin Tid maatte hente hell nede i Tyskland, hedder som bekendt *Heinrich Haugèwitz-Hardenberg-Rewentlow*. Han er Lensgreve, Kammerherre, Hofjægmester o. s. v., og det skal siges om ham, at han straks gjorde sig „dansk“ baade i Optræden, Tale og Virken. Hvad Orebygaard angaar, saa ligger den saa dejlig ved Fjorden, og i gamle Dage var Skovene deromkring opfyldte af

alle Slags Dyr, som vilde faa enhver Jægers Tænder til at løbe i Vand. Orebygaards Historie gaar seks, syv Aarhundrede tilbage i Tiden, lige fra den Gang, da *Sivert Blaa* ejede Gaarden omkring 1300, og senere da *Hvitfelterne* kom til Roret omkring 1460, og igen senere *Billerne*, gennem hvem den ved Giftermaal paa Spindesiden kom over i *Christopfer Gjøs* Haand. Gjøm var Søn af Rigets Hofmester *Mogens Gjøm*. Men atter skiftede Gaarden Ejer, og nu holdt *Braherne* deres Indtog der (det var Slægtninge af Tycho Brahe), og derefter rykkede *Ulfelderne* ind paa det gamle Herresæde, der senere overgik til *Greverne af Holck*.

Men det gamle Nielstrup har megen Interesse for hvem der holder af gamle Sager, for her findes endnu Erindringer i Byggekunst fra de første Ejeres Tid (Tyge Basse o. s. v.) og her boede den bekendte *Johan Oxø*, som havde de berømte tolv Sønner, hvoriblandt den store *Peder Oxø* til *Gisselfeldt* og *Torben Oxø* (som ikke maa forveksles med hans saa sørgelig berømte Navner fra *Chr. den andens* Tid).

Saa er der *Berritsgaard*, hvis Beliggenhed, omgivet af Skove lige ved Hovedlandevejen til Guldborg, altid

bragte mig til at tænke tilbage til den Tid, da *Poiske* ejede Godset, og den kendte lange og interessante Historie om *von Harsdalerne* — baade *Hans Vilhelm* og *Chr. Ulrich*, og hvordan de midt i det attende Aarhundrede solgte det Hele til en Søn af Vinhandler *Lehn* i København.

Og naar man hører om *Abraham Lehn*, saa vil vistnok Nutidens Vinhandlere med Interesse læse om, hvad man kunde tjene paa Vin i gamle Dage. Nu skal De høre:

Omkring Aar 1735 havde nogle af Københavns Vinhandlere lossat en stor og kostbar Ladning Vin, men saa kom Pesten, og de fleste af Bestillerne døde, og ingen turde købe Ladningen. Saa gik *Lehn* til sin gode Ven *Ludvig von Plessen*, som netop havde vundet 120,000 Rdl. i det engelske Lotteri, og *Plessen* forstrakte *Lehn* med de Penge, han skulde bruge. Paa disse Vine, som *Lehn* paa Grund af Tidernes Ugunst købte vældig billigt, tjente han saa meget, at han til sin Søn *Abraham* kunde købe *Berritsgaard*, *Fuglsang*, *Højbygaard*, samt endnu flere Godser, og en Broder til *Abraham* fik *Hvidkilde*, *Nielstrup* samt nogle Godser paa Fyen. — Det kan man da kalde Forretning og Fortjeneste paa en Ladning Vin.

En Egn, som jeg altid har holdt saa meget af, var *Vignæs*, som ligger ganske dejligt nordpaa med henrivende Udsigt over Smaalandsøen og *Femø* og *Askø*. og den gamle ærværdige Kirke med Præstegaarden faar mig til at tænke paa Præsten Hr. *Jørgen*, som blev afsat paa Grund af sin grove Mund. Han holdt meget af at komme med til Bøndergilderne, hvor han altid yppede Klammeri, for det var hans største Lyst at slaas. De andre Præster der i Omegnen skældte han altid ud, og en Gang holdt han fra Prædikestolen en Tordentale mod dem og raabte: „I er ikke halv saa gode som Afladskræmmeren *Texel* — gid han havde faaet fat paa Jer — saa havde han vredet Jeres Snude om i Jeres Bag — —.“

Den Præst var vist kommen for tidlig til Verden!

En herlig Spaseretur er der fra Hildesvigslugten ned til *Guldborg* med det gamle Færgested, hvor jeg altid hilste paa den flinke Strandkontrollør Baron *Herluf Rosenkranz*, som trods sit gammeladelige Navn viste sig at være en overordentlig borgerlig Mand, som det var en Fornøjelse at snakke med. Her traf jeg ogsaa en Gang Skovrider *Bang* fra *Hildesvig*.

Syd for Saxkjøbing nede i Slemminge ligger det smukke *Nørregaard*, hvor jeg altid glædede mig til at besøge Forpagter *Jensen*, hvis gamle Gaard gemte paa saa mange uhyggelige Historier. En af dens Ejere blev omkring Aaret 1680 halshugget paa Grund af Mord paa sin egen Hustru. Hans Navn var *Josva von Korf*, men nu ligger *Nørregaard* nok saa hyggeligt her nede omtrent Nabo til *Hardenberg*, hvor jeg hos den bril-lante Godsforvalter *Carl Olsen* fik alle de Oplysninger om de gamle Ejere, som jeg ønskede. Og hos Godsforvalteren traf jeg den der paa Egnen saa populære Skovrider *Bornebusch*, der stillede sig til Disposition for en Tur ud i det herlige Terræn. Og saadan var de altid de flinke Mennesker, naar jeg kom der paa Egnen og færdedes der — altid imødekommende og altid til Tjeneste.

Jeg husker ogsaa en Dag, jeg tilbragte paa *Ødegaard* hos Forpagter *Bille Madsen* — den skal jeg aldrig glemme — saa elskværdig hele det hyggelige Hjem var imod mig. Jeg maa heller ikke glemme at nævne den oplyste og intelligente Bonde, Gaardejer *Giebelhausen*, Christiansminde, hvis veldrevne Gaard laa nede i det lille Sogn *Døllefjelde* omtrent ved *Bramlykke*, for ikke at tale om Gaardejer *Holse* i Slemminge.

Disse to Mænd var brillante Typer paa den villende østlollandske Landbostand.

Men Saxkjøbing ligger i Grunden lidt stedmoderlig med kort Afstand baade til Maribo og Nykjøbing, og man maatte lade, at *Thorup*, som drev Hotellet i mange Aar (senere solgte han det og flyttede til Hjørring, men er død nu) gjorde, hvad han kunde, for at gøre det hyggeligt for de Rejsende, der besøgte Saxkjøbing.

Han var jo nok sommetider lidt stejl i sine Meninger, og Byraadet, hvoraf han var Medlem, saa vist ikke med bedrøvede Blikke efter ham, da han forlod Byen, for han gjorde det jo sommetider lidt kruset for det ærværdige Raad, der ikke var vant til at have saadan en Herre i sin Midte, han brød sig Pokker om andres Meninger, og var saa lidt af en Eftersnakker, som i det Hele taget tænkes kunde, thi han holdt af at slaa i Bordet og sige sin uforbeholdne Mening. Jeg kan huske, at han en Gang var paa Kant med Borgerskabet, fordi han lejede sin store Sal ud til Socialdemokratiet, og han hævdede meget fornuftigt, at det var ham ligegyldig, hvem der købte hans Varer, bare det var ordentlige Mennesker, hans Varer var hans Hotel, og det skulde han leve af, og om det var Højre, Venstre eller Socialdemokraterne der købte hos ham, spurgte han ikke om, bare de betalte, hvad de forlangte og fik.

Se det kunde jo de gamle, gode Højremænd i Byen ikke rigtig forstaa, for naar Thorup var Højremand, hvad han maaske var, saa var det dog aldeles uanstændigt ikke at tage Hensyn til sit Parti, og Thorup spurgte meget forundret, *hvorfor* han skulde tage Hensyn, og om Partiet maaske vilde betale ham det, han satte til fra nu af og i Fremtiden ved at sige Nej til det, der ikke passede de Herrer?

„Næh-h-h — men — —!“ og saa stod de der og kløede sig i Nakken og holdt Haanden fastere om Pengepungen, idet de tøjlede ned ad Trappen og forsvandt omkring Kirken.

Nej, — Thorup var der ikke noget Udkomne med, og man maatte jo lade ham, at han var paa sin Plads, enten han præsiderede ved Bordenden paa Hotellet, eller han var Vært ude i Holmeskoven.

Mens jeg er ved Saxejølbing, kan jeg ikke undgaa at nævne „*Taktstokken*“.

Dette var en Sangforening, som ved en — vistnok tilfældig — Lejlighed blev dannet af nogle yngre Rejsende med Humør i, som samledes paa Fridage og om Aftenen, naar Lejlighed gaves, for ved gemytlig

Samvær at bringe lidt Morskab og Kolorit over Tiner, som tit kunde være triste og ensomme nok. Jeg ved, at den Sangforening befandt sig særdeles vel netop i Thorups Hotel, og det hændte ofte, at dens Medlemmer samledes her om Aftenen, naar de arbejdede paa Lolland-Falster.

Nu da Foreningen tilhører Historien, tror jeg ikke, at jeg fornærmer nogen af dens Medlemmer, naar jeg skriver, at denne Forening, startet vistnok med ideelle Forudsætninger, efterhaanden udartede i en Retning, som ikke var Meningen, netop fordi de svage Karakterer, som ikke formaaede at drage Grænsen mellem Arbejde og Frihed, faldt for Fristelsen til at ofre for megen Tid paa det selskabelige Samvær, og efterhaanden opløstes „Taktstokken“.

Men det vilde være interessant at vide, hvor den Taktstok, som ved en given Lejlighed blev skænket Foreningen, og som efterhaanden blev beslaaet med Sølvplader af forskellig Art, er bleven af. Hvis Indehaveren maaske har den liggende hengemt et eller andet Sted, tror jeg, at en af de bestaaende Foreningsbestyrelser vilde blive glad ved at modtage den til Opbevaring i det Arkiv, som en Dag sikkert vil blive etableret, og som maaske senere vil danne Grundlaget for det Museum, hvori ogsaa alle de gamle Portrætter af Handelsrejsende, som findes rundt omkring paa Hoteller og privat Eje bl. a. hos Hr. Redaktør Bölling, burde have Plads.

I hvert Fald — „Taktstokken“ hører til Bogen om de danske Handelsrejsendes Historie.

Men jeg husker ogsaa hine Tider, da Sagfører *Rosendals* Kæmpeskikkelse var en af Spidserne i Byen, og Læge *Halvorsen* med sit statelige Ydre gav Tonen an. Det var i de Tider, da den gamle konservative Kæmpe Overlærer *Hans Rasmussen* stod i sin fulde Kraft og var Enhedsmærket for *Estrups* Politik paa Østlolland.

Ak ja! den Gang gik Bølgerne højt — det var den Gang, da de store politiske Møder blev holdt ude i Holmeskoven, hvor *Chr. Berg*, Krigsminister *Bahnsen*,

Hørup og *Matzen* gik *Holmgang*, saa Træerne ry-stede og Luften dirrede af al den Kraft, som svir-rede omkring, og det er helt underligt, at være „le-vende“ endnu, naar man har været med til alt det, der gik for sig den Gang. Nu er Forholdene sikkert stille og rolige i den lille By, og Bølgerne gaar ikke mere saa højt som den Gang, jeg sidst var i Saxekjøbing — da levede Borgmester *Møller*, Apoteker *Müller*, Pa-stor *Prior* og Prokurator *Kofoed* alle deres stille, ro-lige og indadvendte Liv, og lod den store Verdens Sus fare forbi sig, medens de selv sad uanfægtet i deres rare og sikre Embeder, som ganske vist ikke var store og indbringende, men solide og ikke for anstrengende — ak ja! hvor maa det ikke være dejligt at leve saadan.

Men Byen ligger her og soler sig i sin Stilhed uden at have Bud til Omverdenen — kun en Gang imellem opskræmmedes man af en eller anden Begivenhed, som da et Par af Byens Borgere en skønne Dag gav sig til at skyde paa hinanden, men ellers var alt saa stille og Byen afgjorde sine smaa Mellemværender inden fire Vægge, og ingen Mennesker i hele Verden tænkte paa, at der var noget, der hed Saxekjøbing.

Og Pastor *Prior* prædikede hver Søndag fra den samme Prædikestol som *Peder Paaske* og *Niels Castrup* og *Anders Beyerholm* og *Mogens Hosum* og *Christoffer Gundeloch* og hvad alle de velbyrdige Sjælesørgere vel hed, som i Aarhundreder har vandret ad Trappen til den gamle, udskaarne Stol.

Saxekjøbing er en By, som ikke i mange Aar har for-andret sig, og de, der for tredive Aar siden forlod den, vil finde den akkurat som den Dag, da de steg i Toget og kørte ad Nykjøbing til, — ja, det vilde ikke forundre mig, om Stationsforstander *Schwensen* endnu funge-rede og med sine hvide Handsker gjorde Honnør for Toget, naar det løb ind paa Stationen.

Og gik man op ad Gaden, vilde man maaske møde de samme Ansigter — baade Dr. *Fugl* og Tømmermester *Lachmann* — saaledes er Livet; sommetider synes alt at fare frem med Automobilfart, og andre Tider synes alt

at staa stille, saa stille, som var der groet Mos overalt, og som om det Liv, der rører sig i Tuen, aldrig faar Lov til at kigge over Bymuren.

Jeg vilde heller ikke blive forbauset, hvis jeg — netop her i disse gamle Gader — pludselig kom til at staa overfor Veteraner som *Peter Jensen* eller *Malmstrøm* — saadanne solide Typer paa vor Stand synes jeg netop hører til her.

Men netop i vort højtflyvende Aarhundrede har, synes jeg, denne Tilstand sin store, store Charme — — bare man ikke skal dømmes til altid at leve med i denne Charme.

Jeg tror, at det vil passe os andre bedst at staa udenfor og se til.

NIBE

En af de mest sjove Smaabyer ved Limfjorden er ubetinget *Nibe*. Til den By rejste jeg regelmæssig tre-fire Gange hvert Aar, og jeg havde kun et eneste Ærinde dernede, og det var at spise Chokoladesuppe og Aal. For den Blankaal, der fanges ved Nibe, er alligevel Nr. 1 i Danmark. Den store, tykke og elskværdige *Lindtner* var Vært paa Hotellet, og han vidste godt, hvad jeg kom efter, og saa stod den jo rigtignok paa Aal baade Formiddag, Middag og Aften. Jeg har drevet det til at faa Aalesuppe, Aal i Karry og stegt Aal til Middag, salt Aal til Frokost, røget Aal og Aal i Gelé til Aften.

Det var herlige Aaledage.

Og jeg maa skam tilstaa, at jeg ikke har set andet af Nibe, end hvad man uvilkaarlig ser, naar man gaar fra Jernbanestationen til Hotellet og tilbage igen — jo, og saa saa jeg en Gang *Printzluu* dèr — denne gamle prægtige Type paa en Handelsrejsende af den gode gamle Slags — og han var som sædvanlig beskæftiget bag Disken i de forskellige Forretninger, for han havde sin særegne Maade at gøre Forretning paa. Han gik selv bag Disken og skrev op, hvad han mente, at Købmændens havde Brug for — det vidste han bedre end nogen anden, og mens *Printzluu* arbejdede, læste Købmanden „*Nibe Avis*“ i Fred og Ro inde paa sit Kontor.

Saadan kunde Tillidsforholdet mellem Køber og Sælger udvikle sig i hine Tider, og det var ikke noget, der var ualmindeligt, for jeg tror, at f. Eks. *Cornelius Stau* mangfoldige Steder havde det paa samme Manér, men den Gang blev Samhandelen ogsaa baaret frem i en — man kan næsten sige — vidunderlig Interesse for fælles frugtbart Samarbejde, som var i høj Grad fordelagtig for begge Parter.

Julius Printzlau.

Men naar jeg før skrev, at jeg saa *Printzlau* i Nibe, saa maa jeg i Sandhedens Interesse fortælle, at han da ikke var den eneste Rejsende, jeg mødte der — næh! — Jeg har skam haft nogle storartede Timer her sammen med vor gamle hæderkronede *John Meyer*,

for ikke at tale om gamle *Christensen* fra Holger Petersen, *Th. Rise* og *Carl Nielsen* fra Odense, og kom man til Byen om Aftenen, saa kunde det hænde, at der ved et Hjørnebord havde slaaet sig et lille L'hombreparti ned, og de to Spillere var — det slog næsten aldrig fejl — *L. H. Schmidt* og *N. C. F. Nielsen* — hvor mange smaa L'hombre har disse to typiske Kolleger ikke faaet med hinanden i Tidens Løb?

Herfra erindrer jeg ogsaa en Rejsende, som det altid var mig kært at møde, og hvis gode Humør og joviale Fremtræden ofte har kastet Lys over en ellers trist Time paa Rejsen — vor skattede Kollega *Julius Ipsen*.

John Meyer.

For Resten skal der være meget smukt baade i og omkring Nibe, men — som sagt — jeg kan ikke udtale mig derom, jeg kom jo kun dertil for at faa friske og gode Aal.

Der var for Resten ogsaa et andet Sted, hvor den

altid stod paa Aal, og det var i *Hadsund*. Der var her i hine Tider et grinagtigt Hotel — ja, for der stod over Døren „*Hotel Hadsund*“, men det var ogsaa alt det hotelagtige, der var ved den Beværtning. Værten hed *Jacobsen*, og han var en meget elskværdig og flink Mand, men meget Begreb om Hotelvirksomhed havde han nu ikke. — Jeg var en Gang i Teatret her. Scenen var anbragt i den ene Ende af Salen og bestod af Brædder, som var lagt ovenpaa Ølkasser, og den Forestilling jeg saa, glemmer jeg aldrig. Det var „*Herren ser dine Veje*“, opført af Rhodes Teaterpersonale, som bestod af Direktøren selv, hans Hustru og et Par Damer og Herrer til. Jeg husker, at jeg gik stærkt rystet i Seng. Det vil sige, først maatte jeg jo, for at berolige Nerverne, ha' mig en 66 med *Justesen* — for 66 kunde Justesen nemlig ogsaa spille.

Carl Nielsen.

Fortæl mig i det hele taget noget, som den Mand ikke kunde. Han var Købmand der i Byen, og aldrig i mit Liv har jeg set en mere omfattende Forretning og et mere rigtassorteret Lager. Han handlede med Kartofler og Frugt, Køer og Heste, Ænder, Vildt, Manufactur, Støvler, Landejendomme, Harmonikaer og andre Musikinstrumenter, Øl, udstoppede Fugle og Krokodiller, Guldfisk, Sadler, Piske, Æg, Vin, Kort, Papir, Blanksværte, Lamper, Børster, Kamme, Knive og Gaffler, Ligkister, Aal, Brændsel, Fugle i Bure, Kaffemøller, Fonografer, Træsko, Vogne, Kotøjer, Jernkæder, Leverpostej, Sildesalat, Skinker, Tjære, Salt, Vidskelæder, Ost, Vognsmørelse, Eau de Cologne, Kunstgødning, Dukker o. s. v.

N. C. F. Nielsen.

Men det mest gribende ved det hele var, at Justesen øjensynlig forstod sig rigtig godt paa alt det, han handlede med.

Hadsund var en rigtig rar lille By, men alligevel tror jeg nu ikke, at jeg holdt saa meget af den, at jeg kunde lide at bo der altid, for saadan morsom var den nu ikke.

L. H. Schmidt.

Men en Ting var sikkert, at Turen med den lille Damper op ad Mariagerfjord var aldeles henrivende en Sommermorgen, og det var i aller højeste Grad anbefalelsesværdigt at gaa ombord i „Maagen“, som Skibet den Gang hed, og sejle til Hadsund med en lille Afstikker til Mariager, som ligger aldeles henrivende idyllisk

og uberørt i en Krog af Mariager Fjord.

Kom man en saadan Sommermorgen til Mariager, og blev modtaget paa Broen af de samme Mennesker, som Aar efter Aar var mødt hernede — den gamle Tolder med den korte Pibe i Munden, Dampskibsselskabets Folk, som altid holdt Hus og skældte hinanden Huden frid, Værten paa Hotellet — den gamle Jensen med Brillerne, og hvad de ellers hed allesammen, ja saa var det, som om man besøgte en svunden Tid, men man følte sig saa glad i Sindet, det var som om al Træthed, Nervøsitet og Jagen afsted, som er vor Tids Løsen, med det samme forsvandt, og det var med en underlig og dejlig Hyggeløse, man satte sig til Rette i den gamle Sofa deroppe i det gamle Hotel med de blanke, smaa Ruder, og paa rigtig god gammel Manér spurgte om, hvad Huset formaaede. Og Dugen var saa skinnende hvid, og Jomfruen, som vartede op, saa proper og tiltalende —

Johan Christensen.

medens hun syslede omkring i Stuen og dækkede Bordet, og man mærkede slet ikke den nymoderne Restaurationsmanér, hvor alt beregnes efter, hvor mange Stykker Brød, man spiser — næh! her spiste man sig mæt og dermed Basta. For om man tog to eller tre eller fire Snapse, det kom ingen ved — hvor tit og ofte følte jeg ikke Lyst til at knalde Snapseflasken i Hovedet paa en nysgerrig Opvarter, som med en Ubehændighed uden Lige spurgte mig om, hvor mange Snapse jeg havde drukket. Hvad kom det ham ved? Naar en hel Flaske den Gang kun kostede 55 Øre, saa kunde man jo betale 25 Øre, for saa vidste man da, at Værten ikke satte til, og saa var man fri for det næsvise Spørgsmaal.

Julius Ipsen.

Men det var jo Mariager! Ja, hvor tit har den lille, hvide Kirke deroppe paa Bakken ikke ønsket mig velkommen, naar jeg lagde til Bolværket ved Mariager, og hvor tit har jeg ikke her paa dette idylliske Sted gemt mig bort — om ogsaa kun for Timer — fra Døgnets Slid og Spektakkel, og naar jeg saadan en rigtig varm og stille Sommereftermiddag blundede ind dernede i Skyggen af den gamle Hotelhaves Træer, mens Insekterne summede omkring mig og Fuglene kvadrede og sang rundt i Buske og Træer, saa følte jeg virkelig for Alvor, hvad Hvile var, og saa syntes jeg, at hele den øvrige Verden i Grunden var mig saa revnende, raslende ligegyldig.

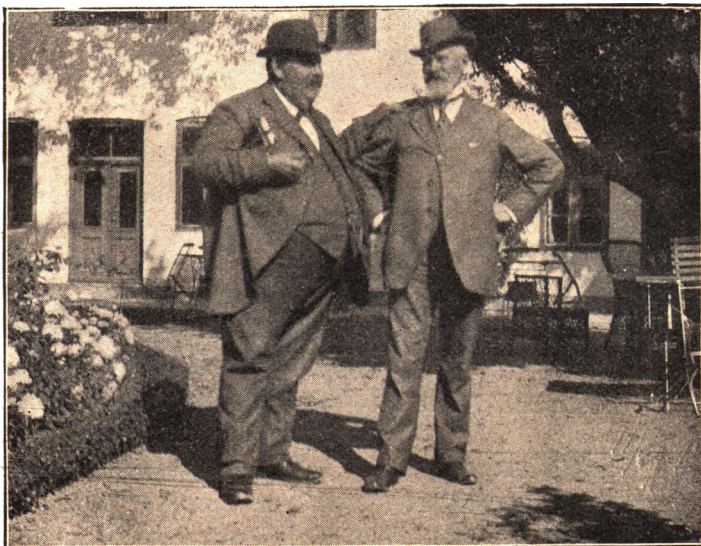
Th. Rise.

Ganske modsat Mariager virkede, kan jeg huske, Viborg altid paa mig, og der var altid noget ved denne By som stødte mig. I Grunden hørte den vist til Vestkysten, men den regnede altid sig selv til Østkysten, for

*Lindtners Have i Nibe.
Hotelejer Lindtner og Frue samt Julius Ipsen.*

det skulde være saadan lidt mere fornemt. Jeg gav selvfølgelig Fanden i den Fornemhed, men vist var det, at man straks fik Fornemmelsen af, at man løb fine Folk paa Ærmet, naar man vandrede op og ned ad Gaden i Viborg. Der boede nu ogsaa altid fine Folk i den By, for der var jo baade Overret og Biskop og

*To Herrer Chokoladerejsende:
Julius Ipsen og Poul Norlander.*

Officerer og alt saadan noget, og det kunde jo ogsaa nok være, at man følte sig som en Spurv i Tranedans, naar man hoppede om her. Og jeg kan huske, at naar jeg sammen med den joviale *Valdemar Larsen* (aah! hvilken Sangstemme) fandt paa at invitere nogle gode Venner til Aften paa *Borgvold*, saa var det en hel Begivenhed for den halve By, som promenerede her forbi, stak Hovederne sammen, lod Knebren gaa og havde saa travlt.

Den af Byens Borgere, jeg holdt mest af, var saamænd gamle *Preisler*, der havde Hotellet deroppe. Han var en meget interessant Mand at tale med, og naar han sad og skubbede til sin sorte Kalot, og sagde sin Mening lige ud ad Landevejen, saa følte man uvilkaarlig, at man alligevel, trods alt, var paa Vestkysten endnu.

Valdemar Larsen.

Og det var i Grunden det ved Viborg, som jeg holdt mest af. Men smukt ligger Viborg ved Søen, og Omegnen vrimler af smukke og interessante Punkter. Saaledes glemmer jeg aldrig en Fodtur, jeg en Gang gjorde fra Herning over Karup, og hvor jeg endte i Viborg — der fik man denne By at se fra den smukkeste Side.

Det er mit Haab, at det en Gang vil gaa op for Viborg, at den staar sig bedst ved ikke at gnutte sig op ad Østkysten, for den kunde blive en henrivende Vestkystby, men som Østkystby duer den min Sandten ikke.

Men naar jeg giver den dette gode Raad, saa maa den forstaa, at det er med de bedste Hensigter, det sker, for Vestkysten har nu en Gang mit Hjerte — Befolkningen, Sproget, Forholdene og Naturen elsker jeg og jeg befandt mig altid saa godt, naar jeg færdedes derovre — det er ligesom der lyser en egen Hjertelighed i Møde fra Menneskene, og jeg tror ogsaa, at man netop ogsaa her er mere modtagelige for Indtryk, selv om den Fremmede, der kommer her før-

ste Gang, ikke opdager det straks. Opvakt er Befolkningen i hvert Fald, og det kan være, at netop fordi Kampen for Tilværelsen maaske i mange Tilfælde er lidt haardere end paa de fede og frugtbare Jorder andre Steder i Danmark, saa bliver Hjernens Arbejde ogsaa mere prøvet, og de Folks Tanker gaar stundom længere og dybere, end man maaske oftest tror. Hvor er det ikke en Fornøjelse at diskutere en Ting med en Vestjyde, og hvor klart og rapt falder ikke hans Svar.

Jeg husker en Gang, jeg gik langs Havet og snakkede med en Fisker — en gammel, vejrbitd Fyr, og jeg frygtede for Regn, fordi jeg skulde paa en lang Fodtur langs Havet. Han beroligede mig trods den Kendsgerning, at det saa svært skyet ud.

„Vinden er Nordvest,“ sagde han, „og saa kan De være ganske rolig.“ Jeg ytrede alligevel Tvivl, fordi jeg syntes, at Skybankerne saa' saa truende ud, men saa smilte han i Skægget, og det godmodig-ærbødige Blink i hans Øje glemmer jeg aldrig, da han svarede: „Nej — ser De — Vorherre er en saare mægtig Mand, som De ved — men at faa det til at regne med Nordvest — det kan han nu ikke!“

NYBORG

N *Nyborg* er for mig ligefrem uadskillelig med *Carl Østergaards* Navn, for det hændte saa mærkeligt, at han og jeg i en Aarrække altid begyndte vore Rejser i Nyborg, og det mærkeligste var, at vi — uden Aftaler af nogen som helst Art — i adskillige Aar fire Gange om Aaret mødtes paa Københavns Hovedbanegaard for med det samme Tog at starte for Nyborg. Og da Carl Østergaard var en af de Rejsende og Kolleger, som jeg satte megen Pris paa, og da jeg ogsaa tror, at han havde lidt tilovers for mig, saa er det en Selvfølge, at vore første Rejsedage paa hver Rejse altid blev baaret oppe af et glimrende Humør, for Humør det havde Østergaard. Og han havde foruden Humør en brilliant Karakter og et Hjerte af Guld, og hvem der kom til at lære ham nærmere at kende, kunde ikke andet end holde meget af ham. Hans joviale Maade at tage enhver Situation paa, virkede smittende paa hans Omgivelser, og da jeg vistnok i Almindelighed blev antaget for en ganske almindelig jævn Tørvetriller, hvad jeg vist i Grunden ogsaa var, saa er det jo intet Under, at jeg følte mig tiltrukken af alt det gode Humør og den Livsglæde, der straaledede ud fra Østergaards Person, og om han havde levet nu, saa vilde det have været mig en ubetalelig Glæde at faa en rigtig Passiar med ham om gamle

Dage, for som han kunde fortælle en Historie eller Tildragelse, det var saadan, at man næsten kom til at græde af bare Latter. Og derfor var jeg altid glad for at komme til Nyborg, thi jeg vidste, at her skulde jeg altid opleve nogle glade Timer i hans Selskab.

Men hvad Nyborg angaar, saa var der altid noget friskt ved denne By, og det kom vist af, at Havnen saa' saa stor ud, og Hotellet, som der i Byen hedder „*Postgaarden*“, var ganske imponerende med store Lokaler, høje Sale og rummelige Gæsteværelser. Og saa var her ogsaa Militær og Regimentsmusik, stort Badehotel, et gammelt Slot, og nogle ualmindelig brave og elskværdige Borgere. Saadan husker jeg gamle *Mende*, han var altid saadan en rar Mand at faa sig en Sludder med, og saa var der hans Konkurrent længere nede ved Havnen, han hed vist *Christensen*, men han var mere ilter, og stod saa udmærket til *Mendes* Ro og korte Pibe, som blev tændt hundrede og tre og tyve Gange i Timen. Om Morgenen traf man altid *Drejøj*, naar han var paa Morgentur i den lille Skov lige ved Byen, og derud gik ogsaa *Godthardt Petersen*, som altid mente om sig selv, at han var for tyk, hvad han i Virkeligheden slet ikke var. Jeg husker ogsaa den lille sorte Sagfører *Metz*, som var saa essig — ja, han var vist den mest iltre Borger i Byen, lige til *Opfer* kom og lavede sin Avis og lod sig hejse op paa Kirke-taarnet og sprang ud fra Færgen i Storebælt for at konstatere, hvor længe det vilde vare, inden Redningsbaaden kunde blive sat ud, naar der meldes „Mand over Bord“. Der var ikke saa lidt zigøjneragtigt ved *Opfer*, men jeg kunde godt lide at sidde og iagttage ham, naar han udviklede en eller anden Idé for en ivrig lyttende Tilhører. Hans bredskyggede Hat vakte nogen Forvirring blandt den adstadige Byes rundpullede Hovedbeklædning, og hans til Tider noget exentriske Opførsel (se ovenfor) vakte Opmærksomhed ogsaa udenfor vor lille Kreds, som kendte ham, og naar han og *Metz* sad i et Hjørne i Hotellets Kafé og forhandlede om et eller andet, saa var det, ligesom der

røg Gnister ud fra Stedet, hvor de sad. Ja, og saa var der den tykke *Erichsen*, som jeg i sin Tid kendte, da han fo'r som Maskinmester paa en Hull-Baad, som vist gik paa Nakskov og hed „Lolland“ eller „Storebælt“. Nu var han bleven Storfabrikant i Nyborg, men senere gik det nok ikke saa godt, for han var med i Konsortiet, som lavede Badehotel — der var ogsaa *Andersen* med — Hotelværten, som i sin Tid var saadan en flink Overkellner hos Preisler i Viborg, og jeg tror nok, at de satte en Mængde Penge til, vist næsten alt, hvad de ejede og havde.

L. W. Michaelsen.

Senere drev Fru *Raaschou* efter sin Mands Død Hotellet. Hun drev det godt, og fra hendes Tid husker jeg nogle muntre og hyggelige Aftener, naar *Carl Østergaard*, *Kästel* eller maaske *Michaelsen*, *Borchsenius* og jeg fik os en lille Aftenseksogtres efter Aftensmaden.

Ja, Nyborg Fugleskydning genkalder glade Minder, for det var en Dag, som blev holdt højt i Ære, og saa var Borger-skabet paa Benene, og Butikkerne kunde saamænd godt lukke, for der var slet ingen, der havde Sans for Forretning, og „*Rosalinde*“ lagde fuldstændig op den Dag — for „*Rosalinde*“ var den lille Færge, der besørgede Trafikken mellem Havnehovederne, men paa Kongefugleskydningsdagen var der saamænd ingen, der gad

C. L. Borchsenius.

lade sig færge.

I gamle Dage tog man gerne pr. Vogn fra Nyborg til *Kjerteminde* — det var jo før Banens Tid, og den Tur glædede jeg mig altid til, for *Kjerteminde* var altid en henrivende lille, idyllisk By, hvor der groede

Græs paa Fortovet, og hvor Borgerskabet holdt Traditionen i Ære.

Hvor husker jeg ikke gamle *P. Jørgensen*. Han var saa hjertelig og ligefrem, og gamle *Delcomyn* husker jeg ogsaa. De er vist begge døde for længe siden. Men

Carl Østergaard.

saa var der jo *Lange*, som var Broder til Odensekøbmanden nede paa „Skjolden“, for ikke at tale om *Ole Petersen*. Han var nu Socialist, saa det peb i Toldene, og det lagde han skam ikke Skjul paa, og det kunde jeg godt lide ham for, som jeg kan lide alle Mennesker, der har en Mening og ikke er bange for at være den bekendt. Han havde kæmpet sig frem til at blive en anset Købmand

i Byen, thi han havde i sin Tid gaaet omkring paa Landet med Uldsækken paa Nakken. Det var hans Stolthed, at han var naaet saa vidt, og han havde ogsaa Lov til at være stolt af det Resultat, for det var et Bevis paa, hvad Nøjsomhed og Flid kunde bringe det til. Som sagt stak han aldrig sin Mening under Stolen, og det var i hvert Fald ikke paa Grund af Kryberi og saadant noget, at han var kommen frem i Kjerteminde.

Naa, Kjerteminde havde ogsaa sin Tid. Jeg husker den Gang, da de blev lidt „store i Slavet“ dernede i Kjerteminde, og der kom en „Millionær“, som forstod at fortælle de gode Kjertemindefolk, at deres By kunde der laves meget ud af, og saa begyndte han at rive de gamle hyggelige Huse ned og bygge flotte Ejendomme med fine Butikker. Nu kom jo snart Banen, sagde han, og saa skulde de bare se. De gamle Borgere som *Peder Jørgensen* og *Delcomyn* rystede paa deres ærværdige

I. Chr. Pecker.

Hoveder, og jeg tror nok, at Jørgensen lo lidt højt — han havde saadan en hjertelig og paa samme Tid skærende Maade at le paa — men der var jo alligevel nogen, der troede paa Bygherren fra Odense.

Snart knejsede de pragtfulde Huse og det fine Strandhotel, og det saa altsammen vældig flot ud — men desværre var der ikke saa lidt af det, som Herman Bang i gamle Dage kaldte „Stuk“, og den lille tykke *Thomsen*, som havde købt Hotellet af gamle *Thornøe*, vilde jo ikke stikke op for Bollemælk, men fik bygget til og lavet det hele i Empirestil, og saa viste det sig jo, at Kjerteminde alligevel ikke var København. De store pragtfulde Bygninger med elektrisk Lys og W. C. stod i lang Tid tomme, og det fine Hotel med Loggia og Udsigt stod ogsaa tomt og øde, og saa en skønne Dag gik det hele ad Hedehusene til — nær! det var for tidlig, han kom for at ta' Kjertemindes Million, for jeg tror nok, at

Konsul Kaalund.

Kjerteminde tog hans — hvis han da ha'de nogen. Det har jeg for Resten aldrig faaet at vide.

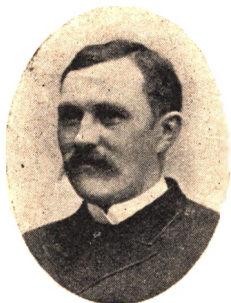

Johs. Koch.

Naa! Kjerteminde kunde jeg meget bedre lide i de rigtige gamle Dage, da *Thornøe* havde det gamle, lille, røde Hotel, og den Gang, der ikke var Bane til Byen, og vi, som sagt, maatte dertil pr. Vogn fra Nyborg eller Odense — hvor var det hyggeligt en Sommeraften at sidde uden for Hotel-

let og faa sig en Sludder med *I. Chr. Becker* og *Ingvar Holm* fra Odense eller med *Konsul Johs. Koch* fra Randers. Og naar det saa hændte, at *Carl Strøberg* kom dumpende ned til os paa et lille Trip fra Odense, hvor han helst opholdt sig, naar han skulde arbejde

paa Fyen, saa kom den gode gammeldags Handelsrej-
sendestemning frem paa Brædderne, for den havde
Strøberg altid med i Lommen, naar han rejste ud. El-
ler slentre lidt hen ad Havnen og faa sig en Passiar
med de gamle Kjertemindeulke,
som drev et stort og indbringende
Sildefiskeri. Det var ogsaa den
Gang, da Byen gjorde sig udøde-
lig med den berømte „Kjertemin-
devise“.

Ingvar Holm.

Den blev, det kan jeg huske, al-
tid sunget ved Fugleskydnings-
middagen i Nyborg — det var
saadan en Tradition, og den lyder
i sin Helhed saaledes:

Hør, mine Venner, hør nu en Gang,
hvad jeg har faa't i Sinde:
Jeg vil synge for Dem en Sang,
den er om Kjerteminde!
Altid den leve skal i vort Minde,
stedse den By i Tanke os rinde,
den ligger nær, og den kan vi finde,
længe leve Kjerteminde!

Men Byens Goder kender vi ej,
ellers man vilde finde,
at ingen By, vi traf paa vor Vej,
lignes kan ved Kjerteminde!
Derfor den leve skal i vort Minde,
stedse den By i Tanke os rinde,
den ligger nær, og den kan vi finde,
længe leve Kjerteminde!

Rejs, hvor du vil i Verden paa Stand,
vil du en Sømand finde,
en, som er kæk, — hvorfra er han?
Altid fra Kjerteminde!

Derfor den leve skal i vort Minde,
stedse den By i Tanke os rinde,
den ligger nær, og den kan vi finde,
længe leve Kjerteminde!

Hvis du en Glut til Ægte vil ha',
og vil en Skønhed vinde,
træffer du hende — hvor er De fra?
Jeg er fra Kjerteminde!

Derfor den leve skal i vort Minde,
stedse den By i Tanke os rinde,
den ligger lavt, og den kan vi finde,
længe leve Kjerteminde!

Jeg kunde gjøre Visen saa lang,
at hele Natten skulde svinde,
men om jeg ogsaa vedblev og sang,
blev det om Kjerteminde!

Derfor den leve skal i vort Minde,
stedse den By i Tanke os rinde,
den ligger nær, og den kan vi finde,
længe leve Kjerteminde!

Det var jo som bekendt ogsaa fra Kjerteminde, at „min Amanda“ var.

Jo, jo — Kjerteminde var god nok — og sikke dejlige Sild vi altid fik der.

Men naar jeg taler om Kjerteminde, saa kommer jeg altid til at tænke paa *Bogense* — ikke fordi de to Byer just lignede hinanden særlig — *Bogense* havde for Eksempel ikke haft sin Besøgestid endnu saadan i Retning af Kjertemindes „Million“ — denne lille By gemte sig bly deroppe eller nede bag den skrækkelig lange Jernbanerejse, som varede flere Timer, og gjorde een ganske tummelumsk.

Carl Strøberg.

Apropos Bogensebanen! Den var jo og er vel for Resten endnu berygtet for sin Langsomhed, Rumlen og evindelige Fløjten, fordi der paa denne vidunderlige Banestrækning ikke findes Jernbaneled. Derfor er det ikke saa mærkeligt, at Folkevittigheden har haft travlt med dette fynske Befordringsmiddel, og at jeg her fortæller et Par morsomme Selvoplevelser, der paa en slaaende Maade karakteriserer Bogensebanen.

Vi var tre i Kupéen, en Ven af mig og jeg, der sad i hvert sit Hjørne, samt en ældre, svær Herre af Gods-

Istransport over Store-Bælt i 80'erne.

ejertypen, der laa og blundede paa det modsatte Sæde. Vi, min Ven og jeg, havde sat os godt til Rette for at faa os en lille Søvn, thi der var jo langt til Vejs Ende, og tilmed var det tidlig paa Morgenstunden, men dette var umuligt, thi Vognen rullede og stødte saaledes, at vi flere Gange var ved at rasle ned paa Gulvet, og tilmed skulde den evindelige Fløjten nok holde os vaa-gen. Jeg tog denne Skæbnens Tilskikkelse med Ro, men min Ven, som var en mere impulsiv Natur, blev ærgerlig over, at han ikke kunde faa Lov til at hvile sig lidt under denne langsomme Kørsel, og denne Ærgrelse skulde have Luft, og det fik den i følgende Trud-

sel, som han henvendte til mig: „Hvis jeg her havde en af de Idioter, der har bygget denne Bane, skulde han blive verfet ud af dette Kupévindue.“

„Her har De én af dem, min Herre,“ svarede den tilsyneladende sovende tykke Herre og rejste sig op i sin fulde Højde. Tableau — lidt Stilhed — vi saa lidt paa hverandre og smilte, men pludselig brast vi alle tre ud i en Skoggerlatter, og den, der lo mest, var „Godsejertypen“. Denne lille Tildragelse bør forøvrigt minde de Rejsende om, at man skal være forsigtig med

*Istransport over Store-Bælt i 80'erne.
Nr. 5 og 6 fra venstre er Jepsen og Siegfried Koppel, som begge var
Repræsentanter for M. M. Koppel Hamburg.*

sin Mund, naar man er blandt fremmede Rejsefæller.

Aaret efter, det var en herlig Sommerdag, rejste jeg til Bogense sammen med Konsul *Kaalund* fra Kolding, der var bekendt for sit tørre Lune. Han skulde besøge nogle Bekendte i Bogense, og jeg skulde selvfølgelig derned for at gøre Byen usikker med mine Prøvekas-ser. *Kaalund* var meget underholdende, og vi mærkede derfor slet ikke, førend vi var nær ved Bogense, at vi næsten var en Time forsinket. Imidlertid naede vi Bogense, og lige udenfor Kupéen stod den Familie, som *Kaalund* skulde besøge. „Men hvor kan det dog være,“ blev der spurgt *Kaalund*, „at Toget er saa for-

*Fra Hotel „Postgaarden“ i Nyborg under en Sne- og Isperiode i 90'erne.
O. K. Kolding, Broge. Mahler (Lund & Thorsen). Ubekendt.
Harald Elsass. Wilh. Petersen (S. Seidelin).*

sinket?“ „Det skal jeg saamænd sige Jer,“ svarede Kaalund, medens han lidt besværlig steg ud af Vognen, „Lokomotivet var inde hos Blikkenslageren i Kappendrup for at blive loddet!!“

Fra Bogense har man Udsigt til Æbleø, som skal være noget i Retning af et jordisk Paradis, og saa snart man endelig kom ned (eller op) til Bogense og blev lidt bekendt med Byens Borgere, saa befandt man sig storartet. Der var for Eksempel den joviale Qvist, som købte Hotellet af *Blangsted*. Han (altsaa Qvist eller rettere hans Frue) lavede storartet Mad — det var for Resten et af de Steder, hvor det var en Fornøjelse at spise Ærter og Flæsk og Kørvelsuppe og Svineryg og saadant noget — for det forstod Fru Qvist skam at lave, og jeg sender hende endnu den Dag i Dag en venlig Tanke, for Svineryg og Kørvel-

Istransport over Store-Bælt i Februar—Marts 1881,

suppe, det er nu noget af det, jeg holder allermest af i denne Verden, næsteften Sulevælling og Kaal forstaar sig. Men saa blev Qvist Isenkræmmer, og saa var de dejlige Guleærtedage forbi — naa! saa kunde man jo trøste sig med *Søren Leth* og Manufakturhandler *Sevel* — de to var altid færdig til en 66 med Piber og Trommer, og saa gik jo Tiden — og det var noget af det vigtigste Tiden kunde gøre, naar man var i Bogense, for der var den nederdrægtig lang.

Der var jo nok en „Skov“, men der holdt jeg nu ikke rigtig af at komme ud, — jeg kan ikke sige hvorfor, skønt man kunde jo altid sidde ganske stille og beundre Damerne, naar de promenerede, for det maa jeg sige, at Bogense Damer var ligefrem bekendte fordi de saa saa godt ud — og det var baade Fruerne og Frøknerne.

Men allerhelst holdt jeg dog af at sidde nede i Qvist' dejlige Have og lytte til de samme Damer, naar de gik forbi nede paa Stien bag Haven, for de kunde rigtig nok sommetider give deres Nabo det glatte Lag — og dette syngende, herlige, fynske Sprog var det dejligste Akkompagnement til den lille Bæks Rislen gennem Haven og Fuglenes Kvidren deroppe i det tætte Løv, — og naar jeg saa af alle disse Lyde blev sunget i Blund efter Middagsmaden, følte jeg mig saa godt — saa godt — — selv om ogsaa Ærterne og Kaalen laa lidt tungt i Maven.

VARDE

En af de Vestkystbyer, som havde noget af det rigtige „vestkystagtige“ over sig, var *Varde* med Frederik den Syvende paa Torvet og den lange Gade, som gaar tværs igennem Byen helt ned til *Damkiers Hotel*, hvor man i gamle Dage fik den bedste Mad, der vist overhovedet serveredes i Kongeriget Danmark. Fru Damkier var en ualmindelig dygtig Dame, og hun lavede personlig al Maden selv — ja, der fik man rigtignok en Middag, der havde vasket sig, og sikke noget Smørrebrød, man fik her i de lave, smaa Stuer, for Hotellet var den Gang meget lille og meget snævert. Jeg kan huske, at jeg en Gang kom til Hotellet sammen med en svensk Herre, som aldrig havde været der før. Da han havde set Lokalteterne og spurgt mig, om dette nu ogsaa var det første Hotel i Byen, sagde han: „Ja så — så är jag säker på, att man äter bra här — —.“ Det var hans Livserfaring med Hensyn til Hoteller. Og jeg har for Resten maattet give Svenskeren Ret, for jeg har ofte erfaret, at naar Hotellerne var store og pragtfulde med megen Luxus, saa gik det ud over Maden — og omvendt. Naa, — det var jo Damkiers Hotel, vi talte om. Det var, trods det var gammelt, alligevel saa hyggeligt, men havde man ikke Selskab f. Eks. en Søndag, blev man dog let melankolsk. Byens Borgere holdt sig me-

get for sig selv, og jeg tror aldrig, at jeg for Eksempel har set Købmand *Lange* eller *Søndergaard* eller *Nielsen* (som senere kom til Helsingør) eller *Tange* paa Hotellet — nær! de passede paa, gjorde de, meget fornuftigt, og allesammen blev de velhavende Folk.

Og saa var der altid udmærkede Barberere i Varde.

P. C. Fauerschou.

Fremmede, som slog sig ned i Byen, havde ofte lidt ondt ved at finde sig til Rette saadan lige med det samme — Borgmester *Dreschel* var vel en af dem, der slog bedst igennem. Han blev hurtig næsten Dus med den halve By, og naar han om Aftenen plantede sig i Sofaen i Damkiers Hotel, saa kom Thepunchene og Kaffeknægtene paa Bordet, og saa blev der nok ikke gaaet hjem foreløbig — ja, han passede rigtignok i Krammet derovre i den lille Vestkystby. Jeg kan huske, at jeg blev meget forbavet over at se ham fra denne menneskelige Side, for han havde gjort et ganske andet Indtryk paa mig i sin Tid i København, hvor jeg kendte ham saa godt ude fra Østerbro, hvor vi bl. a. havde Barber sammen, og hvor man kun lagde Mærke til hans forfærdelige Travlhed, naar han hastede frem og tilbage til Ministeriet, hvor han var ansat. Den Gang havde man jo altid god Tid i de danske ministerielle Kontorer, hvad man vist for Resten ogsaa har endnu, saa man troede jo, at

Dreschel med al den Hurtighed, han lagde for Dagen, vilde bringe det vidt. Naa, pludselig en Dag kom han altsaa til Varde som Borgmester og tog det ganske Folk med Storm (de Kaffepunsche og de Thevandsknægte kunde de ikke staa for), og da man troede, at

Peter Hansen.

Dreschel med al den Hurtighed, han lagde for Dagen, vilde bringe det vidt. Naa, pludselig en Dag kom han altsaa til Varde som Borgmester og tog det ganske Folk med Storm (de Kaffepunsche og de Thevandsknægte kunde de ikke staa for), og da man troede, at

han sad allerlunest og godt dernede, fik han lige med et det store Embede i Aarhus. Der var vist Tider, hvor han fortrød det — navnlig efter alt det Udstillingsvrøvl han havde haft. Han var jo Formand for Udstillingen og skulde klare alle Ærterne med Hensyn til Underbalance etc., etc., uha! uha! Og han maatte ligge og slaas med Garanter og Fanden og hans Pumpestok; og den dansk-amerikanske Komité, som jo ogsaa havde sin „Dag“ paa denne Udstilling, havde nær revet Hovedet af ham og taget det i Spiritus med hjem til Chicago — nær! jeg er sikker paa, at han tit har ønsket, at han sad nede i Varde i Fred og Ro i et Hjørne hos Fru Damkier med en ordentlig stor Thepunsch med dobbelt Væge.

Hartvig Samson.

Men som Varde ligger her ved Aaen og den lille Skov, som Varde Folk selv har plantet Træ for Træ, er det alligevel en lille Plads, som man ikke maa undlade at besøge, naar man gør en Tur op ad Vestkysten, og jeg ved kun, at jeg har tilbragt mange herlige Stunder ude i Byen og paa Hotellet, hvor *Bastrup* var et Unicum af en Hotelkarl og tillige Svigersøn af Huset — ak ja, jeg husker en Gang en Rejsende, der pludselig blev sindssyg paa Hotellet, og den eneste, der protesterede mod, at Manden var gal, det var *Bastrup*.

*L. Christensen
(T. M. Werner).*

Han paastod endda, at han var et af de fornuftigste Mennesker, der nogensinde havde levet paa Hotellet i Varde, for han havde givet *Bastrup* 10 Kr. i Drikkepenge om Dagen.

Til Varde knytter sig for mig Erindringen om gamle *Krebs*, hvis karakteristiske Personlighed gamle Rejsen-

de aldrig glemmer. Hvem husker ikke hans Ærgrelse over at skulde tage Trappen, naar han skulde besøge disse „Satans Etagéreskræddere“ — det var hans Kunder af dette ædle Haandværk, der drev deres Forretning paa første eller anden Etage. Det er lykkedes mig at faa fat i det i Bogen værende Billede, som viser ham siddende ved sit Stambord i „Royal“ i Aarhus — og vé den ulykkelige Kollega, der havde bænket sig ved hans Bord — enten det saa var i Aarhus eller andet Sted i det ganske Land, thi paa alle Hoteller havde han sit bestemte Værelse og sin bestemte Plads, som altid blev respekteret — det kan nok være, at en saadan Kollega hurtig kom

Emil Quistgaard.

afsted fra bemeldte Plads, saasnart Krebs viste sig i Døren. Forøvrigt var han en fortræffelig Kollega og et hjertensgodt Menneske.

Men i Varde traf man som oftest gamle Kendinge, for det var en By, hvor de rigtige gamle Rejsende gerne holdt til. Her kunde man træffe *Faurschou*, som, naar det hændte, at det nærmede sig de smaa Timer, deklamerede patriotiske Digte og somme Tider ogsaa nogle humoristiske, hvoraf mange var af egen Produktion, og her kunde man træffe *Kleisdorff*, *Hassing* og *Hartvig Samson*, som det altid var en Glæde at tilbringe en Aften sammen med. Her traf jeg ogsaa en Gang *Christensen* fra

Fr. Kleisdorff.

Werner, og en hel Søndag havde jeg Fornøjelsen af *Joh. Høimarks*, *Quistgaards* (Stender), *Louis Aars*, vor gamle Ven *Jørgen Nielsens*, *A. Andersen* fra Holstebro og *Chr. Jørgensens* (Børsten) Selskab. Og var der nogen, der var en prægtig Kollega, saa var det vel

nok Jørgensen (som døde altfor tidlig), og jeg kan huske, at da vi hen paa Eftermiddagen begyndte at kede os, saa gik vi ind og saa paa Quistgaards Billeder. Men om Aftenen kom *Peter Hansen* og *George Levy*, og saa fik vi nok at tænke paa, for saa kom der nyt Humør til Huset.

Og den gamle Postmester — hed han ikke *Rolfs* eller saadan noget? — det var ligefrem hyggeligt at komme og stikke Næsen ind i det gamle Postkontor med den gamle Embedsmand — han var vist i 80erne — som altid med en lang Pibe i Munden skridtede op og ned i Kontoret og fortalte sit Personale lystige Historier fra sin Ungdom, for han havde været med i 48. — — — — —

Chr. Jørgensen.

Der fandtes — den Gang jeg afsluttede mit Rejseliv — fire Byer i Kongeriget Danmark, hvor jeg mærkværdigvis aldrig naaede at komme, og det var *Skagen, Odder, Grenaa og Ribe*.

George Levy.

Men man vil forstaa, at en gammel dansk Handelsrejsende vil have Vanskeligheder vod at dø rolig, naar han har noget af den Slags in mente, og for et Par Aar siden tog jeg en rask Beslutning og rejste en Tur til *Ribe*, og skønt mine Indtryk af denne By i Grunden ligger lidt uden for denne Bogs Rammer, da de er af saa ny Datum, haaber jeg alligevel, at

mine ærede Læsere ogsaa vil følge mig uden Knurren paa denne Udflugt. — Det kan være, at mit Indtryk af *Ribe* i høj Grad bestemtes af den gammeldags Hygge, der straaledede mig i Møde, da jeg holdt mit Indtog i det ejendommelige gamle Hotel paa Torvet.

Den gæstevenlige Modtagelse, som jeg fik her i de gamle Stuer, skabte for mig en Stemning, som beva-
redes under hele mit Ophold i denne, af saa mange hi-
storiske Minder opfyldte By, og jeg maa sige, at jeg,
som i dette Tilfælde kom som Turist til Byen, straks
føjte Pustet fra henfarne Tider,
da jeg steg op ad den gamle Trap-
pe til Værelserne med de smaa-
rudede Vinduer, hvor alt var saa
propert og hyggeligt.

Louis Aars.

Jeg var da ogsaa i den rigtige
Stemning, da jeg, efter at have
sat en velstegt Rødspætte til Livs,
vandrede ud i den gamle Bys Ga-
der.

Hvor er ikke disse Gader og
Stræder henrivende, naar man en
Septemberaften mod Solnedgang spadserer omkring
der — paa maa og faa — hvor slynger disse smalle
Gader sig ikke malerisk med sine røde Smaahuse, der
snart springer frem og snart trækker sig tilbage, me-
dens de af og til ligesom truer med at falde ud over En.
Og saa alle disse røde hældende
Tage, og de gamle Bindings-
værksgayle afbrudte af Slipper,
der skraaner ned og aabner Ud-
sigter til Aaen med sine Pile-
træer, og paa den anden Side
Aaen vidtstrakte Enge og Marsk-
egne — hvor er her ikke malerisk,
og hvor er Harmonien ikke ene-
staaende, og gør alt dette til en
By, der i Sandhed kan karakteri-
seres som Kunstens By i Danmark

Johs Høimark.

Hvor man gaar og hvor man staar, saa fængsles man
af disse utallige Sujetter, som hver for sig frembrin-
ger et Maleri, som man bliver staaende stille og beun-
drer. Og rundt omkring i de lave Døre staar Folk og
slaar en Aftenpassiar af med Naboer, mens Kørerne

drives hjem over Gadernes toppede Brosten. Ribe har gennem Tiderne bevaret ikke alene sin gamle, men ogsaa sin historiske Karakter, og enhver, der har den mindste Smule Interesse for sit Lands Historie, bør ikke undlade at besøge og fordybe sig — om ogsaa kun for en kort Stund — i den Fortid, som den ejendommeligste By i Danmark viser frem i Flyvemaskinernes og Elektricitetens nervøse Nutid.

Mange af de gamle Huse bærer Indskrifter, som fortæller hver sit Bidrag til Byens Historie, og som jeg vandrer rundt, læser jeg paa en indmuret Marmorplade, at her „var fra 1500 indtil 1856 Ribe Domskole. *Peder Palladius* ved 1510. *Anders Sørensen Vedel* (der holdt den berømte Ligtale over Frederik den Anden, hvori han rent ud sagde, at Kongen havde drukket sig ihjel) 1557—61. *Anders Bording* 1626—37. *Ole Borch* 1637—44. *Hans Adolf Brorsen* 1709—12 — var blandt de navnkundigste Disciple“.

Jørgen Nielsen.

A. Andersen.

Paa det samme Hus sidder en Plade, hvis Indskrift lyder saaledes: „I dette Hus fødtes 1849 Journalisten og Filantropen *Jacob A. Riis* Sin Fødeby's trofasteste Søn. Af Præsident Roosevelt kaldet Amerikas nyttigste Borger“. Paa et andet Hus læser jeg følgende: „Salmedigteren *Hans Adolf Brorsen*, Biskop over Ribe Stift, boede her i de sidste 20 Aar af sit Liv“. Nu er der Posthus i den Ejendom. I en lille broget Sidegade læser jeg paa et lavs rødstenet Hus: „Her laa *Jens Sadelmagers Hus*, hvor Digteren *Ambrosius Stub* boede som Skoleholder 1754“. Videre vandrer jeg og finder følgende Indskrift: „Her boede Skræder *Laurids Splid*, hvis

stakkels Hustru, Maren, 9. Novbr. 1641 blev brændt for Trolddom mellem Galgebakkerne ved Ribe". Ifølge Optegnelser paa Raadhuset brugtes der 24 Læs Brænde til Exekutionen. Ja — det var den Gang — i 1917, da dette blev skrevet, kostede et Læs Brænde flere hundrede Kroner. Danmarks første

S. Hassing i Fanødragt

Avisredaktør og Udgiver er født i Ribe. En Marmorplade fortæller, at Digteren *Anders Bording*, som udgav den første danske Avis, fødtes i Ribe den 21. Jan. 1619.

Saadan vrimler der af Minder i denne enestaaende gamle By, og man bliver ved at vandre rundt og rundt og bliver ikke træt, for hvert Øjeblik staar man overfor nye Skønheder og nye Ejendommeligheder,

og man kan ikke lade være med at kigge ind i de gamle Gaarde, og hvert Øjeblik falder man i Beundring, naar man for Ekesempel stikker Næsen indenfor i *Porsborg* med sit gamle Taarn og de ældgamle Træopgange, eller *Clausens Gaard*, *Quedens Gaard* — for ikke at tale om Smaaslipperne eller den lille Bro over Aaen, mens Kørerne derude i Engene brøler Solen ned.

Her kan man staa og drømme sig tilbage til fjerne Tider, da Ribe og Danmarks Historie knyttedes sammen, og man tænker paa hin Morgen aarle, da Kong Valdemar red til Ribe for at naa frem til Dronning *Dagmars Dødsleje*. Og man husker Folkevisens Ord, hvordan han var ene, da han naaede Ribe Bro. Herfra hørte han Klokkerne paa Slottet forkynde *Dagmars Død*, mens han paa sin trætte Hest „red op ad Stræde“. Og man husker ogsaa *Anders Sørensen Vedels Vers* over den folkekære Dronning:

„Hun kom uden Tyng, hun kom med Fred,
hun kom goden Bonde til Lise;
havde Danmark altid saadanne Blomster,
man kunde den ære og prise.“

Men til „Riberhus, som nu forlængst er sunken i Grus — kun Voldstedet er bevaret — knytter sig mange andre historiske Minder. Her døde altsaa Dronning Dagmar og her stod *Magnus den Stærkes* Bryllup 1127, og omtrent hundrede Aar efter *Valdemar den Unges* Bryllup. *Abel* erobrede Slottet 1247 og *Christoffer den*

*Friedrich W. Krebs ved sit Stambord i »Faldgruben«
i Hotel „Royal's« gamle Bygning i Aarhus.*

N. C. F. Nielsen og Valentin paa Spadseretur efter Dagens Slid.

Første døde her 1259. To hundrede Aar senere kronedes *Christoffer af Bayern* med stor Fest her.

Omkring 1700 blev Slottet nedbrudt.

Men naturligvis dominerer Domkirken Byen, og den er vel nok i arkitektonisk Henseende den smukkeste Kirke i Danmark — i hvert Fald i sit Indre. Det er en Lyst for Øjet at vandre rundt i denne dejlige Bygning, hvor alt er afstemt i Farver, der bringer Ro i Sindet, medens de utallige Lysvirkninger fryder Øjet, hvor man saa vender det. Og saa den pragtfulde Udsigt fra Taarnet, hvor Marsken ligger milevidt for ens Øje, medens alle de røde Tage og grønne Haver imellem hverandre breder sig for ens Fod. Mod Solnedgang vandrede jeg en Tur ud over Volden, hvor Riberhus i gamle Dage rejste sine Taarne mod Sky. Nu findes kun den nøgne Vold. Paa det højeste Punkt staar Fru Marie Carl Niensens smukke Dagmarstatue og skuer ned mod Ribe By og ude mod Syd kredsede en tysk Zeppeliner (det var i Krigens Tid) og drog Tankerne tilbage til den Nutid, som fyldtes med saa megen Elendighed og Rædsel.

Men Ribe Byes Borgere har ogsaa aabent Øje for Nu-

164

tiden og for det kulturelle Liv, thi derom vidner det smukke Museum, der indeholder en efter Forholdene meget værdifuld og smagfuld Collection af dansk Kunst, ligesom Raadhuset, der tildels er nybygget, fortæller om, at de Mænd, der har staaet for Opførelsen af denne Bygning, har haft aabent Øje for at faa dette Hus til at glide ind i Byens Fysiognomi. Her findes for Resten mange interessante Ting, ligefra ældgamle Haandskrifter, blandt andet af „Ribe Ret“, til Morgenstjerner, der blev anskaffet, da man i forrige Aarhundrede frygtede et Overfald af Slaverne, der var brudt ud af Rendsborg Slaveri. Ribe Ret var jo, som bekendt, meget skrap, og man husker den gamle Kones Taksigelsesudbrud, naar hun siger om sin Dreng: „Tak Du Gud, min Søn, at Du ikke kom for Ribe Ret!“ — Han dinglede den Gang i Varde Galge. For et Tyveri, der ansloges til en Værdi over en Mark, var Straffen Halshugning (Bøddelsværdet fremvises endnu i Raadhusets Museum) — det vil sige for Kvinders Vedkommende blev Straffen af „humane“ Grunde forandret til levende Begravelse. Saa det var jo intet Under, at den gamle Kone var glad over Sønnens „Held“.

Et Besøg man ikke maa forglemme i Ribe er Weiss Vinstue. Det er en ældgammel Bygning paa Torvet, hvor hver Ting i Lokalet er hundreder af Aar gamle. Væggene er af Træ med Malerier og Loftet er Bjælkeloft, ogsaa malet i hine forhistoriske Tider, som møder en overalt, hvor man færdes i denne ejendommelige By.

I de faa Dage, jeg gæstede Ribe, følte jeg mig saadan hjemme der, at det var med Vemod jeg tog Afsked med mit hyggelige Værelse paa „Dagmar“ og med de gamle, minderige Gader og Stræder.

Men nu maa jeg jo se, om jeg ikke kan naa ogsaa Odder, Grenaa og Skagen.

FAABORG OG MIDDELFART

Jeg husker som var det i Gaar, da jeg første Gang traadte ind i „*Rasmussens Hotel*“ i Faaborg. „*Bedstefa'r*“ fik sig en lille Skraber henne paa en Sofa, men „*unge Hansen*“ tog imod mig og ønskede mig velkommen til Byen. Jeg befandt mig hurtig godt i den lille By, og efter at jeg havde aflagt Besøg hos Byens Købmænd, blev mit Indtryk ikke forringet, og da jeg lidt før Middag atter arriverede til Hotellet, var hele Kaféen fuld af Byens Borgere, som var henne for at faa deres Formiddagsbajer, og jeg kom hurtig ind i Selskabet, blandt hvilket befandt sig Sagfører *Skals*, som boede ligeoverfor, Redaktør *Brandt*, Købmand *Guldager* og *Schreiner*, som den Gang boede omme paa Hjørnet. Jeg tør ikke bande paa, at unge *Voss* var med den Gang, men jeg véd med Bestemthed, at i hvert Fald hverken *Knudsen*, som havde Vett & Wessel, eller *Stork* og *Møller* var nærværende, men det kan tænkes, at Uldhandler *Nielsen* og *Jørgensen*, som havde C. & Co., sad henne ved det runde Bord sammen med de andre Kæmper, og jeg synes ogsaa, at jeg husker gamle Malermester *Knebel*. Jeg kan ogsaa erindre, at dette Samvær hin Formiddag havde til Følge, at der blev aftalt en Sammenkomst om Aftenen paa „*Mindet*“, og jeg kan ogsaa huske, at den Sammenkomst trak temmelig længe ud. Derude traf jeg gamle *Ohrhammer*, og vi fik en rigtig rar Aften ud af det, for

midt i det Hele kom *Carl Tobak*, og hvem der af gamle Rejsende husker *Carl Tobak*, véd ogsaa, at naar han dumpede ned blandt en Samling glade Mennesker, saa var der meget, der skulde fortælles og afhandles, før der kunde blive Tale om at bryde op. Men den Aften fik jeg min „Faaborgdaab“, og jeg var senere ikke ked af den Aften, for den førte mig paa en Gang sammen med saa mange af Faaborgs brillante Borgere, hvis Bekendtskab jeg havde Gavn af, saa længe jeg kom til Byen. Nogle af Aftenens Begivenheder staar naturligvis noget taaget for mig nu, men jeg husker da tydeligt, at vi endte hos *Madsen* ligeoverfor Hotellet, og den Gang var der jo ikke synderligt, der hed Lukketid i den By, for *Damkjær* var Borgmester, og han var netop meget folkelig Mand, der røgtede sin Gerning paa en saa menneskelig og demokratisk Maade, at han efterhaanden fik passet sig ind i Borgerskabet, som med hele sit jævne

Henry Nielsen.

Tilsnit arbejdede saa godt sammen med ham. Jeg kan huske, at man sagde, at han holdt af at faa sig en L'hombre med sin Arrestforvarer og sine Betjente, og mere end én Gang tømte han sit Klædeskab, hvis Tilfældet spillede en eller anden forhutlet Vagabond i hans „Klør“.

Carl Winther.

Tiderne skiftede imidlertid, og *Hansen* overtog „*Wandalls Hotel*“ i Svendborg og *Andersen* rykkede fra sin Overkellnerplads hos „*Wandall*“ ind som Vært paa „*Rasmussens Hotel*“. Hotellet tabte sandelig ikke ved dette Ejerskifte, thi *Andersen* havde gaaet i en god Lære hos *Wandall*, var afholdt af alle de Rejsende, og han gjorde derfor heller ikke de Forhaabninger, man

satte til ham, til Skamme. Sommetider tog han sig jo en lille Københavneretur, og han vil sikkert, hvis dette kommer ham for Øje, med et stille Smil mindes hin Aften i Tivoli, da han fornærmede „Etatsraaden“, som nogle Dage efter arriverede til hans Hotel. Nogle Him-

N. P. Nielsen
(I. C. Teilmann & Co.)

mælhundede blandt de Rejsende, som vejrede lidt „Drift“, havde omtrent faaet bildt ham ind, at han i sin lystige Stemning havde dødelig fornærmet ovennævnte „Etatsraad“, som nu kom for første Gang som Rejsende paa denne Rute og vilde kræve ham til Regnskab o. s. v., o. s. v. Men al Ting endte jo i Fryd og Gammen og lange Sjusser og alt saadan noget.

Ak ja, det var skam glade Tider. Det var ogsaa den Gang, da *Castonier*, som senere kom til Rønne, hvor han omkom ved et Ulykkestilfælde, spiste paa Hotellet sammen med sin Toldforvalter — selv var han Kontrollør, og mange var de muntre Timer man tilbragte i hans Selskab — han bar et brillant Menneske.

Fra Faaborg har jeg Minder om vor prægtige Formand i 1886-Foreningen *Henry Nielsen* — hvor kunde han dog med sin hjertelige Latter sætte Humøret op hos dem, han var sammen med, og jeg husker en Aften, jeg tilbragte her sammen med vor nuværende lige saa prægtige Formand *Carl Winther*, *Charles Hindborg* fra Vejle og *Emanuel Petersen* — ak ja,

Emanuel Petersen.

hvilke Typer paa danske Handelsrejsende, og hvor gjorde de ikke Standen Ære. Jeg tror ogsaa, at *Nielsen* fra Teilmann for et Øjeblik slog sig ned i vort Selskab, mens han var ude paa en af sine berømte Lyntournéer.

Hvis jeg ikke husker fejl, saa tror jeg nok, at *Olsen*

(Wolle) den Aften kom med et stort Rabalder. Han havde lige været i Esbjerg, hvor han havde købt og solgt Grunde de sidste otte Dage, og tjent en styrtende Bunke Penge.

Traf det sig saadan, at man blev en Søndag i Faaborg, saa var der nogle dejlige Udflugter, for Faaborgs Omegn er noget af det skønneste i Danmark — hvor ligger ikke alle de gamle Slotte henrivende smukt her i disse smilende Landskaber — for Eksempel *Egeskov* og *Hvedholm*, for ikke at tale om *Brahetrolleborg*. Mangen en Søndag har jeg vandret her i denne enestaaende Park og frydet mig over al den Skønhed, der aabenbarede sig for mit Blik, og jeg har tænkt paa hine henfarne Tider, da *Kaj Lykke* residerede her — det var ham, der var saa indtagende og saa smuk.

Charles Hindborg.

»at hver en skøn Jomfru hun ønsker ved sig,
Gud give, Kaj Lykke vilde beile til mig.«

Th. Hartvig Olsen.

Han var meget rig, men en fræk Hund, og da han en Dag skrev et Brev til en adelig Dame og bad hende om en Gunst, som „den fornemste Dame i Landet ikke havde nægtet ham,“ saa blev der selvfølgelig Majestætsfornærmelsessag ud af den Historie, og Kaj Lykke maatte over Hals og Hoved flygte ud af Landet, medens han i Overværelse af Kongehuset, efter Lov og Dom, højtidelig in effigie blev henrettet paa Slotspladsen og hans adelige Skjold blev af Bøddelen sønderbrudt. Alle hans Guds og Ejendomme blev konfiskeret. Først paa sine gamle Dage fik han atter Lov til at opholde sig i Danmark og døde 1697 vistnok i temmelig smaa Kaar. Saa

Carl Hagen ved Klaveret. Staaende: Adam Hansen og Peter Jensen.

man kan med Sandhed sige, at det var et dyrt Brev, han dér havde faaet lavet.

Nærvæd Brahetrolleborg ligger *Korinth Kro*, og dér skulde man jo altid afslutte et Besøg paa Brahetrolleborg, og jeg kunde aldrig besøge denne Plads, uden jeg kom til at smile ved Tanken om gamle *Horats*, der som bekendt med megen Selvbevidsthed sang: „Non cuivis homini contingit adire Corinthum.“ (Det falder ikke i Enhvers Lod at komme til Korinth). Han skulde

*Indesneet i Faaborg.
Paa Billedet bemærkes: Johs. Rasmussen (Langhoffs Eftf.) længst til venstre, samt „Bedstefa'r”
(Hotelejer Hansen) Nr. 4 fra højre og hans Søn Nr. 2 fra højre.*

bare, den gamle Filosof, have vidst, hvor let det var for os Danske saa mange hundrede Aar efter at komme der — navnlig naar vi tilbragte en Søndag i Faaborg.

Før jeg forlader Fyen, maa jeg gøre et lille Ophold i Middelfart; for det gamle Hotel dér, særlig i *Behrendts Tid*, og til Dels ogsaa da *Blangsted* havde det, var saa hyggeligt, saa gammeldags og saa rart at være paa, at jeg altid med Sorg i Sinde forlod det. Hvor husker jeg ikke gamle Behrendt derhenne bag Pulten. En mere opmærksom Vært har vist aldrig levet. Man sad ikke to Minutter i hans Lokaler, før han høfligt kom og spurgte, om man „savtede noget“. Hvem husker ikke den morsomme Fortælling om den Rejsende, der arrigt svarede: „Jo — jeg savner min Pengepung.“ Han havde en Timestid i Forvejen tabt den nede ved Havnen og ikke kunnet finde den igen, og stor var hans Forbavselse, da Behrendt trak den op af Lommen, og med et høfligt Buk og et: „Saa maa jeg maa-ske have Fornøjelsen,“ overleverede ham hans tabte Klenodie.

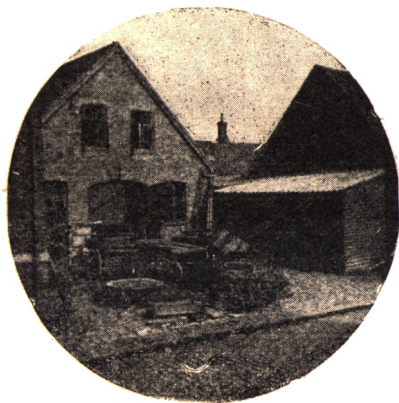
Paa dette gamle Hotel dyrkedes ogsaa Femteen, og Blikkenslager *Groth* var her en sikker Gæst, særlig naar *Carl Østergaard* var i Byen; der var en egen Hygge i den gamle Stue med Petroleumslamperne, naar Postmesteren kom efter Lukketid, og man fik sig en rigtig gammeldags Whist sammen med ham og Uldhandler *Petersen*.

Jeg husker ogsaa den gamle Herredsfoged *Møller*, som havde strikket Tæer i sine Strømper, og *Vægteren*, som sang paa Gaderne om Natten, saa man hvert Øjeblik blev forstyrret og maatte vende sig om paa den anden Side, men høre efter, kunde man alligevel ikke lade være med.

Men hyggeligt var her, og Byen ligger jo saa dejligt lige op ad *Hindsgavl*, og i Bæltet, omkranset af de herlige Skove, det henrivende *Fænø*.

Jo, jo, i Middelfart er der dejligt at være.

BORNHOLM

*Smedien i Aakirkeby, der hver Morgen,
Sommer og Vinter, „vækkede“ de
Rejsende.*

I.

Paa en af mine første Rejser havde jeg det Held at stifte Bekendtskab med en Rejsende, som senere blev en af mine bedste Venner. Han havde allerede, da jeg kom ud, rejst i en halv Snes Aar og var, hvad man kalder rutineret. Jeg kan takke ham for mange gode Raad, og mange er de Købmænd, til hvilke han introducerede mig. Han har nu været død i mange Aar, men jeg glemmer ham aldrig for hans virkelige

Venskab, gode Humør og storartede Karakter, og her i disse Rejseminder vil han optræde ofte, da jeg bogstavelig ikke vil kunne nedskrive disse Minder, uden at tage ham med — saadan hører han til dem.

Men før jeg gaar videre i mine Erindringer, tror jeg, at det vil være rigtigst at fortælle lidt om, hvorledes jeg traf min Ven og under hvilke Forhold vort Venkab blev etableret.

Det var paa min allerførste Rejse til Bornholm, og jeg husker i dette Øjeblik, som om det var i Gaar, hin Aften, da jeg med oprejst Pande gik ombord i en af de smaa gamle Dampere, som den Gang besørgede Trafiken. Efter at jeg havde overtydet mig om, at den for mig reservede Køje befandt sig at være i Orden, gik jeg atter paa Dækket og anbragte mig paa en Bænk, medens jeg ringede paa Betjeningen og bestilte mig en The med Rom, saa snart Skibet gik fra Bolværket. Jeg tændte mig en Cigar, og glædede mig over den dejlige Sommeraften og det storartede Vejr, jeg havde faaet at rejse i. Og Passagererne kom ombord, og der var en Pludren og Snakken, saa man knapt kunde høre Ørenlyd, Droesker rullede ustandselig til Skibet og udspyede deres Indhold af Lystrejsende, Forretningsrejsende, Kunstmalere etc., som hver skulde til sin Gerning derovre paa den lille Ø, og da endelig første Styrmand meget højtidelig havde modtaget og kvitteret for Posten, blev Broen taget, og med et lille Hyl sattes Skibet i Gang. Der blev en Viften og Raaben om at hilse den og den og „ha' det godt“, og alt det andet Sludder, man kan ønske hinanden ved en saadan Lejlighed.

Jeg blev pludselig vækket af mine Betragtninger ved at der var nogen, der puffede mig i Ryggen. Jeg vendte mig om og saa en stor tyk Herre, som med mange Undskyldninger trak sin Kuffert til sig. Og det var med denne Kuffert, han havde puffet mig. Han vejede vist 300 Pund, og da han beklagede sig over, at der var saa daarlig Plads, bad jeg ham sætte sig hos mig, hvad han tilsyneladende blev glad for, og præsenterede sig

straks som Handelsrejsende og altsaa Kollega. Og saa fik vi en Soda og en Cigar til, medens vi gled ud af Havnen. Det var Solnedgang, og de sidste Straaler forgyldte Masterne paa Vagtskibet „Sjælland“, hvor vi kun saa Vagten i Mærset som en Støtte staa og kigge ud over Sundet, og saa gled vi videre ud forbi Toldboden og Langelinie, forbi Frihavnen og nordpaa over Trekroner, hvorefter vi stod sydpaa. Den Handelsrej-

Ombord paa Bornholmerdamperen.

Blandt Passagererne bemærkes: L. Marcussen, Johs Albertsen og Fritz Steinbech.

sende fortalte Historier og bød paa en Sodavand til. Himlen var klar — der var kun en eneste lille sort Sky i Horisonten — nogle af Skibets Besætning kom og dækkede noget til, og i det samme tumlede en Flaske ned paa Dækket. „Var det Dem eller mig?“ spurgte den Handelsrejsende og lo. Jeg rejste mig uvilkaarlig, men mærkede ligesom, at Benene gled fra mig. Den Rejsende fortalte og snakkede, og nu mærkede jeg, at Damperen begyndte at duve, og jeg syntes ogsaa, at

det blæste noget mere end før, men er der noget, vi Mennesker strittet imod, saa er det Søsyge — den vil ikke være ved. Jeg smilede sygt, og misundte den anden hans Konstitution. Men det var ogsaa det eneste, jeg kunde, for i samme Øjeblik kom der et vældigt Klask

J. Bonfils.

mod Skibssiden, og jeg fik ligesom en Spand Vand i Ansigtet. Der Handelsrejsende raabte, at i Øjeblikket vilde han hellere have Vandet indenfor, men vi fik ikke Tid til at le af Vittigheden, thi Flasker og Glas raslede sammen i én Pærevælling, og den kolde Sved sprang frem paa min Pande. „Vil De allerede ned?“ spurgte den Rejsende gemytlig — „det er skam for tidligt — nej, nu skal

vi have en Toddy med dobbelt Væge!“ — Jeg betaktede mig og kravlede ned og var saa syg som en Høne — vel at mærke naturligvis en syg Høne. Efter at have kollideret med alt, hvad jeg paa nogen Maade kunde komme til, havnede jeg endelig bogstavelig talt paa Hovedet i Køjen. Men hvor jeg dog led. Min Mave var i Uorden og mit Hjerte bankede. Feberen rystede mig, og jeg havde Kvalme. Jeg pressede Fødderne mod Fodenden og Hænderne mod Siderne af Køjen, og saadan laa jeg, mens Skibet rumlede og knagede for hver Gang det mødte en høj Sø. Jeg hørte Skruen arbejde i Luften, naar Damperen stak Næsen ned i Søen, og jeg hørte, hvor

Peder Brönnicke.

alt ramlede sammen og ned i den Side af Skibet, der for Øjeblikket laa lavest, og rundt omkring jamrede Passagerene sig og inde fra Damekahytten hørtes jævnlig Skrig. — Det var dog en uhyggelig Nat. Pludselig buldrede et vældigt Rabalder gennem Stor-

men og Spektaklet, og jeg drejede uvilkaarlig Hovedet lidt til Siden og fik Øje paa min tykke Ven. Han var nu kommen ned, og med sit store, gemytlige, rødmossede Ansigt, Hatten paa Snur og en Cigarstump i den ene Mundvig, gjorde han sig Umage for at holde Balancen. Han var øjensynlig oprømt og nynnede en Stump af en lystig Vise, af hvilken jeg opfattede saa meget, at en rigtig Kæmpe drak altid et Glas endnu, inden han gik til Køjs.

Hvor jeg misundte ham i dette Øjeblik — jeg lukkede Øjnene og gav mig Skæbnen i Vold. Jeg antager, der gik en 5—10 Minutter, da jeg forskrækkedes ved et vældigt Brøl — og Pladskan som et Vandfald. Det var min Ven, der fik ondt. Han laa i en Køje lige overfor mig, og nu saa jeg pludselig hans Ben hænge ud af Køjen, medens Armene fægtede vildt i Luften, og han forbandede den nederdrægtige Luft, der var hernede. Jeg raabte, at han skulde blive, hvor

H. A. Gether.

han var, men han ændsede det ikke, og straks efter dansede han, — iført Underbukser og Hat — en vild Krigsdans rundt i den lille Kahyt. Og for hvert Stød, Skibet gav, mærkede jeg en mild Regn af Toddy — ja, hvad det Menneske dog havde i sig. Hvis jeg ikke havde været saa syg, vilde jeg sikkert have fundet det hele meget grinagtigt. Saa forsvandt han op paa Dækket. Nu viste Opvartningspigen sig paa Arenaen, og hun skældte og smældte over det forbandede Svin, og saa stænkede hun noget paa Gulvet, som lugtede meget værre. Hun forsvandt straks med hans Benklæder og nogle Tæpper — og jeg led videre. Jeg havde lige faaet Tid til at faa at vide,

G. Kästel.

12 For 30 Aar siden.

at vi netop passerede Falsterbo — og saa vidste jeg, at det allerværste var igen. Jeg skal ikke yderligere opholde mig ved alle de Lidelser, jeg udstod den Nat, men kun fortælle, at jeg tabte flere Pund og var aldeles mat, da jeg den næste Morgen endelig kravlede op paa Dækket, mens vi laa i Rønne Havn.

Jeg fandt min Ven i Røghahytten.

Han sad aldeles fortabt i en stor Kappe, og han var næsten bleven hulkindet paa denne ene Nat. Da han saa mig, blinkede dog et gemytligt Glimt i hans Øje, og saa rystede han alvorligt paa Hovedet.

„Uha! Uha! Uha!“ sagde han og pegede paa Gulvet, der næsten sejlede, „der ligger det meste af mig — — — hør, sig mig en Gang,“ og saa lænede han sig helt hen til mig, „vil De ikke købe mine Bukser? — De kan faa dem for godt Køb!“ „Naa skidt,“ vedblev han og mandede sig op, „Frokost med Sild og Æg og et Par store Snapse oppe hos *Ancher* — saa skal De se, saa er vi Karle igen.“

Og virkelig kom han sig tilsyneladende hurtigt, men jeg maatte straks til Sengs, og først hen paa Eftermiddagen kom jeg nogenlunde til Kræfter igen. Saa bestilte jeg en Vogn til næste Morgen — den Gang fandtes jo ikke Jernbane — og om Aftenen spillede jeg et Slag Kort med *Terkelsen* og vor gamle Kollega *Brønniche* — jeg spurgte efter min Ven, men han var allerede kørt om Formiddagen, og vilde ikke forstyrre mig med at tage Afsked.

— — —

„Nu er Klokken seks, saa nu maa „*Tonys Bror*“ staa op!“ Det var „*gamle Kofoed*“ paa „*Dams Hotel*“, der bankede paa Døren, som hun havde gjort det i mange Aar. Hun var altid den, der var først oppe om Morgen, hun tog mod Gæsterne, der kom med Damperen fra København, og som lagde til i Havnen Kl. 5—6 om Morgen, og hun serverede Kaffen — og saadan en dejlig, varm, stærk Kop Kaffe ovenpaa Søsøgens Genvordigheder kunde ligefrem live op i hele Kadaveret.

Og saa vækkede hun de Rejsende, naar de skulde

Fra „Dams Hotel“, Rønne 1884.

Bagerst: Ferdinand Andersen. Midterste Række: Chr. Hedemann. Johs Eybye. Esbersen (Rønne). Rømer.
 Staaende til venstre: Ubekendt. Siddende: H. C. Andersen (Møllers Enke) og Moldt (P. C. Holm).
 Staaende til højre: Bonfils (Holger Petersen.)

Til dette Billede knytter der sig følgende Historie: Disse 9 Herrer befandt sig sammen i Rønne paa gamle Dronning Louises Fødselsdag. Et Telegram, som de afsendte til hende, blev besvaret med Tak, og i den Anledning blev Selskabet fotograferet og det lod Billedet med Telegrammet opklæbet paa Bagsiden ophænge i „Dams Hotel.“

tidlig afsted. Jeg havde bestilt Vognen til Kl. 7, og Jørgen sad ogsaa stor og strunk paa Bukken, da jeg paa Slaget traadte ud i Gaarden.

„God Morgen,“ hilste han gemytlig og lettede paa Huen — „hvorhen gaar Turen i Dag?“

Jørgen og jeg kom til at forstaa hinanden. Han var øm overfor sine Heste, og jeg tror nok, at det var dette Punkt, som var Aarsag i, at der efterhaanden etableredes et Slags Venskabsforhold mellem os, og i alle de Aar, jeg besøgte den skønne Klippeø, kørte Jørgen altid for mig, — var han ude at køre med andre, naar jeg kom, ventede jeg helst en Dag eller to, til han kom hjem.

„Ja, Jørgen — lad os køre gennem *Almindingen*, men det haster ikke med Farten, hvad vi ikke naar i Dag, kommer vi vel over i Morgen.“

Saa kørte vi ud ad Landevejen, og Fuglene sang og Solen skinnede, og jeg syntes, at jeg ikke kunde have det bedre noget Steds i hele Verden.

Almindingen er som bekendt en temmelig stor Skov, som tilhører Staten, og fordyber man sig i den, finder man saa megen ejendommelig Skønhed samlet, at man aldrig bliver træt af at vandre omkring her. Og midt inde i det Hele ligger som et fortryllet Slot „*Hotel Jomfrubjerget*“.

Den Gang havde dette Hotel et ypperligt Køkken og en brillant Vært.

Saa holdt vi udenfor Jomfrubjerget, og Værten — en jovial lille Mand — viste sig paa Verandaen og vinkede til Velkomst med Haanden.

Og glad blev jeg ved pludselig at høre Gulvet knage under Vægten af min tykke Ven, den Handelsrejsendes brede Ben.

„Nej, det var da morsomt,“ brølte han og lo, saa Væggene rystede, „nu skal De sandelig gøre mig Selskab til Frokosten — De er vel sulten oven paa den lange Køretur?“ — Han vendte sig pludselig til Værten.

„Aa, *Jensen!* saa maa vi have en Kuvert til — ja,

kære Ven, nu skal De smage en Raage — ja, *netop* en Raage,” og mit Ansigt maa vist have udtrykt Forbavselse, thi han gentog det med Eftertryk paa Ordet netop, „her er det eneste Sted, jeg spiser Raager, for

*Fra Skibsprovianteringshandler Jensens Butik i Rønne 1889.
S. Hassing expederer. Bag Disken Hr. og Fru Jensen.*

der er ingen, som ellers kan lave dem til, som de skal — og saa skal vi have et Glas hvid Vin til, og efter Kaffen en Tur i Skoven — ja, ser De, — jeg holder paa en Maade Ferie i Dag, Vejret er saa storartet og — ærlig talt — jeg skulde gerne have solgt Manden her nogle

Kasser Vin — saa hvis De vil være min Gæst her i Dag, saa gør De mig en stor Tjeneste?“

Og han snakkede videre og lo, og var saa gemytlig, at jeg ligefrem kom til at holde af ham, og inden han endelig tog sig Tid til at puste, sad vi midt i Raagen, der var tilberedt aldeles storartet.

Efter Kaffen gik vi til Skovs, og hvor var der henrivende dejligt. Alle Nordens Træarter er repræsenteret her, og Stier og Veje bugter sig omkring i en Uendelighed.

Jeg beundrede min tykke Ven, der klatrede som et Egern og svedte og pustede, saa det stod efter. Snart var vi oppe paa høje, skovrige Klippeafsatser med henrivende Udsigt over dybe Dale, ved hvis stille og alvorlige Indsøer vi senere dvælede med ligefrem Andagt. Pludselig standsede min Ven mig. „Ser De,“ sagde han og pegede rundt om sig, „De ved jo, at dette er *Ekko-dalen*, og De ved ogsaa, at den hedder saadan, fordi Frk. Ekko holder til her, men hvad De ikke ved, er dette, at samme Frk. Ekko er af de mere intelligente Aander, som efter megen og grundig Filosofi er kommen til Livsresultater, og som kan svare overbevisende og slaaende paa de Spørgsmaal, man giver hende. Nu skal De høre, hvad hun svarer paa mit Spørgsmaal om, hvad der glæder Menneskebørnene mest af alt her i Verden.“ Og min tykke Ven satte Haanden for Munden som en Raaber, og saa raabte han af sine Lungers fulde Kraft: „Hvad er Menneskets største Glæde?“

Der blev ligesom et Sekunds Stilhed, og saa kom Svaret, — rent, klart, og jeg syntes saa langt borte fra og dog saa nær — — —

„Æd—e!“

Min Ven saa paa mig med poliske Øjne, nikkede og lo med høj Latter. „Ha! ha! ha!“ — og Ekkoet svarede straks „Ha! ha! ha!“

Ja, her var virkelig vidunderligt dejligt. Vi vandrede videre op og ned over „*Lille Borg*“ og „*Store Borg*“ — nogle Ruinrester af Oldtidsboliger, hvor efter Sagnet slemme Sørøvere holdt til, og som levede og delte Ro-

vet efter Bedrifter paa Søen. Saa naaede vi *Rytterknægten* — det højeste Punkt paa Øen, og vi kravlede op i det høje Taarn, og da vi naaede Toppen og saa de 600 Kv. Kilometer som et Landkort under os, medens det blaa Hav kransede Klippeøen paa alle Sider, og vi langt ude i Nordøst skimtede *Christiansø* — det gamle Forvisningssted for politiske Forbrydere — saa syntes jeg aldrig at have set et dejligere Panorama. Men saadan havde vi fordybet os i alle disse Dejligheder, at Klokken var bleven henad fire, og vore Maver tvang os tilbage til det mere prosaiske. Vi naaede dødt-rætte Hotellet, og en Time efter sad vi ved et prægtigt Middagsbord.

„De skal vel ikke afsted i Aften? Nej, vist ikke, nu bliver De pænt her hos mig i Nat, saa skal jeg i Morgen gaa en Tur med Dem, som De aldrig har gaaet før -- har De set Rokkestenen? Der kan De se! Den skal jeg ogsaa vise Dem i Morgen. Saa nu ønsker jeg Dem velbekomme, og saa faar vi en Flaske hvid Vin med op paa den øverste Altan, og saa skal vi have det hyggeligt.“

Og min Ven var i Sandhed hyggelig, som han sad der — stor, bred og smilende, og vi sad der endnu, da Solen forsvandt i Vest bag Skoven, medens Trætoppene ligesom fik bredt en gylden Kaabe over sig — og vi sad der endnu, da den store, klare, runde Maane længe havde set paa os og maaske advarende havde rystet paa Hovedet af saa megen Letsindighed, thi Vinen var god, og den ene Flaske blev til flere, og min Ven var utrættelig i at fortælle Historier, og jeg vil være ærlig og tilstaa, at det vistnok lysnede lidt i Øst, da vi søgte Hvile for vore trætte Lemmer.

II.

»En nyfødt Sol i Østen gløder!
»forsamler Jer — i Fiskermænd — — —«

„K om ind! God Morgen! Jo, det var mig, der ringede, lille Agnes! Hvadbehager? — Hvad jeg ønsker? — Hør, Agnes! Hvor kan De med aaben Pande og uden at rødme gøre mig, en forholdsvis smuk og ganske velskabt yngre Gentleman et saadant Spørgsmaal? Jeg kunde for Eksempel ønske at trykke et Morgenkys paa Deres skyldfri Pande, og derefter kunde jeg ønske en Spand Kaffe, godt varm og rigtig stærk, en Snes blødkogte Æg, tre Franskbrød og 2 Pund Smør — men i en rivende Fart — ha! ha! ha! ha!“

Det var min Nabo og tykke Ven, der var vaagnet; jeg gned mine Øjne og følte mig lidt tung i Hovedet, spekulerende saa smaat paa at vende mig om paa den anden Side, da en frygtelig Dundren paa Mellemdøren, der forbandt Værelserne, fik mig til at fare op.

„Nu maa De sandelig op, kære Ven. Agnes siger, at *Jorgen* gaar nede i Gaarden og venter paa Dem, han har haft forspændt i over en Time.“

„Død og Pine,“ raabte jeg tilbage, „saa maa jeg op i en Fart!“

„Ja, det maa De nok — men det kommer der af at svire og sværme om Natten i Stedet for at gaa i or-

dentlig Tid i Seng. Ha! ha! ha! Ja, saa drikker vi vel Kaffen sammen om ti Minutter?”

Min Ven skulde til *Svaneke*, og saa blev det jo hurtigt bestemt, at han skulde køre med mig, vi vilde saa lægge Vejen om ad *Rokkestenen*, og saa skulde vi spise til Middag sammen i Svaneke. Jørgen blev synlig oplivet ved at se mig rask og tilsyneladende fuldstændig uskadt, og saa rullede vi afsted, fulgt til Vogns af Værten, der med mange spøgefulde Formaninger takkede for denne Gang, medens min Ven satte ham i stor Forskrækkelse ved at spørge, hvad det var for en gammel gnaven Abekat, der boede paa Nr. 7.

Herman Jensen.

„Tys endelig! Det er Konferensraad X — meget fin Mand.“

„Han gjorde da et Helvedes Vrøvl før, da jeg gik forbi hans Dør — han stak Hovedet ud og spurgte arrigt, hvad det var for et forbistret Spektakel — han vilde have Morgenro — men nu skal jeg give Dem et godt Raad, Jensen — stik ham en Romtoddy — det giver Humør paa Morgenkvisten — eller to — ha! ha! ha! — saa, Jørgen! nu et ordentlig Skrald med Pisken, saa man kan høre, at det er Standspersoner, der forlader Stillingen — naa, Farvel Jensen — og Levvel!“

Carl Lindstrøm.

Min Ven kendte hver Vej og Sti, og han informerede Jørgen om hvad Vej han skulde køre, og saa holdt Vognen pludselig stille.

„Ja, det er rigtigt — her skal vi af. Og saa tager Jørgen os igen ved Korsvejen.“

Saa gik vi langs en Mark, hvis bugnende Grøde førte

Tanken hen paa de fedeste langelandske Agre, og videre forbi en lille Gaard, hvor vi ikke saa andet levende end en stor sort Hund, der brummende kredsede omkring os, saa længe vi var paa dens Enemærker. Men bag Gaarden aabnede sig for os et helt nyt Landskab. Vi befandt os pludselig i et næsten øde Klippe-land, hvor Stier bugtede sig i de særeste Vridninger op og ned, medens enkelte Gran- og Fyrretræer samt Masser af høj Lyng var den væsentligste Vegetation. Det hele mindede om det Sted, hvor Noureddin førte Aladdin hen, da denne skulde hente den vidunderlige Lampe.

„Hvad mener De om dette?“ spurgte min tykke Troldmand, „saadant noget faar man ikke at se, naar man kører ad Landevejen — nu skal vi her til venstre, saa har vi *Rokkestenen* derovre!“

Snart efter stod vi foran dette interessante og tit beskrevne Naturfænomen. Paa en Skraaning laa en Kæmpesten, vel nok en 3—4 Kubikmeter stor, og da min Ven satte Skulderen til paa et bestemt Sted, kunde han uden synderlig Anstrengelse sætte Stenen i temmelig stærk gyngende Bevægelse. Vi dvælede lidt her ved Bredden af en lille Sø, som laa saa stille og dyb i dette Vildnis, paa de tre Sider kranset af lodrette Fjeldvægge, og paa den fjerde af en jævnt skraanende Bred med Siv og Muldjord. — Saa begyndte en lille Promenade over „*Paradisbakkerne*“, og det var en Tur, jeg aldrig glemmer, og som jeg mange Gange senere gjorde om igen.

Aldeles uberørt af al Civilisation ligger denne Strækning hen som forhistoriske Naturrevolutioner har dannet den. Løsrevne Klippeblokke, dybe Dale og høje Fjelde mellem hverandre, saa vildt og saa smukt ejendommeligt, at vi atter og atter maatte staa stille og se os om, for atter og atter at betragte det storlaaede Sceneri, som vort Øje fangede. Her var saa øde og tomt, at vist ikke en Gang Fugle vilde færdes her — vi saa da ingen, og vi var begge saa betagne af denne ejendommelige Stilhed, at ingen af os mælede

Afgang fra Svaneke c. Aaret 1900.

Paa Bukken Hr. Herman Jensen. I Baggrunden Frk. Munck med den bekendte Hund „Siffemor“ om hvem Dr. Gudjohnsen udtalte, at „den var det mest umoralske Kvindevæsen i hele Svaneke, thi den havde faaet 72 Hvalpe og var „kun forlovet“ med „Klodshans“ — en Grævlingehund. Billedet er taget paa Forandning af Kusken, som gerne vilde have særlig den ene Hest fotograferet, fordi den var saa „sød“ — et karakteristisk Ønske af de Kuske, som kørte for os i hine Tider. De var alle store Dyrevenner og plejede deres Heste med stor Omhu under Rundrejsen paa Øen. Sækkene foran paa Vognen er Foder til Hestene.

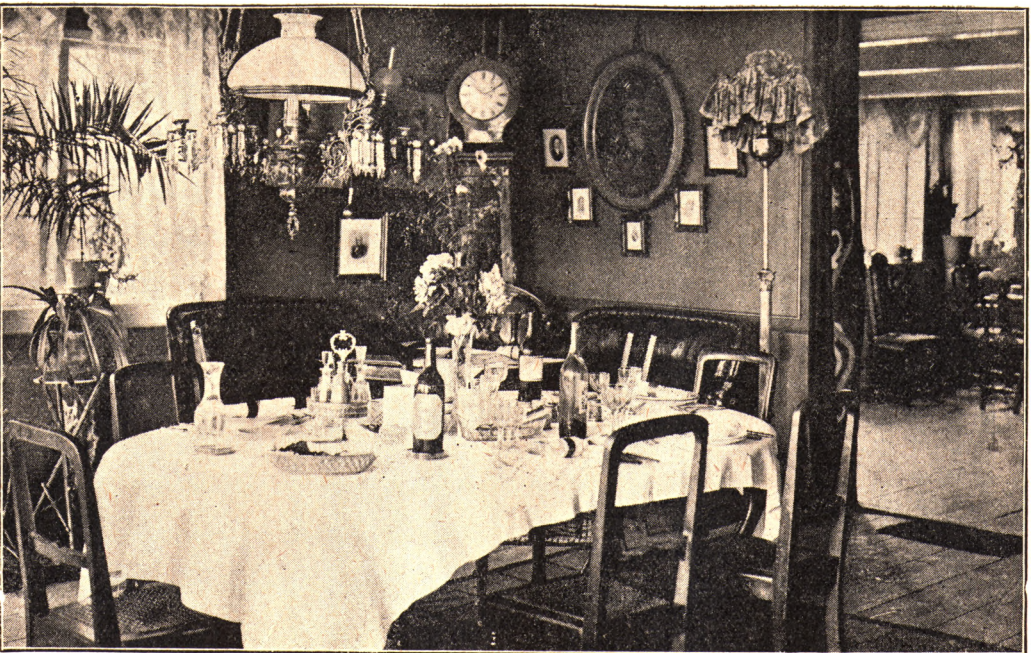
et Ord, selv min Ven kunde tilsyneladende ikke faa nogen Vittighed over sine Læber — det var, som gik vi i en stor Kirke, hvor Sindet bevægedes til højtidsfuld Andagt.

Vi traf Jørgen ved Korsvejen, og da vi atter kom til Vogns, kom Snakketøjet i Gang igen. Og min tykke Ven fortalte mig om alle de gamle „Kæmper“, som han kaldte dem, der berejste Bornholm — om *Gether*, der var elsket af alle Købmændene, om gamle *Lommer*, *Bonfils*, *Lindstrøm*, *Herman Jensen*, *Kästel* — alle disse Typer paa den rigtige gode gamle Kategori af danske Handelsrejsende, som kom til deres Forbindelser herovre paa den dejlige Klippeø mere som Venner end som Sælgere.

„Flere af disse Navne vil vi rimeligvis træffe i Svaneke og — — — nu skal jeg betro Dem en Ting,“ fortsatte min Ven, „i Morges telefonerede jeg til Frk. *Munck* og bestilte Middag, men da jeg ikke turde love at være der før Kl. 2, hvilket ogsaa vil passe, er Middagen — med Billigelse af vore Kolleger der — bleven udsat til den Tid — og De kan tro, at Middagen er fortræffelig i Svaneke.“

Det var i hine Tider det mest ejendommelige Hotel at komme til. Værtinden var en nogle og fyrretyveaarig majestætisk Dame, som forenede en moderlig Hygge med den mest mærkværdige Alsidighed, man kunde tænke sig. Man savnede hende aldrig i hendes hyggelige Stuer, og hun var personlig i Køkkenet for selv at paase, at hver Ret blev lavet og serveret, som den skulde. Man saa hendes straalende Ansigt om Morgenen, naar man fik sin Kaffe, og hun var den sidste, der gik i Seng om Natten — og ikke, at hun sad paa en Stol og „ventede“ — nej, hun tog Del i Lystigheden — og af hver Flaske Vin, der serveredes i et godt Selskab, tog hun sin Andel — jo, hun var i Sandhed en ypperlig Værtinde. — Da vi rullede ind i den gamle Hotelgaard, blev vi modtaget med Hurraraab af min Vens Venner, og Frk. *Munck* stod paa Trappen og vinkede. Vi maatte skynde os at gøre lidt Toilette, og

et Kvarter efter sad vi bænkede om Middagsbordet med Værtinden for Bordenden. Og Stemningen var straks anslaaet.

Hotel „Østersøen“ Svaneke. Frk. Munchs hyggelige Hjørnestue.

Frykøenen rejste sig og ønskede Velkommen, idet hun gav Ordet frit. Og nu blev der udbragt Skaler, og Klokken var fire, inden vi blev færdige, derefter blev vi bænket ved Kaffen under det store gamle Morbætræ

ude i Haven. Stemningen steg efterhaanden, og min tykke Ven sang Solo, saa hele Huset rystede, en munter Herre spillede paa Fløjte, medens en tredie deklamerede og en fjerde sang Revuesange, accompaneret paa Piano af en femte. Og Værtinden bevægede sig i hele denne Selskabelighed med en Elegance og Sikkerhed, som ligefrem forbløffede mig, og da min tykke Ven og jeg omsider sagde Godnat til hinanden ved det Lag Kl. 3, tog jeg begge hans Hænder og takkede ham for Dagen, idet jeg dog bad ham om at forlade mig, thi jeg kunde vist ikke holde dette ud i Længden.

„Ja,“ sagde han mørkt og indtog en meget teatralisk Stilling, idet han slog ud med Haanden, „nuvel — som De vil — jeg havde ikke ventet dette, men enfin — saa ser De mig ikke mere — før — —“

„Før?“

„Før paa Søndag paa Rø — ha! ha! ha! — jeg skal sige Dem, i Morgen — eller rettere i Dag er det jo Lørdag, men Søndag har jeg tænkt at tilbringe paa Rø — og saa skal vi have en gemytlig Dag — ikke sandt?“

Han ventede ikke paa Svar, men skyndte sig ind paa sit Værelse.

Da jeg kom ind til mig selv, var jeg ikke paa det rene med, hvad jeg skulde, og der kom en Tvivl op i mit Sind, og saa stor var denne Tvivl, at jeg ikke kunde klare den.

Saa talte jeg paa mine Knapper.

„Skal! Skal ikke! Skal! Skal ikke! Skal. Skal ikke. Skal!“

Ja, saa skal jeg jo!

Og jeg forsikrer for, at jeg vidste ikke, at der var syv Knapper i Vesten!

III.

Jeg kom til Rø Lørdag Aften Kl. 7. Man havde netop rejst sig fra Aftensbordet, og Gæsterne fra Hotel „Helligdommen“ havde grupperet sig paa Hotellets Veranda eller foran samme ved Smaaborde, hvor de nu i Smaaselskaber sad og rakkede hverandre ned. Saa rullede jeg op for Hotellets Dør, og for et Øjeblik blev alles Opmærksomhed henledet paa mig, og hundrede Øjne spurgte paa én Gang: „Gud ved, hvad nu det er for en?“

Jeg fik akkurat Lejlighed til at hilse Goddag paa „Augustinus“ Petersen og Rodian, som netop satte sig til Vogns, da jeg kørte op for Døren. Jeg fik anvist et Værelse med Altan, hvor man havde den dejligste Udsigt over Havet, og efter at have spist et Par Stykker Smørrebrød, skred jeg midt gennem hele Hvepsereden over Plænen foran Hotellet og forsvandt i Skoven nord for Etablissementet.

Jeg skulde ned til Niels Christian, og havde en anbefalings-Amulet med i Form af 25 gode Cigarer fra min tykke Ven.

Niels Christian boede i et lille Hus ved Stranden, en Fjerdingvej nord for Rø, hvor Klippekystrn afløstes af flad Strand med Rullesten. Det havde været meget varmt i lang Tid, og denne Aften var, hvad der er sjældent paa Østkysten af Bornholm, meget varm, næ-

sten lummer. Niels Christan var Fisker og viste Gæsterne Klippepartierne fra Søsiden. For 50 Øre pro persona sejlede han i Magsvejrd rundt om hele Rø, og han vidste altid udmærket Besked med, hvem der boede paa Hotellet. Han var beskæftiget med at bøde Garn,

I. L. Petersen.
(„Augustinus“).

da jeg kom, men min tykke Vens Cigarer aabnede straks baade hans Hjerte og hans Mund, og snart efter sad vi i fortrolig Passiar, og Niels Christian fortalte mig hist op og her ned, hvem der havde været, og hvem der var for Øjeblikket. Der var mange Tyskere — et Par danske Kunstmalere — men ikke nogen særlig interessante Gæster — det vil sige, den lille tyske Frue, som nu havde

boet paa Hotellet i 3 Uger, var jo for Resten interessant nok. Hun var vældig rig og havde to Tjenestepiger med samt en lille Pige paa to Aar — og saa Kæresten!

„Kæresten?“ spurgte jeg forbavset.

„Ja — det vil sige, han maatte jo hovedkulds afsted i Gaar, for saa kom den rigtige Mand — —“

„Den rigtige Mand?“

„Ja, jeg har det jo altsammen fra den ene af Jomfruerne, og jeg kan for Resten ikke forstaa, at saadan en sød lille Kone kan synes om den gamle, snavsede Fyr, som hun har rendt rundt omkring med her i en 14 Dage — særlig da Manden, som var her nede i Gaar,

ser ud til at være en Stadskarl — — Nej,“ fortsatte Niels Christian og saa helt dybsindig ud — — „de Kvindfolk kan man skam ikke stole paa.“ Niels Christian fortalte mig videre, at Mandens Telegram kom en Time før han selv indfandt sig, og Kalorius maatte

H. C. Rodian.

saadan skynde sig med at komme afsted, at han, godt gemt i en lukket Vogn, havde passeret Manden nede for Enden af Alléen, der førte op til Hotellet.

Da jeg forlod Niels Christian, var jeg vist mere inde i hele Hotellets Mysterier end Værten selv, og jeg vidste Besked med hver Gæst — der var kun én, som Niels Christian ikke kendte, han var kommen i Dag, og han vidste kun, at han var Kammerraad eller Konferensraad eller saadan noget, og saa kunde jeg tænke mig, at det maatte være den gamle, gnavne Herre, vi havde hørt skælde ud om Morgenen paa Hotel „Jomfrubjerget“. Jeg vandrede saa hjem langt ud paa Aftenen, og alt var stille, da jeg naaede Hotellet, der laa saa hvidt og roligt der oppe paa Klippen, kranset af løvfulde Skove; jeg ønskede, at jeg havde haft Selskab — for at vi lidt længere kunde have nydt Stedets Skønhed i Fællesskab, men der var øde og tomt udenfor, og snart efter laa ogsaa jeg i en god Seng — og ved Siden af mig var der en, der snorke, saa det dundrede i hele Hotellet. — — —

Drømte jeg, eller var jeg vaagen? Solen kastede sine Straaler ind i Værelset og belyste en kæmpemæssig hvid Skikkelse, der stod ude paa min Altan og med Ansigtet og begge Hænder trykket mod Ruden gjorde sig Umage for at se ind i mit Værelse. Jeg fo'r op som jeg var og hen mod Altandøren og skulde netop til at skælde ud over denne Uforskommethed, da en skraldende Latter og et Haandtryk saa hjerteligt og velment, jog alle Skyer bort fra min Pande. Det var min Ven, den tykke Handelsrejsende.

„Naa, det kan jeg lide,“ raabte han, „det kalder jeg at holde Ord. Jeg kom i Aftes Kl. 12 og fik straks at vide, hvad Nummer De havde. Jeg fik heldigvis et Værelse ved Siden af Dem, og da jeg nu ønskede at aflægge Dem en lille Morgenvisit, er det jo lettere at gaa Altanvejen — saa kan man jo komme, som man gaar og staar.“

Nu først blev vi begge opmærksom paa, at vi stod i bar Skjorte.

„Saa, nu maa De skynde Dem at faa nogle Klude paa Dem, for vi skal sandelig i Vandet — det maa vi ikke forsømme. Om fem Minutter maa De være færdig.“

Min Ven forsvandt ind i sit Værelse, og snart efter var vi paa Vej ned mellem Klipperne. Vi fandt os et lille Badehus fuldstændig i Læ og skærmet af mægtige Klipper, saaledes at man til enhver Tid, selv om Søen var nok saa stærkt i Oprør, kunde tage Bad dér. Og Vandet var forfriskende og ikke for varmt. Søndagen vilde, kunde vi mærke, blive solhed, og vi foretrak derfor efter Badet at fordybe os lidt i Omegnen. Vi naaede op til *Amtmandsstenen*, hvor de vidtstrakte Skoves Trætoppe breder sig som et uhyre Mostæppe under en, og man kan næsten ikke blive træt af at beundre Udsigten til alle fire Verdenshjørner. Vi var nede i Klipperne, og inde i den „tørre Ovn“, en Hule, som Naturen har dannet ca. 100 Fod ind i Klippen og som kun er tilgængelig i godt Vejr fra Søsiden.

Min Ven var stadig munter. Han var tilfreds med hele Verden — og ønskede blot, at alle Mennesker vilde være lige saa glade, som han selv. Vi kom tilbage til Hotellet lidt før Frokost, og Gæsterne sad rundt omkring og ventede paa det første Foder — uha! hvor saa de kedelige ud. Min Ven maa have haft samme Opfattelse, og Fristelsen til at rode op i denne Myretue har vist været ham for stor til, at han kunde bekæmpe den. Vi slog os ned ved et Bord, og ved Siden af os sad et Par halvgamle Damer. Jeg vidste fra Niels Christian, at det var et Par giftelystne Officersdøtre fra Hovedstaden.

„Puh!“ sagde min Ven og tørrede Panden, og saa hævede han Stemmen, saa de omkringsiddende maatte høre ham, „det var dog et dejligt Bad, men det siger jeg alligevel, at det er en Mærkværdighed, naar der i en saadan Varme svømmer store Isstykker omkring i Vandet!“

. Det gav et Sæt i de to Damer, og efter en sagte Konference stak de af. — Jeg saa paa min Ven.

*En hyggelig Søndag i Juli 1902 i Holms Hotels Have, Nexø
Købmand Borges. Ernst Bruhn. Grün. Friis. Hertz. Herm. Jensen. Carl Lindstrøm.
Fru Borges. Johs. Løff. Frk. Borges.*

Hele hans vældige Legeme ligefrem hoppede paa Stolen af indvendig Latter, medens hans Ansigt blev ganske apoplektisk af Anstrengelse for at holde Latteren indenfor sømmelige Grænser, og det varede ligefrem noget, inden han fik fortalt mig, at nu „blev der Fut i Fejemøjet“. Jeg maa have set lidt uforstaaende paa ham, thi han spurgte mig straks, om jeg ikke vidste, hvad det var, og da jeg maatte bekende, at jeg ikke før havde hørt dette Udtryk, definerede han det meget omhyggeligt for mig. „Ja,“ sagde han videre, „det er det, jeg altid har sagt — man kan rejse hele Verden rundt, og dog ikke høste mere Erfaring, end om man hele Livet havde ligget i sin Moders Dragkisteskuuffe. De — for Eksempel — har jo rejst en Del — ikke sandt? Men hvad tror De i Grunden man oplever, naar man køber en 1. Klasses Billet og sætter sig ind mellem nogle kedelige, afmaalte Mennesker, som kun viser almindelig Høflighed, læser deres Aviser og blunder i deres bløde, polstrede Hjørne — som lader sig hente i en Omnibus ved Togets Ankomst, og lader sig køre til Byens ypperste Hotel — som møder præcis til Table d'hôte, og spiser 4—5 Retter Mad sammen med 20 andre Gentlemen, der kun aabner Munden for at kritisere en Ret eller klage over, at Vinen ikke er tempereret til pas — nej, min Far! Rejselivet giver først Udbytte, naar man blander sig mellem Folk, taler med alle og enhver, og studerer hvert Menneske, der møder en paa Vejen gennem Livet, naar man kaster sig ind i Hvirvlen og selv agerer med, glæder sig med de glade og sukker med de bedrøvede, træffer paa Personer, der har samme Opfattelse af Livet som én selv, og med hvem man kan more sig, fabrikere Minder, man bagefter kan leve paa — ja, med hvem man kort sagt kan sætte „Fut i Fej —“ — naa! De lider maaske ikke dette Udtryk, men jeg holder nu af det, fordi jeg synes, det er slaaende. Nu skal De bare se — der kommer Piccoloen — han har Gongongen i Haanden, — maa jeg byde Dem min Arm, og saa gaar vi paa Frokosten!“

Min Ven havde næsten talt sig varm, og han tørrede sin Pande, da vi steg op ad Trappen til Hotellet. Vi havde holdt os beskedent tilbage og fik anvist Plads nederst ved Bordet. De to Officersdøtre sad noget fra os, og fra den modsatte Ende af Bordet hørte vi straks, da vi havde sat os, en Pludren og Fortællen om det mærkelige, der var sket, at det havde frosset om Natten midt i Sommerens allervarmeste Tid. Diskussionen om dette Emne var snart i fuld Gang, og min Ven sad ved Siden af mig nede ved Bordenden og saa uskyldig ud, medens han indvendig gottede sig over al Maade. Der var nu længe talt frem og tilbage — nogle havde frosset om Natten, saa det var forfærdeligt, og vilde skam have et Tæppe til i Sengen, og en anden vidste aldeles bestemt, at det var sandt, at der var Is ved Badehuset, — hun havde det fra Frøken Andersen, som havde talt med én, der havde set det i Morges med sine egne Øjne. Konferentsraaden bemærkede arrigt, at Damerne maatte kunne forstaa, at det var en fysisk Umulighed at se Is paa et saadant Sted i 20 Grader Reamur. En lang, tynd Herre bemærkede beskedent, at hvis der var Is i Morges Kl. 7, saa vilde der sikkert ogsaa være Is nu, og efter Frokosten kunde man jo let overbevise sig derom.

Saa skete der noget, som næsten fik Blodet til at standse i mine Aarer. Min Ven hævede sin Basstemme saa højt, at den kunde høres over hele Spisesalen.

„Det ærede Selskab maa undskylde, at jeg blander mig i Diskussionen, men jeg forsikrer Dem, mine Damer og Herrer — *jeg* har personlig set Masser af Is nede ved Badehuset!“

Ja, det var alt, hvad han sagde, — hverken mer eller mindre — og saa spiste han rolig videre — og jeg — ja, ærlig talt — det var første og eneste Gang, jeg tvivlede paa ham — thi jeg syntes, at han nu drev Spøgen for vidt. Der var bleven dødsstille i Salen. Diskussionen var forbi. Sagen var afgjort. Det var sagt med en saadan Overbevisning, at al Tvivl var udelukket. Jeg sagde heller ikke et Muk — jeg var tavs, og

da vi ti Minutter senere sad ene, han og jeg, i den store Sal, slog han en Latter op saa skraldende, langvarig og lykkelig, at jeg aldrig troede, at han vilde holde op.

„Hør, Opvarter,“ sagde han endelig til den kjoleklædte Gentleman, der kom paa hans Kalden, „giv os 2 Officerskaffe og $\frac{1}{2}$ Hennessy V. O. samt to Havanna, og saa, min Herre, lad os saa gøre os det mageligt — vi kan vælge, hvilken Plads vi vil paa hele Hotellet, thi vi er ene paa Valpladsen, — ja, hvad gør man ikke for at faa Fred, — jeg elsker en halv Times Ro ovenpaa Maden, og det kan man jo ikke faa, naar man har alle disse vistnok forøvrigt brave, men uhyre snakkesalige Mennesker sladrende omkring sig — nu er de nede og se paa Isen, — og vi har Fred — Skaal!“

Jeg sagde, at det var meget rart at være ene, men jeg holdt i Grunden ikke af, at han havde debiteret en vitterlig Usandhed.

„Der tager De fejl, kære Ven, jeg lyver aldrig!“

„Jamen, De sagde dog, at De havde set Is paa Vandet i Morges — —“

„Jeg beder undskylde,“ afbrød han mig, „jeg har sagt, at jeg har set Is paa Vandet, men ikke i Morges.“

Nu forstod jeg ham — — „altsaa i Vinter?“

Han nikkede smilende og drak sin Cognac ud.

Saa tog han Uhret op af Lommen.

„Ja, kære Ven, om fem Minutter kører Deres Vogn frem, og saa flygter vi — jeg skulde intet have imod at se Ansigterne, naar de nu kommer hjem, men for Værtens Skyld anser jeg det for rigtigst, at vi stikker af. Man skal ikke drille Dyrene for meget. Vi har nu haft en hyggelig halv Time, og saa kan vi spise vor Middag i *Allinge* eller maaske paa *Blanchs Hotel* — men det kan vi bestemme undervejs.“

— — —

Da vi ti Minutter efter kørte ud fra Hotel Helligdommen med Jørgen paa Bukken, saa vi, at de første Gæster kom halsende op fra Klipperne — — Uha! uha! Det var godt, vi var i Sikkerhed.

Min Ven var stadig lystig — den ene muntre Histo-

rie efter den anden røg ham fra Læberne, og da jeg en Time efter i Vognen, hvor vi sad, rakte ham min Haand og bad ham trykke den som et Tegn paa mit Venskab for ham, standsede han Vognen og bad Jørgen tage den halve Flaske Vin frem, som var lagt ned i Rummet under Bukken.

„Jeg har forudset dette Tilfælde,“ sagde han, medens Øjnene lyste af Godhed, „og beder Dem nu drikke et Glas med mig og ønske, at vi maa opleve mange muntre Timer sammen.“

Vi havde just tømt Flasken, da et Køretøj indhentede os og rullede forbi. Der sad i dette en Herre, en Dame og en lille Pige. Paa Bukken ved Siden af Kuskens troned en Tjenestepige. Idet Vognen fo'r forbi, saa jeg kun Damen rigtig — hun sad saadan, at hun vendte Ansigtet mod mig og — ja, saamænd gjorde hun saa — nu nikkede hun til mig — og jeg havde dog aldrig set hende før.

Pludselig gik det op for mig, at det maatte være den tyske Dame fra Rø med sin rigtige Mand. De havde slet ikke vist sig, mens vi opholdt os der. Jeg fortalte min Ven, hvad jeg havde faaet at vide, men det interesserede ham ikke synderligt.

„Nej,“ sagde han dybsindigt og trak Øjenbrynene i Vejret, „det kan ikke nytte at forsvare dem — det er noget Rak — ja, jeg mener Kvindfolk! Hvis de ikke var, saa kunde vi saamænd lukke alle Fængsler, Sindsygehospitaller og Fattighuse — —“

Jeg afbrød ham og mente, at han saa lidt vel strengt paa disse Væsener.

„Nej, saamænd om jeg gør, næh! Kvinderne har Vorherre sikkert skabt i sin Vrede! Men de interesserer mig heller ikke. Jeg bryder mig ikke om dem. — Er De gift?“

Spørgsmaalet kom pludseligt, og jeg var ligefrem lykkelig over at kunne svare aabent, sikkert og ærligt: „Nej!“

Jeg saa, hvorledes hans Ansigt blev ligesom større, Hatten gled tilbage i Nakken og Øjnene lyste med fest-

lig Glans, medens han halvt rejste sig op i Vognen og greb Jørgen i Armen, saa denne nær havde tabt Tømmerne af Forskrækkelse.

„Hold an, Jørgen!“

Jørgen standsede Hestene.

„Lad os faa den anden Flaske frem, — nu skal vi min Sandten klinke paa hinandens Velfærd — ja, Livet er mærkværdigt — alt er Tilfældigheder — straks jeg saa Dem paa Damperen, var jeg paa det rene med, at vi to blev gode Venner. Saadan gaar det altid. Det første Indtryk af Mennesker er altid korrekt, man kan bagefter selv søge at lappe og gøre i Stand, saa meget man vil, men er det første Indtryk skidt — saa skal det nok vise sig, at Personen ogsaa er skidt. Det er nu min Erfaring. — — Hør, ved De hvad, nu tager vi lige op paa *Hammeren*, stryger *Allinge* af Landkortet, og tager os en lille Ferie paa et Par Dage. Saa fejrer vi deroppe vor Ungkarlestand — og er glade for vor Frihed — nej, kære Ven, gør det — aldrig! Lad dem rejse og ryge! — Vi kan gøre nogle herlige Udflugter deroppe fra — ikke sandt?“

Jeg gik med Glæde ind paa dette Arrangement, og snart efter rullede vi igennem Allinge By med den gamle Kirke og de røde Huse, og siden gennem *Sandvig* og op mellem Klipperne til Blanchs Hotel. Blanch stod selv i Døren og bød os Velkommen med sin ejendommelige hæse Stemme, og fra et Lysthus noget derfra lød en mægtig Stemme ud over Havet:

„Fliv Fugl — fliv over Furesøens Bilge — —“

Aah! hvor jeg kendte den Røst med alle i-erne, hvor andre siger y eller ø — det var Kammersanger *Simonson* — „Kammersangeren“ som han kaldtes — Blanchs gode Ven, som forlystede sig selv og Publikum med sin herlige Røst.

Og saa sad vi om Aftenen paa Verandaen og nød Udsigten over Østersøen. Vejret var stille og Stjernerne blinkede for oven, medens Laksefiskernes Blus glimtede for neden, og det mægtige Fyr paa *Hammeren* sendte sine stærke Lysstraaler ud over Havet.

Vi kinkede og saa over mod Ruinen af Hammershus, som laa saa romantisk deroppe paa den største Klippetop. Mægtigt og stærkt maa dette Slot have været, før det sank i Grus.

Det begyndte at blive lidt køligt — de lyse Kjoler sværmede ind efter — men Kammersangeren sang utrættelig, og vi andre frydede os.

Den Kammersanger var et prægtigt Menneske — og saa var han slet ikke kostbar.

,

„Gamla Petersen“, der „ska melda a
den Resande e komman te Otjerkebøj
o treffas po Kanns Hotel.“

IV.

Læg nu Ørene tilbage og hør rigtig efter, saa skal vi høre, hvad *Salmonsens* siger om *Hammershus*.“

Jeg vaagnede forskrækket og saa min Ven staa halv paaklædt midt i Værelset med en mægtig Bog i Haanden. Paa Fødderne havde han bløde, lydløse Morgensko, og Selerne hang ham ned ad Benene. Han saa som sædvanlig munter og polisk ud, og da han bemærkede min Forbavselse, lo han, som han plejede, idet han fortsatte sit Foredrag:

„Ja, det er saamænd kun mig, kære Ven, og jeg blev

saa glad over at faa fat i denne dejlige Bog, at jeg maatte skynde mig ind til Dem og gøre Dem delagtig i dens Viden — se, der ud af Vinduet — kan De se, hvor herligt og romantisk den mægtige Ruin ligger derovre — men nu maa De høre efter, saa skal jeg forklare Dem alt, hvad Salmonsen kan oplyse om denne interessante Fortidslevning,“ og medens jeg laa i Sengen, stod min Ven stor og bred paa Gulvet og læste som følger:

„*Hammershus* var i Middelalderen en fast Borg paa Vestsiden af Bornholms Nordpynt, nu Danmarks største og interessanteste Ruin. Der findes ingensteds nogen nærmere Tidsangivelse for Borgens Anlæg — tidligere tillagde man urigtig *Valdemar den Store* Opførelsen af denne som Værn mod Venderne (1159) — og kun saa meget ved man, at det var Ærkebispens i Lund, som havde paabegyndt Anlægget af *Hammershus*. Sandsynligvis stammer den fra Midten af det 13. Aarhundrede fra de voldsomme Stridigheder mellem Kronen og Ærkebiskoppen *Jacob Erlandsøn*. H. nævnes første Gang i Historien 1259, da Ærkebiskop Jakobs Broder, *Andreas*, efter at have tilføjet den kongelige Hær et Nederlag trak sig tilbage til Borgen. H. blev 1265 erobret af *Erik Glipping*, der dog 1276 afstod baade Borgen og Øen til Bispestolen igen. Efter *Erik Glippings* Drab var den i *Jens Grands* Haand et fast og sikkert Tilflugtssted for de fredløse. Det var ogsaa til *Hammershus*, at Ærkebispens flygtede efter at være undsluppet fra Fængslet i Sønderborg. 1319 erobrede Kongens Marsk, *Ludvig Albrechtsen*, Borgen, som *Christoffer den I* 1321 gav tilbage til Bispestolen, for 1325 at lade sin Marsk, *Peter Vendelbo*, tage den tilbage med væbnet Haand, dog først efter 16 Maaneders Belejring. Aaret efter var Ærkebispens atter Herre paa H., som nu, med Undtagelse af et kort Tidsrum under *Valdemar Atterdag*, uanfægtet var i Bispestolens Besiddelse i de følgende 200 Aar. 1522 erobrede *Christian den II*. Øen og H. og indsatte dér straks den vigtige Fange *Jens Andersen Beldenak*. Han fik dog snart sin Frihed,

da H. samme Aar i August blev erobret af Lübkærkerne. Besætningen blev hugget ned og Borgen ødelagt, hvad Lübkærkerne dog snart maatte angre, da de 1525 fik Øen og Hammershus overladt af *Frederik den I.* paa 50 Aar. De tog nu selv fat paa at genopføre den til Dels nedbrændte Borg. „Mandeltaarnet“ blev saaledes paany rejst og istandsat af en af de lübske Høvidsmænd, *Schweden Ketting*, hvorfor det senere kaldtes Lübskertaarnet. 1575 kom H. atter tilbage til Kronen. Under Svenskekrigen 1643—45 formaaede Borgen ikke at holde sig mod det nye Skyts og blev af *Holger Rosenkrands* overgivet til Admiral *Wrangel*, der holdt den besat en kort Tid. I April 1658 fik H. paany svensk Besætning, efter at Bornholm ved Roskildefreden var bleven afstaaet til Sverige, men allerede 11. December s. A. blev den taget tilbage af Bornholmerne, der havde rejst sig mod Fremmedherredømmet og 8. December dræbt Kommandanten *Printzensköld* i Rønne. Det var nu klart, at H. havde udspillet sin Rolle som Fæstning, dens strategiske Betydning gik over paa den 1684 anlagde Fæstning paa *Christiansø*. H. blev nu nærmest benyttet som Statsfængsel. De navnkundigste Fanger var det Ulfeldtske Par, som sad her fra Juli 1660 til Decbr. 1661, i Begyndelsen sammen paa den store Sal over Kirken, efter deres mislykkede Flugtforsøg i Marts 1661 i særskilte Rum i Mandeltaarnet. H. forfaldt mere og mere, om der endnu en Tid lang holdtes Vagt paa den. Allerede 1736 laa flere af Bygningerne i Ruiner. 1742 begyndte Regeringen selv at lade bortføre Bygningsmaterialer til Benyttelse andetsteds, og de omkringboende Bønder tog ligeledes frit for sig af Retterne. Først ved Frd. af 21. April 1822 blev det forbudt at bortføre noget som helst af Ruinen.

H. hører nu til Statens fredede Mindesmærker. I en Aarrække er der paa offentlig Bekostning foretaget Udgravninger, der har bragt mange interessante Ting for Dagen.

H. er bygget paa en 74 Meter høj Klippeknude, der med brat Fald samler sig mod Nord og Syd ned i dybe

Dale, mod Vest ned i Havet, medens Skraaningen mod Øst har jævner Fald. Her findes ogsaa den eneste fremkommelige Vej til Slottet.“

Min Ven lukkede Bogen med et Klask.

„Ja, saa er der ikke mere,“ sagde han og halede op i sine Benklæder, som efterhaanden var begyndt at dale saa smaat nedefter.

*Ved Morgenkaffen i Rønne.
Olsen (Goldschmidt & Nordholm). Herren med den hvide Kasket:
Jørgen H. Nielsen. Gether. Carl Lindstrøm.*

„Men nu er det vel bedst, vi kommer over og ser paa Sagerne.“

Kort Tid efter marcherede vi over den mægtige Stenbro, som for Resten først for faa Aar siden er udgravet. Den fordums dybe Borggrav er nu en frodig, tætbevokset Dal med Birketræer og høj Lyng. Vi traadte ind i den store Gaard, hvor Brostenene endnu ligger som fordum, og vi vandrede videre gennem de mægtige Stenmasser, som har oplevet saa meget og været

Vidne til saa megen Lystighed, Kamp og Sorg. Vi blev ikke trætte af at vandre om og var snart helt ude ved den yderste Ringmur mod Vest, hvor vi beundrede den dejlige Udsigt over Havet; som vi stod oppe paa Murresterne og vort Øje søgte nedad — dybt ned ad den stejle Skrænt, hvor Bølgerne selv i Magsvejr brød imod Klipperne, tænkte vi paa *Corfitz Ulfeldt* og hans Hustru, som i et rasende Uvejr hin Martsnat forsøgte at flygte bort ned ad disse Klipper for at naa en Baad, som de maatte vide umulig kunde staa sig mod disse Søer og disse Klipper. Og vi vandrede videre og tænkte paa, hvad det i sin Tid havde kostet af Menneskeliv og Arbejde at føre Materiale helt herop paa denne Klippeblok, og vi kom ned i den gamle Borghave, som nu er et Vildnis, men som vel en Gang har været passet og plejet. Vi blev ikke trætte af at fordybe os i disse gamle Minder, og kun vore Maver kaldte os tilbage til Nutiden og Frokosttiden.

„Ja, nu kommer vi alligevel for sent til Frokosten paa Blanchs Hotel, saa lad os nu blot spise den her-nede hos *Anders Jensen*,“ sagde min tykke Ven, og han fortalte mig, at Anders Jensen havde et betydeligt Sommerpensionat, og at Maden var god. Vi spurgte, hvad Frokosten stod paa. — Bøf og Slikasparges. Vi ønskede at spise for os selv, da vi var meget sultne og vilde have store Portioner. Det kunde ikke lade sig gøre, vi maatte spise sammen med Pensionærerne. Min Ven lod Anders Jensen kalde, stillede sig op i en kongelig Stilling og talte saalunde: „Kære Jensen. Som De véd, ønsker vi Frokost — *megen* Frokost, og derfor kunde vi lide at faa den serveret særskilt — vi vil ogsaa gerne betale noget mere. Vi har faaet den Besked, at De kun vil servere for os ved det samlede Bord, og det maa vi naturligvis bøje os for, men for at forebygge Misforstaaelser siger jeg det straks — saa maa De selv tage Følgerne.“

Anders Jensen lo og sagde, at vi kunde være rolige — der var Mad nok til os med, og saa gik han, og min Ven stod med et højst spekulativt Udtryk i Ansigtet.

Han kneb Munden sammen og trak Øjenbrynene op. Pludselig slog han Nakken tilbage, og der kom ligesom et forklaret Udtryk i Ansigtet. Hans smaa gemytlige Øjne smilte, idet han sagde: „Jeg tror, at jeg vil for- arge Selskabet, og De, min Ven, skal hjælpe mig.“

„Jeg — —?“

„Ja, netop De — De skal spise — De skal — ja — De skal spise fire Bøffer — —!“

*Ved Eftermiddagskaffen i Rønne.
Paa Billedet bemærkes „Augustinus Petersen“ og
Carl Lindstrøm. Bruhn (Mørck & Søns Eftf.). Kapt. Koesoed.
Sergent Jensen ogsaa kaldet „Filtalen“,*

Jeg vilde ønske, at den højtærede Læser havde set hans Ansigt og Holdning, da han sagde dette, og jeg ønsker ogsaa, at den samme højtærede Samtidige havde set mig — straks opfattende Situationen — slaa Hælene sammen, bøje Hovedet og paa gammel Riddermanér lægge højre Haand paa Brystet — vi havde jo i flere Timer tumlet i Fortiden, og medens jeg bogstavelig talt faldt i Støvet for hans Herskerblik, kom min Replik med et dybt Suk aldeles teatralsk: „Som I befaler, ædle Herre!“

Hvor han blev glad, da han, idet han slog mig paa Skulderen, trak mig ind i Spisestuen, hvor hele Selskabet var samlet. Saa snart han var overfor de mange Mennesker, blev hans Mine straks, om ikke mørk, saa dog utilgængelig, og vi satte os i Tavshed paa vore Pladser. Bøffen blev allerede budt rundt. Vi begyndte paa samme Tid at skære i den. Et skæbnesvangert Tilfælde vilde, at Anders Jensen ikke var heldig med den Bøf. Det var det sejgeste Stykke Kød, jeg nogensinde havde sat Tænder i.

„Den er frygtelig,“ hviskede min Ven.

„Grusom,“ svarede jeg. Jeg lod Blikket glide rundt om Bordet. Der var Konferensraaden, som ogsaa var naaet herop. Han sad og kæmpede fortvivlet med sin Bøf, tyggede paa den og spyttede den ud igen — og den lille tyske Frue med Manden. Hun sendte os Øjne, saa det stod efter. Min Vens Tallerken var allerede tom.

„Skynd Dem,“ hviskede han og gav mig et Skub. Jeg sled i det og tænkte paa min stakkels Mave. Der hvilede en underlig trykket Stemning over hele Selskabet.

„Hør, lille Opvarter,“ kom det endelig fra en ældre Dame, „den Bøf er virkelig meget sejt.“

„Uspiselig!“ snerrede Konferensraaden. Og saa begyndte de allesammen ligesom en Flok Gæs, der falder i, naar Gasen har givet Signalet, men gennem alt Vrøvlet hørtes pludselig min Vens Stentorstemme, og han overdøvede alle de andre, da han raabte:

„Maa jeg faa et Stykke til!“

Alles Blikke blev vendt mod ham, og i Stilheden, der paafulgte, hørtes tydelig, at jeg beskedent og med inderlig bedende Mine betroede Opvarteren, at jeg „gerne vilde bede om et Stykke til af den dejlige Bøf.“

Forbavselsen var almindelig, men den blev ligefrem til Rædsel, da vi begge i Kor et Øjeblik efter spurgte, om der ikke var et Stykke endnu. En Herre vovede at spørge, om vi virkelig fandt Bøffen spiselig.

„Storartet,“ svarede min Ven med Munden fuld.

„Glimrende,“ sekunderede jeg med Overbevisning.

Nogle lod sig virkelig dupere og tog fat igen, men efter et Øjeblik's Forløb lod de haabløs Kniv og Gaffel falde.

Vi var begge gravalvorlige, men jeg følte, hvorledes Maaltidet lagde sig som Bly i Maven, og jeg glemmer aldrig de Ansigter, der fulgte min Ven, da han atter henvendte sig til Opvarteren med Anmodning om at faa et ganske lille Stykke til. Der var kun én Bøf tilbage paa Fadet.

„Ja — jeg vilde ogsaa gerne — —“ kom det fra mig.

Opvarteren meddelte, at der ikke var mere.

„Det var kedeligt,“ sagde min Ven, „saa maa vi jo dele — men sig til Værten, at han en anden Gang sørger for, at der er Mad nok. En saadan Bøf faar man ikke hver Dag.“

Om min Ven havde gjort dem alle bange, eller om det var en Tilfældighed, at den næste Ret blev budt ham først, ved jeg ikke, men vist er det, at havde nogen anet det, der nu skete, saa havde han saa vist faaet sidst.

Et Fad dampende Slikasparges blev præsenteret for ham. Han bad om en større Tallerken, og saa skovlede han Asparges ned paa denne. Anders Jensen stod henne ved Buffetten, og hans Øjne blev større og større for hver Skefuld, der vandrede fra det ene Fad og over paa det andet, medens Opvarteren, for hver Gang et Læs var dumpet ned, gjorde fortvivlet Anstrengelse for at hale Fadet til sig — men min Ven holdt fast — og han sad rolig og uforstyrret og udførte sit Arbejde, medens det gav smaa Sæt i hele Selskabet, som jo alle havde sat deres Lid til Aspargsen, da Bøffen svigtede.

Men min Ven saa intet — blev bare ved.

Pludselig fo'r Konferensraaden op — som en Trolld af en Æske. Hans Ansigt var graat af Arrigskab. „Min Herre,“ snerrede han, „jeg vil kun gøre Dem opmærksom paa, at — vi andre holder ogsaa af Slikasparges — —!“

Min Ven saa op — han mødte Konferensraadens

Blik, og smilede saa glad og lykkelig som kun den kan smile, der vil meddele sine Medmennesker en fornøjelig og overbevisende Nyhed.

„Jeg tvivler ikke,“ sagde han, „paa det, De siger dér, men jeg forsikrer Dem for, *at der er ingen — absolut ingen — der holder saa meget af Asparges som jeg —*“ og saa høstede han rolig videre.

Der blev Stilhed et Øjeblik — som Havblik før Stormen — og saa blev der et Spektakkel.

Min Ven sad rolig og spiste — Anders Jensen bød nervøst Osten om ved den anden Ende af Bordet, medens Konferensraaden sagde:

„Uforskommethed!“

Vi tog Afsked med Anders Jensen, trykkede hans Haand og sagde, at vi aldrig havde spist saa godt — og saa meget — og han smilede med Graad i Hjertet.

Da vi med tungt Hoved og tungere Mave vandrede over Marken mod Blanchs Hotel, bemærkede jeg til min Ven:

„Hør! — var det ikke lige haardt nok — alligevel?“

„Haardt nok? — Jeg ved ikke — vi gennemførte jo Programmet — og nu har de da noget at snakke om.“

V.

Der findes vist intet dejligere Sted end Hammeren paa en rigtig Sommerdag, — naar Himlen er azurblaa og Luften stille — naar man sidder i godt Selskab deroppe paa Blanchs Hotel — helst ude i Haven, hvor Fuglene flagrer omkring fra Buskads til Buskads, hvor de jubler og triller og er saa glade for Tilværelsen — naar man har den vide Udsigt over den dejlige Østersø, som en saadan Dag ligger blank som et Spejl, og man slet ikke kan forstaa, at den kan være saa grusom og onskabsfuld som hin Nat, da vi rejste herover — naar alt aander Fred og Stilhed, saa synes man næsten, at man er i en anden Verden, og man gider næsten ikke tænke paa Hverdagslivets Bryderier og Besværligheder. Og en saadan Dag var netop Dagen efter, at vi havde spist Frokost hos Anders Jensen.

Vi var oppe med Solen, og fordybede os i de store Skove og Lyngbakker, som strækker sig Syd paa. Vi var vel til Mode og kom med et brillant Humør hjem til Kaffen. Siden efter tog vi ned til Havnen og lejede en Baad, og saa roede vi Hammeren rundt, betragtede de mærkelige Klippeformationer, som „Løvehovederne“ er, en ejendommelig Klippe, som skyder op af Ha-

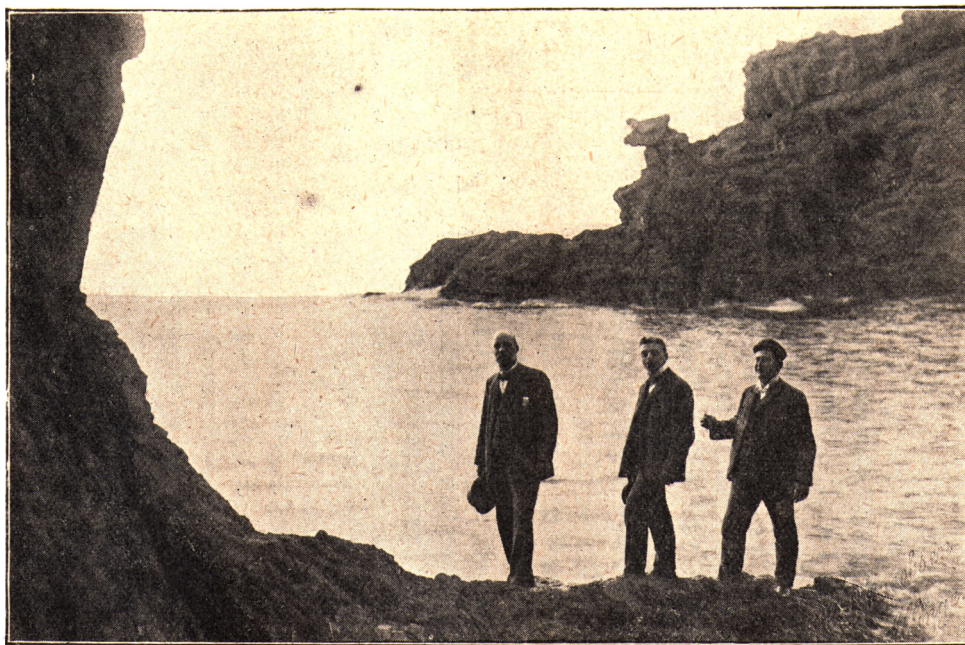
vet, og som fjernt minder om de majestætiske Rovdyr, som de er opkaldt efter, og vi sejlede ind i den „*vaade Ovn*“, som er en Naturgrotte, der ikke er fri for at være imponerende. Og da vi derefter i et Par Timer havde klatret rundt paa Klipperne, naaede vi henad Frokost hjem paa Hotellet. Det vil sige min Ven, thi jeg kunde ikke modstaa det krystalklare Vand og blev derfor lidt længere borte, medens min Ven, som klagede over lidt Utilpashed, sad bænket ved et godt Glas Portvin, da jeg endelig naaede Blanchs Veranda.

Min Ven sad ikke alene. Lige overfor ham sad en undersætsig Herre paa et halvthundrede Aar. Jeg troede først, at det var en Landmand, men da jeg præsenteredes for ham, nævnedes et Navn, som jeg meget godt kendte af Omtale. Det var en Læge, hvis Berømmelses Storhed paa Øen var en Følge af hans Dygtighed som Doktor og hans Lidenskab for Cognac, og hvilke af disse to Ting, der havde gjort ham mest berømt, er vanskeligt at sige. Der blev naturligvis straks hentet et Glas til mig, og snart sad vi i munter Passiar, og jeg maa sige, at Doktoren var uimodstaaelig vittig.

„Hør, Doktor,“ sagde pludselig min Ven, „det er for Resten godt, jeg traf Dem — for jeg er slet ikke rask i Dag,“ — og saa fortalte han, at han havde Smerter over Lænderne o. s. v. Doktoren satte et betænkeligt Ansigt op, da han havde faaet Besked paa, hvad han vilde vide, og saa meget højtidelig ud.

„Det er et kedeligt Tilfælde,“ sagde han, „det er Nyrrerne, det er galt med, og De maa holde Diæt — — og fremfor alt — ikke noget af dette her,“ han pegede paa Portvinsflasken — „begynd med det samme — ikke en Draabe Spiritus mere, hvis De vil lyde mig.“

Min tykke Ven saa helt betænkelig ud, og det gjorde mig næsten ondt for ham — men i det samme blev der ringet til Frokost, og jeg saa paa min Ven, at han maatte bruge al sin Selvovertindelse for at skyde den dejlige, iskolde Aalborg fra sig — jeg fik heller ingen for ikke at friste ham. Gid Pokker havde den Doktor. Humøret var ligefrem gaaet væk, og vi spiste i Stilhed.

*Ved „Løvehovederne“ paa Hammeren.
Konsul P. Brønniche, Rønne. I. Katzenstein. Vald. Nielsen (S. Seidelin).*

Doktoren, hvis Praksis laa paa en anden Kant af Øen, og som var kommen herop hos Blanch for at tilbringe et Par Dage i „Rekreation“, spiste Frokost med, men han sad ved en anden Ende af Bordet, og vi saa ham først igen ved Kaffen, hvor han straks sluttede sig til os og bestilte nogle store Glas Cognac.

Min Ven var stadig tavs, og da han havde siddet lidt, sagde han, at han vilde have lidt Ro i Dag og faa gjort sin Post og sine Regnskaber færdig. Saa gik han op paa sit Værelse. Jeg sad lidt sammen med Doktoren, men jeg befandt mig ikke rigtig vel, naar min tykke Ven ikke var ved Siden af, og saa trak jeg mig ogsaa tilbage til mit Værelse. Da jeg hverken havde Regnskaber eller Breve, som trængte til hurtig Ekspedition, fordybede jeg mig i Dickens „To Byer“, som jeg havde i min Kuffert, og først da Gongonen lød til Middag, kom jeg frem af min Hule.

Jeg gik ind til min Ven. Han sad i et Sofahjørne og saa modfalden ud — og saa røg han saa stærkt, at Stuen lignede et russisk Dampbad.

„Ja,“ sagde han, „*det* maa jeg da endnu — —!“ Jeg forsøgte at opmuntre ham, men han var meget ked af det — thi som alle store Mennesker havde han i Grunden et barnligt og blødt Gemyt, og Lægens bestemte Ord havde taget Modet fra ham. Jeg maatte gaa ene til Middag — han vilde ikke mellem Mennesker, men fik lidt Suppe og Kød bragt op paa sit Værelse.

Hen paa Aftenen forsøgte jeg at faa ham med en Tur, men ogsaa det var forgæves.

Saa gik jeg selv.

Det var Maaneskin, og jeg søgte op i Ruinen. Jeg var aldeles ene deroppe, gik og tænkte paa gamle Dage, og var saa ked af, at jeg ikke kunde skrive Vers, thi her maatte man da kunne inspireres af Romantikens ophøjede Mystik. Alt var saa stille og tyst, og langt borte blinkede Hammerfyret med sit store Øje ud over Søen. Ikke en Vind rørte sig, og jeg satte mig paa nogle Murrester og tænkte paa min stakkels Ven — men hvad var det? Jeg saa jo tydelig en hvid Kvin-

deskikkelse smutte gennem en af Buerne — og der var hun igen — og vinkede til mig. Jeg rejste mig uvilkaarlig og hilste. Hun kom nærmere, og nu kendte jeg den lille tyske Frue. Jeg saa nu, at hun saa meget bedrøvet ud — hendes Øjne var helt røde, og hun førte stadig Tørklædet op til Kinden.

„Undskyld mig,“ sagde hun paa daarlig Dansk, „men jeg er saa ulykkelig! De maa ikke sige Nej! Kom herop i Morgen Aften Kl. 12 — jeg maa tale med Dem — —!“ og saa skyndte hun sig bort og lod mig ganske forbavset tilbage.

Da jeg kom hjem, sad min Ven omtrent paa samme Sted og saa tomt ud i Luften. Jeg begyndte ligefrem at blive bange for ham, men fik ham langt om længe overtalt til at gaa med ned.

Vi traf straks Doktoren, og saa snart han saa os, kom han os glædestraalende i Møde. „Det var da rart, man endelig fik Dem at se igen — hør, kære Venner — nu skal vi have os en rigtig Svanekesjus — Opvarter! Maa jeg faa en Flaske Cognac og tre Glas!“

„Men, Hr. Doktor — —“ begyndte min Ven.

„Ja, kære Doktor — —“ sagde jeg, „De — —“

„Hvad jeg — om jeg maa spørge — —?“

„Jo, i Morges,“ fortsatte min Ven, „forbød De mig jo paa det strengeste at nyde en Draabe Spiritus — og nu — —“

„Ja — i Morges — vis vas! — i Morges da var det *Lægen*, der talte — men nu taler *Vennen!*“

Og saa var Flasken der og de tre Glas.

— — —

Kære Læser! Jeg kommer nu til et af de meget mørke Punkter i mit Liv, som der ligefrem hører en Del Selvovervindelse til at fremdrage — men jeg trøster mig med, at jeg taler til gode Kolleger og Venner, som jeg véd ikke løber med Sludder, og saa trøster jeg mig ogsaa med, at ingen til Dato har kastet den første Sten. Altsaa til Sagen.

Jeg vaagnede den næste Formiddag præcis Kl. 11½.

I Begyndelsen saa jeg kun det hvide Loft, men da

jeg uvilkaarlig kom til at gøre en lille Bevægelse, var det ligesom min Hjerneskal delte sig i to Dele, og det svirrede med gult og grønt for Øjnene. Og saa gled der ligesom nogle dunkle Minder forbi, og jeg kunde ikke rigtig faa fat i de enkelte Dele og holde dem ud fra hverandre. Jeg mindedes den store Flaske Cognac og Doktoren og min Ven, som aldrig havde været saa straalende munter, og jeg husker Madeira og Champagne og Blanch selv, som pludselig ogsaa var med. Jeg kunde tydelig erindre Kaffe, Likør og Punch, og dunkelt stod for mig en hel Række tykke Bourgeoisflasker, og saa svævede der noget for mig som Sild, Tuborgøl og Snapse, Glas, der gik i Stykker, Fædrelandssange, — Stole, der væltede — ja, kære Læser, — der foregik vist meget mere endnu — men nu laa jeg imidlertid i min Seng med et Hoved som en Byld og en Hals som en Ørken. Jeg lukkede Øjnene og aabnede dem igen, og turde næsten ikke bevæge mig. Jeg forsøgte at liste det ene Ben ud af Sengen, men saa snart jeg bevægede Overkroppen, var det, som om hundrede Save, Vridboer og Hamre massakrerede min stakkels Hjerne. Efter mange Anstrengelser og Lidelser kom jeg op, og det Billede, der viste sig for mig i det store Vægsspejl lige overfor, skal jeg aldrig glemme. Jeg var iført Flip, Slips og Frakke, men ingen Benklæder. Dette sidste Klædningsstykke fandt jeg siden under Sengen — det vil sige det ene Bukseben — det andet var mystisk forsvunden, og hvor det er blevet af, er endnu den Dag i Dag en uopklaret Gaade.

Jeg var en Time om at klæde mig paa, og gled som en Skygge ned ad Trapperne. Da jeg kom ind i Kaféen, saa jeg i et Hjørne en stor Skikkelse sidde med Hovedet begravet i begge Hænder. Det var min Ven. Da jeg kom, hævdede han langsomt Hovedet og lod det synke ned i Hænderne igen. Jeg listede hen og lod mig, uden at sige et Muk, falde ned paa en Stol ved Siden af ham. Jeg saa nu, at han studerede et skrevet Stykke Papir, som han langsomt skød hen til mig. Det indeholdt følgende Oplysninger:

1	Flaske Hennessy	10,00
15	Soda à 0,20	3,00
3	Flasker Madeira à 8,00	24,00
4	Flasker Mumm dry à 12,00	48,00
4	Gange Sild à 0,75.	3,00
8	Pilsnere à 0,25	2,00
12	Akvavit à 0,10	1,20
12	Kaffe à 0,25	3,00
24	Likører à 0,50	12,00
4	Havanna à 1,00	4,00
4	Rødvin à 10,00	40,00

Kr. 150,20

„Er det det Hele?“ spurgte jeg med et smerteligt Kast med Hovedet — — „jeg synes, at vi skulde afgøre dette lille Mellemværende med det samme — saa er det ude af Verden — lad os kalde paa Opvarteren — —“

„Ja, lad os det — men har De set det grinagtige ved denne Regning?“

Nej, det var mig umuligt at finde noget morsomt der.

„Jo, ser De, man kan tydelig se, naar Blanch er kommen med — det er efter Madeiraen!“

Saadan kunde min Ven altid finde et Lyspunkt i enhver nok saa fortvivlet Sag.

Opvarterer var imidlertid kommen.

„Hvor er Doktoren?“ spurgte min Ven med en Mine saa mørk som en Korsikaner, der er ude for at hævne en Broders Død.

„Doktoren! — Aa, han blev netop kaldt til en Patient den Gang de Herrer blev baa — — hvad jeg vilde sige — gik i Seng — —“

Vi sad begge ligé forbavsede.

„Gik Doktoren i Praksis — da — den Gang — —“ det var mig, der næsten ikke kunde faa det sagt.

„Ja — ser De — —“ Opvarteren smilede underfundigt, „han var jo lidt ked af det — men han sagde, det gjorde ikke noget, for nu var det jo besørget.“

„Hvad var besørget — —?“ Det var mig, der i min Uskyld var enfoldig.

„Den Skurk!“ skreg pludselig min Ven og tog sig hastig til Hovedet.

Jeg saa uforstaaende paa ham, og hans Øjne gnistrede af Godmodighed.

„Kan De da ikke forstaa, at det var os — De og jeg — der var besørget — det var os — os — —“

Saa sagde jeg „Slyngel“ — — og vi trykkede tause hinandens Haand.

„Naa,“ sagde min Ven og rettede sig, „lad os glemme de gamle Skader — og faa lidt Frokost — maa jeg bestille den?“

Jeg nikkede samtykkende.

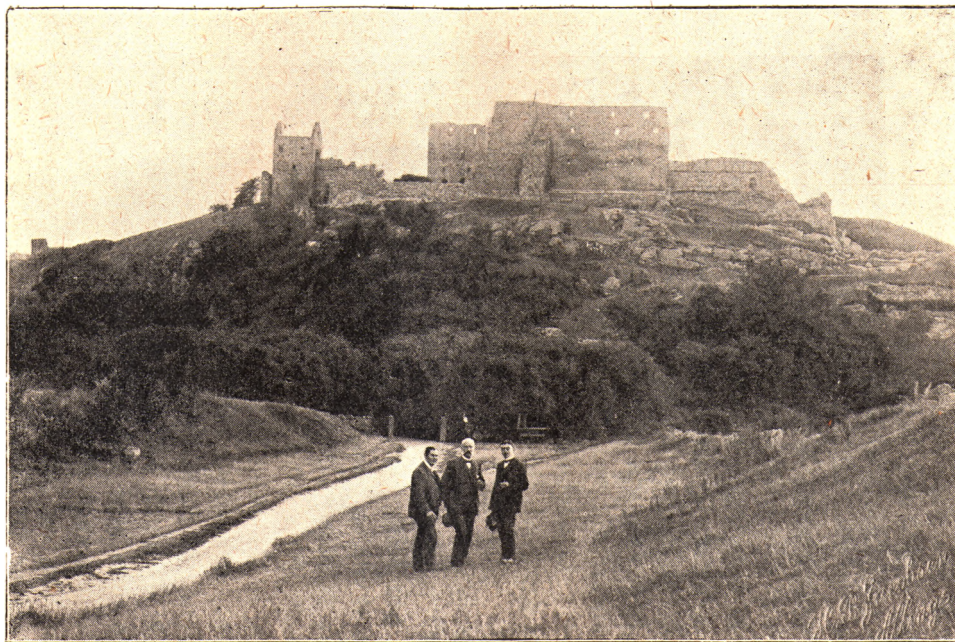
„Giv os to Tuborg Pilsnere, — men iskolde!“ Jeg rejste mig halvt op med en svag Protest, men min Ven slog ud med Haanden, og gav Opvarteren et betydningsfuldt Nik.

Vor Frokost bestod af dette Glas Øl, og jeg maatte indrømme, at det lavede lidt op. Men vi var begge tause og saa ud i Haven, hvorfra vi gennem det aabne Vindu fornåm en velgørende Kølighed, — et Pust helt ude fra Havet. Sommergæsterne svævede forbi dernede paa Plænerne, eller laa og døsede i det yppige Græs og læste Romaner, og vi misundte dem, fordi de var raske, — medens vi Stakler slæbte omkring med saadanne Hoveder. Pludselig rejste min Ven sig.

„Godnat!“ sagde han, „gør som jeg og lad os gaa til Køjs.“

Og saa gik vi i Seng, jeg hørte, at Pigerne fniste, da vi passerede Korridoren paa Vejen til Værelserne — det var naturligvis mit Bukseben.

Ved Ottetiden mødtes vi igen, og nu var Følgerne af Nattens Udskejelser forsaavidt forsvundne ved den styrkende Søvn som havde jaget Hovedpinen paa Flugt og givet os vor Appetit igen, og vi spiste en god Aften. Blanch kom og lo af os, og takkede for den Skaal jeg om Natten havde udbragt for hans ejendommelige Kasket. Jeg lo med og sagde, at den Skaal var meget vellykket, skønt jeg ikke huskede et Muk. Det gamle Humør begyndte at komme op i os igen, men saa kom jeg pludselig i Tanker om, at jeg jo skulde til et Slags Stævnemøde. —

*Paa Udflugt til Hammeren.
Valdemar Nielsen (S. Seidelin). Konsul P, Brønniche, Rønne. I. Katzenstein.*

Jeg betroede mig til min Ven, og jeg kunde se, at han blev meget forbauset. Han sad lidt og saa ud i Luften, medens han pustede vældige Røgskyer ud i Rummet. Saa slog han pludselig sin Højre i Bordet, bøjede sig over til mig og hviskede: „De skal blive derfra.“

Ærlig talt var jeg ikke meget begejstret for dette Møde, — men jeg ved ikke — jeg følte ligesom jeg havde en Pligt til at møde — men paa den anden Side vidste jeg ikke rigtig, hvorledes jeg skulde motivere Nødvendigheden af et Afslag, — da Døren gik op og et lystigt lille Selskab kom ind og slog sig ned i Stuen. Det var tre Herrer og ligesaa mange Damer, og de lod til at more sig meget over en syvende Person, som ikke var til Stede. Vor Opmærksomhed blev hurtig fanget, da vi hørte den lille tyske Frues Navn nævne. Jeg kunde godt spare mig mit Stævnemøde, thi Fruen og hendes „Mand“ var over alle Bjerge. De maatte i Dag sporenstregs stikke af. Det var et ligefrem forbryderisk Svindelpar.

Hun søgte at lokke Herrer til sig og faa dem anbragt i en eller anden delicat Situation. Saa optraadte „Manden“ pludselig, og var naturligvis rasende og vilde baade skyde og hænge den uheldige Elsker, der til Slut for at forebygge Skandale, maatte formilde den „bedragne“ Ægtemand med en større eller mindre Pengesum — alt efter Evne. Men nu i Dag var det gaaet ud over en bekendt københavnsk Herre, der netop var Genstand for Selskabets Samtale, men da denne Herre lugtede Luntten, gav han „Ægteparret“ Fanden og truede dem med Politiet. Saa var Spillet tabt, og de maatte som sagt flygte.

Min Ven og jeg sad ganske stille, og han smilede sommetider til mig, og sendte mig et Par Øjne, der talte mere end mange Ord. Jeg tror nok han gottede sig over mig, og jeg var lige ved at blive vred paa ham, da han fortrolig og med den alvorligste Mine af Verden spurgte mig: „Hør! jeg gad i Grunden vide, hvor meget hun havde anslaaet Dem til — — hvor meget tror De?“

Jeg svarede ham, at hvis han nu ikke opførte sig ordentlig — saa telefonerede jeg i Morgen efter Doktoren.

Han sagde, at det gjorde ikke noget, for i Morgen var vi ikke hjemme.

„Ser De,“ fortsatte han, „i Morgen skal vi have en dejlig Dag. Vi skal ud og se paa Laxefiskerne — vi skal en Tur til *Allinge* — til Kirkekoncært — og saa skal vi til *Johns Kapel* — og derfor, kære Ven, skal vi nu drikke dette Glas Vin af, og saa til Køjs — det bliver en anstrengende Dag i Morgen.

Da jeg havde klædt mig af, bankede min Ven paa Døren.

„Kan De se, hvor Ruinen ligger dejlig derovre i Maaneskinnet! — Og nu er Klokkeren tolv! Godnat og drøm behageligt. — — — Hør, ved De, hvad jeg tænker paa — — De har i Grunden ligesom vundet i Lotteriet i Aften — — —!“

Mit Blik faldt paa mit Ansigt i Spejlet. — — Jeg stod og kløede mig i Hovedet, og jeg vidste ikke, hvad jeg skulde svare dette nederdrægtige Menneske.

VI.

Himlen var blaa og Havet blankt, da vi næste Morgen ved Sekstiden lejede en Baad nede i Seinehavnen ved Hammeren, og efterat have modtaget mange Formaninger om at passe paa Skærene, roede vi ud for at hilse paa Laxefiskerne. Vi vilde selv haandtere Aarene, og saadan en Morgentur paa Østersøen kan give Appetit til Frokosten. Vi blev ikke trætte af at beundre den smukke Klippekystr med Ruinen deroppe højt til Vejrs og det mægtige Fyr, der majestætisk troner paa den yderste Hammerklippe. Saa traf vi en Fisker, der røgtede sine Garn. Vi holdt ned til ham og spurgte, hvorledes det gik med Fiskeriet. Han svarede, at det var saa la, la. Jeg spurgte, hvor mange Lax, han kunde tage om Natten. Manden saa meget forbauset paa mig, og da han formentlig ikke opdagede nogen Skælmstreger i mit Ansigt, men saa, at Spørgsmaalet var gjort af Uvidenhed — svarede han kun: „Om Natten? — Ja, kan jeg faa en om Ugen, er jeg glad!“ Og nu forstod jeg, hvorfor en ægte, røget bornholmsk Lax i de Tider kostede 5 Kroner Pundet (nu er den jo meget dyrere). Og vi snakkede videre, og han fortalte mig, hvor mange lange Dage, han i sin Tid ofrede paa „Jarl“. Han havde været med til at søge — der var jo udsat en høj Belønning for den, der fandt Skibet. Men „Jarl“ er den Dag i Dag sporeløst forsvunden. I

Fra „Hotel Allinge“s Have i Allinge.
Bageste Række Nr. 3 og 4 fra venstre: Carl Lindstrøm og Sophus Ferg.
Forreste Række Nr. 1 og 3: Fru Grønbech og Fru Sophus Berg.

Slutningen af 80erne gik den med en kostbar Ladning af 27 Menneskeliv i en forrygende Storm ud af Allinge Havn en mørk Vinternat, og siden saa man intet til den. Man ved omtrent, hvor den er gaaet ned — en Fragtdamper, som laa i Læ under Hammeren, men lettede, da den saa „Jarl“ gaa ud, kunde omtrent paapege Stedet, hvor den havde set en uforklarlig Sammenblanding af Bagbords og Styrbords Lanterner, og umiddelbart derefter bemærket Kollision med „Jarl“s Dækslast, men trods dette og udsatte Belønninger, der var atraaede af hele Fiskerbefolkningen paa Nordlandet af Bornholm, er det aldrig lykkedes at løfte det mystiske Slør, der stadig ruger over „Jarl“s Endeligt.

Vi havde god Appetit til vor Frokost, og Kl. 3 skulde vi til Koncert i Allinge Kirke. Kammersanger *Simonsen*, bistaet af andre Kunstnere, der for Tilfældet opholdt sig paa Hammeren, vilde synge, og det var da ogsaa et for den lille Bys Vedkommende ualmindeligt Publikum, der ved 3-Tiden fyldte den lille hyggelige gamle Kirke, og dem, der var mødt, fortrød det ikke. Min tykke Ven var meget betaget og vekslede af og til Blikke med mig, der sagde saa meget som: „Kan De se, det var en god Idé.“

Simonsen sang „Vægterversene“ dejligt, og da hans herlige Røst bølgede gennem Rummet foredragende „Nu titter til hinanden de favre Blomster smaa — —“, saa lagde jeg Mærke til, at to store Taarer trillede ned ad min Vens Kinder, og ved Synet af dette mærkede jeg for første Gang i mit Liv, hvorledes Misundelsens Orm gnavede i mit skyldbetyngede Hjerter — — — men denne Salme, som den blev sunget her, var inderligere, og jeg havde nær sagt indholdsrigere end mangen lang Prædiken. Efter Koncerten vandrede min Ven og jeg gennem de smaa snævre Gader op til Hotel „Allinge“, hvor min Ven, som kendte Værten godt, vilde traktere med en „Brunnenbier“, hvilket jeg ikke vidste hvad var.

Hotellet var en meget gammel Bygning, som vist i sin Tid havde været Købmandsgaard. Der var smaa, men hyggelige Stuer, og Værten var en lille, gemytlig

Mand, der stod paa Hoteltrappen og tog imod os, da vi kom anstigende.

„Goddag, Carl!“ raabte min tykke Ven, „kan vi faa en Brunnenbier?“

Værten røg som en Raket ind, og vi hørte ham kalde paa „Alex“, som viste sig at være en ung Skønjomfru.

Vi blev saa vist ud i Haven, hvor vi blev forestillet for Fru Grønbeck — Værtens Hustru, og fra en dyb Brønd blev der halet nogle Tuborg Pilsnere op. De havde en udmærket Temperatur og smagte fortrinligt, og det var det berømte „Brunnenbier“.

Siden efter skulde jeg i de Aar, der kom, tilbringe mange Dage paa Hotel „Allinge“, og jeg tænker endnu paa alle de hyggelige Aftener, jeg har været der. Carl Grønbeck og hans Hustru var to af de prægtigste Mennesker, der nogensinde har ledet et Hotel — de kælede for deres Gæster fra Morgen til Aften — intet var for godt, og derfor fik de heller aldrig noget rigtig ud af det, skønt der altid var god Søgning paa Hotellet. Vi levede her som i et Hjem, man i Grunden nødigt forlod, og den Minderune skal staa skrevet fra Handelsrejsende over disse to gode Menneskers altfor tidlige Grav, at de, skønt de i Grunden slet ikke var Fagfolk, som ingen andre *forstod* de Mennesker, hvis Livsgerning henviste

H. P. Hansen,
(„Knurre“).

dem til at færdes saa stor Del af deres Tid borte fra deres Hjem.

I Haven paa Hotel „Allinge“ traf vi nogle gode gamle Kolleger — jeg husker, at vor gode Ven Kästel sad der sammen med „Etatsraaden“, Lindstrøm og vor alt-

Julius Larsen,
(„Etatsraaden“)

for tidlig afdøde gode Kammerat „*Knurre-Hansen*“. Og de sad rundt om det store Bord i Selskab med den mar-
tialske udseende Borgmester *Koefoed* og *Harry Larsen*,
der allesammen øjensynlig morede sig over en Historie,
som *Bohn* lige havde fortalt.

Og netop som vi sad allerbedst, kom *Mathiesen* fra
Bestle og *Sophus Berg* kørende. Der blev stor Gensyns-
glæde over hele Linien, for disse to brillante Mennesker
var et eneste stort Humør, og Berg satte sig straks til
Pianoet og spillede Døgnetts sidste Melodier.

Vi blev der og spiste til Middag, og jeg husker, at
den var lige saa fortrinlig som det Glas Rødvind, vi fik
til, og bagefter drak vi Kaffe i Haven. Det var en herlig
Sommereftermiddag, og min Ven havde været i et
overstrømmende godt Humør ved Bordet, og „*Carl*“
havde hørt Historien fra Anders Jensens Hotel med
Bøfferne, og den havde moret ham meget. -

Nu sad vi og nød Livet og fordøjede Maden.

„Ja,“ sagde min Ven, — „nu skal vi jo snart tænke
paa *Johns Kapel*.“

Jeg sagde, at det vel var bedst at telefonere efter
Jørgen, for at han kunde hente os, men min Ven saa
alvorlig paa mig og rystede paa Hovedet. „Kære Ven,“
sagde han, „De er Dem selv lig — sig mig en Gang,
hvorfor tror De Vorherre har givet os vore to gode
Ben, hvis det ikke var for at vi skulde bruge dem, —
paa den Maade, De lever, kan De godt blive 200 Aar
uden at se det mindste af Verden. Kan De da ikke for-
staa, at i en Landauer ryger man bare Tobak og vrøvler
— man tænker ikke paa at se sig om. Nej, ser De, vi
gaar — gaar paa vore egne to Ben — og det for Re-
sten lige med det samme.

Saa gik vi op gennem *Sandvig* — forbi Hammervæ-
ket og videre langs Havnen sydpaa — og den Tur for-
maar jeg slet ikke at beskrive, saa dejlig var den. Vi
var to Timer om den. Stien — der var kun Plads til en,
saa vi maatte gaa Gaasegang — førte os op over høje
Klipper og ned i dybe Dale. Vi kom ud i vildsomme
Klippeegne og over fredelige Lyngbakker, — vi kom

*En Aften paa »Hotel Allinge», Allinge 1897.
Grosserer Seligmann. Købmand Jens Hansen (Allinge). Hotelejer Grønbech. Julius Jensen (Leopold Samuel). Harry Larsen (Allinge). H. P. Hansen (Knurre). G. Kästel.*

gennem smaa Fiskerlejer, som laa malerisk nede mellem Klipperne. Og stadig havde vi Udsigt over Havet, som strakte sig uendeligt og blankt som et Spejl ud i Vest, og Solen gik ned i en Himmel saa henrivende, at jeg ikke tror den kunde være skønnere i Syden.

Endelig standsede min Ven paa en Hvedemark og pegede paa en Pæl med et Skilt som Vejviser. „Se saa,“ sagde han, „nu er vi der.“

Jeg saa mig forundret omkring — jeg havde jo aldrig været ved Johns Kapel — og jeg saa kun Hvede paa den ene Side og det blaa Hav paa den anden Side, — og saa Skiltet, hvor der ganske rigtig stod malet: „Johns Kapel“.

Jeg pegede paa Pælen og spurgte: „Er det dèr —?“ men jeg blev afbrudt af min Ven, som tog mig ved Armen og smilende førte mig tyve Skridt ud mod Havet, hvor det var som Skrænten faldt brat ned mod Vandet, og der aabenbarede sig for os et pragtfuldt Syn. Det var det mægtigste og interessanteste Klippeparti, Bornholm ejer. Vi stod længe og betragtede Udsigten og saa ned i Dybet, og saa arbejdede vi os ned i „Kapellet“. Mange Malere har fæstet dette Klippeparti paa Lærredet, og utallige Fotografer har forevigtet det, men det er dog skønnest at se i Virkeligheden, og da vi stod oppe paa „Taleren“, hvor efter Sagnet „St. John“ holdt sine Prædikener, forundrede vi os over, hvem han mon talte til, og hvilken Røst, han maa have haft, naar han skulde overdøve Havets Brusen — det var jo en Sjældenhed, at det var saa roligt som i Dag. Vi sad længe hernede paa Klipperne, for her var saa roligt og stille som i en Kirke — ja — Guds frie Natur er jo i Grunden den skønneste Kirke, der findes, og man føler netop hvor lille og usselig man er, naar man staar overfor noget rigtig stort i Naturen. —

Jeg var nu bleven træt, og sagde det til min Ven, og Mørket begyndte at falde paa — og først nu begyndte jeg at skænke Hjemfarten en Tanke — — men jeg var et Fæ, at tænke paa saadan noget i det Hele taget, naar jeg havde min Ven med, for jeg maatte jo

vide, at det skulde han nok sørge for. Han sagde da ogsaa, som om det var den naturligste Ting af Verden, at Jørgen ventede i den nærmeste Bondegaard. Hvor nødig vi vilde, maatte vi endelig bryde op, og vi fandt ganske rigtig Jørgen i Bondegarden. Han stod i Passiar med nogle af Omegnens Folk, og blandt disse lagde vi Mærke til en gammel Fyr med Erindringsmedaillen paa Brystet. Min Ven slog ham gemytlig paa Skulderen og spurgte ham, om han var fra 64.

„Nej,“ sagde den Gamle med Stolthed, „jeg er fra 48,“ og saa slog han Hælene sammen.

„Bravo, Gamle — det maa vi have et Glas Vin paa!“ Og op af *min* Vogn halede han en hel Flaske Portvin og flere Glas — ja, han var ubetalelig i sin Omsorgsfuldhed for alt, han havde i Sandhed Grejerne i Orden, og saa skænkede han et bredfuldt Maal til den gamle Soldat og til os, drak det ud, skænkede et nyt Glas, tog Hatten af, stillede sig i Positur og sang med en Røst, som jeg i dette Øjeblik syntes var næsten lige saa smuk som Kammersangerens, den gamle Sang: „Tak for din Daad — —!“

Den gamle Soldat saa straks forbauset paa min Ven, men Sangen blev foredraget med en saadan Inderlighed og paa saadan en Maade, at den kun kunde forstås som en Hyldest til den gamle Kriger, og jeg glemmer aldrig den Andagt, hvormed han lyttede til Sangeren. Gaardens Folk var naturligvis flokkedes om os, sammen med flere, der tilfældig var kommen til, og jeg tror, at det gjorde Indtryk paa os alle, da den Gamle, da Sangen var Slut, langsomt tog Kasketten af og rokkede hen mod min Ven. Og der var ligesom lidt Graad i Stemmen, da han, idet han greb min Vens Haand, takkede ham og sagde, at det var alt for meget.

„Ja,“ sagde min Ven, „jeg drikker nu dette Glas ud med det Ønske, at Deres Livsaften maa blive ligesaa smuk som denne Sommerkvæld — Lev vel, min gamle Ven — —!“

Saa kørte vi — den Gamle stod og vinkede med Kasketten saa længe vi kunde se ham, og vi vinkede igen.

Vi skrumpede henad den stenede Bivej, og længe sad vi tause. Vi havde tændt os en Cigar. Tusmørket var nu faldet paa og en enkelt Stjerne begyndte at blinke paa den klare Himmel. — —

„De er i Grunden et godt Menneske — —,“ brød jeg pludselig Tausheden og greb min Vens Haand.

Han frigjorde sig, idet han smilende viste sine hvide Tænder.

„Aa, ja,“ svarede han, „kald De det kun saadan — de fleste Mennesker er gode, blot de ikke er tankløse — — — det er det, det kommer an paa!“

Og saa kørte vi videre i den lune Sommeraften.

VII.

Det var ved Frokosten, at min Ven fik Idéen. Vi spiste Æg i Madeirasky, da han pludselig standstede med Skeen i Munden og slog den venstre Haand i Bordet.

„Selvfølgelig,“ sagde han derpaa, „naturligvis! — at jeg næsten kunde glemme det!“ og saa spiste han videre, men vi var knap færdig med Osten, før han trak mig til Side og stillede sig op foran mig i al sin Storhed og med begge Hænderne i Siden.

„I Morgen slaar Afskedens Time,“ sagde han med stor Højtidelighed, „og vi har endnu ikke smagt friskrøgede, varme, bornholmske Sild. Hvorledes vil De, kære Ven, kunde se den Mand i Øjnene, som maaske i Overmorgen spørger Dem: „Hvorledes var Sildene paa Bornholm i Aar?“ Hvad vilde De svare ham?“

Jeg mente, at det Spørgsmaal var let klaret — vi kunde jo i Aften bestille Sild, men min Ven rystede overlegent og smilende paa Hovedet.

„Det kunde vi ganske vist, men vi faar dem rimeligvis ikke, og faar vi dem, saa faar vi dem ikke her saaledes, som vi burde have dem, — — nej, ser De,“ min Ven saa meget betydningsfuld ud — „maa jeg disponere over Jørgen i Dag?“

Jeg nikkede til Svar.

„Godt! Vil De saa være klar til Afmarch om en Time

— det vil sige Afmarch til Ekvipagen — for i Dag vil vi køre.“

Jeg spurgte ikke om noget — havde for Resten intet at bemærke — røgede Sild er min Livret.

Vi kørte — og vi kørte, syntes jeg, meget langt. Vi passerede *Allinge* først, og saa gik Turen videre gennem Landet. Vi tilbagelagde de store Bakker syd for Allinge, og min Vens Humør var straalende. Han havde en Mængde Anekdoter paa Lager — og sommetider knækkede Jørgen saadan sammen paa Bukken, at vi blev helt bange for ham. Vi saa ham kun bagfra, og han morede sig vist kosteligt. Men om Maalet for vor Rejse blev der ikke mælet et Ord.

Jørgen kørte op foran *Østerlars Kirke*. Jeg vidste ikke, hvad den hed, men min Ven fortalte mig dens Navn, idet han steg ud af Vognen.

Jeg fulgte pligtskyldigst efter — men det hele var mig temmelig gaadefuldt.

„Er det her — — de røgede Sild — —?“

„Nej,“ svarede min Ven og lo, „det er det ganske vist ikke, men denne Seværdighed havde vi ogsaa nær glemt.“

Min Ven hentede Nøglen til Kirken, og snart efter stod vi midt i den gamle Bygning. Disse gamle Rundkirker, hvoraf der nu kun findes meget faa i Danmark, stammer fra den graa Middelalder — bygget halvt som Kirke og halvt som Fæstning, og Skydeskaarene oppe under Taarnet vidner om hine Tidens Ufred. Men nu stod vi i fredelige Forhold under den gamle Kirkes hvide Hvælvinger og betragtede med Interesse de nys afdækkede Vægmaleries, i hvilke en ukendt Kunstner for Aarhundreder tilbage paa en i vore Øjne naiv Manér har foreviget forskellige Optrin, hentet ud af Bibelen. Oppe paa det lille Alter stod to store Lys, omvundet med sort Flor, og støttende sig til disse Lys to Mindetavler over en nys afdød Sognebeboer. Som man ser blev den gamle katholske Skik, at brænde Lys for den Afdøde, endnu brugt i Østerlars. I et Hjørne af Kirken førte en lille Døraabning op i Taarnet, og her oppe var den egentlige Fæstning. De øverste Stokværk staa bygget

som to Cylindre uden om hinanden, men Murene er tykke og af Munkesten, og man kan forstaa, at det vilde falde vanskeligt for Datidens Skyts at skyde saadanne Mure i Grus. Endnu en Trappe af Sten førte os højere op, hvorfra vi havde en henrivende Udsigt — og herfra kunde Vægteren stadig udspejde Land og Hav og gøre Anskrig, hvis Røvere, Fjender eller andre Ufredsmænd nærmede sig.

Men vi kørte videre, og da vi tog den med Ro — min udtrykkelige Befaling — var det langt hen paa Eftermiddagen, da jeg observerede en stor Mølle ligefor mig, og bagved Toppen af denne nogle røde Tage. Det var *Gudhjem*. Denne lille ejendommelige By er saa at sige bygget i Klipper, og „Hovedgaden“ er saa stejl, at Vognen næsten stod ret op og ned, og jeg — som aldrig havde været her før — blev helt betænkelig og næsten angst. Og som vi kørte gennem Gaden hilste vi paa den unge Købmand *Grønbeck*, som vist senere rejste til Amerika, og Købmand *Brandts* smilende sortskæggede Ansigt ønskede min Ven et hjerteligt Velkommen.

Lidt efter kørte vi ind i Hotelgaarden, og Værten og hans Hustru — det var før Jansens Tid — som var lige godmodige og lige tykke, tog imod os med et hjerteligt Velkommen. Vi havde glædet os til at træffe *Valdemar Nielsen* (Seidelin) her, for vi vidste, at han i de Dage arbejdede i Gudhjem, men desværre stod hans Vogn læsset, og da han havde lovet at være i Allinge om Aftenen, maatte vi give Afkald paa hans udmærkede Selskab.

Min Ven havde, saa snart vor Ankomst til Gudhjem var en Kendsgerning, meddelt mig, at her var det, at de røgede Sild var at finde, og nu udbad han sig Tilladelse til at bestille Middagsmaden. Jeg gik op og gjorde lidt Toilette, og medens Bordet blev dækket, gik

*Vald. Nielsen,
(S. Seidelin).*

vi en Tur omkring i Byen. Alt er Klipper her. Husene er bygget paa Klipper og Havnen sprængt i Klipper — kun Sten og atter Sten, men smukt er her, og jeg forstaar saa godt, at saa mange Sommergæster slaar sig

Paa Udflugt fra Gudhjem.

Paa Billedet bemærkes Mogens Jørgensen, Kai Strøjer, Hermau Jensen, Carl Lindstrøm og Johannes Nielsen (A/S Jørgen Kornerup).

til Ro for en Maaned eller to i Gudhjem. Da vi kom tilbage fra Turen, trak min Ven mig ovenpaa.

„Vil De behage at klæde Dem om, — — vær saa god!“ sagde han smilende og overrakte mig meget højtideligt et hvidt Slips. Jeg saa lidt forundret paa ham. „Ja, det er min Mening — vi maa sandelig pynte os — husk paa, det er et Festmaaltid, vi skal til i Dag!“

„Som De vil,“ svarede jeg, idet jeg gik ind paa Spøgen, „røgede Sild er jo ganske vist et Festmaaltid for mig — men — hvidt Slips — —?“

„De skal slet ikke kimse ad de røgede Sild, men værsgod være artig og straks iklæde Dem Festdragt.“

Og saa tog jeg Slipset paa. Lidt efter blev der meldt „Værsgod“, og vi traadte ind i en hyggelig lille Spisestue. Gardinerne var rullet ned og Lampen tændt, ligesom der rundt om paa Borde og Hylder var anbragt tændte Lys. Buketter og Grønt var med ødsel Haand strøet rundt paa det festligt dækkede Bord, og det hele gjorde et meget stemningsfuldt Indtryk.

Der var dækket to Kuverter og ved hver var anbragt en særlig skreven Menu, som jeg opbevarer den Dag i Dag, og som lød som følger:

Varme, friskrøgede Sild med Radiser.

Rochefort Ost.

Iskold Akvavit og Pilsner.

Brun Suppe à la Skildpadde med Asparges.

Sherry,

Fersk røget Lax med Blomkaal.

Bordeaux.

Skinkesteg med sprød Svær.

Champagne.

Pandekage med Madeira.

Kaffe og Prunelle.

Jeg var virkelig overrasket, og min Ven frydede sig over min Forbavselse. Jeg tror virkelig, at han paa den Tur kun havde *en* Tanke, og det var at glæde mig.

„Hør, véd De hvad,“ udbrød jeg aldeles uvilkaarlig, „De er Fanden ta' mig storartet — —!“

„Hys, hys! Jeg tror, De vil — husk paa, vi er til Fest, man bänder ikke ved Bordet — —,“ og min Ven saa nu saa højtidelig ud og anlagde saadan en Mine, at jeg uvilkaarlig bukkede og maatte undskylde min Uopdragenhed. Saa slog min Ven paa Glasset og rejste sig med megen Værdighed.

„Maa jeg paa Festkomitéens Vegne byde Dem Velkommen. Jeg skal ikke paa dette Tidspunkt fordybe mig

i nogensomhelst Udenomssnak, men kun meddele, at Festkomitéen har anmodet mig om at være Dirigent ved dette Bord, og jeg tillader mig derfor høfligst at forespørge, om De har noget imod dette Arrangement?"

Jeg tav samtykkende, og min Ven fortsatte:

„— Da ingen har noget mod dette at indvende, betragter jeg Tilladelsen som givet, og idet jeg nu beder Dem tage for Dem af Retterne, haaber jeg, at De har taget et rigtig godt Humør med.“

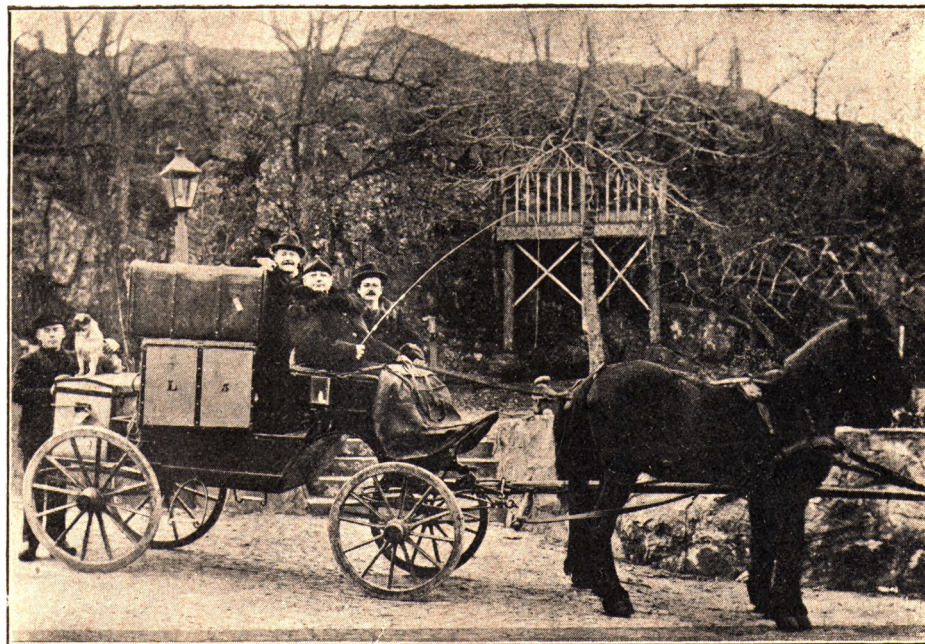
Saa begyndte vi paa Sildene — et helt Fad fuldt af de lækreste røgede Bornholmere lige fra Røgeriet. Jeg bliver sulten, hver Gang jeg tænker paa dem, og de forsvandt saaledes, at der tilsidst kun var et Par Stykker tilbage.

Min Ven lænede sig over mod mig og hviskede i den noksom bekendte Bordkonversationstone: „Har De lagt Mærke til den Ædedolk derhenne, man skulde ikke tro, at han havde faaet Mad i 8 Dage?"

„Ja — og han den anden — det er frygteligt, at man skal taale saadan en Person i Selskabet — se nu, hvor han tømmer Fadet!"

Vi klinkede meget højtidelgt og lo, saa det klukkede i os, og tog hver en af de to sidste Sild. Saa kom Suppen, og den var fortræffelig. Stemningen var god, den blev bedre og bedre, og da det første Glas Champagne var skænket op, slog min tykke Ven til Lyd og rejste sig stor og bred.

„Min Herre! Fra Arilds Tid var det altid Sæd og Skik i Danmark, at Folket, naar det samledes til Fest, mindedes Landsfaderen, og dette var ingen ilde Skik, særlig naar det var en god Landsfader. Vi, som her er samlet, vil forblive i Traditionen, og jeg takker Festkomitéen, der har vist mig den Ære at betro mig det Hverv at udtale gode Ønsker for vor gamle Konge. Jeg véd, at vi, som her er til Stede, ser med samme Øjne paa vor hæderkronede Monark, og jeg véd ogsaa, at det Hurra, jeg beder Dem med mig udbringe for den personificerede Ridderlighed, hvis Eksempel staar lysende for os alle, og hvem vi med Stolthed peger paa, som væ-

237

*Afrejse fra Hotellet i Gudhjem 1898.
Cari Lindstrøm ved Siden af og F. Wennerwald bag Kusken.*

rende vor Fyrste, er velment og oprigtigt, og idet jeg med Dem ønsker vor gamle Konge en lys og lykkelig Livsaften, tømmer jeg mit Glas og beder Dem besegle dette Ønske med et dundrende Hurra!“

Og saa raabte vi begge ni Gange Hurra og derefter det „gamle danske“, og saa sang vi staaende „Kong Christian“.

Min Ven var meget patriotisk — det er jeg for Resten med — og jeg tvivler om, at Kong Christian nogensinde har faaet udbragt en mere velment Skaal. Jo, min tykke Ven forstod rigtignok at arrangere Fest, og han forstod at skabe Stemning.

Skinkestegen var aldeles fortrinlig, og Champagnen var paa Is. Vi snakkede videre, og vi var i det bedste Humør af Verden. Men pludselig rejste Dirigenten sig og gav Ordet til mig, som aldrig i mit Liv har holdt en Tale. Naa, der hjalp ingen kære Mor — jeg maatte op, og som en Følge af en pludselig Indskydelse holdt jeg en Tale for — Kvinden. Jeg udviklede, hvorledes det var hende, der, saa snart vi saa Dagens Lys, holdt os i sine bløde Arme, og som senere i Livet med en anden, men ligesaa stor Æmhed, favnede os, som gemte os i sit Hjerte, og som gjorde Livet indholdsrigt for os. Jeg hævdede, at Kvindens Indflydelse bestemte Mandens Virken — en god Kvinde gav en god Mand, idet jeg citerede den gamle Sandhed, at den Vorherre elsker, giver han en god Hustru.

Jeg havde ventet, efter de Udtalelser og Meninger, min Ven havde doceret angaaende Kvinden, at han, om ikke just havde protesteret, dog i det mindste havde set skeptisk ud, men til min Overraskelse sad han og nikkede bifaldende til mig, og da jeg til Slutning hævdede mit Glas og bad ham drikke det ud til sidste Draabe paa Kvindens Vel, sprang han op og sang med sin herlige Røst: „Sparsomt i Norden“.

„De taler jo brillant, kære Ven — det skal jeg huske, kan De tro,“ sagde han lidt efter, og da jeg forundrede mig over, at han havde taget saa levende Del i Begejstringen over mine Udtalelser, sagde han kun: „Nu

tager De atter Fejl — *den* Kvinde, De omtalte, vil jeg være den første til at hylde, — hende elsker jeg overalt i Verden — men vis mig hende — jeg har aldrig truffet hende endnu.“

Ja, kære Læser — Tiden gik muntert, og hvilke Pandekager fik vi ikke — med Syltetøj. Humøret steg stadig, og vi var enige om, at til en bedre Fest havde vi aldrig været, og da min Ven atter klirrede paa sit Glas og udbragte Skaalen for Friheden, som han mente maatte være en logisk Efterfølger af Skaalen for Kvinden, var jeg aldeles betaget af den vittige Maade, hvorpaa han turnerede Talen — det var ligefrem et helt lille Kunstværk af Talekunst. Han sluttede med at prise Friheden i høje Toner og mente, at enhver maatte forstaa, at der gaves ikke større Gode paa Guds grønne Jord end at have det saadan som vi i Øjeblikket — ikke afhængig af noget Menneske — og at kunne blæse den hele snobbete Verden et langt Stykke. Han fik gjort mig meget begejstret, og da han intonerede den gamle Drikkevise „For Frihed!“ — saa sang jeg med, saa det peb i Toldene.

Dirigenten hævdede nu Bordet, og saa blev Kaffen serveret i Værtens Dagligstue.

Dagen endte muntert, som den var begyndt, og det var sent, da Jørgen holdt for Døren for at føre os tilbage til Allinge.

Min Ven sad længe tavs i Hjørnet paa det bagerste Sæde, men pludselig spurgte han: „Naa — hvad synes De saa om de røgede Sild?“

„Fortræffeligt,“ svarede jeg med Overbevisning, „men det kommer jo ogsaa meget an paa, hvordan de serveres — — —.“

„Kjøllers Vogn“,
„Dams Hotel“, Rønne.

VIII.

Den næste Formiddag saa jeg ikke noget til min Ven. Han var paa Forretninger i Allinge, og jeg benyttede denne Tid til at tage Afsked med alle de dejlige Steder paa *Hammeren*, som jeg i disse Dage havde besøgt. Jeg var ligesom lidt vemodig stemt, fordi jeg troede, hvad imidlertid ikke holdt Stik, at det vilde vare længe, inden jeg fik disse kære Steder at se igen. Og jeg vandrede rundt alene og kastede et sidste Blik paa alle de skønne Udsigter, som i disse Dage havde fængslet mig, og gjort mig glad ved Tilværelsen.

Himmelen var ogsaa i Dag høj, og det lod til, at Vejret var kommet i det stadige Hjørne.

Vor Afrejse var fastsat til Kl. 2, og min Ven kom pustende i sidste Øjeblik. Jørgen holdt parat for Døren, og paa Slaget slog han Skrald med Pisken, og saa gik Turen ad Rønne til.

„Kan De lide Gaasesteg?“ spurgte min Ven pludselig.

Jeg var nu saa vant til hans pudsige Paafund, at jeg slet ikke blev overrasket ved at faa dette Spørgsmaal stukket ud saadan aldeles umotiveret. Jeg nikkede.

„Det var brillant — nu skal De høre. Jeg har telefoneret med *Ancher* i Rønne og bestilt Gaasesteg til Middag — for jeg skal sige Dem — der er ingen i Verden, der steger Gaas som Fru *Ancher* — og saa kommer hun Rosiner i Gaasen sammen med Æbler og Svedsker — og det giver Stegen en himmelsk Smag — nu skal De bare i Eftermiddag smage — — saadan en ung, mør Gaas — hvad — ikke sandt?“

Min Ven hengav sig i Tankerne til den forventede Gaas' stegte Yndigheder, og jeg beundrede de dejlige Landskaber vi passerede. Min Ven var blidelig henslumret i sit Hjørne, men idet Vognen skrumpede henover nogle friske Skærver, vaagnede han pludselig op idet han udbrød:

„Og glem ikke, at *Ancher* har en gammel Slotsvin — original — Død og Pine! — den maa vi ha' til Gaasen!“

Naar jeg tænker paa den Eftermiddag, da jeg rullede afsted ad Rønne til, saa anede jeg ikke, at denne By i de kommende Aar skulde blive et Sted for mig, som jeg altid længtes tilbage til, og hvor jeg skulde tilbringe saa mange herlige Dage. Her skulde jeg træffe mange udmærkede Mennesker, som jeg altid længtes efter at møde igen, og „Dams Hotel“ var for mig ligesom et Hjem jeg længtes mod. — Ja, hvor var det dog et hyggeligt Hotel — særlig i de lange Vinteraftener, naar vi samledes nede i Cafeen og fik vor Whist, fortalte Historier og lyttede til Suset fra de store Lindetræer i Gaarden.

Og for min Erindring staar stadig de samme Ansigter, der altid dukker frem for mig, naar jeg tænker paa Dams Hotel. Hvor tydelig ser jeg ikke „gamle“ *Henriques* med det sorte krøllede Haar — han var kommen til Bornholm saa længe som de ældste Købmænd kunde huske — og han kommer der vist for Resten den Dag i Dag — og *Hans Beck* — vor udmærkede Formand for 1866-Foreningen — ja — det var den Gang, da hans elegante Skikkelse lyste saa velgørende op i Landskabet derovre.

Hans Beck.

Der var en ejendommelig hyggelig Stemning over hele Ensemblet, naar de kendte Ansigter samledes her en Lørdag Aften eller Søndag Formiddag, for selv om

Farten rundt i Landet i hine Tider, hvor Rejsen altid foregik pr. Landauer, havde sine store Tillokkelser og sin Charme, saa længtes man dog alligevel tilbage til Rønne, og her mødtes vi gerne til Slut, inden vi gjorde den store Rejse hjem over Østersøen. Og vi tog det aldrig saa nøje med en Dag eller to, særlig naar vi havde Selskab med saadanne brillante Kolleger som *Siegfred Petersen*, *Gether*, *Löff*, *Lindstrøm*, *Vennerwald*, *Nielsen* fra Seidelin, *Larsen* fra Ruben o. s. v., alle disse udmærkede Mennesker, som var fulde af Humør, og aldrig gik af Vejen for et „Arrangement“ for Aftenen. Saa kom *Simon Madsen*, *Terkelsen*, *Jacobsen* og hvad de hed alle

Johs. Löff.

disse gæstfri Købmænd, ofte hen paa „Dams“, og saa fik man altid en munter Aften ud af det. Og naar saa *Ahlstrand* lagde ud med sin Tenor, og smældede Drachmannske Sange ud saa det næsten tog Pippet fra os, og *Pepke* raabte Bravo og klappede i Hænderne, saa var

vi paa Vej til at faa Stemningen i Gang. Ved saadanne Lejligheder var det, at *Ancher* dækkede et Aftensbord, som sagde Spar To til, hvad man ellers var vant til at se rundt omkring, hvor man kom frem. Og naar saa Afrejsen skulde finde Sted om Aftenen Kl. 11, fulgte alle vi, som skulde blive, de Rejsende ombord. Saa holdt *Kjøller* med sin store Kuffertvogn for Døren, og paa den stablede vi os alle sammen op, og rutchede saa gennem de snævre Gader ned til Damperen for at give de bortdragende et Hurra med paa Vejen. Ja, det var fornøjelige, kammeratlige Dage, og kom der imellem en ukollegial Rejsende over paa Øen, maatte han hurtig fortrække til andre Græsgange — her taalte hverken Købmænd eller Rejsende nogen Person, som ved sin Optræden satte Skel mellem sig og andre. — — —

Siegfred Petersen.

Men nu rullede vi i en bagende Eftermiddagssol gennem Rønnes Gader, og kort efter sprang *Kjøller* — Karlen paa Dams Hotel — frem og lukkede Vogndøren op — og vi var igen „hjemme“.

F. Wennerwala.

Ancher kom selv smilende frem, ønskede os velkommen tilbage og meddelte, at Middagen vilde være parat om en halv Time. Saa slog vi os til Ro i Restaurationen og læste Aviserne for Dagen. — Det var længe siden, vi havde

ofret Døgnets Begivenheder en Tanke.

Der sad nogle Handelsrejsende og spillede Terninger — det var nogle gemytlige Folk at se paa, og frem og tilbage paa Gulvet gik en lille Person — øjensynlig Kollega — urolig op og ned. Hvert Øjeblik standsede

En Hatteudstilling paa Dams Hotel.

M. C Therkelsen (Rønne), H. Gether og Julius Jensen.

De tre humørfyldte Svende har fra en Rejsendes Kollektion hver laant en af dennes „smukkeste“ Dess til Brug for Billedets „Forskønnelse“.

han og saa paa et mægtigt Barometer, der var op-hængt paa Væggen. Han slog paa det med Fingrene og sagde, at det „var Satans“, og saa gik han ud af Døren, medens de Handelsrejsende slog en skraldende Latter op.

Min Ven kendte de fleste af de Herrer, men vi havde

*De gamle Linde i Gaarden paa „Dams Hotel“ i Rønne.
Naar det suste i disse Linde, saa vidste man altid, at det blæste op til Storm, og at det blev en haard Tur hjem.*

været saa fordybet i vore Aviser, at vi først nu rigtig blev opmærksom paa, at der vist maatte være noget særligt i Vejen. Jeg rejste mig og nærmede mig uvilkaarlig Barometret, mit Øje faldt ganske naturligt paa det, og saa blegnede jeg næsten — det stod paa Jordskælv. Jeg vilde knapt tro mine egne Øjne, og tænkte med Gru paa, at jeg om faa Timer skulde om Bord og ud paa de vilde Vover, naar et Barometer stod paa Jordskælv. Jeg meddelte min Opdagelse til min Ven, der blev højst forundret, og vi begyndte at tale om at opsætte vor Rejse en Dags Tid og se Vejret an. Men saa rejste en af de Handelsrejsende sig og bad os ikke tage Hensyn til Barometret. Det var „stillet“ saaledes for at forskrække den lille Kollega, som skulde rejse i Aften, og da han var bange for Søen, morede det dem at have ham lidt til Bedste. Det varede ikke længe, før vi var bænkedede ved de andres Bord, og med Løfte om at være sammen efter Middagen, gik vi for at sætte Gaasen til Livs. Og Gaasen var glimrende, og den gamle røde Vin fortræffelig. Ancher spiste selv med og aabenbarede sig som en udmærket Selskabsmand — men med det samme vil jeg anbefale alle Husmødre, at de ikke glemmer Rosinerne i Gaasestegen— det giver Stegen en ejendommelig pikant Smag.

Da vi efter Middagen samledes med vore nye Venner, traf vi den lille Handelsrejsende imellem dem, og han sad og var meget ulykkelig, medens de andre Skælmene trøstede ham med at rulle Billeder op for ham af en saa haarrejsende Art, at en skaldet næsten kunde faa Haar igen af Skræk. Min tykke Ven, som havde holdt sig saa temmelig passiv, livede pludselig op, da han mærkede, at der var Fest i Landskabet, og da vi var bleven præsenteret for den lille Handelsrejsende, spurgte han denne ganske „en passant“ om, hvornaar han skulde rejse.

„Desværre i Aften,“ svarede han modfalden.

„Det er jo brillant — saa kan vi følges ad —!“

Den ulykkelige saa op med et Blik, som om han vilde

take ham : „Vil De virkelig ogsaa rejse i Aften — i det Vejr?“

„Hvad mener De med det? — Det er jo det herligste Vejr — det suser ikke en Gang i Lindetræerne derude i Gaarden — —“

*Efter en Middag paa „Dams Hotel“, Rønne.
G. Kästel. Mörch (Wm. Jeppesen). H. Gether. Jansen (nu i Gudhjem). Enhus.
H. P. Hansen (Knurre). Hotelejer Ancher. Julius Jensen.*

„Nej, endnu ikke — men har De set Barometret?“

Min Ven gik hen til Barometret og studerede det nøje, og pludselig udbrød han : „Nu har jeg aldrig kendt Mage! — Jordskælv! — Jordskælv! — Ja, jeg ved ikke

hvad *De* synes?“ henvendte han sig til mig, „men jeg rejser nu alligevel, man skal altid blive ved sin Bestemmelse. — Ja, den bliver naturligvis ikke munter i Nat.“

„Troer De, at det bliver meget slemt?“ spurgte den lille Handelsrejsende efter en Pause.

„Om jeg troer det — nej, jeg ved det min Fa'r. Naar et Barometer staar paa Jordskælv i vore Egne, saa betyder det saa meget som en rasende Orkan af ællerværste Art. Men det bryder jeg mig ikke om. Naar jeg er til Søs, siger jeg altid, jo galere, jo bedre.“ — Her sendte min Ven mig et meget talende Øjekast. — „Der er overhovedet ingen Ting, jeg holder saa meget af, som en rigtig Orkan, naar jeg er ude at sejle.“

Nu tog en af de Handelsrejsende Ordet. „Jeg synes nu, at de Herrer skulde blive til i Morgen — De maa huske paa, at det er „*Thor*“, der gaar i Aften, og den rumler saa skrækkeligt.“

Vor lille Mand blev mere og mere angst, og til Slutning opgav han Ævret.

„Ja, saa tror jeg nok, at jeg bliver her.“

Saa raabte hele Selskabet „Bravo“, og siden fik jeg at vide, at den lille Kollega havde tabt en Flaske fin Vin, som skulde gives den næste Dag, saafremt han blev, han holdt meget af at knibe sig fra saadanne smaa Forpligtelser, og derfor havde de lavet Experimentet med Barometret, for at faa ham til at opsætte Rejsen.

Aftenen forløb muntert, og henad Elleve vandrede vi, fulgt af hele Selskabet ned til Havnen. Det var som sagt altid Skik og Brug i Rønne, at man fulgte hverandre til Skibet — og i det mest henrivende Vejr af Verden stod „*Thor*“ ud forbi det lille Fyr. Vi saa den lille Mand staa derinde ved en Trossepæl — han saa mellemfornøjet ud — nu fortrød han vist, at han, trods Jordskælvet, ikke var taget med.

En saadan stille Sommernat paa Havet er henrivende — frisk Luft og en dejlig stjernebesat Himmel — jeg tænkte ligefrem med Gru paa at skulde stavre igennem

de lumre, københavnske Gader igen, hvor der var Støv og daarlig Luft.

Og vi blev siddende paa Dækket og saa ud over Søen — af og til mødte vi andre Sejlere, og naar de var nær ved, histe vi dem med korte Stød i Fløjten.

Den smukke Veranda med den gamle Have til „Dams Hotel“, Rønne.

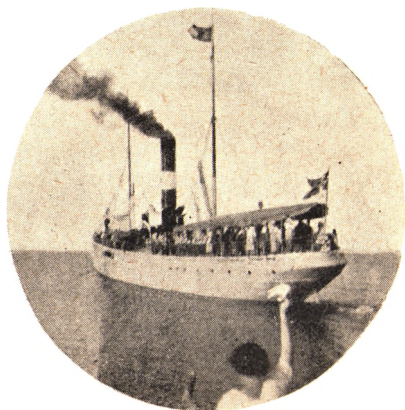
Da vi endelig gik til Ro, sov vi saa roligt og saa behageligt som hjemme i vor egen Seng. Den næste Morgen Kl. 7 forløjede vi ved Kvæsthushroen, og kort efter rullede vi paa Droske direkte ud i „Tivoli“, hvor

vi hos Nimb spiste os en god lille Frokost. Vi takkede hinanden for godt Selskab, og min Ven sagde, at han vidste ikke, naar han skulde afsted igen, men vi maatte absolut følges ad — ja, han vilde overhovedet ikke rejse, uden at jeg var med.

„Javel,“ svarede jeg, „men kun under den Betingelse, at De giver mig nogen Respit — —“

„All right,“ svarede han igen — „saa siger vi en Time — — —“

„Et Ord er et Ord,“ sagde min tykke Ven — og saa skiltes vi.

Farvel til Bornholm.

SVENDBORG

Jeg tror, at de fleste Rejsende, som i en Aarrække har besøgt *Svendborg*, har faaet det ligesom jeg — man er kommen til at elske denne By. Ikke just alene paa Grund af dens Skønhed, thi naar Sandheden skal siges, saa findes der Byer i vort kære lille Fædreland, som godt kan tage Konkurrencen op i den Retning, men der er noget ved *Svendborg*, som gør den saa uimodstaaelig.

Den smiler altid. Og for et betagende Smil maa man altid bøje sig. Sundet smiler og Menneskene smiler — Kvinderne i *Svendborg* var altid skønne, granvoksne og smilende, og hvor man vendte sig, mødte man altid en egen hjertelig Imødekommenhed — det var som den smilende Natur satte sit Præg paa alt og alle.

Og saa var denne By altid saa dejlig demokratisk. Jeg husker alle de herlige Aftener, jeg har tilbragt i *Borgerforeningen*, og en Maskerade der blev baaren oppe af et Humør og en Livsglæde, som man maatte tro impulseredes af al den Skønhed, der omgav den smukke By.

Ja, det var Dage, som fødte Minder, der staar saa lyslevende for en, og som man holder af at sysle med, naar man nu som en ældre Kavalier sidder en stille Sommeraften i sin Have. En for en passerer alle de briljante Mennesker Revu, og man mindes dem alle — baa- de dem, der forlængst ligger under Mulde, og alle dem,

der endnu lever og virker derovre. Jeg husker, naar *G. R. Berg* var med til de store Fester i Borgerforeningen, og pludselig rev Dugen med alt Servicet af Bordet. Det var et Led i den Reklame, som han saa genialt gennemførte for at drive sin Forretning i Vejret. Byen

Ferd. Andersen.

skulde tale om ham. Og *Viggo Ross*, *Martin Sørensen* og *Kirkegaard*, for ikke at tale om de gamle Støtter som *N. I. Schmidt*, *Ferdinand Jørgensen* og *Berg* i „Tugthuset“. Eller *Jens Sørensen* — Uldjyden — som rund og trivelig rullede rundt i sit lille Køretøj og lavede Handeler alle Vegne.

Og saa „*Wandalls Hotel*“, hvor Wandall selv var Vært og *Andersen* Overkellner, ja, det var i

Sandhed et Mønster paa en Vært og et Mønster paa en Overkellner, og der blev Savn, da sidstnævnte tog til *Faaborg* og købte *Rasmussens Hotel* dér, — naa, det var Wandall vi skulde tale om. Hvor var det gamle Hotel ikke hyggeligt med de gamle Flugtstole og *Berthelsens* Malerier paa Væggene, og naar Andersen saa paa Slaget halv et med et rask Tag aabnede Døren og meldte „Værsgo“ til Middagen, saa vidste man altid, at det var en første Klasses Middag, man gik til i Spisesalen deroppe paa første Sal. For Bordenden sad Wandall altid. Han spiste aldrig med, men han konverserede ivrigt og dirigerede Middagen med sit Blik og nogle korte Nik, som var næsten umærkelige, og til højre for ham sad den gamle Kaptajn *Bruhn*, som boede for Livstid paa Hotellet, og som, da det senere blev solgt, fulgte med som „fast Inventar“, som der stod i Købekontrakten. Han kunde rigtignok fortælle fra sine unge Dage, da han var Page

Adam Hansen.

252

hos *Christian den Ottende*. Senere blev han i 48 dekoreret for sin Tapperhed paa Valpladsen, hvor han efter et Slag blev funden halvdød og haardt saaret. Og paa venstre Side af Wandall sad altid om Sommeren Kunstmaler Berthelsen, som laa her hele den skønne Tid for at male.

Og fulgte man Rækken ned langs Bordet, saa var der Ansigter, som man næsten altid traf, naar man besøgte denne smukke By — *Ferd. Andersen, Adam Hansen, A. P. Andersen, Th. A. Knap*, som senere blev vor højtærede Formand i 1886 Foreningen og Centraludvalget, *Louis Gram* fra Holger Petersen, *Jens Munch, N. Olaf Møller, Frantz Jensen*, Aarhus, med sine ubetalelig gravalvorlige Historier,

som han altid brugte, naar han vilde „drifte“ lidt med nysgerrige Kolleger, *Adolf Prior* — gamle, gæve *Bernhard Salomon* og den statelige *Herman Nielsen*.

Og saa den gamle Karl og de to gamle Stuepiger, som kendte hver Rejsende og alle deres Vaner, og behandlede os allesammen som en Moder behandler sine Børn.

Frantz Jensen.

Sommetider kunde det jo hændes, at Bølgerne om Aftenen gik lidt højt, naar det rigtige Mandskab var kommen sammen, og saa var Wandall vistnok den sidste, der gik i Seng. Særlig Mortensaften var berømt her. Saa samledes alle de gamle „Drenge“, og saa var de Wandalls Gæster.

Og af disse Aftener stod der Gny over det ganske Land. — Jeg kan ogsaa huske den rige, amerikanske Dame, der sammen med sin Selskabsdame spiste inde i den lille Spisestue. Hvert Aar tog hun over Atlanten ved Majdagstider, og blev paa Wandalls Hotel hele Sommeren. Til sidst købte hun en Villa i Svendborg, og der døde hun.

Th. A. Knap.

— — —
En skønne Morgen blev jeg vækket af et Kioskbud, der overbragte mig en Depesche. Den var fra min tykke Ven og lød saaledes:

„Kære Ven! Vi rejser i Dag til Sydfyn. Toget gaar 8,30 fra Københavns Hovedbanegaard. De vil modtage dette Brev 7,20, og jeg giver Dem altsaa 10 Minutter længere Frist end i Følge vor Aftale stipuleret. De vil træffe mig paa Perronen, og jeg har løst Billetter.“

Adolf Prior.

Ja, andet stod der ikke, men jeg nægter ikke, at jeg var en lille Smule vigtig, da jeg præcis 8,18 traadte ud paa Perronen, og idet jeg trykkede min Vens Haand, kunde jeg ikke nægte mig Fornøjelsen at betyde ham, at jeg ikke ønskede noget til Gave — naar jeg havde forlangt 60 Minutters Frist, ønskede jeg ikke 70.

Han saa skeptisk paa mig og derefter paa Stationsuret.

„Ja, De har unægtelig Ret, men naar vi nu skal lægge den Tid til, som det tager at gaa hjem og tage et Slips paa, saa tror jeg alligevel ikke, at de 10 Minutter slaar til. — Nej, min Ven! De narrer ikke en gammel Rotte, men lad os nu sikre os en Plads, saa skal De faa Lov til at klæde Dem paa i Kupéen — jeg finder nok en gammel Halsklud i min Kuffert, og

Bernhard Salomon.

hvis vi passede Fodtøj, skulde jeg ogsaa gerne være til Tjeneste, thi jeg vil ikke nægte, at det ser lidt aparte ud at spadserere omkring med en brednæset og en spidsnæset Støvle. Men lad os endelig skynde os, thi Folk begynder allerede at lægge Mærke til den Selestrop,

som kommer til Syne nedenfor Deres Overfrakke, hver Gang De gør en fremadskridende Bevægelse.“

Min Ven lo, og jeg skyndte mig ind i en Kupé, efterfulgt af min Ven, der i Kaadhed halede i Stroppen — jeg havde i Skyndingen glemt at knappe den ene Sele, og man vil forstaa, at jeg under disse Omstændigheder hurtigt maatte miste min Overlegenhed, og under megen Munterhed kapitulerede jeg.

Jeg fuldendte altsaa mit Toilette, og min Ven foreslog, at vi skulde spise et Par Stykker Smørrebrød paa Færgen og gemme vor Appetit, til vi naaede Svendborg, hvor vi netop vilde ankomme til Middag.

Vi tog ind paa „Wandalls Hotel“, hvor vi fik anvist et Par hyggelige Værelser, og Aftenen tilbragte vi i *Borgerforeningen* sammen med nogle Venner. Jeg husker, at *Herold* — der den Gang var en nyopdaget Stjerne paa Sangens Himmel — gav en Aftenunderholdning dér.

Den næste Morgen besøgede vi nogle Forretninger, men hen paa Formiddagen blev jeg færdig, og jeg vandrede saa rundt i Byen, som i sig selv er meget interessant, og videre op paa *Odinshøj*, hvorfra man har en henrivende Udsigt over Byen og Sundet med *Taastrup* i Baggrunden og højst oppe *Bregninge Kirke*. Og som jeg gik omkring, kom jeg til By-

Louis Gram.

ens Kirkegaard.

Den gjorde saa hyggeligt et Indtryk med sine store Lindetræer, at jeg uvilkaarlig gik derind — og jeg tror næsten, at det er en af de smukkeste Kirkegaarde i Danmark. Jeg gik rundt mellem Gravene og opdagede

Herman Nielsen.

en lang Række — vist henved 50 — Soldatergrave paa Rad. Om de skriver sig fra 48 eller 64 ved jeg ikke, men den Dag i Dag er hver Grav prydet med et lille Dannebrogflag, og hele denne Række smaa Flag gør et ejendommeligt og højtideligt Indtryk. Jeg skulde netop dreje ned ad en Sidegang, da jeg saa en stor og bred Skikkelse, som bøjede sig ned over en Grav, som om den vilde studere Indskriften paa Marmortavlen. Det var saamænd min tykke Ven. Han saa mig ikke — lagde ikke Mærke til mig, før jeg slog ham paa Skulderen.

Jens Munch.

Han fo'r sammen og blev meget overrasket ved at se mig.

„De her?“

„Ja,“ svarede jeg, „og De?“

Han stod lidt og saa paa mig med et ejendommeligt Udtryk, som jeg ikke før havde lagt Mærke til hos ham. Det var næsten mellem le og græde. Jeg kunde se, at han ligesom kæmpede lidt med sig selv, havde Lyst til at slaa det hele hen med en Vittighed, men pludselig blev han alvorlig, lagde begge sine store Hænder paa mine Skuldre, og hans rare Øjne blev saa forunderlig milde.

„Ser-De,“ sagde han, „De maa gerne le ad mig og kalde mig et stort Barn, et Vrøvl, — eller hvad De nu vil, — men her — her søger jeg altid hen, naar jeg vil have lidt Ro og Fred i Sindet. Der findes vist ikke en Kirkegaard i Danmarks Byer, som jeg ikke kender ud og ind. Er her ikke herligt? Hvilken velsignet Fred — og hvilken Have er vel smukkere — og Blomsterbedene, hvor bliver de ikke passet og plejet, og det er ikke af Egoisme for at glæde sig selv og for

N. Olaf Møller.

selv at fryde sig over Naturens Skønhed, men det er Kærlighed til Mindet om den, der sover nedenunder — se nu her for Eksempel, læs hvad der staar paa denne lille Mindesten: „Vort eneste Barn — — født den 23. Juni 1859 — død den 26. Aug. 1880“. De kan selv regne ud, hvor længe siden det er, han døde, men læg Mærke til, hvorledes Graven er holdt i Orden — se, hvorledes hver Sten omhyggelig er samlet op og lagt hen heri Hjørnet — det kan kun hans Moder have gjort — ingen anden gør saadan noget saa mange Aar efter. Kan De forstaa, hvad denne Grav gemmer af Sorg, Skuffelse og Taarer? Drengen er bleven 21 Aar, og der er maaske kæmpet i mange og lange Aar, for at han skulde naa et Livsmaal — saa brister det pludselig altsammen, og nu ligger han dernede. — Ja, jeg bliver slet ikke sentimental, men man ser meget paa en Kirkegaard, naar man vil se — og derfor holder jeg af at komme her, og her søger jeg altid hen, naar jeg har haft en Ærgrelse — og det har jeg netop haft i Dag — i Forretningssager — men her faar mit Sind altid Ro. Jeg gaar fra Grav til Grav og konstruerer selv en lille Livsroman for hver især, og man kan næsten læse sig den til paa Gravstenene, Gravens Plads, Gitteret, hvorledes Graven er holdt o. s. v. — og saa glemmer man hurtig sine egne Smaatterier ved at leve sig ind i andre Menneskers Sorger — naa, nu er min Prædiken forbi, og Klokkeren er straks halv et. Paa Wandalls Hotel er man, som De ved, præcis med Middagen, saa vi maa skynde os til Bords — og i Eftermiddag kan De, hvis De vil, disponere over mig — saa kan vi gøre Turen til Taasinge og ende i Christiansminde!“

A. P. Andersen.

Og vi vandrede stille ud af Haven, og da vi kort efter sad ved Middagsbordet blandt støjende Gæster, gav jeg min Ven Ret — det var en fredsel Plet, den stille, blomsterduftende Have — de Dødes.

DET DANSKE ARCHIPELAG I.

Det var i Sandhed en kongelig Gave den danske Drot gav *Niels Juel*, da denne havde givet de Danske hin berømmelige Sejr i Køge Bugt, thi Baroniet *Taasinge* er maaske den frugtbareste og smukkeste Plet i hele Kongeriget.

Men desværre har samme Niels Juels Efterkommere ikke røgtet og plejet deres Pund saa godt og omhyggeligt, som de, set med almindelige Øjne, burde, og endnu den Dag i Dag er Baroniet behæftet med en saadan Gæld, at det i en uoverskuelig Fremtid maa være under Administration. Ejerens Fader var det, og det vil hans Børn i adskillige Led vedblive med at være.

Baronen var i den Tid, disse Minder fortæller om, sat paa den beskedne Indtægt af 50,000 Kr. om Aaret, og Baroniet indbringer Millioner — saa man kan forstaa, at Dalerne har rullet i gamle Dage. Men vi havde ingen Barmhertighed med den stakkels Baron, som nu maa suge paa Labben, vi bestilte os en Landauer og rullede ned til Færgen, som skulde føre os over til det forjættede Land.

Her brugtes endnu de gammeldags Færger, hvorpaa Heste og Vogne og det hele kørtes ud, og fem Minutter efter kørte vi ud ad Landevejen til *Bregninge* Kirke — og Svendborg ligger henrivende for os med de røde Huse bygget terrasseformet op ad Bakker, medens

Smaaskove kranser det smilende Svendborgsund — og smilende er som sagt netop Udtrykket for Svendborg og alt, hvad dertil hører.

Det vil derfor ikke forundre, at min Ven var i et overstrømmende Humør. Han glædede sig saadan over Naturen, at jeg aldrig troede vi vilde naa Bregninge, thi Kusken maatte stadig standse, for at han kunde beundre Udsigten, og han kunde ikke løsrive sig fra Panoramaet, der udbredte sig for vort Blik. Og stadig kørte vi opad, og da vi i Bregninge Kro havde styrket os ved et Glas Øl, steg vi op i Kirketaarnet. Det var klar Luft den Dag, og Udsigten var henrivende. Vi kunde i Kikkert se Nakskov Kirketaarn, og alle de hyggelige Smaaber laa grønne og omkranset af det blaa Hav foran os ligesom paa et Landkort. Vi dvælede længe oppe i Taarnet, og saa skrev vi højtideligt vore Navne i en stor Bog og kørte videre. Og vi kørte som i en stor Have, Vejene er skyggefulde, thi Frugttræernes Grene hænger langt ud fra Haverne, og her dufter af Blomster og Frugt, saa det er en hel Fornøjelse. Og vi stoppede et Øjeblik ved den historiske Plet, hvor Grev *Sparre* og Cirkusdamen *Elvira Madigan* skød sig for mange Aar siden, og videre ned paa Kirkegaarden, hvor deres Fællesgrav laa passet og plejet saa sirligt og saa smukt. Hvor husker jeg ikke dette smukke Par, som jeg tilfældigvis saa i Nakskov paa den Rejse, der skulde ende med Døden i dette skønne Eden. Og gennem *Valdemar Slot* rumlede Vognen, og da vi kørte over den store Gaard, gav det Genlyd i det store smukke Slot.

Det stod tomt og øde, thi Hr. Baronen maatte ikke bo paa Slottet, før Gælden var betalt. Han var anvist en Bondegaard i Nærheden — han var saadan en Slags Fæster under sit eget Baroni. Men nu begyndte Vejene at blive livlige og befolkede, og vi mærkede, at vi nærmede os *Troense* — Badegæsternes Domicil. Her var Hotel, og alle Fiskerne havde lejet deres Huse ud om Sommeren, og her rørte sig et Liv, saa mondænt som paa noget Badested. Vi satte os lidt udenfor Hotellet og saa paa Folk, og vi lagde Mærke til mange kendte An-

sigter fra Hovedstaden, som havde slaaet sig ned her — og dog var det i Grunden ikke det „fineste“, der holdt til her, — paa den anden Side Sundet, paa „*Chrisitansminded*“ regerede „Patricierne“ — og nu gav vi vor Kusk Afsked, og med den lille Dampbaad løb vi over til „Mindet“. Min Ven bestilte Aftensmad, og snart efter satte vi os hyggelig til Rette ude paa Balkonen ved et ypperligt Bord — Musikken spillede op, og hundreder af Mennesker bevægede sig nedenfor paa Terrasserne — der var ligefrem Toiletter.

Skumringen indfandt sig, og vi sad stadig paa samme Plet, og først sent lettede vi paa os, og vandrede ind ad Byen til. Luften havde gjort os begge lidt trætte — og vi gik i Seng, skønt vort Program havde været at aflægge et Aftenbesøg i „*Rottefælden*“ — en rask lille Aftenbeværtning med „*Sommerrevue*“, som laa ude i *Caroline Amalielund*. Og jeg laa og tænkte paa Baronen, som var Eneejer af den herlige Ø — dog Eneejer var han nu alligevel ikke. Der boede nemlig en Møller derovre, der paa en eller anden ubegribelig Maade var kommen i Besiddelse af sin Mølle med de Par Tønder Land, der hørte til, og han har aldrig villet sælge til „Fideikommisset“, trods det, at der blev budt ham store Summer derfor. Men var der nogen, der spurgte ham, om han boede paa Taasinge, saa sagde han med en stor altomfattende Armbevægelse: „Jo — jeg og Baronen, vi ejer Taasinge!“ Og den Tilfredsstillelse vilde han ikke miste for nogle lumpne Kroner.

Jeg vaagnede ved en frygtelig Dundren paa min Dør.

„Det er kun mig,“ raabte min tykke Ven. — „De maa skynde Dem op — jeg har faaet en udmærket Idé — Kaffen venter om fem Minutter paa Dem — det haster frygteligt!“

Jeg maatte naturligvis op i en Fart og traf min Ven i Restaurationen, hvor han gik febrilsk op og ned ad Gulvet. Han kom mig i Møde med et glædestraalende Ansigt.

„Lad os nu faa vor Kaffe — om et Kvarter gaar Damperen — det er dog voldsomt, som De har sovet i Dag — Klokken er jo et Kvarter over Ni!“

Og saa fortalte han mig, at Vejret var saa glimrende, at da han gik sin Morgentur nede i Haven, havde han pludselig faaet Idéen, og den syntes han var saa storartet. Jeg lod ham snakke og passede min Kaffe og mine Æg, og først da vi var naaet omtrent ned til Havnen, kunde jeg faa gjort et beskedent Spørgsmaal om, hvor vi i Grunden skulde hen. Det gik pludselig op for min Ven, at han havde glemt at meddele mig det vigtigste, og saa lo han paa sin ejendommelige godmodige og hjertelige Maade.

„Naa, det er sandt — jo, ser De — vi skal til Ærø — der har De vist aldrig været — vel?“

Nej, det havde jeg jo ikke.

„Ja, saa er det rigtignok paa Tiden, De kommer der. Det er en meget interessant Tur. Nu skal De se, om 3—4 Timer er De flyttet tilbage til Syttenhundrede og Hvidkaal. Og det kan jo være meget interessant at se, hvorledes vore Tipoldefædre levede og virkede. Se, det kan man faa at se paa Ærø. Ja, det var en brilant Idé!“

Jeg har senere tit og mange Gange maattet sande min tykke Vens Ord — Ærø er noget for sig selv, og jeg glemmer aldrig en Gang jeg aflagde et Besøg i det gamle ærværdige Raadhus deroppe paa Torvet i Ærøskjøbing. Her tronedes den ærværdige Borgmester — han hed noget, der begyndte med E. Jeg kan huske, at han nær havde faaet et Tilfælde, da jeg trængte ind i hans utilnærmelige Helligdom — til stor Rædsel for en ældre, tyndslidt Fuldmægtig og en paa hele Verden forundret udseende Kontorist. Jeg vilde anmelde et Dyrplageri, jeg havde været Vidne til i *Marstal*, men da den Mulighed absolut ikke kunde tænkes, at nogen begik noget ulovligt i Ærøskjøbing, Søby eller omliggende Sogne, blev jeg selvfølgelig meget lempeligt, om end elskværdigt, heldt ud og fulgt til Dørs af Fuldmægtigens himmelvendte Forbavselse

over den Frækhed, der havde faaet mig til at trænge ind i disse fredsæle Pauluner, hvor man ikke anede Tilværelsen af nogen Art af Svig og Uretfærdighed, og hvor hele Verden (Ærø) var en eneste stor Edens Have.

Men der var rart i den lille By, og man kedede sig aldrig paa Hotellet, for hvis *Petersen* (Løjtnanten og Vært) ikke selv gjorde Honnør, saa kom den „unge“ *Steenstrup* (han var vist 70 Aar, men blev kaldt „unge“ *Steenstrup* til Forskel fra „gamle“ *Steenstrup*, som var hans Onkel, og som vist var flere hundrede Aar) og *Røhling* og *Madsen*, — ja, *Madsen*, som havde Manufakturhandel oppe paa Torvet, og saa kan det nok være, at der blev spillet 66, saa det knagede i det gamle Hotel.

Men naar jeg taler om Ærøskjøbing, maa jeg ikke glemme *Møller*, som lavede et Konkurrencehotel lige ved Siden af *Petersens* „*Harmonien*“. *Møllers* Søster var bekendt for at lave god Mad, og da „*Harmonien*“s Lokaler ikke altid var saa hyggelige, navnlig naar Vinden var vestlig, saa hændte det ofte, at man listede ind til *Møller* — der var ligesom noget varmere og hyggeligere, og Maden var nu bedre. Men i godt Vejr og naar Sommeraftenen var lun, og man havde vandret den dejlige Tur rundt om Byen, saa var der henrivende og smukt paa „*Harmonien*“s Altan, hvor man havde Udsigt over Sundet helt over til Als — — —

Vi var nu kommen til Damperen, og en høj, bredskuldret Mand kom os i Møde, og idet han svingede Kasketten, raabte han til min Ven: „God Dag, gamle Ven, og velkommen. — Skal vi en lille Tur til Ærø?“

Det var Kaptajn *Frandsen*, Fører af Damperen „Ærø“ — den brillianteste Kaptajn i Danmarks Riger og Lande.

„Ja, værsgod at træde nærmere,“ fortsatte den gemytlige Kaptajn, „og lad som De er hjemme — hvor der er Hjerterum er der ogsaa Husrum!“

Vort Rejsetøj var kommen ombord, og snart efter stod den lille Dampers ud af Havnen.

„Saa,“ sagde min Ven, „nu skal vi ned i Kahytten, saa skal De bare se.“

Der var ikke mange Passagerer med, men vi havde næppe bænket os, før Kaptajnen kom ned. Han hilste gemytlig paa hver især — kendte dem alle af Navn, og saa gav han sig til at lave Kaffe. Han sang en munter Sang, mens han serverede Kaffen med smaa Kiks til. Saa satte han en automatisk Spilledaase i Gang, og dertil sang han Visen om „Ridder Rap og Ridder Ro“, „Edelweis“ og meget andet. Han ikke alene sang udmærket, men foredrog med ligefrem Talent de forskellige Viser.

Vi kom allesammen i et ypperligt Humør, og Kaptajnen blev ikke træt af at bruge sit sprudlende Lune. Han havde et stort Repertoire af Plader til Spilledaasen, og lige saa hurtig Femøren gik i Daasen, lige saa villigt sang Kaptajnen. Ja, jeg har aldrig hverken før eller senere set en saadan Kaptajn. Og lige saa ypperlig en Selskabsmand han var, naar Vandet laa blankt og Himlen var høj, lige saa god Sømand var han, naar Mod og Snarraadighed gjordes Behov, og utallige var de Tørne han tog i Storm og Isvintre, naar Vejen til Ærø næsten var ufremkommelig — Posten *skulde* besørages, og hvor andre sagde stop, der gik han igennem.

Pludselig standsede han i sin Sang — han fik Øje paa en ung Pige paa 17—18 Aar, der var kommen ned i Kahytten og stille havde sat sig hen i et Hjørne. Hendes Øjne var røde af Graad, og af og til førte hun Forklædet op til Øjnene.

„Hvad er der i Vejen med den lille Jomfru? Er det Kæresten — hvad?“

„Nej“ — men hun skulde til — til — — og Taaerne brød frem igen.

Nu gik den store Kaptajn hen og satte sig ved Siden af hende.

„Hvor skal De hen — min Pige?“

„Til Amerika — —“ kom det endelig. Hun skulde bare over til Ærø og tage Afsked med en Broder, og saa skulde hun via Marstal—Korsør paa den lange

Rejse, — og nu havde hun netop sagt Farvel til Far og Mor — og hun havde aldrig været uden for Svendborg før.

Og saa græd hun igen.

Men saa sang Kaptajnen en Sang om Amerika — om hvorledes man rejste derover med Ungdom og godt Humør — og saa kom man hjem med Lommen fuld af Penge og klædt i Silke og Fløjel — og den lille smilede gennem Taarer, og da han var færdig med Sangen, sagde han:

„Der kan de se — hvorfor skal man græde, naar Himlen er blaa og Solen skinner — saadan en køn, lille Pige som Dem — De faar skam ikke Lov til at gaa længe derovre i Amerika — De skal se — der kommer nok en Millionær og snubber Dem.“

Den Lille var trøstet, og Kaptajnen begyndte at sælge Billetter, medens han istemte en Sang, der passede til Situationen — ja, den Kaptajn talte overhovedet ikke meget — han sang altid — og det er intet Under, at Kaptajn Frandsen var elsket af alle, der blot én Gang havde været Passager paa hans Skib. Han lovede at spise til Aften med os paa Hotellet i Ærøskøbing, og snart efter fortøjede vi i Havnen ved den gammeldags lille Bro.

Indehaverne af de to Hoteller stillede begge paa Skibsbroen for at kapre de Rejsende. Vi tog ind paa „Harmonien“, som var det ældste Hotel, og som indehavedes af den før omtalte Hr. Petersen, som var en meget intelligent Mand, hvem det var en stor Fornøjelse at tale med. Han havde tidligere været Lærer ved en Navigationsskole og sad inde med et stort Fond af Kundskaber, men som Hotelvært var han ikke altid lige heldig.

Vi fik en spartansk Middag og skyndte os ud i Byen, — og det var sandt, hvad min Ven sagde, — vi bevægede os nu 100 Aar tilbage i Tiden. Husene var fra Holbergs Tid med Gavlene ud til Gaden, høje Trapper med Jerngelændere og store Dørhammere i Stedet for Klokker, og Menneskene saa gammeldags ud — ja, om

det saa var Køretøjerne, syntes de at tilhøre en forhistorisk Periode. Kirken var smuk og Raadhuset ganske anseeligt efter Byens Størrelse, men Gaderne var daarligt brolagte.

Min Ven havde arrangeret det Maaltid, vi skulde have, naar vi kom hjem. Vi skulde have Rødspætte, en lille Bøf og koldt Bord, og Værten havde lovet os disse Retter ganske bestemt. Min Ven vilde have dækket paa Verandaen med Udsigten over Havet, og sagde, at det skulde han nok ordne.

Kaptajn Frandsen indfandt sig paa Slaget, men der var ikke gjort noget Tilløb til at dække Bord paa Verandaen.

Min Ven blev utaalmodig og kaldte paa Værten for at forespørge.

„Jo — Bordet er dækket — —!“

„Hvor?“ spurgte min tykke Ven forbavset.

„I Spisestuen,“ svarede Værten aldeles rolig.

„Ja — men Verandaen?“

„Ja —“ svarede vor Vært og gned ganske mekanisk Hænderne, „men jeg synes, der er bedre inde i Spisestuen.“

Min Ven saa forbavset paa mig, Kaptajn Frandsen rystede stilfærdigt paa Hovedet, og saa gik vi ind til det dækkede Bord.

Vi satte os, og en Pige bød varme Spejlæg om.

„Men hvad er dog dette?“ udbrød min Ven med ligesom lidt Harme i Stemmen — det var første Gang, jeg saa et Vredesglimt i hans Øjne — „Er dette stegt Rødspætte?“

„Nej,“ svarede Værten og lagde smilende Hovedet paa Siden, — „vi havde saamænd ikke flere Rødspætter — og saa lavede min Kone Spejlæg — og det er jo ogsaa godt.“

Javel var det ogsaa godt, og min Ven svarede ikke, han følte sig vist duperet, han slog en hjertelig Latter op, og da Pigen lidt efter præsenterede en stegt Vildand i Stedet for den bestilte Bøf — Værten kom sammen med Vildanden for at forklare — slog min

Ven ud med Haanden, som det var hans Vane, naar han havde sine store Øjeblikke.

„Ulykkelige,“ sagde han, „sig intet, thi her lådes Haabet ude, men hent en Flaske af den bedste Rødvin, De ejer — men nu maa De ikke give os den ringeste!“

Vinen var virkelig god, og Humøret kom godt op. Senere fik vi at vide, at Værten havde den Svaghed at sige ja til alt, og saa gøre det modsatte eller ogsaa slet intet. Det var saadan en mærkelig Vane, der stemte saa daarligt sammen med hans Intelligens. Han tilbragte for Resten Aftenen sammen med os, og den var meget gemytlig. — Det gamle Hotel genlød af munter Vid og Skæmt, og det var sent, da vi søgte vore Senge.

Men hvilket Værelse — og hvilke Senge!

Væggene var af Træ og stillet op ligesom Skærmbrædder, Gulvet vaklede, naar man traadte paa det, og gennem det hele bølgede Duften fra en gammeldags Retirade, der stod til Afbenyttelse midt paa Gangen, kun skærmet af nogle løse Brædder. Og saa Sengen — naturligvis baade for kort og smal — haard som en Sten og med en Overdyne som Bly. Jeg vendte og drejede mig i den, og faldt endelig hen i Halvslummer, men blev vækket af min Ven, som kom ind til mig, og spurgte, om jeg ikke vilde hjælpe ham med at tage nogle Billeder ned. Jeg begyndte at blive urolig for ham — tage Billeder ned — —?

„Ja,“ sagde han, „der hænger nogle skrækkelige Ansigter paa Væggen, og naar Maanen skinner paa dem, bliver jeg bange — kom skal De se?“

Jeg vilde springe ud af Sengen, men det var mig umuligt. Mit ene Ben var væk. Min Ven maatte hjælpe mig, og langt om længe fik han mig halet ud, men saa fulgte ogsaa det meste af Sengetøjet med. Det viste sig, at der var et Hul i Lagenet, og deri havde mit venstre Ben forvildet sig, og nu var det mig næsten ikke muligt at komme klar.

Min Ven havde Ret — det var nogle modbydelige Spøgelser at se paa. Der hang tre store Oliemalerier

med tre store, blege Ansigter, skaldede Hoveder og Dødningsøjne.

„Fy for Pokker,“ sagde jeg, „lad os faa dem ned i en Fart.“

Saa skyndte vi os med at tage dem ned og satte dem med Ansigterne mod Væggen. Den næste Morgen spurgte vi Værten, hvad det var for nogle Malerier.

„Vil De købe dem?“ spurgte han meget interesseret.

„Saamænd!“ svarede min Ven.

„Ja, men de er meget kostbare. De stammer ovre fra det hollandske — fra en gammel Herregaard. Forleden Dag var her en Mand, som forstod sig paa saadanne Ting, og han sagde, at jeg kunde næsten forlange for dem, hvad det skulde være — — —“

„Det tror jeg,“ svarede min Ven og blinkede med Øjnene, „De skal heller ikke sælge dem, men De skulde gøre dem færdige.“

„Færdige — —?“ spurgte Værten forundret.

„Ja, jeg vil raade Dem til at smøre lidt Fosfor paa dem — i Øjnene, og hæng saa et paa hvert Værelse — saa skal De se — — —“

„Tror De virkelig — — —?“

„Ja, saa tror jeg ikke, at De har en Gæst mere paa Deres Hotel, naar der er gaaet et halvt Aar!“

Og saa lo min Ven og spurgte, om han ikke havde Lyst til at drikke et Glas Portvin med Angostura.

DET DANSKE ARCHIPELAG II.

Næste Dag spiste vi paa Verandaen. Men det var kun som Følge af en enorm Villieanspændelse fra min Vens Side, og det skete kun, fordi han, efter at der var dækket i Spisestuen, fordrede hele Menagen flyttet ud paa staaende Fod. Værtens Indvendinger, at Suppen — ha! hvilken Suppe — blev kold, hjalp intet. Paa Verandaen vilde han spise, selv om Suppen frøs til Is, — og nu sad vi derude og nød vor Sejrr, og saa ud over Havet, som blaanede sin spejlblankt saa langt Øjet rakte.

Dagen var varm og her var saa velsignet stille.

Havnen var aldeles øde og hvilede sig i Middagsstunden, en Flok tamme Ænder laa aldeles stille i Strandkanten og havde stukket Hovedet ned under Vingerne, alt var saa fredeligt — kun ovre paa den lille Ø udenfor Fjorden trængte nu og da en fæl Brummen over til os; — det var den gale „Tyr“, som altid gik løs der mellem alle sine Køer.

„Her er i Grunden herligt,“ sagde min tykke Ven. „Sindet falder saa dejligt til Ro — skal det være en lille Cognac til — —?“

Og han skænkede og vi klinkede, og han foreslog, at vi skulde slaa os til Ro her et Par Dage. Dette havde jeg ikke noget imod. Vi sad netop og lagde Planer, da Værten viste sig. Han gned sig i Hænderne og gik igen.

„Vor kære Vært har noget paa Hjerte,“ sagde min Ven, „saadan kommer han altid, naar der er noget, han vil — om et lille Øjeblik har vi ham igen,“ og dette var næppe sagt, før Værten atter viste sig. Han blev denne Gang straks modtaget af min Vens Spørgsmaal om hvad han ønskede. Ja, han vilde blot spørge, om Herrerne blev til Aften. Jo, det var Meningen, men hvorfor? „Saa kan De komme til Bal,“ sagde Værten smilende, „hvis De ønsker det!“ Vi takkede for Tilbudet, men vilde hellere sidde her og nyde Naturen i Stilhed. „Ja, men jeg skal sige Dem,“ fortsatte vor elskværdige Vært, „det er nu saadan, at de Herrer næsten bliver nødt til at komme til Bal — for det skal holdes her.“

„Her — paa Hotellet?“ spurgte min Ven og begyndte at se ulykkelig ud.

„Ja — deroppe paa Salen — men det er et rigtig pænt Bal!“ Det sidste lagde Værten til som det syntes for at friste os.

„Salen“ laa lige ved Værelserne eller rettere Værelserne var en Del af Salen, som var adskilt fra disse ved Hjælp af de før omtalte „spanske“ Vægge — og min Ven gjorde straks opmærksom paa, at det vilde være umuligt at opholde sig nogetsteds i Hotellet under saadanne Evolutioner som et Bal — ja, efter hans Mening var det næsten livsfarligt, idet man jo aldrig kunde vide, om det hele ramlede sammen — bare man gik over Gulvet, fik man jo Søsygeformemmelser. — — De skønne Drømme om Fred og Ro var altsaa fløjten, og nu var der intet andet at gøre end at flygte. Til *Svendborg* gik Damperen først næste Morgen, derfor bestemte vi os til at køre tværs igennem Landet til Marstal; en Time efter førte to raske Heste os ud af den ærværdige gamle By, og da vi kom en Fjerdingvej udenfor Byen, standsede vi og saa os om. Vi var oppe paa et Højdedrag, og Øen laa som et Landkort foran os. Dette Landskab var nok værd at se. *Ærø* er frodig og frugtbar, og de bedste Gæs kommer fra denne Ø, ligesom *Ærø* ogsaa er bekendt for sin Frugtavl. Og *Ærøboerne* er flinke og gæstfri Folk. Der er Hygge i Stuerne og

Properhed i Køkkenet, og Folk paa Ærø er saa selskabelige — ja, det er maaske den eneste Fejl de har, thi kommer de i Selskab en Aften, gaar de ikke hjem foreløbig. Hvem der kender Ærø, holder af denne smukke Ø, og alle, der kommer til Svendborg, burde gøre Turen over Ærø — det vilde ingen Turist fortryde. Og saa er der den Ejendommelighed ved Øen, at vi i Grunden i lang Tid havde den af en Fejltagelse— den blev glemmt i 64 af Tyskerne — thi før den Tid hørte den under Als, og først efter at Fredsbetingelserne var underskrevet, opdagedes Fejltagelsen; Ærøboerne er ogsaa nogle af de mest kongetro Borgere i gamle Danmark.

Albert Schmock.

Køreturen var dejlig — et langt Stykke Vej kørte vi langs Østersøen, og halvanden Time efter rullede vi skrumplende over de toppede Brosten i Marstal. Gaderne var snævre, og to Vogne kunde knap komme forbi hinanden, lidt efter holdt vi udenfor Byens fornemste Hotel. En høj, bredskuldret Mand med Kasket og Træsko var i Færd med at bære et stort Spejl ud af Restaurationen. Min Ven hilste muntert paa ham.

„Skal De flytte?“ spurgte han, idet vi tog Tøjet af.

„Nej,“ svarede Værten, thi ham var det, „men det er for i Aften — —“

„Skal der være noget i Aften?“ spurgte min Ven næsten aandeløs.

„Ja — der skal være Skipperbal — og ser De — saadan lidt hen paa Natten — saa slaar de gerne alting i Stykker — og saa maa man jo gardere sig — —“ tilføjede han med et Grin.

Min Ven saa haabløs paa mig, og jeg læste tydeligt i

Ressel Tarliang.

hans Blik, at han var Fortvivlelsen nær, men han beherskede sig snart og smilede stille:

„Ja,“ sagde han, „dette kan man da kalde fra Asken og i Ilden, men man bør tage de Tilskikkelser, der paalægges en — lad os være muntre!“

Værten kom og spurgte, om vi vilde have en 66. Han havde et Spil fedtede Kort i Haanden.

Spørgsmaalet kom os lidt overraskende — men hvorfor ikke. Og mens vi spillede, fortalte Værten os om, hvordan han kunde smide Folk ud — hvordan han kunde klemme dem, og derefter tage dem i Nakken og Bagdelen og varpe dem over Bord. Han var gammel Sømmand — som alle Men-

nesker næsten var i Marstal, og vi tvivlede ikke paa hans stærke Evner — stor og herkulisk bygget, som han var — men vi blev nu alligevel lidt uhyggelig til Mode ved Udpenslingen af alle Detailler i dette Foredrag, og navnlig kunde vi ikke dele hans Begejstring over, hvordan „saadan en Skalle kunde sige Svup i Stenbroen.“

Min Ven spurgte forsigtigt, om det var tidt, at saadan noget gik for sig.

„Aa ja — nu i Morgen tidlig for Eksempel, saa — ser De — saa skal de jo hjem — og naar de saa ikke vil gaa, — saa maa jeg jo besørge dem ud!“

C. Tittelbach.

F. A. Nielsen.

— — —

Det var den værste Nat, vi oplevede sammen nogen Sinde, og vi troede det ikke muligt, at saa meget Spektakel, Skrig og Hyl overhovedet kunde frembringes af Mennesker. At sove var der ikke Tale om, vi sad som to forskræmte Fugle oppe paa vort Værelse — drak Sodavand, som skulde være kolde,

røg Tobak og talte om alt muligt. Takket være min Vens aldrig svigtende Humør, naaede vi Ende paa Natten, og hen paa Morgenstunden fik vi et Par Timers Søvn, men aldrig fik vi at vide, hvor mange Skaller, der den Morgen sagde „Svup i Stenbroen“. Da vi kom ned ved 8-Tiden, svømmede Værelserne i Punsch, ituslaaede Glas, sønderbrudte Stole, ituslaaede Vinduesrunder og hist og her en Hat og en Kasket — og over det hele hvilede en tung og frygtelig Os af daarlig Rom og stærk Spiritus — og i alt dette gik Værten omkring og uddelte Ordre.

„Der kan De se,“ sagde han, da han fik Øje paa os, „saadan ser her ud, naar vi har haft Skipperbal — ha! ha! ha!“

Men han spurgte ikke om, hvordan vi havde haft det om Natten, beklagede heller ikke, at vi havde været saaa uheldige at komme netop den Aften — nej, det kom nok ikke ham ved.

Vi skyndte os ud i den friske Luft og vandrede rundt i Gaderne — et Utal af smaa snævre Stræder ned til Havnen. Der kom en Mand gaaende, som min Ven hilste paa. Han havde et rart Ansigt og var mere end tarvelig klædt. Det var Danmarks største Skibsræder — *Hans Christensen*. Han havde vist mere end 100 Skibe i Søen — var sin egen Assurandør og mentes at være meget rig.

Min Ven fortalte mig, at han en Dag havde været til Stede hos ham, da han modtog Efterretningen om, at et af hans Skibe var gaaet til Bunds i Nordsoen. „Er Mandskabet reddet?“ var hans første Spørgsmaal. Da dette bekræftedes, sagde han kun: „Gudskelov!“ og saa talte han rolig videre med min Ven — og optog den afbrudte Forhandling, spøjte og smilede, som det var hans Vane, og ingen kunde mærke paa ham, at han i dette Øjeblik var bleven 50,000 Kr. fattigere.

Klokken 1 stillede vi til Middag. Vi fik gule Ærter og Flæsk samt Pandekager, og alt var ypperligt tillavet. Værten præsiderede selv for Bordenden. Han havde ingen Flip paa, men havde ombyttet Træskoene

med et Par Kludesko. Der var to Pensionærer til Bords — de var Kompagnoner — den ene stor og svær og den anden en fuldstændig Dværg. Denne sidste var størst, naar han sad ned paa en Stol, thi saa snart han rejste sig, kunde han knapt se over Bordet. Han var saa kvindekær, sagde man.

Ærterne kom ind, og Værten tog først, idet han spurgte; hvor *Christensen* blev af — jo, der var han. Døren aabnedes stille — næsten lydløst, og en bleg, omtrent gennemsigtig Skikkelse gled ind i Stuen og langs Væggen hen til Bordet. Han spiste uden at fortrække en Mine, og saa snart han var færdig, forduftede han -- blev borte ligesom i Luften. Der var en munter Stemning ved Bordet, og Værten fortalte en saftig Historie, der lod til at more ham selv overordentligt. Han kneb den opvartende Pige i Bagdelen, og var i det hele taget lystig paa en ganske ejendommelig Maade. Ærterne var imidlertid, som sagt, fortræffelige, og Flæsket og Pølserne upaaklagelige, men Nattens Spiritusduft fyldte endnu Lokalet, og da vi sad sammen ved Kaffen, længtes vi efter det hyggelige Hotel i Svendborg. Vi bestemte os til at tage Afsked med Ærø straks, og hen paa Eftermiddagen gik vi ombord i en lille Damper, og med Kaptajn *Markussen* paa Kommandobroen gik det igen ad Svendborg til.

Men jeg skulde komme til at holde meget af Ærø, og i mange Aar kom jeg regelmæssig til Marstal mindst fire Gange om Aaret, og mange Aftener har jeg tilbragt paa Hotel „Ærø“ sammen med Byens brillante Borgere.

Fornøjelser var der jo ikke mange af, og jeg forstaar heller ikke, hvordan de gode Folk her fik Søndagen til at gaa, naar de da ikke ligefrem gik til Kros. For her kunde man ikke en Gang tage i Skoven, af den simple Grund, at der absolut ingen Skov findes paa Ærø. Forbindelsen med København er jo bedre nu til Dags, og man ser ogsaa oftere nu, at Marstallerne slider den københavnske Asfalt. Gamle *Hansen*, der var Vært i Hotel „Ærø“, da jeg kom der første Gang, er

død for længe siden, men jeg kom til at holde meget af ham — han var en sjov, gammel Kaptajn. Han kunde fortælle Sømandshistorier, og mange af dem var jo, som sagt, lidt kraftige, men naar man nu sad saadan en lang Vinteraften og kedede sig, saa var de skam meget morsomme. Og saa havde han „*Dunke-rom*“, og af den kunde der laves nogle store Toddyer, men jeg har tidt tænkt paa, hvad det mon i Grunden var, der var kommet paa de Dunke, for naar man havde faaet en 7—8—9 Toddyer af den Slags, saa begyndte man altid uvægerligt at synge: „*Holmens faste Stok*“ og „*Vift stolt paa Kodans Bølge*“. Og i visse Tilfælde, naar de inde fra „Slyngelstuen“ var kommen ind til os, og den tiende Toddy dampede paa Bordet, saa kom altid „*Kong Christian*“. Og det var en staaende Regel, at man altid gik i Seng til Tonerne af „*Bjørneborgernes Marsch*“. Men den gik regelmæssigt i Stykker, for der var altid nogen, der faldt ned ad Trapperne.

Saa blev der stor Opstandelse, og Hansen, som imidlertid var gaaet i Seng maatte op igen, og saa kom man i Tanker om, at det var Tid til at spise Frokost, men da Tiden skulde gaa med noget, indtil Frokosten var færdig, begyndte man igen at drikke Toddyer af „*Dunke-rommen*“ og saa, og saa videre og saadan — — — alt i alt varede det altid nogle Dage, inden man kom bort fra det Hotel.

Hvor husker jeg ikke *F. A. Nielsen*, naar han fra Rudkjøbing skulde til Ærø. Saa pakkede han altid en af sine Kufferter fuld af Sødrings Sodavand, for det kunde han ikke faa i Marstal, og han vilde nu ha' sin Sødring, naar han skulde ligge i en otte Dages Tid herovre — eller naar *Ressel Tarhiong* kom anstigende med sit brede og blodrige Humør, som hverken Rejsende eller Købmænd kunde staa for.

Herovre fra husker jeg ogsaa *Schmock* — en af den danske Handelsrejsendestands mest sympatiske Slikkelsker, som desværre døde i en altfor tidlig Alder, og den rare og elskværdige *Tittelbach*, som var *F. A.*

Nielsens Efterfølger — det var en af disse hyggelige Personligheder, som altid var velkommen paa Hotelterne, for der har vist aldrig været en Rejsende, som levede mere stille og som var mere fordringsløs end Tittelbach.

Ja, det er helt underligt i vor Tid at tænke paa de Dage, som tilhører en svunden Tid, som man nu synes er saa utænkelig og fjærn, og som jo slet ikke kan forenes med den automobilistiske Tidsalder, vi nu lever i.

— — —
Naa — vi gled altsaa gennem det stille Sund med Troense paa den ene Side og Christiansminde paa den anden, medens Smaadampere og Sejlbaade hastede afsted her og der, og vi begyndte at faa vort gamle Humør igen. Og da vi havde faaet en udmærket Aften med den berømte Kartoffelsalat til den varme Ret, saa bad min Ven, om man ikke vilde bringe os Kaffen ned i Haven.

Og som vi bedst sad der, slog han mig gemytlig paa Skulderen, og medens hans Øjne lyste som to Sole, sagde han muntert:

„Hør ved De hvad — nu vil vi sandelig ud og se Mennesker igen — tag Deres Tøj paa, saa gaar vi i „Rottefælden“ — — —!“

STEGE

Den første Gang, jeg kom til Stege, var med gamle Kaptajn *Langhoff*. Hvor han kunde skælde og smelde den gamle Ulk, men han blev forholdsvis hurtig i godt Humør, naar han havde faaet et Par Soda og Cognac, for saa saa' han straks hele Verden i meget bedre Lys. Den Gang havde *Baden* Hotellet i Stege, og jeg synes nu, at der var vældigt hyggeligt og gammeldags. Jeg holdt meget af at sidde dernede i Haven under de store Træer og faa mig en Passiar med den gamle Skræder *Hansen* og *H. P. Larsen* eller *H. P.*, som vi kaldte ham, og hændte det saa, at den flinke Redaktør *Jensen* kom til, saa kan det nok være, at der kunde komme en Diskussion i Gang om Stege By. Ja, senere blev jo *Jensen* — eller var det hans Søn — og saa Telefondirektør, og jeg tænker paa, at det var dog farligt, saa meget de Folk kunde overkomme i Stege. Jeg husker ogsaa, naar *Rudolf Jensen* og Apotheker *Christensen* (Konsulen, som altid gjorde Honnør, naar der laa en fremmed Kanonbaad paa Reden, hvilket var sjældent) holdt deres smaa Østersgilder derovre paa den anden Side Porten, saa gik der jo nogle smaa Flasker af de korte og tykke med i Løbet. Men det var vældig flinke Folk, og jeg kunde godt lide at være i deres Selskab, for Gemytligheden blev altid holdt højt i Ære. Senere rykkede jo *Anders Månsson* ind i det

gamle Hotel og fik lavet en hel Del nyt — det vil sige, han moderniserede selve Hotellet med en hel Del gamle Døre og Vinduer fra nedbrudte Huse i København, men jeg skal love for, at Maden — den var der nok ikke nogen, der skulde sige noget paa, og heller ikke paa den gamle Rom, hvoraf han havde et ældgammelt Fad liggende i Kælderens, og dette Fad maatte have et ganske overnaturligt og æventyrligt Tilløb, for det blev aldrig tomt. Og naar Postmester *Büllow* og Toldforvalter *Hassing* fik deres venskabelige Morgenpassiar nede ved Havnen, saa var dette vidunderlige Fad Rom tit og ofte Genstand for deres smaa hyggelige Samtaler. Jeg hørte selv til dem, der blindt troede paa Anders Månssons Rom, men *Sidenius*, som jo forstod sig lidt paa de Dele, paastod rigtignok, at det Fad var ham for drøjt, og her havde han en kraftig Støtte i Bankdirektør *Hansen*, som var af bestemt samme Opfattelse.

Om Bord paa Langhoffs gamle Damper var der altid en dygtig Restauratrice, og man fik en ypperlig Frokost dér. Jeg tror, hun hed *Laura* og var svensk, og hun havde altid en brillant Bøfsteg, naar man kom sulten om Bord til hende. Men nu er jo Damperen forlængst borte, og man tager med Toget til Kallehave og videre til Stege med en Slags Færge eller Isbryder, og de gode, gamle Tider er forbi.

Men for Resten er Møen dejlig at køre igennem. Jeg skal ikke opholde mig ved „*Klinten*“, som er beskrevet saa tit og ofte, men der er en Landsby, som jeg altid har holdt af at opholde mig i, og det er *Borre*. Her residerer den populære Postmester *Nielsen*, som jeg kan huske fra Nakskov, hvor han i gamle Dage sad paa Posthuset og tog imod Pengebreve, da den buldrende og dundrende *Gjedsted* var Postmester. Den Gang var „*Niels*“, som han kaldtes blandt Venner, en lieber Gut, som der baade var Humør og Musik i, og han var en af Spidserne i Sangforeningen „*Brage*“. Ja, han er en af dem, som man aldrig maa undlade at besøge, naar man kommer til *Borre*.

Der var for Resten det ejendommelige ved Møen, at

som Langeland altid vrimlede med Proprietærer, saa var der „kun“ Gaardejere paa Møen, og saadanne Folk som Gaardejer *Andersen*, *Elmelunde*, Gaardejer *Bille*, *Pollerup*, Gaardejer *Jensen*, *Liseby*, *Jens Larsen* i *Frenderup*, som oven i Købet bar Dannebrogskorset —

M. Ankensen.

disse Herrer vilde vist meget have sig frabedt at kaldes Proprietærer. for de var saa ligetil og saa meget Gaardejere, som man kunde tænke sig, men smukt laa deres Ejendomme indrammet af dejlige Haver og omgivet af bugnende Marker — ja, paa Møen vilde jeg skam ogsaa gerne være Gaardejer.

Naa, Baden døde jo, hans Døtre drev saa Hotellet en Del Aar, indtil som sagt *Anders Månsson* købte

hele Herligheden, og jeg husker den første Gang, jeg kom dertil efter at *Månsson* havde moderniseret Bedriften. Jeg kom sammen med min tykke Ven, og vi havde i Forvejen telegraferet om Værelser. Saa snart vi ved Ellevetiden om Aftenen satte Foden paa Land, kom en lille, rund Herre hen til os. Hans Legeme var rundt og hans Ansigt var rundt, hans Ben var runde og det magelige Sølvhaandtag paa hans Stok var næsten fornærmende rundt. Han havde høj graa Hat og Diplomatfrakke paa, og han tog ærbødig den lysgraa af.

I. Cantor.

„Jeg ved ikke, om de Herrer tillader, at jeg præsenterer mig — jeg er Værten paa Hotellet,“ her bukkede han dybt, „jeg har haft den Ære at modtage Telegram fra de Herrer Grosserere — og nu — ser De — jeg ved ikke — de Herrer vil vel køre op — her holder Hotellets store, flotte, nye Omnibus — —?“ Hvor var han høflig, denne Vært, og saa smilte han saa sødt

og saa — jeg havde nær sagt — rundt — alt imedens han stadig holdt Hatten i Haanden og uafsladelig bukkede. Da vi var vel anbragt i Omnibussen, viste han igen sit blottede Hoved i Døren:

„Mine Herrer! Tør jeg udbede mig Tilladelse til — — jeg ved ikke, om jeg muligvis generer — — men hvis der skulde være en lille Plads, og de Herrer Grosserere ikke har noget derimod — — saa — —“

„Ja — kravl bare paa!“ afbrød min Ven kort.

Den lille Vært, som havde faaet det ene Ben ind i Vognen, var lige ved at gaa bag over af Forskrækelse, hvad ikke var saa underligt, thi min Vens Udbrud stod i absolut Modsætning til den Tone, hvori vor Vært holdt sit Foredrag.

Saa snart vi var kommen til Hotellet, fik Værten i en Fart den lysegraa af, og med mange Armbevægelser, skyden Skuldre op og ned, Buk i Uendelighed og Sidespring til højre og venstre, anviste han os personlig vore Værelser.

W. Steinmann Olsen.

„Jeg ved ikke, mine Herrer — maa jeg tillade mig at vise Dem dette lille Gemak — som De ser hyggeligt — ikke stort — Brüsseler Tæppe paa Gulvet — Gardin for Vinduet — Udsigt til Hovedgaden. — glimrende Seng — Servante — og alt hvad der hører til — Nøgle til Døren, som De efter

Behag kan lukke op og i — saaledes — —“

Det er en gammel Historie, at man skal være forsigtig med sin Ros, og selv om nu dette Værelse havde alle de gode Egenskaber, som vor Vært forstod at drage frem, saa manglede det uheldigvis netop den sidste —

H. C. Andersen.

den med at lukke af. I sin Iver vilde Værten demonstrere dette Eksperiment, men det var ham umuligt at rocke Nøglen i Laasen. Han sled i det og blev helt rød i Hovedet og stønnede og pustede, mens han i afbrudte Smaasætninger betroede sig selv, at „det var Satans“

Axel Falck.

— og den „skulde lukkes“ og lignende Paastande, som kan være ukloge, da man jo her i Livet kan komme til at staa overfor en Mur, som ikke kan overstiges. Han begyndte virkelig at more os, og min Ven og jeg vekslede smilende Øjekast.

Vor Vært maatte imidlertid give tabt overfor de stærkere Magter, og med et Buk kom han til den Erkendelse, at der „var intet fuld-

komment her i denne Verden.“

„Men vil de Herrer tillade, at jeg viser Dem et dejligt Værelse her ved Siden af, saa — vær saa artig —“

Saa traadte vi ind i det næste Rum. Det var udstyret med samme Overdaadighed som det forrige — han gled let hen over Lukkeriet, men derimod fandtes der i denne Sovesalon en Seng, som Hendes Majestæt Enkedronning Caroline Amalie i sin Tid havde været Ejerinde af, og som „hun øjensynlig — jeg tør naturligvis ikke overfor de Herrer paastaa — da jeg ikke selv har overbevist mig derom — men jeg tror bestemt at kunne love de Herrer — at Hendes Majestæt personlig har — rent ud sagt — lagt i den Seng!“

„Det hedder *ligget!*“ rettede min Ven strengt. Værten saa forbavset paa min Ven, som ikke forandrede en Mine — og saa lo han indsmigrende, medens han spurgte, hvem af de Herrer, der vilde lægge Beslag paa dette Værelse. Det blev mig, og vi fulgtes videre til det næste.

„Dette er jo et lille Hul — dette her,“ brummede min Ven.

„Ganske vist har dette pæne lille Værelse ikke den

Udstrækning som det andet — men til Gengæld har Herren den mest henrivende Udsigt over Haven — Træerne er grønne — og — —“ han søgte øjensynlig ligesom fortvivlet efter flere gode Egenskaber og fik pludselig en Idé, „og — ser De — herude, vær saa god de Herrer — her lige ved Siden af har De — W. C. — hvilket er en stor Behagelighed — saadan om Morgenens.“

Vi maatte opbyde al vor Kraft for ikke at le, og da min Ven gravalvorlig spurgte, om den Bekvemmelighed fordyrede Værelset, var jeg næsten lige ved at gaa til af indvendig Latter.

Klokken var imidlertid bleven mange, og snart efter laa jeg i Hendes Majestæts Seng, medens min Ven forhaabentlig i fuldt Maal nød de Bekvemmeligheder, som knyttede sig til det Natteherberge, der under saa megen Omstændighed var bleven ham anvist.

Næste Morgen, da vi traadte ind i Caféen for at nyde vor Kaffe, blev vi modtaget af Værten, som med dybe Buk og flagrende Frakkeskøder kom ilende os i Møde.

„God Morgen, mine Herrer, maa jeg have den Ære at bestille Deres Kaffe, og hvis de Herrer — vær saa god — vil se Haven — denne Vej — — Ja, her ser De, mine Herrer, min nydelige Have — den er virkelig pæn,“ og i Henrykkelse slog han Hænderne sammen, „som De ser, anlagt terrasseformet her ved Foden af Østersøen — et fuldstændig Skodsborg af Stil. De vil her, mine Herrer, efter Middagen kunne tilbringe en herlig Siesta — og De maa gerne ligge Dem i Plænerne — —“

„Det hedder *lægge*,“ korrigerede min Ven.

Vor Vært lod, som om han ikke bemærkede denne Afbrydelse, gjorde nogle store runde Armbevægelser, gned Hænderne og saa uskyldig ud. „Ja, mine Herrer — nu skal jeg lade Kaffen bringe her ud paa Verandaen — —“

— — — Stege ligger smukt og gør Indtryk af at være en velhavende By — vi gik en Tur rundt omkring den ad den smukke Promenade og tog os et forfriskende Bad i Hotellets Badehus.

Klokken tolv flagrede Værten ned til os i Haven, hvor vi sad og nød Tilværelsen.

„Jeg véd ikke, om de Herrer kender vor Middagstid — Klokken halv et har vi Table d'hôte — og vi har netop i Dag lavet saadan en pæn lille Middag — en virkelig pæn Middag — —“

Vi trøstede ham med Løftet om at møde præcis, og straks arbejdede han sig op ad Verandaen og forsvandt i Spisestuen.

Han præsiderede selv ved Bordet, og Middagen var fortrinlig — næsten for stærk. Ved Desserten begyndte han at blive urolig paa sin Stol, og med mange Vridninger, Dukken, Svejninger og Fingerevolutioner fik han endelig sagt følgende:

„Mine Herrer! Maa det være mig tilladt — jeg mener — i sin Tid — altsaa — gjorde den gamle Vinhandler Bang mig en Present — forstaar De — en Present. Han havde i sin Kælder liggende en gammel Sherry — og saa — ser De, mine Herrer — mener jeg — at byde de Herrer et Glas af denne fine — gamle — virkelig fine Sherry — saa — — —“

„Kil bare paa!“ sagde min Ven tørt uden at se op fra Tallerkenen.

„Tusind — mange Tusind Tak!“ og Værten forsvandt ned i Helligdommen, og kom snart efter tilbage med en gammel støvet Flaske. Han skænkede selv omhyggelig op.

„Ja, den er brilliant!“ sagde min Ven og drak ud — „af den maa De gerne skænke et Glas til!“

Dette kom vist Værten lidt overraskende, thi han ligesom tøvede lidt og var vist i Tvivl om, hvorvidt dette Glas skulde føres paa hans egen eller min Vens Regning, for det var vist ikke hans Mening at give mere end dette ene Glas. Han følte sig aabenbart lidt overrumplet, men var straks Situationen voksen.

Idet han hævede Flasken, spurgte han højt min Ven, om han skulde skænke Bordet rundt.

Min Ven var slagfærdig.

„Et Øjeblik,“ bad han henvendt til Værten, og saa

hævede han Stemmen, saa den kunde høres over hele Bordet: „Vor kære Vært beder mig forespørge det ærede Selskab, om han tør byde de Herrer endnu et Glas af denne herlige Sherry?“

Nu var Slaget jo uhjælpelig tabt for vor Vært, og Selskabet, som havde fulgt dette lille Intermezzo med Interesse, morede sig kostelig, og Værten maatte hente en Flaske til. Vi drak under megen Munterhed Kaffen i Haven, og det meste af Eftermiddagen gik for os dèr — for dejligt var der — og hvad der var bedst — vi blev i hele tre Dage paa Hotellet, saa godt befanndt vi os, og da vi endelig tog Afsked med den ejendommelige Vært — havde vi ikke en Gang været paa Klinten. „Han er ganske original, den lille Mand,“ sagde jeg til min Ven, da vi stod paa Damperen, og Værten i Land svingede den lysegraa til Afsked.

„Han er mere end det — han er genial,“ svarede min Ven, „ser De — han lader bare Folk more sig, og saa siger han til sig selv: „Grin bare, Folkens, ad mig — naar blot jeg faar Jeres Skillinger!“

Og min Ven havde unægtelig Ret, for Værten havde vore Penge.

Men vi havde faaet noget for dem, og det var med oprigtig Sorg, jeg en skønne Dag modtog Budskabet om, at nu var Anders Månsson død. En mere forstaaende Vært for Handelsrejsende fandtes der næppe, og da han en skøn Dag brød op fra Stege for at realisere sin Kongstanke — at eje et stort Hotel i København, blev der Sorg blandt danske Handelsrejsende. Han naaede ogsaa at se sit Hotel færdigt, men en Mængde Ærgrelser med Bygningskommissionen sammen med andre Sorger — blandt andet Tabet af hans dygtige Hustru — nedbrød hans Helbred, og altfor tidlig maatte han vandre bort.

Til Stege knytter sig ogsaa Mindet om *Ankersens* vidunderlige Rejse til Kridtøen, hvor han hele Paasken var i Selskab med de to brave Englændere *Dewar* og *Makenzie*, og Ankersens Beretning om Samværet med

disse to lystige Fyre gjorde orkanagtig Lykke efter Hjemkomsten ved Stambordet i „Paraplyen“.

Fra min allerførste Rejsetid mindes jeg netop her en hyggelig Aften sammen med *I. Hedegaard, H. C. Andersen, Steinmann Olsen, Axel Falck* og her traf jeg ogsaa en Gang *I. Cantor*. Denne prægtige gamle Kollega burde næsten have et Kapitel for sig selv. Jeg husker ham fra den Gang han rejste for Elben, og hvis unge Handelsrejsende skulde lede efter et Eksempel, saa vil jeg bare henvise til Cantor. Denne Mands Flid var enestaaende, og han forstod at indarbejde sig saaledes hos sine Kunder, at det bogstaveligt talt var aldeles umuligt for andre at komme „ind“, hvor Cantor residerede. Hans Reelitet, prægtige Humør og Loyalitet overfor baade Kunder og Kolleger, maatte alle bøje sig for. Og i Cantors Virksomhed har man et slaaende Bevis for, at netop disse Egenskaber nok skal bære Sejren hjem, thi den Forretning, som han oparbejdede fra forholdsvis beskedne Forhold, er i sin Branche i Dag en af de førende i Danmark.

— — —

Men jeg véd ikke, hvordan det er — jeg holder alligevel mest af at tænke paa Stege som den var i gamle Dage, den Gang som sagt Baden havde Hotellet, og *Carl* var Factotum dér — ikke for det — jeg har nu et gammelt Horn i Siden paa *Carl* fra den Gang, da han fik mig bildt ind, at man kunde sejle hurtigere til Præstø end at naa denne By den lange Vej over Land. Og jeg gik ind paa *Carls* Forslag og var 1½ Døgn undervejs, var nær sultet ihjel og betalte Turen i dyre Domme. Men saa fik jeg længe efter at vide, at Skipperen, som sejlede for mig, var *Carls* Svoger, som skulde til Faxe efter Kalk, og saa tog han mine 20 Kroner med paa Vejen. Det var nu noget *Carl* havde lavet for sin kære Familie. Jeg tilgav *Carl* alligevel, for han var ellers baade flink og meget paalidelig, og mange Gange, naar han vidste, jeg skulde komme, havde han truffet Arrangement med mine Kunder, saaledes at jeg kunde begynde at arbejde med mine Prøvekasser, straks jeg

284

gik fra Damperen, og dette var jo meget mere værd end de skallede 20 Kroner.

Jeg husker, at der i Badens Tid var to Ting, som gjorde hans Hotel bemærkelsesværdigt. For det første skrev den gamle originale Vært nogle Regninger, som efter Datidens Forhold blev betragtet som lidt lovlig store, og for det andet vrimlede der med Rotter i de gamle Bygninger. Den sidste Plage var saa stor, at den ofte bragte Baden til Fortvivelse, og man har den gamle Historie om, at han en Dag henvendte sig til en Rejsende og beklagede sig, samt spurgte, om denne dog ikke kunde anbefale ham et Middel til at blive disse Snyltere kvit. „Jo —,“ sagde den Rejsende, „jeg kender et udmærket Middel — vis dem bare nogle af Deres Regninger, saa skal De se — saa render de allesammen deres Vej!“

Men i hine Tider, da der kun var Forbindelse en Gang hver Dag med Stege, saa befandt vi os saa dejligt fjernt fra al Ting, og naar vi endelig var havnet her i de gamle Stuer, hvor Bordbenene den Gang var lidt løse og rokkede vel meget, og hvor Tapeterne hist og her trængte til at fornyes, saa staa dog alligevel de Tider for mig som bedre og mere interessantere end dem, som kom efter.

Og naar det saa hændte, at en Del gode Venner blandt de Rejsende samledes saadan en lun Sommeraften i Haven eller en stormende Vinteraften i de gamle Stuer, saa hændte det ofte, at man slog Gækken løs, thi man tog det jo ikke saa nøje med at komme til Køjs.

For i de Dage havde man god Tid.

MIN FØDEBY

Kære Læser!

Jeg har været i Tvivl om jeg blandt disse Minder skulde offentliggøre efterfølgende. Som De vil se, er det nogle ganske personlige Indtryk, som jeg nedskrev for mange Aar siden en af de første Dage efter at jeg — efter mange Aars Fravær — igen besøgte min Fødeby. Men da jeg har den Tro, at mange af os har gjort akkurat den samme Oplevelse som jeg, tror jeg, at det netop for de mange vil have en vis Interesse, om ikke for andet, saa for at se, hvor Verden og Menneskene i Grunden er ens, hvor man end vender sig, thi hvor forskellige de menneskelige Følelser end tilsyneladende kan være, saa ligner de dog hinanden i de store Træk. Og derfor trøster jeg mig med, at alle de mange, der har glædet sig med mig, ogsaa vil føle med mig, fordi jeg som sagt tror, at saadan som det gik mig, saadan vil det i samme Tilfælde omtrent gaa os allesammen.

Naar min Ven og jeg ikke var paa Rejse, saa saas vi i Grunden sjældent, det var ligesom vore Veje skiltes, naar vi atter naaede København. Jeg havde i næsten tre Uger intet hørt fra ham, da jeg sad og spiste Frokost i „Phønix“, hvor man i hine lykkelige Tider fik to Æg i Madeirasky for 35 Øre. Han kom hurtig ind og bestilte det samme som jeg havde faaet, uden at se efter, hvad jeg spiste. Han stolede paa min Smag.

„Ja,“ sagde han, „det var godt, at jeg endelig fandt Dem, — vi skal rejse i Morgen.“

Jeg nikkede med Munden fuld af Mad.

„Klokken Ni og en halv præcis.“

Jeg nikkede atter. Saa talte vi videre om Politik, om vore sidste Rejser, og om hvad der ellers saadan laa for, og efter Frokosten fulgtes vi op ad Bredgade og tog Afsked paa Kongens Nytorv.

„Hvor skal vi for Resten hen i Morgen?“ henkastede jeg, idet vi trykkede hinanden i Haanden.

„Aa, det er sandt — det havde jeg nær glemmt. Vi skal til — — —“

Og saa nævnede han et Navn, der kaldte glade Følelser frem hos mig. Det var der, hvor jeg havde levet 20 Aar af mit Liv, og som i samme Tidsrum havde været hele min Verden. Nu havde jeg ikke set denne Plads i mange Aar, og nu aabnede der sig pludselig en bekvem Lejlighed for mig til atter at gense de gamle, kære Steder. Det var da morsomt. Og jeg gik i glade Tanker ned ad Gothersgade, frydede mig som et Barn, og længtes som et Barn efter at Klokken skulde blive 9½ den næste Dag.

Min Ven var i straalende Humør, og Rejsen gik hurtigt. Jeg kiggede ud af Vinduet ved den sidste Station før Byen, og jeg huskede saa tydeligt den lille Skov der i Nærheden, med Kæmpehøjen, hvor vi som Drengene legede Soldater og Røvere, og hvor jeg sommetider ensom søgte ud — for jeg syntes at denne Kæmpehøj var saa interessant — her kunde jeg ligge ganske alene i Timevis og kigge op i de grønne Trætoppe og den blaa Luft, — men det var der ingen, der vidste.

— Og Toget kørte videre. Nu saa vi den høje Skorsten — Kirketaarnet — en Overkørsel, hvor jeg saa nogle Folk staa og vente. De var forlængst glemte af mig; men nu traadte de atter frem for mig — det var jo ham! — og ham!

„Jeg tror De falder i Tanker,“ sagde min Ven, „her er da ellers ikke for kønt — — —“

„Nej,“ sagde jeg og rystede paa Hovedet, „kønt er her ganske vist ikke — —“

Nu rullede Toget ind paa Stationen, og vi traadte ud. Der stod Stationsforstanderen — den samme, som i gamle Dage — lige saa rank — men hvid og rynket — og Menneskene, som pressede paa hverandre paa den lille Perron — jeg kendte mange af Ansigterne — men de saa' saa trætte ud allesammen — saa mærkværdig trætte — aa ja, naturligvis — Livet havde givet dem dette Udseende — og dem, der havde Livsmod og Ungdom — dem lagde jeg slet ikke Mærke til, for jeg kendte dem ikke.

Hotelkarlen saa paa mig og tænkte sig om, — han var lidt forvirret — han vidste ikke, hvor han skulde føre mig hen. — Min Ven kørte til Hotellet, men jeg vilde gaa — gaa den gamle Vej, som jeg saa ofte havde vandret. Der var bygget nye Huse — og der var nye Mennesker — men dør kom én, som jeg kendte. Han gik i sine Tanker — saa pludselig op — paa mig — og hans Øjne blev pludselig store — han førte Haanden op som til Hilsen, men tog den ned igen. I én stor Spejlglasrude, jeg netop passerede, kunde jeg se, at han havde vendt sig om, han stod og saa efter mig. Men jeg vidste godt, at det slet ikke var mig, han kendte — det var min Fader han saa i mig — og i et Nu manedes gemte og glemte Minder frem for ham — og inden han kom til noget Resultat, var jeg langt borte. Paa Hotellet kendte man mig — fra gammelt Tid. Værten trykkede min Haand — ønskede mig Velkommen og vurderede mig med et skeptisk Blik.

Min Ven og jeg spiste til Middag sammen — og saa gik han i Byen til sine Forretninger.

Jeg gik ogsaa ud — ned til Havnen — hvor jeg kendte dem, de gamle Ulke — en af dem rokkede omkring ved to Stokke. Hvor tit „hjælp“ jeg ham ikke som Dreng med at losse hans Fartøj, naar han kom ind med Baaden fuld af Sand eller Sten. Og den gamle Tolder, som aldrig blev andet end Assistent — han dryssede ogsaa om derhenne ved Bolværket.

Men jeg gik videre og mødte en af Faders gamle Venner. Han sad hver Aften i Faders Hjem, drak hans Cognac og røg hans Cigarer. Jeg kunde ikke lide ham. Jeg havde en Aften faaet Lov til at blive længe oppe, og jeg holdt saa meget af at sidde inde hos Fader om Aftenen paa hans Kontor — men saa sagde Vennen pludselig haardt og strengt til mig: „Puds din Næse, min Dreng!“ Og Fader sendte mig et Blik og pegede paa Døren — jeg maatte liste af — i Seng — det var en Hjertesorg. Men der gik han — lige saa stiv og svajrygget som altid, nu graa og med lidt mere slæbende Skridt. — — — Og der var vort gamle Hjem —. Jeg stod lidt og saa paa Huset — jeg kendte jo Vinduerne saa godt — der var Kontoret og der Dagligstuen, og det sidste Fag var Soveværelset. Hvor tit sad jeg ikke i de Vinduer og saa ud over Havnen og Skibene. Jeg kiggede ind i Porten. — Jo, der hang endnu den store Jernstang, som vi klatrede op paa om Aftenen, og naar Folk gik forbi, forskrækkede vi dem ved pludselig at raabte „Buh!“ — og der til højre var Hovedtrappen og til venstre Køkkentrappen, den var stejl, men ikke for stejl for Faders gode „Ven“ — som godt kunde finde op ad den om Aftenen, naar han efter Afsked var gaaet ned ad Hovedtrappen — vi havde altid saadanne smukke Tjenestepiger.

Og de kulørte Glas i Porten ud til Gaarden — denne Port stod aaben, og jeg kunde ikke modstaa, jeg listede ind og kiggede — der var Haven med det store Lysthus, hvor Lampen om Sommeraftenerne blev flyttet ned, og hvor alle de kære Husvenner holdt sig lystige for Faders Penge — de kære Venner! Hvor er de henne nu? Og hvor blev de af, da Modgangens Dage kom? — — Der stod det store gamle Pæretræ, som vi Drengte til Moders Rædsel saa tit klatrede omkring i — og derhenne i Hjørnet Lindetræet, som jeg en Aften entrede ned ad, fordi jeg var laaset inde i Barneværelset, men det stod saa nær ved Vinduet, at jeg kunde svinge mig ud i det.

Det var for Resten saa morsomt at se alt dette — og

deroppe var Spisestuevinduerne — det ene af dem blev nu pludselig smækket op — rask, saa det ligefrem klirrede: „Vil De købe Huset?“ var der en, der raabte — saa haardt og brutalt. — Jeg tog høflig Hatten af — vilde undskylde, at jeg var gaaet herind — men Vinduet smækkedes i igen. Saa listede jeg stille af — igenem Porten, og jeg lagde Mærke til det lille Rum ved Trappen, hvor Moder gemte sine Rødder og Grøntsager — der var saa dejlig koldt der. — Og videre vandrede jeg — forbi Urtekrambutikken, hvor der altid lugtede af Tovværk og Tjære, men der stod nu et andet Navn over Døren. Ja, alt var forandret, og det var andre Mennesker, — men nu kom der da en, som jeg kendte. Det var en Skolekammerat. Hans Fader var den Gang en af de mægtigste Mænd i Byen — Konsul — Ridder p. p. — og nu havde Sønnen arvet det hele — var stor Købmand — jeg mindedes, da vi spillede Komedie sammen i et af hans Faders Pakhuse — og nu mødtes vi netop udenfor dette Pakhus. Det var da morsomt — men hvad var dog det for et Blik, han sendte mig — jeg læste saa tydelig hans Tanker — — — „Hvad vover De — Elendige — at hilse forbindtligt paa mig — mig — den store Købmand — Byens største — kongelig Konsul — vordende Etatsraad — er De gal, Mand! Hvad tænker De dog paa?“

Nej, kære Læser, jeg vovede det heller ikke — jeg havde Fortovsret, men jeg lod Etatsraaden in spe beholde Flisen, og det var da rimeligt — jeg haaber, han har tilgivet mig — (han er for Resten gaaet ad Hekkenfeld til for længe siden) — at jeg et Øjeblik forglemte mig selv — det vilde jo ogsaa let faa Udseende af Anmasselse. — Jeg tog jo en Gang Skylden paa mig i Skolen for hans Streger, for at han ikke skulde lide Skade ved en vigtig Eksamen, men det havde han naturligvis glemt nu — og hvorfor skulde han ogsaa huske det? — Fæ! som jeg var, — hvad Ret havde jeg til at fremsætte en saadan Tanke — at han i det Hele taget skulde huske en Bagatel som den — jeg skammede mig lidt — men saa gik jeg trøstig videre — ned til Fjor-

den, hvor Sivene groede — nu syntes jeg, at de var meget tættere — over Broen til den anden Side — hvor Skibsbyggerierne laa i gamle Dage — nu var det forbi med denne Industri, Hammer og Sav fik Lov til at hvile, alting var øde derovre og noget af Pladsen var solgt bort til Byggegrunde. Men den gamle Stubmølle laa der endnu — som en forvitret Rest fra gamle Dage — og videre gik jeg ud ad Dæmningen — dér, hvor vi som Dreng gik i Vandet fra Stranden — nu var der Promenade med Pavillon og Beplantninger.

Uha! Hvor jeg følte mig beklemmt — saadan om Hjer-tet. Jeg tænkte mig, at en Fugl, som pludselig bliver indespærret i et Bur, maa føle noget lignende — disse Mure, som man ikke kunde bryde igennem. Jeg vendte om og gik udenom Byen, forbi den store Fabrik — ud i den lille Lystskov — jeg syntes en Gang, at den var saa stor, nu havde jeg vandret den igennem, før jeg vidste det. Paa Vejen hjem gik jeg ind paa Kirkegaar-den — til vore Grave — de var holdt meget smukt — for Betaling.

— — —

Da jeg kom hjem paa Hotellet, sad min Ven og ven-tede paa mig.

„Naa — det var da godt De kom — hvor i Alverden har De dog været — Aftensmaden har staaet og ventet halvanden Time — lad os nu skynde os at faa noget i Livet!“

Vi drak Kaffe oppe paa hans Værelse.

„Sig mig, kære Ven — hvad er der i Vejen med Dem — jeg synes, De har tabt Humøret — De er da ikke syg?“

Min Ven saa spørgende paa mig.

„Nej,“ sagde jeg, „syg er jeg ikke — — —“

„Ja, noget er der i Vejen med Dem, hvad det saa er, — man skulde saamænd tro, at De var kommen til De-res Fødeby — saa bliver man altid melankolsk — —“

Jeg saa op og beundrede hans Skarpsindighed.

„Ja,“ sagde jeg — „det er lige akkurat det jeg er.“

„Ha! ha! ha! tænkte jeg det ikke nok! Vil De saa

være saa god at rejse hjem igen i Morgen tidlig. Jeg kender den Følelse. De ærgrer Dem over disse lavpandede, snobbede Halvidioter, hvis Dumhed De fandt naturlig som Dreng, men som De nu til Deres Forbavselse ser beklæde offentlige Tillidshverv, er ansete Borgere, som dominerer det hele — er dygtige Købmænd — ha! ha! ha! Dygtige! Ja, i al Almindelighed har vi en dygtig Købmandsstand, men der er nogle — ved De, hvori deres Dygtighed bestaar? Ikke! Den bestaar deri, at de ikke ligestraks har sat overstyr den Formue og det Købmandsskab, som deres Fader har efterladt dem — men Hys! lad os ikke tale højt om det, for det er jo dem, jeg skal leve af! ha! ha! ha!”

„Ja,“ sagde jeg, „De kan sagtens — med Deres Humør!“

„Humør — siger De — ja Tak, skal De ha’! Men det er jo netop disse andre, der giver mig Humøret — jeg morer mig over deres Overlegenhed — jeg smigrer deres Forfængelighed — men det betror jeg *Dem*, at jo mere de Karle træder mig paa Tærne — haaner mig — chikanerer mig — saadan paa denne „fine“. „noble“, „hæderlige“ Maade, som er saa almindelig hos disse allerhovedes Handelsmænd, der for Fa’rs Penge har „lært“ Handelen halvanden Eftermiddag i Manchester eller London, jo mere faar jeg af det, De kalder Humør — — —“ og saa bestilte han en Flaske Vin og Aftenen gik rigtigt rart.

Vi aftalte at mødes tre Dage efter paa Københavns Banegaard — saa skulde vi paa en rigtig munter Tur.

Men næste Morgen forlod jeg stille Byen — og jeg græder ikke, hvis jeg aldrig ser den mere.

„ISEFJORDEN“

Til Frederikssund!“ raabte Konduktøren, idet han „gik langs Vognen og lukkede Kupédøren med et Smæld — og lidt efter gled vi ud fra Byen — til Vanløse — denne i de Tider saa mærkelige københavnske Nybyggerplads, og videre forbi alle de driftige smaa Stationspladser Ballerup, Ølstykke, og hvad de nu hedder.

Man saa, at det var frugtbare Egne, vi kørte igennem, alt saa saare velhavende ud — baade Husene og Menneskene, og da vi rullede ind paa *Frederikssunds Station*, var Vejret saa smilende og Luften saa høj og klar, at vi følte os saa vel til Mode og glædede os til, at vi skulde glide ud paa Isefjordens blaa Vande — vort Maal var nemlig *Nykøbing paa Sjælland*.

„Nu skal jeg sige Dem noget,“ sagde min Ven, da vi vandrede ned igennem den lille By paa Vej til Havnen, hvor Damperen ventede os, „skal vi ikke blive her i Dag — saa tager vi ud til *Jægerspris* — og saa sejler vi i Morgen til *Nykøbing*.“

Den Idé tiltalte mig, og da vi havde faaet en solid Frokost nede paa „*Isefjorden*“, — alting hed saadan paa denne Egn — ogsaa Damperen bar samme Navn — kørte vi ad *Jægerspris* til — det vil sige, vi kom ikke længere end godt og vel over Frederik den Syvendes Bro, thi saa standsede min Ven Vognen, og bad Kusken

køre hjem igen — Turen var altfor smuk til at køre — vi skulde som sædvanlig gaa. Vi fortrød ikke dette, thi vil man se og beundre et rigtigt smilende dansk Landskab, saa skal man saadan en Højsommerdag gaa Turen fra Frederikssund til Jægerspris langs Isefjordens sagnrige Bredder, for Sindet vil blive let og Humøret godt, naar man endelig naar *Frederik den Syvendes* idylliske Sommerresidens. Grevinde *Danner* skænkede jo som bekendt Slottet med tilhørende Gods og Formue til en Opdragelsesanstalt for forældreløse Pigebørn, men nogle Værelser paa Slottet skal ifølge Grevindens Bestemmelser altid staa som de var, da hun døde. Det ene er hendes Dagligværelse, hvor alt forefindes nøjagtig paa den Plads hun selv havde anbragt hver Ting, og det er med Interesse, man betræder denne Helligdom.

Frederik den Syvendes Modtagelses- og Audiensgemak staar ogsaa aabent for besøgende, og her findes den folkekære Konges enestaaende Samling af Piber, ligefra de allertarveligste Jagtpiber og til den kostbare med Ædelstene besatte lange Pibe, som Sultanen af Tyrkiet, eller var det Beyen af Tunis, en Gang forærede Kongen. Her ligger paa Kongens Skrivebord hans sidste Arbejde — en Tegning — et Udkast til Opførelse af en Bygning: Hvad man uvilkaarlig lægger Mærke til, er den Forkærlighed, som Kongen havde for *Christian den Fjerde*, thi overalt ser man Billeder og Statter af denne Monark — og de to havde da for Resten heller ikke saa lidt tilfælles. Vi fordybede os videre i den dejlige Have, og senere spiste vi til Middag paa Jægerspris Badehotel — i Danmark er der jo „Badehotel“ i enhver Landsby, og først sent naaede vi tilbage til Frederikssund, hvor vi, inden vi gik i Seng, drak et Glas Vin i Hotellets hyggelige Have.

Til Frederikssund er for mig altid knyttet Mindet om to af vor Stands bedste Skikkelser *R. W. Tüchsen* og *Ferdinand Jensen*. Jeg husker, at Ferd. Jensen besøgte Tüchsen, som den Gang var Manufakturhandler i Byen, og jeg erindrer en lille hyggelig Middag vi tre

havde sammen i Hotel „Isefjorden“s den Gang meget spartanske Spisestue. — Middagen var sikkert ogsaa spartansk — men Hyggen skabte vi selv. Senere traadte som bekendt Tüchsen ind i vore Rækker, hvor han har nedlagt et Arbejde, som særlig har givet sig Udslag i Starten af „Pensions- og Hjælpekassen“, og denne Institution vil altid være knyttet til Tüchsens Navn og staa som et straalende Monument for hans Interesse for den Stand, hvortil han viede Størstedelen af sit Liv.

Jeg kommer til at tænke paa min første Entré som Rejsende til Hillerød. Jeg var kommen med Morgentoget fra København og var taget ind paa Hotellet af samme

Navn i Hillerød. Den første Kunde, jeg besøgte i denne udmærkede By, boede lige ved Torvet. Netop som jeg kom ind i Butikken, havde Købmanden solgt en Habit og en Overfrakke til en Kunde, og der skulde nu drikkes „Lidkøb“, hvilket foregik i en Beværtning, som laa i Baggaarden, hvor der var Have og Keglebane. Klokken var 10 om Formiddagen og „Lidkøbet“ bestod af Genever og Gl. Carlsberg Øl. Men da dette var for drøj en Kost for mig, maatte jeg hurtigt afbryde dette behagelige Selskab og gaa videre i Byen for at opfylde mine Pligter.

Hen paa Eftermiddagen kom *Bræstrup Nielsen* til Byen, og vi aftalte at tage en Slæde om Aftenen til Hørsholm, hvor vi tog ind hos Postholderen, hvor man den Gang spiste saa godt. Her var samlet et gemytligt Selskab, hvorimellem jeg husker Smed *Jensen* og Gartner *Hector*. Senere kom Byens Købmænd til, og Humøret kom mere og mere op. Nu var det saa-

Ferd. Jensen.

R. W. Tüchsen.

ledes, at Postholderen gerne maatte beværte Folk, men han maatte ikke drive Hotelvirksomhed (altsaa med Senge), og saa blev Følgen, at vi blev oppe hele Natten, og næste Morgen gik vi med vor fælles Kunde, som havde været med ligefra om Aftenen, hjem til ham og ekspederede ham, og om Eftermiddagen naaede vi via Holte igen Hovedstaden.

Men jeg maa sige, at jeg efter den Tourné var bleven lidt betænkelig med Hensyn til Rejselivet, og tvivlede om at kunne holde til det i Længden.

Men det gik jo alligevel.

— — —

Næste Morgen stillede vi ved Damperen.

Det var et grinagtigt lille Skib, som naturligvis ogsaa hed „Isefjorden“, og paa Kommandobroen stod en lille korpulent Mand og formanede en sømandsklædt Person, der stod i Land, til „at holde paa Hestene — for nu fløjter jeg.“

Den sømandsklædte tog fat i Hovedtøjet paa to gamle udlevede Dyr, som sikkert ikke havde Spor af sprælske Tendenser. De ikke saa meget som spidsede Øren, da Kaptajnen fløjtede. Saa spurgte Kaptajnen i en forsigtig og langsommelig Tone os, om „det var vor Agt at rejse med“, og paa vort bejaende Spørgsmaal, meddelte den sømandsklædte os med et arrigt Blik, at „saa maatte vi skynde os“.

Da vi lykkelig og vel var kommen om Bord, hørte vi atter Kaptajnens blide Røst: „Ta' saa den Landgang — *La's!*“

Lars, — det var den sømandsklædte — gloede ondskabsfuldt op paa Kaptajnen, og halede Landgangen ind. Lars havde nemlig mange Bestillinger ombord — han var Arbejdsmand, han ladede og lossede, — han var Bedstemand og første og anden Styrmand, alt efter som der var Brug for disse Personer, og saa var Lars døv — det vil sige, han hørte kun det, der passede ham, og det var ikke meget. Man saa næsten aldrig et Smil om hans Mund, og min tykke Ven sagde, at han kun én Gang havde set Lars smile, og det var i haardt

Vejr, da en ung Dame var meget søsyg. Saa gik han omkring med et nederdrægtigt Grin og brummede, at hun „kunde jo blive i Land“.

Men vi dampede altsaa ud paa Isefjordens blaa Vande, efter at Kaptajnen med stor Langsomhed og Omstændelighed havde telegraferet i Talerør til Maskinen: „Slag frem! — Slag bak! Slag frem! Langsom frem! Halv Kraft!“ og endelig efter lang Tid: „Fuld Kraft!“

Hele Fordækket var fuldt af Svin, og Agterdækket for Størstedelen opfyldt af Gods, saa vi maatte ty op paa Kommandobroen, hvor vi tog Plads, „skønt det — som Kaptajnen bemærkede — var imod Reglementet.“

Lars var imidlertid kommet til Rors, og nu stod han og kastede skulende Sideblikke til os.

„Pas endelig paa Prikkerne — La’s!“ formanede Kaptajnen — og La’s vendte Hovedet lidt til Siden, svarede ikke, men rynkede paa Næsen.

Min tykke Ven spurgte Lars, hvornaar Lina havde Frokostbordet i Stand, men Lars hørte intet — Styrmand Lars havde et døvt Øjeblik.

„De Herrer maa ikke gerne tale til Rørgængerens,“ formanede Kaptajnen atter.

„Naturligvis,“ svarede min Ven, „jeg vilde blot have spurgt Lars, om han vilde drikke en Bajer.“

„Tak skal De ha’! — Mange Tak!“

Det var Lars, der havde faaet sin Hørelse, og hans Øjne blev store og graadige. Vandet var som et Spejl, og jeg var vis paa, at Skuden næsten selv kunde finde Vej, men den pligttopfyldende Kaptajn sad paa sin Post og dirigerede Roret — og hver Gang han kom med en Bemærkning til Lars, ruskede denne i Roret, saa’ ond ud og brummede i Skægget. Endelig kom Lina og sagde, at Frokosten var serveret, hun var ligefrem berømt for sit Frokostbord paa denne lille Skude. Da hun var svensk, lavede hun naturligvis udmærket Mad. Vi fik stegte Rødspætter og koldt Bord, og vi spiste med god Appetit.

Mærkværdig nok kom Kaptajnen ned og spiste med,

og vi forundrede os over, at han turde forlade Kommandobroen saa længe; han havde da heller ikke Ro paa sig, men maatte stadig op og se, om Lars passede paa Prikkerne.

Efter Frokosten kom vi igen op paa Kommandobroen, og Kaptajnen overtog Roret, medens Lars skulde billettere, og vi havde ikke siddet ret længe, førend denne sidstnævnte Gentleman viste sig igen med sit allersomnederdrægtigste Grin, og vi anede, at han havde Ulykker for.

„Der er en dernede, som ingen Penge har til Billetten — —“ sagde han.

Kaptajnen blev helt perpleks.

„Har han ingen Penge — La's?“

„Næ—h — det er en af disse Haandværkssvende — vi ska' vel la' Politiet i Frederiksværk ta' ham?“

Vi kunde se, hvorledes Lars bogstavelig smagte paa det Perspektiv, der aabnede sig for ham ved Tanken om det Onde, han skulde lave, naar vi lagde til ved næste Bolværk.

„Ja — det bliver vi jo nødt til — ifølge Reglementet — La's. Men pas nu paa ham, at han ikke smutter fra vos, naar vi lægger til!“

Jeg kunde se paa min Ven, at han var ved at eksplodere, men han trak pludselig Øjenbrynene op og smilte stille ved sig selv, saa vidste jeg, at han havde taget sit Standpunkt i denne Sag. Lars nærmede sig med Billettasken.

„Giv mig tre Billetter, men det skal være —“ min Ven saa sig om med et meget sigende Blik — “til første Plads.“

„Sagde De tre?“ spurgte Lars mut.

„Ja,“ svarede min Ven kort.

„Ja — men De er jo kun to!“ indvendte Lars og skulede.

„Tre!“ tordnede min Ven, og hans Øjne lynede, saa selv Lars ligesom blev lidt forskrækket, men han troede aabenbart, at min Ven havde en Skrue løs og vidste ikke, hvor han vilde hen med sine tre Billetter. Han

turde dog ikke sige ham imod, men udleverede ham Billetterne.

Lidt efter bortfjernede min Ven sig et Øjeblik, og han kom snart efter anstigende med en fattigklædt og forhutlet udseende Fyr, og jeg saa dem forsvinde ned i Kahytten til Lina.

Saa lagde vi til ved Bolværket i *Frederiksværk*, og nu fik Lars travlt med at vinke ad Betjenten, der sammen med Tolderen altid stillede ved Skibets Ankomst, og med brede Ben og stor Værdighed skred Betjenten om Bord paa Skuden.

Lars var i den syvende Himmel.

„Der er han henne — vil De ta' Dem a' ham,“ sagde han grinende, „han har sneget sig ombord uden Billet!“

Politimanden gjorde med Anstand sin Pligt og tog Synderen i Armen, medens han bad ham følge med, og Lars var geskæftig paa Siden for det Tilfælde, at Bauditten skulde sætte sig til Modværg eller forsøge paa at undløbe.

Min Ven og jeg stod oppe paa Kommandobroen og fulgte Slagets Gang med stor Tilfredshed, og aldrig har jeg set et saadant Omslag i et Ansigt, som det Lars præsterede, da han saa Billetten til Nykøbing.

„Hvor har De den fra?“ kom det endelig.

„Fra mig — lille Lars!“ raabte min tykke Ven og lo, saa det klukkede i ham.

„Ja,“ sagde Politimanden og saa afvekslende paa min Ven og Lars, som nu lignede en narret Hyæne, „ska' jæ' — hva' — næ'h — ded er der jo itte no'et a' gøre ved — han har kraftknuseme Balletten Lars — ja — —“

„Nu fløjter jæ' — — —,“ afbrød Kaptajnen, og saa tøjlede Ordenens Haandhæver i Land, — men Lars kunde i dette Øjeblik have myrdet min Ven, er jeg ganske vis paa.

Saa sejlede vi videre, og min Ven var bleven i et glimrende Humør. — Og saa loddede vi — Lars maatte tage Dybden — ubegribeligt hvorfor, for Vejret var ganske klart — men det var maaske „ifølge Reglementet“, og min Ven kunde ikke dy sig, men spurgte Kap-

tajnen med stor Alvor, om der ikke var nogen Log — og om hvor ofte han tog Højden paa saadan en Tur. Kaptajnen forstod tilsyneladende ikke min Vens Ironi, men Lars, som nu atter stod til Rors, viste Tænder og sagde: „Haa! haa!“

Inden vi lagde til i *Nykøbing* Havn, var Lars nede og sparke Grisene — maaske havde de forbrudt sig mod Renlighedens Reglement om Bord — og min Ven var der naturligvis straks.

„Hør lille Lars,“ raabte han ned til ham, „naar jeg nu bliver Konsejlspræsident, saa engagerer jeg Dem som Skarpretter — men De faar aldrig Lov til at hugge Hovedet af noget Menneske!“

Lars svarede ikke, men han saa ud, som om han var ved at springe i tusinde Stykker af Arrigskab — og jeg tror ogsaa, at en mere raffineret Hævn kunde der ikke tages over Lars.

NYKJØBING S.J.

Nykøbing ligner alle andre smaa danske Provinsbyer. Den er ligesaa hyggelig med sine brede, daarlig brolagte Gader, sine store Lindetræer hist og her omkring ved Husene — sit Raadhus og — ja, jeg erindrer ikke bestemt om *Frederik den Syvende* findes i Nykøbing paa Sjælland, og findes han der ikke, saa adskiller Byen sig da i denne Henseende fra alle andre danske Byer.

Hotellet var den Gang gammelt, men ikke uden en vis Hygge, og min Ven og jeg blev anvist Værelser oppe paa første Sal, hvortil vi ad en stejl, smal Trappe naaede op. Til Hotellet hørte en temmelig stor Have, hvor vi efter Middagen drak Kaffe, men jeg har aldrig set saa mange Fluer, som i dette Hotel med Omgivelser, og jeg meddelte min Ven min Iagttagelse. Han lo og spurgte, om jeg aldrig havde hørt Historien om den Rejsende, som netop her en Morgen beklagede sig over disse smaa Dyr, som generede ham saa frygteligt, da han aflagde Visit paa W. C.

„Oh!“ svarede Værten, „det er ogsaa en aldeles forkert Tid at komme der paa — nær! ser De, den bedste Tid er saadan ved det Lag Kl. 12 om Middagen!“

Den Rejsende spurgte hvorfor netop Kl. 12.

„Jo,“ svarede Værten med den Sikkerhed, som en Mand, der er nøje inde i sin Forretnings Drift, ikke er

bange for at lægge for Dagen, „jeg skal nemlig sige Dem, at paa dette Tidspunkt er alle Fluerne inde i Spisestuen!“

Denne Historie, sagde min Ven, var gaaet igennem utallige Aviser, men her var den født.

A. Brusendorff.

I hine Tider gaves der vist ikke en By i Danmark, hvor der var saadant et Solderi som her — jeg har en Gang været der i tre Dage og kun været i Seng nogle faa Timer den ene Nat — man kunde simpelthen slet ikke komme i Seng, og vilde man demonstrere Nytten af at søge Hvile, fik man ikke Lov til at sove, saadant et Hurlumhej blev der lavet hele Natten, hvis man ikke ligefrem

med Magt blev trukket ud af Fjerene. Det var i *Windeløws* gode Tid, hvor man spillede med Billardkuglen nærmest Banden med *F. W. Jørgensen* om en Flaske Champagne i hvert Stød, som man altid uvægerlig tabte.

Jo, jo, for en Ballade i det gamle Hotel med den brøstfældige Trappe, som *Windeløws* Børn rullede ned ad om Morgen, saa det dundrede i det gamle Hus, som om der var Jordskælv. Og nede i Caféen med de firkantede Borde og Vægsofaerne, hvor Slagteren og Skolelæreren disputerede hele Eftermiddage og Aftener og Nætter igennem, mens gamle *Sjøberg*, som var Kostabonnet paa Hotellet, sad indadventt og korsede sig over Verdens Daarlighed, men alligevel stak den Sjus under Vesten, som blev ham budt.

Joh. Tarliang.

Og den tykke Politibetjent *Sørensen* var omtrent Dus med sin egen Borgmester, og *Windeløw* drak kun Øl, men han havde ogsaa en Flaske staaende paa hvert

Bord, for han skulde jo snakke og skaale med alle dem, der var i Stuen.

Men ellers var Freden idyllisk i den lille By — der laa saa langt fra alfar Vej, for den Gang var der ikke Bane til Byen. — Kattene laa uanfægtede og soledede sig paa Trappestenene udenfor Husene og missede ad Hundene, som luskede forbi og som tilsyneladende var deres gode Venner, og man mærkede kun Liv om Torsdagen, naar det var „Grisedag“ — saa kom Landboerne til Byen, og saa kan det nok være, at der var Gang i Windeløws Kaffepunsche.

Jeg husker en Vinter, som vi oplevede den i Halvfemsene med rigtig Kulde og Masser af Sne. Vi var et Par Rejsende, som skulde til *Jyderup*, og da vi ikke var just begejstrede for at rumle afsted i den langsommelige Postvogn, saa sendte vi Karlen i Byen for at leje en Kane til os, og langt om længe kom han tilbage, efter at have faaet fat i en Enspænder-slæde, som vi kunde efterlade i *Jyderup*, hvor den saa vilde blive afhentet nogle Dage efter, naar der kom Bud.

Min Medrejsende paatog sig at køre Kanen, forudsat at Hesten var skikkelig. Karlen paastod, at Dyret var fromt som et Lam og ikke det mindste sky.

Wilh. Beck

Vi pakkede os altsaa ned i Kanen — fik Prøvekasserne stablet op bag paa, og om Aftenen ved 1 Tiden gled vi ud af den gode By, og endnu i Dag er jeg for mit Vedkommende forundret over, at vi kom fra den Tur med hele Lemmer.

Min Kollega havde fra ganske ung været vant til at

*E. F. T. Petersen.
(Efter-Petersen).*

køre, men et saa uberegneligt Dyr, som det, han nu havde faaet fat i, havde han aldrig kendt. Den foer og fløj omkring ligesom en Loppe i en Seng, og hver Gang den kunde faa Anledning til at flyve uden om et Papir, en Kvist eller anden bevægelig Genstand, forsømte den ikke Lejligheden til at gøre sig utilbens.

Der er ikke noget, der gør mig saa nervøs, som at sidde paa en Vogn med upaalidelige Heste for, og her maatte vi næsten køre i Skridt hele Vejen, men da Bæstet pludselig ved et Sidespring knækkede den ene Kanestang, var jeg lige ved at opgive Ævret.

Min Ven bandede den Skurk af Hesteejer, som havde sendt os et saadant Køretøj paa Halsen, og nu maatte vi begge af Kanen for ved Hovedtøjet at trække Dyret ind paa „*Dragsholm*“, som vi netop passerede. Men her var alt lukket og slukket — Klokken var elleve, og den store Herregaard laa i dyb Søvn.

Vi frøs saa det knagede, og stod i en meget ubehagelig Stilling, men ved Hjælp af en Tovende fik vi bundet Stangen nogenlunde sammen, og saa gik Optøget videre, og alt gik godt, til vi kom til en By, der hedder *Snertinge*, og som ligger en Mils Vej fra Jyderup. Her findes en temmelig stejl Bakke, og under Nedkørselen af denne fik Kanen lidt stærk Fart — den bundne Kanestang smuttede ud — og saa tog Pokker ved Øget.

Det hele gik i en saadan Fart, at vi intet sansede, før Kanen med et Bras tørnede mod et Træ. Hele Formækken knustes — Hesten forsvandt i Mørket, og vi fandt os selv med vore Prøvekasser ude paa en Mark ganske forsvunden i nogle store Snedriver.

Da vi fik arbejdet os frem konstaterede vi, at vi begge var kommen godt fra Luftfarten, men min Kollega var vred.

„Lad bare Skidtet ligge og Hesten rende hvor Pokker den vil — det er da godt, vi ikke har betalt for den Køretur, og den Tyveknægt skal heller aldrig faa en rød Øre — nu maa vi se at faa banket nogle Folk op i *Snertinge*.“

Og her i *Snertinge* fandt vi langt om længe en Smug-

kro, hvor en hel Forsamling af tyvlsomme Eksisterer pokulerede Natten væk; for gode Ord og Betaling fik vi langt om længe stablet et Køretøj paa Benene — fik læsset vore Kufferter, og saa naaede vi endelig Jyderup ved 3—4 Tiden om Morgen.

Vi var saa forkomne, at vi knap kunde staa paa Benene, og jeg kan huske, at vi delte en Flaske Cognac i to store Ølglass, og stak det ud som sød Mælk, uden at vi havde Spor af Mén af denne kraftige Snaps, og saa sov vi til den næste Eftermiddag Kl. 2.

Vi hørte aldrig noget hverken til Hest eller Hesteejer.

— — —

Men tilbage til den Tur min tykke Ven og jeg var ude paa, startede vi ogsaa en skøn Aften for Jyderup, hvilken By vi naaede uden Uheld, og efter en solid Middag den næste Dag, fortsatte vi Rejsen til Kallundborg hen under Aften.

— Fra denne By har jeg udmærkede Minder — det var i de Tider, da Brødrene *Meissner* startede deres Forretning. Det var prægtige Købmænd, som det altid var en Fornøjelse at besøge. Og *Jørgen Kornerup*, som havde Vett & Wessel — det er underligt nok, men det er ligesom de Kallundborgkøbmænd lod sig drage særligt af København — i hvert Fald mødte man dem en skønne Dag — baade *Meissner* og *Kornerup* — som Indehavere af anselige en gros Forretninger i København.

Herfra mindes jeg ogsaa den gamle Hædersmand *E. F. T. Petersen* (Efter-Petersen). En flittigere og mere retskaffen Kollega har vist aldrig berejst de danske Provinser. Han var i 70erne Købmand i Maribo, hvor han maatte akkordere, men under et utroligt Slid betalte han senere sine Kreditorer hver Hvid og Skilling.

Jeg husker en Aften jeg sad sammen med *Wilk Beck* (vor afdøde brave og flittige Kollega), *Chr Johnsen* og *Brusendorff* (den gamle Formand for 1886-Foreningen) i „Postgaarden“s lavloftede Kafélokale, hvor *Iserhorst* tumlede rundt, og gerne vilde gøre det saa godt for os allesammen, uden at det altid lykkedes for ham.

Saa røg Døren pludselig op med et Rabalder, og en

høj Mand traadte ind. Han var rejseklædt, men havde høj Hat paa og en Kørepisk i Haanden.

„Giv mig en Daase Hummer og 6 Bajere!“ raabte han og slog i Bordet med Piskeskafet.

Denne mærkelige Ordre kunde selvfølgelig ikke andet end vække vor Opmærksomhed, og nu skete det opsigtsvækkende, at Manden efter at have rusket Opvarteren, som ikke straks kom med det bestilte, fordi han naturligvis troede, at det var Spøg, virkelig — uden at sætte sig, med Hatten paa og Pисken under Armen, konsumerede de seks Bayere og Hummerdaasens Indhold — smed Pengene paa Bordet og forlod Lokalet.

Denne lille Episode, som har indprentet sig i min Hukommelse, noterer jeg her som et lille Eksempel paa, hvad man som Rejsende kan være udsat for at opleve, naar man er henvist til at henleve sit Liv paa offentlige Steder, og jeg glemmer aldrig den Stilhed, som efterhaanden udbredte sig over hele Lokalet, og den Tavshed, hvorunder den meget ukommercielle Rejsende tømte de sidste Flasker Øl og forlod Stuen, staar saa klart for mig, som om det var i Gaar det skete.

Mens jeg skriver om Kallundborg kommer jeg til at huske paa en Tur, jeg en Gang gjorde herfra til Samsø, der som bekendt var *Joh. Tarliongs* Eldorado. Jeg havde jo saa tit sejlet forbi denne Ø paa Vejen til Aarhus, men en skønne Dag fik jeg den Idé, at her maatte der ogsaa være noget at gøre.

Det var der nu imidlertid ikke for mig, for jeg var ikke længe om at opdage, at de Folk, som brugte det jeg rejste med, kunde tælles, men jeg var alligevel 4—5 Dage paa Øen, og gennemrejste den i Selskab med *Pagh Lomholdt* paa Kryds og Tværs — helt ud til Ballen og helt op til Nordby.

Jeg boede hos den gamle Madsen i Onsbjerg, og det var et brillant Sted at være. Naar vi kørte ud om Morgen, havde vi faaet pakket en ordentlig Frokost ned i Magasinet, og saa spiste vi, hvor det kunde falde sig — paa en Grøftkant eller i en Kro — Folk var saa venlige alle Steder, hvor man kom.

Jeg kan som sagt huske, at Pagh Lomholdt gjorde Rejsen sammen med mig den Gang, og hans brillante Humør gjorde, at Turen — skønt den kommerielt set ikke var meget munter — alligevel blev et Minde for mig, som jeg nødtig vilde undvære.

*Krostue i Nordby, Samsø.
Staaende: Kromanden. Fra venstre til højre: Peter Jensen. Købmand Nygaard, Nordby.
Mikkelsen (Mehls Fabrik, Aarhus).*

Men tilbage til vor Rejse — vi tog ind paa Hotellet, som læa nede ved Havnen, og dette Hotel var den Gang bekendt for sin Tarvelighed — blandt Rejsende kaldtes det altid „*Fattiggarden*“. Men første Klasesse *var* det jo — og jeg disputerer af Princip aldrig om Opfattel-

ser, fordi det som oftest er til ingen Nytte, thi dette Hotel, som fra øverst til nederst bar Præg af Elendighed og Fattigdom, dette Hotel var som sagt første Klasses — og dermed Basta.

Og jeg husker den snedige Indretning med Navnetavlen, som hang i Caféen midt paa Væggen, saaledes at alle Gæster kunde kontrollere —, naar Køkkenet gennem Lemmen til Buffetten adviserede med høj og gennemtrængende Røst: „En Toddy til Nr. 18“ — „En stor Snaps til Nr. 9“ o. s. v. — Havde man ikke andet at bestille, kunde man saa rart faa Tiden til at gaa med at sidde og kontrollere, hvad ens Medrejsende spiste og drak paa Hotellet.

Naa, — vi fik anvist vore Værelser — uha hvilke Værelser — og saa gik vi en Tur i Byen og op paa *Møllebakken*, hvor der var Restaurant, og aldrig glemmer jeg denne dejlige Sommeraften, hvor vi sad længe og nød den herlige Aftenluft, medens vi drak vor kolde Vin. Byen laa for vor Fod med sin Kirke med de mange Spir — og saa Kattegat med fjerntblinkende Fyr og den dybblaa Stjernehimel. Det havde saamænd været langt herligere at sidde deroppe paa *Møllebakken* hele Natten, end at blive lukket inde i det rædselsfulde Hotelværelse, hvor Tapeterne hang i Laser, og Vinduerne var klistret sammen med Papir.

Jeg vaagnede et Par Timer efter, at jeg lykkelig var sovet ind. Det var for mig som om et helt Regiment Soldater ustandselig marcherede forbi Vinduerne ledsaget af en Mumlen, som den man hører paa Teatret bag Kulisserne, naar det „oprørte Folk“ truer. Det var mig umuligt at falde i Søvn igen, og jeg stod op og gik til Vinduet. Her fik jeg Forklaring paa Fænomenet. Nedenfor Vinduet havde Byens Sømænd Samlingssted om Morgenen, og her begyndte de Kl. 3—4 om Morgenen at gaa frem og tilbage, medens de sludrede. De havde alle Træsko paa, og vandrede frem og tilbage med taktfaste Skridt som om de var seks Aar gamle Soldater. Jeg kiggede ind til min Ven. Han var vaagen,

og vi kom hurtig i Klæderne, og gik saa en lang Morgentur i Byens Omegn.

Middagen var Kl. 12½, og vi mødte med en glubende Appetit. Vi fik brun Suppe. Den smagte som Sodalud, og det var mig umuligt at faa den ned. Jeg bemærkede det til min Ven. Han sagde, at jeg skulde spise den — for Værtens Skyld.

Chr. Johnsen.

Denne elskværdige Herre sad selv for Bordenden, og vilde blive meget ulykkelig, hvis hans Mad blev kasseret.

„Jeg *kan* ikke,“ bad jeg og saa ulykkelig ud.

„De *skal*,“ var det eneste Svar, jeg fik — og saa begyndte jeg igen, men fik pludselig en ypperlig Idé.

Jeg bad om at laane Peberet, og efter at have løsnet Laaget paa Peberbøssen, begyndte jeg at strø Peber i min Suppe, og det forudsete Tilfælde, at Laaget vilde falde af og alt Peberet ned i Suppen, gik fuldstændig efter Programmet.

Min Ven, som med mange Ansigtsvridninger og, som jeg kunde se, virkelig Selvopofrelse — næsten havde faaet Bugt med sin Portion, lagde Mærke til mit Eksperiment, trak først Øjenbrynene op, som om han vilde sige „Aha!“ men straks efter kneb han Øjnene sammen paa sin særegne Maade, og jeg vidste, at dette betød det samme som: „Naa — saa det tror De?“

Jeg maatte jo spille Komædien til Ende, jeg brølede op om, at det dog var kedeligt, og bad mange Gange undskylde — og Værten rejste sig straks for at hente en ny Tallerken, hvilket jeg naturligvis bestemt afslog, idet jeg paa en spøgefuld Maade bad om at maatte tage to Gange Torsk i Stedet. Og min List lykkedes fuldstændig — men saa var min elskelige Ven der, og jeg saa paa hans Ansigt, at nu kom det.

„Kære Vært,“ sagde han, „De skal ikke lade Dem skuffe af min Vens Beskedenhed — for jeg véd med

Bestemthed, at brun Suppe er hans allerbedste Livret!“

Nu hjalp ingen Protester, og medens min Ven gottede sig, sad jeg et Øjeblik efter med en Tallerken af dette græselige Fluidum, og min Ven var langt inde i Torsken, inden jeg fik sat min Portion til Livs.

Og jeg synes virkelig, at det i Grunden var Synd — for min Idé var god.

Og da vi bag efter sad ved Kaffen, sagde jeg til ham: „Hør, kære Ven — hvor kunde De i Grunden nænne — —?“

„Næne —?“ svarede han, — „jamen — bedste Ven — det var jo udelukkende af Hensyn til Dem — vi to maa og bør jo tage det onde med det gode her i Verden, naar vi tilsammen møder det — ikke sandt?“

Og saa lo han saa hjertelig, at Bordet vi sad ved — det manglede et Ben — rystede saadan, at Kaffen spildtes.

RINGKJØBING

Det hændte ofte, at Rejsende i hine Tider fulgtes ad fra By til By, særlig naar de rigtig sympatiserede. Man havde nu en Gang ikke saa stærkt Hastværk, og de ansete Firmaer ønskede ikke, at man blev for hurtig færdig med en By. Derfor hændte det tit, at man „ventede“ paa Selskab, og en halv Dag kunde man altid anbringe, enten ved at forny et Besøg hos en eller anden Kunde, eller blot ved at man viste sig omkring i de forskellige Butikker og dokumenterede, at man havde saa meget at bestille, at man ikke var færdig endnu. Jeg har ofte erfaret, at det gjorde sin Virkning.

Saaledes husker jeg, at jeg en Dag sammen med min Ven dampede ad Ringkøbing til.

I Varde steg fire Personer ind til os — de tre var aabenbart i Selskab, thi de talte sammen, medens den fjerde — en høj, svær rødmosset Mand med mørkt, krøllet Haar og et godmodigt Ansigt, satte sig for sig selv henne i et Hjørne og saa ud af Vinduet.

Af Samtalen kunde vi forstaa, at de tre var Kreaturhandlere, medens jeg af Udseende og Omtale kendte den fjerde høje Mand, der sad for sig selv. Han kendte ikke mig, men jeg vidste, at han var en anset Kvæg-handler fra Lemvigegnen, bekendt for sit gode Hjerte. Anseelse og Formue.

Der havde været Marked i Varde, og da de tre havde

faaet fortalt hverandre, hvor daarlige Handeler de havde gjort — Kreaturhandlere sætter som bekendt altid Penge til — kom Kortene frem, og snart var Selskabet i en rask Poker. Den høje Lemvigmand saa interesseret til, og af og til lo han, slog sig paa Laaret eller gjorde en eller anden lignende Bevægelse for at give sit Bifald til kende. De tre lagde Mærke til denne Interesse, og den ene spurgte efter nogen Tids Forløb, om han kendte Spillet.

Poul Norlander.

„Ja, lidt,“ svarede den Høje.

„Har De Lyst til at spille med?“ spurgte den anden.

„Ja, — det kommer jo an paa, hvad I spiller om, for jeg ser jo ingen Penge?“

„Nej —,“ svarede den anden, „der gaar nemlig et Kreatur ad Gangen, men —,“ og han gjorde et ligesom lidt ringeagtende Kast med Hovedet — „det er vel ikke noget for Dem.“

„Nej,“ svarede den tykke med Bestemthed, „det er ikke noget for mig!“

„Ja,“ sagde den anden med lidt Selvbevidsthed, „jeg kunde tænke det — det er jo heller ikke saa lidt — —“

„For a ska' si' vos,“ afbrød den Tykke, „a spiller kun om *hele Vognladninger* — — —“ og saa vendte han sig lidt til Siden, og saa med det roligste Ansigt af Verden ud af Vinduet — ud over Heden — og ikke en Mine fortrak

sig, ikke en Trækning forraadte Ønsket om et bifaldende Smil fra vor — Tilhørernes Side — for den i Sandhed glimrende Maade, hvorpaa han havde pareret i denne lille Duel.

Men den andens Ansigt var kosteligt — det blev lige-

Athan Vangskov.

som længere og længere — saa underlig forbauset — han kiggede lidt — først paa ham og saa paa os — og efter en Pause, som vi syntes varede umaadelig længe, sagde han kun ganske sindigt: „Naa — saadan!“ og saa gav han Kort igen. Men nu standsede Toget i Ringkøbing. Kupédøren blev slaaet op, og Mads viste sig og tog vor Bagage — og lidt efter vandrede vi igennem den lille Byes Gader med de røde Huse op til Hotel „Ringkøbing“.

Nu kender jeg ikke Hotel „Ringkøbing“, men den Gang var det et lille Mønsterhotel. Naar man rejser meget, kommer Hotellerne uvilkaarlig til at interessere én, og straks man træder ind i dette den rejsendes Hjem, faar man en vis Øvelse i at vurdere dette Hjem med et Par Øjekast, og Hotel „Ringkøbing“ var et af de Steder, hvor man gerne opholdt sig. Alt var hyggeligt, propret, solidt og stærkt — navnlig stærkt. Al Ting saa stærkt ud — Bordene, Stolene, Klokken til at ringe efter Mads — Maden var kraftig og stærk — Værten saa saa stærk ud — og *Strandingsrommen* var meget stærk.

Gustav Philipson.

Ja — *Strandingsrommen*! I Aaret Attenhundredeoghvidkaal skete det ikke ualmindelige, at et stort Fragtskib løb paa Revlerne ud for Ringkøbing, og Dagen efter var Skibet Vrag, medens Godset i mer eller mindre havareret Tilstand skylledes op paa Stranden. Ved den paafølgende Auktion købte Hotelværten et stort Fød Rom, som viste sig at være af en aldeles ypperlig Kvalitet, og da Værten ved Siden af sin Hotelvirksomhed drev en betydelig Vinhandel, døbte han straks denne

Georg Skovgaard.

Vare „Strandingsrom“, og solgte løs af den — og alle, der fik den, var meget begejstrede. Den havde to Egenskaber, som man maatte lægge Mærke til, og det var for det første dens Styrke, — ja, jeg har selv ofte haft den i mit Hjem, og den viste sig at være et ypperligt Middel, serveret i en Kop

Ludvig Rée.

The før Aften, til at give Selskabet Appetit og godt Humør før man gik til Bords. Men den anden Egenskab, som denne Rom besad, var endnu bedre, thi skønt det var 20 Aar siden, at dette Fad drev op paa Stranden — saa var det endnu ikke tømt — og blev det aldrig, thi naarsomhelst man skrev til Hr. *Schiønning* og bad ham sende en Snes Flasker — saa kom

de omgaaende — og det *var* af den eneste ægte.

Tillod man sig at udfordre Hr. *Schiønning* med Anelsen af et tvivlende Blik, saa paastod denne brillante Vært med Overbevisning og tilsyneladende Troskyldighed, at han aldrig havde mærket noget Trolleri — — naa, dette var maaske en af disse Livets uudgrundelige Gaader, som det var Tidsspilde at spekulere paa at løse.

— Men ved fire-fem Tiden om Eftermiddagen kom Strandingsrommen paa Bordet, og saa kom *Rahbek Smith*, som boede ligeoverfor uvægerlig over for at faa sin Femthe, og saa kunde det jo hændes, at *Gustav Philipson*, *Fredrik Vibe-Hastrup*, som man vist frem

J. Chr. Hansen.

for nogen tør kalde for Danmarks flittigste Rejsende, *Anthøn Vangskov* med sine mægtige Prøvekasser, *Claus Sørensen*, *N. P. Rasmussen*, den altid glade *Carl Jensen* og gamle *Georg Skovgaard* sammen med *Ludvig Rée* samt *J. Chr. Hansen* (Hattemageren) havde faaet en halv

Time til overs for at drøfte Situationen sammen med Rahbek og Schiønning, som imidlertid var kommen til. Og saa kunde man høre Skovgaards hjertelige Latter, naar han fortalte om da „de skar Maven op paa ham“ — om hvorledes Professoren, efter at have givet Skovgaard en kraftig Narkose, til de omkringstaaende unge Kandidater, der overværede Operationen, med megen Overbevisning og Bestemthed overfor de vordende Læger fastslog følgende: „Saa, mine Herrer — nu er Patienten bedøvet — —,“ hvorefter Skovgaard til Auditoriets almindelige Rædsel og Munterhed rejste sig halvt op og tordnede: „Nej — Dælen dundre mig er jeg ej!“ — Ja, hvor var han ikke en prægtig gammel Gubbe — altid i godt Humør og altid flittig — skønt han højt oppe i Halvfjerserne maatte farte omkring og udføre en Handelsrejsendes ikke altid lette Arbejde.

Claus Sørensen.

Frederik Vibe-Hastrup.

Da vi havde indrettet os paa vore Værelser, gik vi en Tur i Byen, ned til Fjorden og ud i Anlægget; — ved alle disse smaa Vestkystbyer er der smaa Anlæg, som med Bekostning, stor Flid og Uholdenhed er tilvejebragt ved med Taalmod at plante og passe Træarter, som særlig egner sig for disse sandede Jorder. Aftenen tilbragte vi i Hotellets Have, som var velholdt — ikke ganske lille — og meget hyggelig. Der, som overalt i Hotellet, var opsat paa de forskelligste Steder Dele af Skibe, saasom Ror, Kompasser, Skibsklokker, Gallionsfigurer o. lign. — alt sammen Minder om Strandinger, som jo var meget almindelige, og som, forudsat at Mandskabet bjergedes,

hvilket med det fortrinlige Redningsvæsen næsten altid lykkedes, naar blot Strandingen observeredes i rette Tid, imødesaas med stor Glæde, da det gav Penge til Byen. Min Ven og jeg troede, at vi var ene paa Hotellet, og først næste Formiddag, da vi spadserede i Haven,

N. P. Rasmussen.

opdagede vi endnu en Gæst, en høj, mørk og smuk ung Mand paa nogle og tyve Aar, som vandrede stille om i Gangene. Han saa meget melankolsk ud, og hilste os venligt, da vi gik forbi ham.

Han var ogsaa til Middag, sagde ikke et Muk, men spiste mekanisk, og saa om muligt endnu mere sørgmodig ud. Vi fik Kaffen serveret i Haven, og den Melankolske lavede sin Kop til, og vilde

trække sig tilbage med den, da min Ven tiltalte ham.

„Undskyld,“ sagde han, „da jeg antager, at De ligesom jeg er Handelsrejsende, maa jeg tillade mig at præsentere mig, og bede Dem sætte Dem her ved vort Bord,“ og saa præsenterede han ogsaa mig, og jeg syntes, at den melankolske blev ligesom lidt oplivet.

Min Ven snakkede løs, og nu fortalte den Melankolske, at det var den første Rejse, han var ude paa, han kendte ingen Mennesker, fik stadig Bebrejdelser hjemme fra Firmaet, fordi han solgte for lidt, syntes at han gjorde sig stor Umage, og mente ogsaa at have Evner som Handelsrejsende — —

„Holdt!“ raabte min Ven, „tillader De, at jeg afbryder Dem. De mener at have Evner som Handelsrejsende, siger De, — ved De, unge Mand, eller kan De tænke Dem, hvad det vil sige at være en dygtig, ja blot en brugelig Handelsrejsende — har De nogensinde tænkt over, hvilke Fordringer, der forlanges, for at kunne udfylde denne Gerning med nogenlunde Dygtighed? — Nej, jeg kan se paa Dem, at De véd det ikke, og saa ved De heller ikke, at den Handelsrejsende, som ikke straks kender til den Artikel, han skal hand-

le med, selv om han aldrig har set den for sine Øjne, og som ikke straks kan besvare ethvert Spørgsmaal Artiklen angaaende, som Kunden stiller, og som ikke, hvis han opdager, at Kunden er bedre inde i Sagen end han selv, paa staaende Fod og uden at blinke, kan fremdrage Egenskaber ved Artiklen, som Kunden ikke kan kende — saa er han ikke nogen dygtig Handelsrejsende. Og saa ved De ikke, min Herre, at den Handelsrejsende, som ikke, naar han har vekslet to Ord med Kunden, er klar over hans svage Side — nogle interesserer sig for Høns, andre for Guldmøntfod contra Sølvmøntfod, nogle sværmer for Duer og andre vil tale om Nordpølsekspe-

Carl Jensen.

ditioner, nogle vil altid rakke sin Konkurrent i samme By ned, og andre vil kun tale selvbehagelig om sig selv, — og som ikke straks forstaar at gribe denne svage Side og kæle tilpas længe for den — han er ikke nogen dygtig Handelsrejsende. Og den Handelsrejsende, som ikke forstaar at spille Komedien til Ende uden at miste noget af sin Værdighed, som ikke forstaar at lade Kunden komme indtil 3 Skridts Afstand fra sig, og som ikke altid sørger for at være en Brøkdæl af en Milimeter større end den Mand, med hvem han skal handle — han er ikke nogen dygtig Handelsrejsende. Og endelig er den Handelsrejsende, som ikke forstaar at gøre sig bemærket, ikke ved nogen latterlig Optræden, men stilfærdigt og tilsyneladende beskedent, som ikke kan staa med det ene Ben i Forretningen og det andet i Kупéen uden at miste det mindste Gran af sin Ro, som forsømmer at give den yngste Lærling i Forretningen et Haandtryk og Smil til Goddag og Farvel, som ikke altid har et venligt Ord til Enhver, han kommer i Berøring med og som ikke altid — paa enhver Tid af Døgnet — har Dampen oppe — fuld Kraft paa, og aldrig bliver træt — han er ikke nogen dygtig Handelsrejsende!“

Min Ven havde talt sig varm og drak en Slurk Kaffe, — og den Melankolske lyttede forbausset til min Vens Udvikling af Emnet „Handelsrejsende“.

„Det vil med andre Ord sige,“ sagde den Melankolske, „at en Handelsrejsende skal være en hel lille Skuespiller?“

„Nej,“ sagde min Ven med Varme, „ikke nogen lille, men en stor, større end de største, der nogensinde har vist sig paa en Scene, thi disse har baade Digternes skrevne Ord, Kostumer, Kulisser, Bagtæpper og Medspillere, men den Handelsrejsende har kun sig selv og sit klare Hoved til at spille hele Komedien med. Skuespilleren paa Scenen har hver Aften et nyt Publikum at agere for, men den Handelsrejsende har saa at sige det samme Publikum hele sit Liv — og dette Publikum fordrer stadig Variationer i Programmet!“

„Jeg takker Dem,“ sagde den Melankolske, „for alt det, De har fortalt mig — det burde mit Firma have underrettet mig om i Stedet for hver Dag at sende mig arrige Breve.“

„Ja,“ svarede min Ven, „men naar Deres Firma ikke har givet Dem disse gode Raad, saa er det af den simple Grund, at de Herrer ikke kender disse Raad, og i Stedet for at støtte den Rejsende med venlige Opmuntringer, sidder de i deres — hvad skal jeg sige — Naivitet paa deres Kontorstole og skriver Breve, som tager Humøret fra deres Medarbejdere!“

„Hvor De dog kender Sagerne ud og ind,“ sagde den Melankolske og rakte min Ven et Papir — „her skal De se et Brev, jeg netop modtog i Morges.“

Min Ven læste det og rystede smilende paa Hovedet.

„Ja,“ sagde han, da han var færdig, „jeg kender Recepten — men saadan et Brev bør koste noget — de Herrer B. & Co. har sat Dem i daarligt Humør i Dag, og nu maa det virkelig blive de samme Herrer's Sag at faa Dem i godt Humør igen. Med Indtrykket af dette Brev er De absolut uskikket til at gøre Forretning i Dag, og De maa altsaa tage fri for Firmaets Regning, for at faa Deres Nerver bragt i Orden igen. Jeg fore-

To Julius'er.

I Baggrunden: Julius Ipsen. I Forgrunden: Julius Nathan.

slaar derfor, at vi i Eftermiddag tager ud til *Søndervig* Badehotel — hvor vi faar en udmærket Helt til Aften -- hvad siger De til dette Forslag?"

Den Melankolske fandt Idéen udmærket, og snart efter rullede vi tre ad Landevejen gennem Lyngen og Sandet til *Søndervig*, hvor Hotellet ligger lunt bag Klitterne. Der var mange Badegæster, og vi skulde naturligvis først ned og have en Dukkert i Bølgerne.

Paa Hotellet traf vi gamle *Glistrup* og hans Efterfølger, den flinke sorte *Christensen*, som vi altid kaldte ham. Jeg ved ikke om han eller Herredsfuldmægtigen

spillede bedst Poker, men jeg ved i hvert Fald sikkert, at *Jørgen H. Nielsen* var af den Overbevisning, at han var den dygtigste.

Til Aften fik vi ganske rigtig Fisk, som var aldeles henrivende friske, og som fik den Melankolske, som efterhaanden var bleven i godt Humør, til at filosofere over Emnet: Hvad er Maden uden „Helt“?

Som altid, hvor min Ven førte an, blev Stemningen god, og den Melankolske, som nu ikke var melankolsk længere, var saa glad ved Tilværelsen, idet han priste sig lykkelig over at have truffet os, og lidt længere hen paa Aftenen slog han i Bordet og morede sig over, at B. & Co. derhjemme kom til at betale for det grove Brev — — det var storartet — og det blev dyrere jo sildigere det blev, og da vi endelig langt om længe og ved Midnatstid naaede Hotel „Ringkøbing“, skinnede den Melankolske som en nyslaet Toskilling, kaldte os sine to bedste Venner i Verden, og bestilte en Flaske Champagne paa B.s Regning — for Co. skulde give den næste — — —

Min Ven mente, at det var rigtigst at gaa i Seng, men det vilde den Melankolske ikke høre Tale om — — „Nej,“ sagde han, „hvad siger ikke Kromanden i Hellebæk? Er der nogen der véd det?“

„Ja,“ sagde jeg beskedent, og det var første Gang jeg saa at sige aabnede Munden den Dag, „hvis jeg ikke tager fejl, saa er det ham, der altid beklager sig over, at der er saa længe mellem Drammene!“

„Bravo!“ raabte min Ven og saa raabte vi alle: „Længe leve Kromanden i Hellebæk!“

— — —

Om min Vens Kur gjorde Virkning, tør jeg ikke paa-
staa, men vist er det, at vor melankolske Ven den næste Dag gjorde udmærkede Forretninger i Ringkøbing, og da vi samledes til Middag, var han i et ligefrem overvældende Humør, han spurgte, hvor vi skulde rejse hen — han vilde absolut, hvis det paa nogen Maade kunde lade sig gøre, følge med os.

Vi skulde blive i Ringkøbing endnu en Dags Tid, og

saa vilde vi til Lemvig, og da den Melankolske havde nogle smaa Landture at besørge, aftalte vi at mødes i *Vemb* og saa rejse sammen til *Lemvig*.

Vi blev altsaa endnu et Døgn i den rare lille By. Jeg gik lange Ture i Heden, og jeg syntes næsten, at jeg hørte hjemme der, da jeg Dagen efter dampede nord-paa, og det var ligefrem med en Slags Hjemvæfølelse, at jeg tog afsted fra *Schiønning* og de røde, smaa Tage, da Toget rutschede forbi de sidste Huse i Udkanten af Byen.

LEMVIG

Denne idylliske lille By er maaske den allermest karakteristiske Vestkystby af dem allesammen. Lemvig var i de Tider, jeg fortæller om, en dejlig By med dejlig Beliggenhed, dejlige Hotelværelser og dejlige Mennesker. Sikke Dage (og Nætter) jeg har oplevet i Lemvig. Her var aldrig smalle Steder. Sommetider gik Bølgerne rigtignok noget højt, men det var altid i første Klasses Vin (og Cognac), de højnede sig, og saa havde man saadan Respekt for Byens Borgere; for et dygtigere Borgerskab — hver i sin Næring — skulde man lede længe om. Naar gamle Kammerraad *Jespersen* og gamle *Hans Bechgaard*, som slet ikke var gamle, men ungdommelige som tyveaarige Ungersvende, gik deres Morgentur sammen, saa syntes man altid, at det var sjældent, man saa' saa fornuftig en Ungdom, for den var man jo vant til andre Steder at finde i Sengen paa den Tid af Døgnet. Og Byens Købmænd forstod at tjene Penge — som nu f. Eks. *Bechgaard* — ham skulde man virkelig kunne forelægge en ordentlig Tegnebog, hvis man vilde forsøge paa at købe ham, men jeg tror nu ikke, at han tjente sine fleste Penge paa sin Manufakturforretning, for han har nok haft andre Jern i Ilden, men det kommer for Resten ikke mig ved. Og saa *Essmann* — kunde man tænke sig et mere brillant Menneske? Han var en af dem, man ligefrem

322

kom til at holde af ved første Øjekast — jeg husker endnu, naar han holdt Fødselsdag og forskrev et helt Fad Øl nede fra Tyskland, som han lagde op i sin Spise-stue, og saa kan det nok være, at man fik Øl fra Fad, saa det klaskede. Hvem jeg ogsaa godt kunde lide, var *Ephraim Jensen*, thi ham sad man altid saa rolig ved Siden af, for man vidste, at ham kunde det ikke nytte noget at vilde løbe om Hjørnet med — næh! den gik nok ikke.

For Resten var de Lemvigkøbmænd i det hele taget ikke til at løbe hverken om runde eller kantede Hjørner med, og det er bleven sagt, og ikke med Urette, at det var de dygtigste Købmænd, som fandtes i Danmark. Men den nye Købmand, som satte sig ned i den By, skulde skam være vaagen, ellers gik han simpelthen ud, og det varede aldrig saa længe. Og som et lysende Eksempel paa en saadan (den Gang) ung, levedygtig Købmand kunde jeg have Lyst til at nævnte *Toft Nielsen*. Han gjorde et Mesterstykke, som ikke mange gør ham efter. I Løbet af en halv Snes Aar blev han en velstaaende Mand, og jeg tror, at jeg vilde paatage mig at holde de Penge i Sølv ud i stiv Arm et Par Timer i Træk, som han begyndte Forretningen med.

Opholdt man sig i Lemvig, var man velkommen alle Steder, og der var altid saadan en hjertelig Stemning, hvor man vendte sig — tænk paa *Fynbo* — Garveren, var det ikke en prægtig gammel Gubbe. Hvor stod hans sølvhvide Haar og Skæg ikke til hans spillende og smilende brune Øjne, og hvor han kunde fortælle Historier, og hvor var han ikke Liv og Lyst og Gemytlighed over det hele.

Naa — det var jo ikke saa underligt, at Lemvig-Borgerne efterhaanden blev velstaaende Folk, for Lemvig er jo Danmarks Smørhul. Der findes vist ikke bedre og federe Jorder i hele Danmark end dem ved Lemvig, — og hvad Bønderne ikke slæbte til Byen af Penge — det besørgede sandelig Fiskerne langs Kysten, ligefra Ferring og op til Harboøre — og særlig dem i Harboøre tjente den Gang Penge, saa det forslog noget, og de

skyndte sig afsted med dem ind til *Hans Bechgaard, Toft Nielsen, Ephraim Jensen, Aasted, Essmann*, og hvad de nu allesammen hed. Og sikke Kreaturer, der opdrættedes paa disse Egne, ja, jeg glædede mig nu altid til at komme til Lemvig, alene for den Oksesteg man

Chr. Faber.

fik paa Jespersens Hotel. For saadan Oksesteg fik man nu ikke andre Steder i Danmark, men det kan ogsaa være, at det var fordi Fru Jerspersen var Expert med Hensyn til at stege saadan en Steg. Det kan ogsaa være, at det var *Mattrups* Skyld. Mattrup var nemlig Kreaturhandler, og en af de mest ansete i Danmark; han forstod gennem Aarene at opdrage Opdrætterne saaledes, at de

Kreaturer, der kom fra Lemvig og sendtes til Udlandet, betaltes med de allerhøjeste Priser. For Resten boede Mattrup, som var Ungkarl, paa Hotellet, og naar han var hjemme, fik han sig hver Formiddag et Par Robberter Whist — men altid Tomands — med Distriktslægen, og jeg tror nok, det var en halv Snes Øre Pointen, det gjaldt, saa det var jo hverken om Bolscher eller Svovlstikker de to Herre spillede. Men som jeg sagde før — i Lemvig var der aldrig smalle Steder.

Og *Nygaard* gled saa stille rundt mellem de Rejsende — han kendte dem allesammen, deres Vaner og deres Ejendommeligheder, og enten det var *C. D. Willesen, H.*

Blichfeldt, Chr. Brøndum, N. W. Michelsen, Chr. Faber, Vilh. N. Petersen, S. Horwitz, som med Sindsro kan se tilbage paa en Arbejdsdag, som for ham har været ligesaa lang som indholdsrig og frugtbringende, *Isidor Hartvig* eller den prægtige gamle *Johansen* fra Bucka

Vilh. N. Petersen.

& Nissen, saa forstod han at tage dem allesammen paa sin ejendommelige stilfærdige, vestjyske Facon.

Blandt Turister var der saa faa, der den Gang havde opdaget Lemvig, og dog er det en af de Byer, der ligger allersmukkest i Danmark — dybt nede ved Fjorden og kranset af høje Bakker. Den minder meget om de smaa norske og svenske Fjordbyer med Fjelde og Bjerger omkring.

Naar man skriver om Lemvig, kommer man altid uvilkaarlig til at tænke paa Bovbjerg — de to Pladser hører ligefrem sammen, og naar Borgerne i andre Byer om Søndagen tager i Skoven, saa tager Lemvigs Borgere „til Havet“ — det er Bovbjerg — ud til de

høje Klitter hos *Bjerre*, hvor man kan tage sig en ordentlig Dukkert i Vesterhavet. Bovbjerg er vel nok en af de mest karakteristiske Vestkystegne, og Ferring er et af de Steder, som man atter og atter søger tilbage til, naar man en Gang har været der. Jeg holdt nu mere af Stedet i gamle Dage, naar man kom til Bjerres gamle Kro, hvor man højst kunde faa en Ret saltet Aal, hvis man kom dumpende ind i Kroen udenfor Sæsonen. Den Gang syntes jeg, at Bovbjergs Natur var meget herligere, større, vildere og vældigere — det er ligesom det nye Badehotel, som afløste den ældgamle Kro, har bragt for megen Civilisation med sig, og det ærgrer mig, naar min

Isidor Hartvig.

Idyl paa disse højtidelige Steder skal forstyrres af ægte københavnsk fra Grønnegade. Her i Chresten Bergs Fødesogn vil jeg helst høre ægte uforfalsket jysk.

Men alligevel kan jeg nu ikke blive fra Bovbjerg, og jeg kunde saamænd skrive nogle forfærdelig begejstre-

*F. W. Johansen.
(Bucka & Nissen).*

de Artikler om Bovbjerg og Ferring og Bjerre og Skrænterne og Havet, naar det skummer vredt, og Fiskerne og Sildene og Makrelen, og en Mindestøtte for Frederik den Sjette og alt saadant noget, saa betaget er jeg af denne herlige Egns Ejendommelighed — naa,

C. D. Willesen.

man bliver heller ikke skuffet, hvis man ofrer en halv Snes Dage paa Egnen her — jeg havde nær sagt, at jo daarligere Vejret er, des smukkere og vældigere er her — og jeg kan huske, at jeg har aldrig været saa betaget, som en Novembereftermiddag, da det fo'r som en Løbeild gennem Lemvig, at der var en Stranding ved Ferring i det mest forrygende Vejr. Den Rasen og Vælde, som Elementerne

her udfoldede, vil jeg aldrig glemme — jeg laa deroppe i Klitterne, mens Skummet sprøjtede mig om Ørene og Havet buldrede, saa man ikke kunde høre, hvad ens Sidemand raabte i Ørene paa en, og man blev saa lille, saa lille i dette mægtige Vejr — jeg vilde ønske, at jeg en Gang kunde tilbringe et Par Vintermaaneder paa Bovbjerg, og jeg tror, at jeg vilde komme til at elske den vejrbidte Natur mere end jeg gør i Forvejen, og følte jeg af og til Trang til at se andre Mennesker, saa var der jo ikke langt til Lemvig, hvor man kunde faa alt, hvad man vilde have, hvad anbelanger godt Selskab, god Mad, gode Cognac'er, godt Øl, gode Cigarer og ualmindelig godt

H. Blichfeldt.

Velvære. Og saa er de Folk i Lemvig saa henrivende vittige — ja, alt i alt tror jeg nok, at jeg kan give Byen Lemvig og Omegn et ualmindeligt stort Kryds med Slange, hvad angaar dens Gæstfrihed, Skønhed og saa videre, og naar jeg har gjort det, saa tror jeg ogsaa

nok, at jeg har gjort min Skyldighed med Hensyn til Lemvig.

Og paa Vejen til denne dejlige lille By var det altsaa, at min Ven og jeg skiftede Tog i Vemb. Her traf vi efter Aftale vor nye, melankolske Ven, og han var stadig lykkelig — han havde opdaget, at en af Hovedbetingelserne for at omgaas Mennesker er den selv at se glad ud, og forstaa at meddele sit gode Humør til de Personer, man skal være sammen med.

Der skulde mange Mennesker med Toget, og vi kneb os ind i en 3. Klasses Kupé, hvor der allerede sad fem Personer. Og efter os kom der endnu en — tilsyneladende Husmand eller mindre Gaardmand — rolig, sejt og sindig. Konduktøren anviste ham Plads i vor Kupé, men Bondemanden spurgte, om der ikke var Plads andre Steder, da han syntes, der var saa fuldt her.

Konduktøren kastede et hurtigt Blik paa Kupéens Indhold, og sagde saa temmelig brøsig: „Vil De med, maa De gaa herop — —“

„Ja — men — —“ indvendte den anden.

„Her er ingen jamen — her skal være ti Personer — — vi har ikke Tid til Snak, værsgo!“

Og saa krøb Bondemanden op og borede sig rolig ned imellem os andre. Straks efter blev der givet Afgang, og netop som Togføreren

fløjtede og Toget satte sig i Bevægelse, var vor Bondemand faret hen til Vinduet og med vældige Armbevægelser og høje Brøl henledte han Opmærksomheden paa sig, saa at Stationsforstanderen gav Kontrasignal; Toget standsede. Togføreren kom farende og

Chr. Brøndum.

L. Horwitz.

spurgte, hvad der var i Vejen. „Her mangler Jen!“ sagde Bondemanden rolig og med Sikkerhed.

„Hvor er han henne?“

„A véd et it!“ svarede Bonden, og nu begyndte Personalet at rende rundt i Ventesalen og rúske i W. C.

N. W. Michelsen.

— men der var ingen. Bonden havde imidlertid sat sig ganske rolig ned, tændt sin Pibe og syntes slet ikke at tænke mere over den Sag, og da Togføreren atter kom tilbage og skulde have at vide, om han ikke kendte vedkommende Person, skulde Bonden først sutte rigtig god Ild i Piben, før han kunde svare: „Ne—i! A kender ham it — — — A haa it set ham!“

„Hvor Pokker véd De da, at han mangler?“ raabte Togføreren vredt og saa paa Uhret.

„Jow — det sa'e æ Konduktør!“

„Hvad for noget — Konduktøren?“

„Ja—a, Konduktøren sa'e her sku' vær ti Personer — og vi er kun ni — — —“

— Bum!!! — Det var Kupédøren, der blev smækket i med et Smæld — en kort, arrig Fløjten og saa rullede Toget afsted. Men Bondemanden sad der og saa' saa uskyldig ud som et Barn i Moders Liv, — først da de Medrejsende højlydt begyndte at more sig over hans lune Gemytlighed, sagde han ganske enfoldigt: „Ja, det kunde en jo ikke vide — men det er jo saadan, at naar man har saa travlt, saa kommer der jo let en Misforstaaelse — — —!“

Ja, kære Læser! Hvor er de ikke elskelige de Jyder, — men disse klare Hoveder kan kun frembringes, fordi de fra Barnsben faar Lov til at tænke selv.

Og saa kom vi til Lemvig — vandrede ned ad Trapperne og blev snart efter modtaget af gamle Jespersen, som drev sit Hotel paa den rigtig gode, gamle Manér.

Om Aftenen sad min Ven og jeg i Jespersens dejlige Hotelhave. Det var en herlig Sommeraften. Alt var saa

hyggeligt, og Blomsterne og alt det grønne duftede, Fuglene var ved at gaa til Ro — og alt aandede Fred og Stilhed.

Pludselig kom vor melankolske Ven styrtende hen imod os, — han straaede af Glæde og rakte os et Brev, som netop var kommen med Posten. Det var fra hans Firma, og det sluttede saaledes:

„— — — vi har bemærket Deres gode Resultater fra de sidste Dage, De synes at have faaet det rigtige Greb paa Sagen, og vi ønsker oprigtig, at De vil fortsætte i samme Spor — — —“

Min Ven nikkede bifaldende og smilede.

„Ja,“ sagde han, „de Herrer begynder at blive flinke og fortjener en lille Opmuntring — jeg foreslaar derfor, at de i Dag slipper med at give et Glas Madeira — — med Is — —“

„I Kompagni?“ indskød jeg spørgende.

„Ja, ja,“ svarede min Ven, „lad os sige i Kompagni — Venlighed bør belønnes!“

Vor melankolske Ven morede sig, lo og kaldte paa Opvarteren og bad om en Flaske Madeira.

„Men very old, dark,“ tilføjede min Ven.

„Ja, naturligvis— very old, dark,“ gentog den Melankolske.

„Og original Aftapning,“ fortsatte min uforbederlige Ven.

„Selvfølgelig, original!“ jublede den Melankolske og slog i Bordet af bare Begejstring, „vi maa jo lystre og fortsætte i — — — var det ikke *Sporet* der stod?“

BOVBJERG

Lørdagen var altid en daarlig Arbejdsdag i Lemvig — thi saa var der „Torv“ i Byen, og Landboerne kom til Staden i Massevis. Vi blev derfor enige om, at vi, saasnart vi havde faaet vor Middagsmad — den tidligere omtalte enestaaende Oxesteg paa *Jespersens Hotel*, skulde tage til *Bovbjerg*, hvor vi jo alligevel skulde tilbringe Søndagen. Og saa tog vi med Middagstoget til *Ramme Station*, hvorfra vi vandrede til Havet ved *Fjaltring Strand*, og derfra gik vi paa Stranden op til *Ferring*, hvor *Bjerre* nu residerede i sit Hotel.

Ja, *Bjerre* var Kromand i *Ferring*, — og det en særegen Kromand, for han udstillede nemlig paa *Charlottenborg*. Han var Kunstner, men samtidig saa praktisk, at han vidste, at Kunstens Vej alene var en kummerlig Vej, — og saa drev han sit Krohold og Hotelvirksomhed om Sommeren, og i de for ham saa stille Vinterdage greb han Pensel og Palet, og ypperlige var mange af de Billeder, han havde ophængt i sin store Spisestue, og i hvilke han fortalte os om Livet — det dagligdags — her ovre i „the far west“.

Tidligere havde han den gamle, henrivende, faldefærdige, lave Kro, men efterhaanden som *Vesterhavet* aad *Bovbjerg*, saa maatte han flytte, og saa fik han rejst sit nye Hotel, indrettet efter alle *Kunstens Regler*, og han fik Fornøjelse deraf, thi i Højsæsonen maatte han

i Reglen hænge den røde Lygte ud. Og kom man til Bovbjerg paa en Tid, hvor man blev solo, saa gjorde det heller ikke noget, for Bjerre var intelligent, man glædede sig altid over en Samtale med ham, og han vilde gerne fremvise sine Udkast og Studier.

— Naa, vi tog den med Ro langs Stranden — vi „sopede“, lagde os i Sandet i Klitterne og saa op i den blaa Himmel, medens Havet dundrede og brummede som en vældig Kæmpe, der sovende trak Vejret dybt. Og saa roligt Havet var for Øjeblikket, saa vidnede Planker, Rundholter og Tønder, som var opskyllet paa Stranden, at det ikke var længe siden, at et af de kendte Dramaer var udspillet paa det store Hav, hvor de lumske Revler og Orkanens Hyl spillede Hovedrollerne, og langs Stranden kunde man se Vrag ved Vrag stikke op af Havstokken. Vi besøgte det mægtige Fyr ved Bovbjerg, hvor den elskværdige gamle Fyrmester viste os Linsen, som kunde lyse, jeg ved ikke hvor mange Mil ud over Havet — ja, hvor mange Skippere har ikke taget fejl af det og Skagen, og styret med fuld Kraft paa Land, hvor de saa laa paa deres Geringer, for de kom saa godt som aldrig løs, naar de først stod fast her.

Det var i Forsæsonen, vi kom til Bovbjerg, og vi havde ikke ventet at træffe en Gæst paa Hotellet.

Det var ogsaa det første Spørgsmaal, vi gjorde Bjerre, da vi havde bestilt vor Aftensmad — og han fortalte os saa, at han havde tre Gæster — to Søstre, nogle dejlige Piger — og saa en Lærer fra Østkysten — og Bjerre var næppe færdig med at give os disse Oplysninger, før Døren gik op, og Pigebørnene kom ind — lige fra Stranden, og de saa' saa friske, brune og fornøjelige ud, at vor melankolske Ven uvilkaarlig rejste sig og bukkede ærbødigt for dem, men min Ven trak ham blidt ned paa Stolen igen, og med et stort Smil og et lystigt Goddag lukkedes Døren igen efter dem. Min Ven saa' bebrejdende og misbilligende paa vor Melankolske: „Ingen Dumheder — om jeg maa bede,“ sagde han alvorligt, „men lad os tænke paa en

Tur før Aftensmaden.“ — Saa gik vi atter ud for at se og beundre de store Høfder, som med uhyre Arbejde og Bekostninger byggedes ud i Havet. De bestod af mægtige Cementblokke, som styrtedes ud i Vandet; men ofte kunde en eneste Nat ødelægge halve Aars Arbejde, og saa maatte der begyndes forfra.

Vi vandrede nordpaa mod Harboøre, og vi lagde slet ikke mærke til, at vor melankolske Ven var forsvunden, vi var kommen i en saa interessant Diskussion om Regeringens Pligt til at gøre noget alvorligt for Fiskerne her paa Kysten, at vi slet ikke savnede ham, og først saa ham, da vi et Par Timer efter kom tilbage til Hotellet, hvor han gik urolig frem og tilbage foran Verandaen. Saasnt han saa os, ilede han os i Møde.

„Hør,“ sagde han, „De maa virkelig hjælpe mig.“

„Hjælpe Dem?“ spurgte min Ven.

„Ja, — mig — og saa — dem — de — Damerne —“

„Jeg tænkte det s'gu nok,“ sagde min Ven, „De har altsaa ikke kunnet holde Dem i Skindet — naa! hvad er der saa?“

Og saa fortalte den Melankolske, at de begge i det korte Øjeblik, han saa dem i Døren, havde set saa bedende paa ham, at han absolut maatte tale med dem, og nu havde de fortalt ham, at de var fra en større østjysk By og var taget herover paa Bovbjerg for i en fjorten Dages Tid rigtig at nyde Livet, men ulykkeligvis var der kommen en Skolelærer, som de kendte lidt til fra den samme By, og han havde straks opkastet sig som en Slags Beskytter for dem — de kunde hverken gaa eller staa uden at have ham med, — de maatte ikke sige dette og ikke gøre hint — ja, var det daarligt Vejr en Dag, maatte de sidde og kukkelure paa deres Værelse, og Pædagogen fandt, at al Lektüre, som ikke netop var af Ingemann, var af det Onde, og da han en Dag havde overrasket Frk. Betty med en Cigaret og „Livsens Ondskab“ af Gustav Wied, havde han slaaet Hænderne sammen og holdt et langt Foredrag om Nutidens Demoralisation — kort sagt, han forfulgte dem som en Skygge, og tog al Glæden fra

uem. Nu havde de set os komme i Dag, — og nu vilde de saa gerne være sammen med os om Aftenen, for vi saa' saa muntre ud — men først maatte jo Læreren ryddes af Vejen.

„Skal han myrdes?“ spurgte min Ven forfærdet.

„Nej, det var ikke Meningen, men hvis der gaves et Middel — et uskadeligt — — —“

„Ja,“ sagde min Ven med stor Værdighed, „jeg kender en Maade, men lad os først se, hvorledes den Person ser ud — vi faar ham jo at se nu til Aften.“

Og ved Aftensbordet gjorde vi Bekendtskab med ham. Han viste sig at være af en vis Type af Seminarister — vigtig, opblæst og selvbevidst. Han hilste os ikke, da han satte sig til Bords, men gav sig straks i Snak med Damerne, — og min Ven gjorde flere forgæves Forsøg paa at komme til at tale med ham, — han svarede kort og afmaalt, og optog stadig demonstrativt Samtalen med Damerne. Min Ven sad og spekulerede lidt, saa slog han pludselig paa sit Glas, og til stor Forfærdelse for Skolelæreren rejste han sig, og holdt følgende lille Tale:

„Mine Damer og Herrer! Min ærbødigste Undskyldning, fordi jeg saa frit henvender mig til dem, men da jeg sammen med mine to Venner er taget herud for at fejre min Fødselsdag, haaber jeg ikke, at de vil nægte mig den Glæde at modtage deres Lykønskninger i Dagens Anledning — det er jo for hvert Menneske en Festdag — og jeg beder Dem derfor venligst om at være mine Gæster ved et lille Glas Vin inde i Dagligstuen.“

Den var jo ikke til at komme udenom, og jeg saa, hvor Damernes Øjne lyste, medens Læreren krympede sig, — men Bæstet nænnede ikke at sige Nej til den Gratisbeværtning.

Før Slaget trak vi Sammensvorne os et Øjeblik tilbage i min Vens Værelse, og der blev sendt Bud efter Bjerre.

„Har De Strandingsrom?“ spurgte min Ven, saa snart Døren havde lukket sig efter Bjerre. Jo, det

havde han da, men om vi vidste, at vi skulde være forsigtig med den.

Min Ven lo og sagde, at det var hans største Fornøjelse at lege med Bomber og Dynamit i sin Fritid -- jo, han var vant til Forsigtighed.

Ja, hvor var han ikke indsmigrende ved Vinen, og Læreren stak tre Glas ud, naar vi andre fik et, for efter en lumsk Aftale hilste vi hver især paa ham og gjorde vældig Stads af ham. Bagefter skulde vi have Kaffe med en dejlig gammel Rom til, og da Mester havde faaet et Par af dem, begyndte han allerede at tage ved Siden af Glasset, medens han grinede fjollet og kunde ikke sige T — men vilde absolut snakke — „la' mig sale“ — sagde han hele Tiden, og da han var kommen helt igennem en stor Thepunch, sagde han ikke, at han vilde blæse det hele et Stykke, men noget, der var værre — han slog i Bordet og tabte sin Pibe, var lige ved at gaa paa Hovedet, da han tog den op, og vaklede kort efter ud af Døren. Alt dette var besørget i mindre end en Time, og da den Melankolske kort efter bragte den Efterretning, at Fyren snorkede paa sit Værelse, saa Huset rystede, brød der en Bifaldsstorm løs, og vi tog alle hinanden i Hænderne og dansede Runddans om Bordet. Bjerre kom ind og sagde: „Men bevares dog — hvad er dette her — —?“ og inden han vidste et Ord af det, var han midt i Kæden, medens Frk. Betty spillede en rask Gallop paa Pianoet.

Jo — det kan nok være, at der blev Fest paa Hotel „Bovbjerg“ den Aften, — der blev baade sunget, danset og udbragt Skaaler, og da min Ven til sidst — med Henblik paa ham, der sov deroppe — intonerede Malabrokvisen, vilde Jubelen ingen Ende tage, og gladere Aften havde vi ikke længe oplevet. Som Tak for alt, fik min Ven højtidelig Tilladelse til at fotografere Damerne i Badedragt den næste Dag, og den Melankolske blev helt jaloux ved dette Arrangement, thi næste Morgen forlod min Ven og Damerne i højtidelig Procession Badehotellet, den førstnævnte medførende en Haandtaske, hvori han foregav at have sit Fotografi-

*Fra Hirtshals 1902.
S. Hassing tager afsked med Købmand Bøjer.*

apparat, og han betroede mig, at han havde aldrig truffet saa naturlige og brillante Pigebørn.

Nu skulde han altsaa ligge oppe i Klitten og fotografere dem, naar de kom ud fra Badehuset, men da vi sad ved Frokosten, og Frk. Betty bad ham sende et Eksempplar af Billedet, rystede han smilende paa Hovedet og sagde, at det kunde han ikke.

„Hvorfor ikke?“

„Fordi, kære Frøken, at der kun findes et eneste Eksempplar, og det staar naturligvis til Deres Tjeneste, men saa maa De først rive Øjnene ud af Hovedet paa mig —“

„De har altsaa slet ikke fotograferet — Fy skam Dem — hvad bestilte De da oppe i Klitten — —?“

„Jeg beundrede Dem og Deres Frøken Søster — og jeg forsikrer Dem for, at jeg kedede mig ikke — —“

„Ja — men saa kunde jeg jo saa udmærket have været med — — —“ gik det pludselig op for den Melankolske — — —

„Og jeg da — — —“ kom jeg bagefter.

„Ja, mine Herrer,“ sagde min Ven, „det kunde De saamænd godt, men nu er det for sent — vil De være saa god at række mig den saltede Aal — — —!“

Og saa lo vi allesammen.

Men Skolelæreren!

Ja, han sad i dette Øjeblik oppe paa sin Sengekant. fuld af Tømmermænd, Mavepine og Selvforagt.

SKJERN

Det hændte en Gang for mange Aar siden, at der blandt de Rejsende blev fortalt Historier om et vidunderligt Hotel, som skulde være etableret i den lille Stationsby Skjern. Hverken den Melankolske, min Ven eller jeg gjorde Forretninger i denne By, men vi aftalte, at hvis Forholdene en Gang tillod det, vilde vi se dette Hotel. Og saa traf det sig saaledes, at min Ven og jeg en skønne Dag rejste sydpaa for over Skjern at gaa til *Herning*, medens vi vidste, at vor Melankolske arbejdede i *Varde*. Vi havde aftalt at mødes paa *Eydes Hotel* i *Herning*, og for saa vidt den Melankolske kunde naa det, vilde han støde til os i Skjern, og saa kunde vi følges ad.

Og saaledes hændte det, at min Ven og jeg en skønne Aften steg af Toget i Skjern for at overnatte paa det meget omtalte Hotel. Vi følte os lidt trætte, og vi vilde gerne tidlig til Ro, da vi frygtede for at træffe godt Kammeratskab i *Herning*, som rimeligvis vilde forhindre dette. Jeg maa forudskikke denne lille Redegørelse, for med det samme at tage Livet af hver skummel Mistanke, da jeg jo ikke kan nægte, at de næste tolv Timers Bedrifter staar i afgjort Modstrid til vore forsigtige Dispositioner, men hvem kunde ogsaa ane, at vi i Skjern skulde møde saadanne Overraskelser, som vi kom til at staa Ansigt til Ansigt med hin Aften.

Rygterne om Hotellet syntes ved første Øjekast ikke at have løjet, thi paa Stationen blev vi modtaget af en skrammereret Hotelkarl, hvis Kasket i straalende Guld-bogstaver underrettede os om, at denne Gentleman var udsendt fra „*Grønlunds Hotel*“ for at gøre os sin Opvartning.

Hotellet laa skraas overfor Stationen og viste sig at være en høj 2 Etages Bygning, ganske ny, og udenfor var placeret Laurbærtræer med Borde og Stole, ligesom foran de bedre Restauranter i Hovedstaden. Og saa blev vi ført ind i en Café, hvor intet manglede. Alt var hyggeligt, propert og storstadsmæssigt — der var smaa Kabinetter, hvis man var et lille Selskab, og i disse Kabinetter fandtes Piano. Spisestuen var meget stor og overordentlig nydelig. Der var Varmeapparater i hele Huset og elektrisk Lys overalt — ja, jeg tillader mig at fortælle alt dette saa omstændeligt, fordi man stadig maa erindre, paa hvilken Tid dette foregaar, og at det stadig er i Skjern, vi paa den Tid befinder os.

„Dette er forbavsende,“ sagde min Ven og faldt forundret ned paa en Stol.

Værten kom straks frem og hilste paa os, hvad alle Værter altid burde gøre, og bad om Tilladelse til at vise os vore Værelser, hvis vi ønskede at overnatte.

„Jo,“ sagde min Ven, „men lad os først bestille lidt Aftensmad — hvad har De?“

„Ja, hvad ønsker d'Herrer?“ spurgte Værten.

„Kære Hr. *Grønlund*,“ sagde min Ven med en lille Smule Overlegenhed, „tror De ikke, det vilde være mest praktisk, at De meddelte os, hvad *De* havde, og De maa ikke blive vred paa mig, naar jeg er af den Mening, at det *kunde* være, at vi forlangte noget, som De tilfældigvis ikke i Øjeblikket saa Dem i Stand til at servere.“

Værten smilede lakonisk og bad os beskedent, om vi ikke vilde fremsætte vore Ønsker.

„Nuvel,“ svarede min Ven, lidet anende det frygtelige Nederlag, han stod overfor, „vi kunde maaske sætte Dem i Forlegenhed ved at anmode Dem om at

tilberede os hver en lille Ret ung Lam i Asparges, men da vi ikke af Naturen er ondskaftsfulde, saa vil vi, og jeg tror, at jeg kender min Vens Smag og at kunne tale paa hans Vegne, være tilfredsstillet i Aften, hvis

*Indesneet i Ulfborg 1900.
I Baggrunden ses Marinus Christensen med Skovlen.*

De i Løbet af en halv Time vil servere os et Par friske Hummer i Majonaise — det er jo netop Tiden for disse prægtige Skaldyr.“

Min Ven havde med en ligefrem djævelsk Tilfredsstillelse afleveret denne Bestilling og afventede nu med øjensynlig Nydelse Virkningen af dette Dødsstød, men jeg skal ikke nægte, at han begyndte at se lidt komisk ud, da Værten stiltfærdig spurgte, om han ønskede Hummerne smaa eller store — — — „eller Herrerne vil maaske ulejlige sig ud i mit Ishus — vi koger dem altid om Morgenen og lægger dem straks paa Is — for at de kan være friske i disse varme Dage — — —“

Min Ven var bleven saa lille, og tavse fulgtes vi ad ud til Ishuset, hvor de lækreste, røde Hummere laa rundt omkring paa Isen og saa' saa indbydende ud, og vi valgte tre af de smukkeste.

„Ønsker De tre?“ spurgte Værten.

„Ja — tre,“ svarede min Ven, „og jeg haaber, at De vil gøre os Fornøjelsen at spise den ene, hvis De ikke allerede har spist til Aften?“

Nej, det havde Grønlund ikke, og snart efter sad vi i et hyggeligt lille Selskab og lod Hummerne smage. Vi tilbragte en rar Aften og brød op Kl. 10. Grønlund gik i Forvejen for at vise Værelser, og vi kom ind i et af de hyggeligste Hotelværelser jeg nogen Sinde har set. Over hele Gulvet et blødt Brüsselertæppe, smukke Gardiner og en indbydende Chaiselong. Spejle af Legemsstørrelse, og Sengen — jeg tog i Dynen og den var som Luft, stoppet af de fineste Dun — og paa Natbordet stod et lille elektrisk Batteri, saa man ved et Tryk kunde oplyse en Del af Værelset, hvis man for Eksempel vaagnede om Natten og ønskede at vide, hvad Klokken var. (I hine Tider var elektrisk Lys ikke ganske almindeligt — navnlig paa Landet).

Min Ven glædede sig til at komme i denne enestaaende Seng, og jeg delte hans Glæde, og da Værten spurgte, om vi i Morgen, naar vi stod op, ønskede et frisk Bad, slog han Døren op til det lækreste lille Badeværelse, jeg nogen Sinde har set — Porcellæn og Marmor over det hele.

„Ja,“ sagde min Ven, „efter alt, hvad vi nu har set, maa man uvilkaarlig faa den Opfattelse, at Hr. Grøn-

lunds Vin ogsaa kan holde Maal — og jeg foreslaar derfor, inden vi gaar til Køjs, at vi smager en Flaske, og saa kan vi alligevel i god Tid være i Seng,“ og min Ven aabnede atter Døren til Værelset og kastede et kælent Blik derind — til den dejlige Seng.

Da vi traadte ind i Caféen traf vi til vor glade Overraskelse den Melankolske, som var kommen sydfra for et Øjeblik siden, og Gensynet var meget hjerteligt. Han skulde som sagt ogsaa til Herning, og var ligesom vi bleven meget forbavset over at finde et saadant Hotel her.

Min Ven trak ham straks ovenpaa og viste ham alle Herlighederne, som om det kunde være hans eget, han viste frem, og det var med ligefrem Stolthed, han tog Overdynen i to Fingre og holdt den ud i stiv Arm — og sikke Krølhaarsunderlag — — ja, det var en Seng.

Da vi havde drukket Vinen, sagde Værten, at Klokken nu var bleven mange, og han havde derfor tilladt sig at dække et lille Frokostbord i al Tarvelighed, som han haabede maatte smage. Og der var baade kold Agerhøne, friske Hummer, Kryddersild og smaa Lammekoteletter med Grønærter, og Stemningen blev saa hyggelig og munter, at min Ven straks sagde, at han ikke turde indlade sig paa at spise saa sent, hvis han ikke var sikker paa at faa Kaffe ovenpaa, og da den kom, sagde den Melankolske, at han forudsatte, at der til Kaffen skulde serveres Likør og Cognac, og hvis dette var Tilfældet, var han betænkelig ved at nyde denne Gudedrik, dersom det var umuligt at faa en kold Soda med Whisky ovenpaa, thi at gaa til Ro med saa sød en Smag i Munden, var vammelt og ubehageligt.

Ja, hvilket Humør hin Aften i Skjern, og da min Ven havde drukket den sidste Slurk Whisky, sagde han, at han var ked af, at han ikke havde faaet Cognac i Stedet, men der var dog alligevel intet dejligere og mere inspirerende end dette at se den røde Drue perle i Glasene. Og kort efter perlede den, saa det var en Lyst, og saa sagde jeg, at der vist var Ildløs — men det var der slet ikke, det var Vorherres dejlige Morgensol, der

skinnede ind mellem Gardinet og Vindueskarmen; lidt efter blev der banket forsigtig paa Døren, og Karlen kom ind og bad høflig, om han ikke maatte faa Herskabets Støvler til Børstning, for om en halv Time gik Toget; under megen Munterhed maatte vi trække vore Støvler af, og saa gik vi paa Strømpe sokker ovenpaa og gjorde os i Stand, og snart efter rullede et muntert lille Selskab afsted ud over Hederne ad Herning til, og da vi kom til det udmærkede Hotel der, hvor den elskværdige Vært personlig viste os vore Værelser, kunde min Ven ikke dy sig, men sagde, at dette var udmærket, men i Skjern — ja, saadanne Senge som dem i Skjern havde vi aldrig nogen Sinde set i vort Liv.

„Og i saadanne Senge har vi heller aldrig nogen Sinde i vort Liv ligget,“ sagde den Melankolske med et dybt, melankolsk Suk.

HOBRO

Naar vi var paa Rejse, talte min Ven og jeg næsten aldrig indbyrdes om vore Forretninger. Han havde en Gang for alle anmodet mig om ikke at berøre dette Punkt, og jeg fulgte altid loyalt hans Forskrift, saa det var mig umuligt at sige, om det var, fordi Sukkeret gik op eller ned, at vi i Løbet af et Par Dage fo'r saadan omkring i Jylland, at jeg nær havde tabt Vejret. Vi var ikke saa snart kommen til Vejle, før et Telegram kaldte os til Horsens, hvor vi ikke blev saa længe, at jeg fik Tid til at se Tugthuset. Samme Aften maatte vi til Aarhus, og denne By forlod vi allerede næste Formiddag, efter at have haft en rar og hyggelig Aften sammen med den bekendte Overlæge *Riis*, som var en gammel Ven af den tykke Ven, og saa rejste vi ud i Molboernes Land, hvor vi steg af ved en lille Station, der hedder *Mørke*, hvorfra vi pr. Vogn kørte en aldeles henrivende Tur til *Ebeltoft* gennem Rønde og forbi Kalø med Ruinen af det gamle Kalø Slot.

Men hvor er Ebeltoft dog ikke lille — næsten for lille, men saa kær og nuttet, at man ved første Øjekast bliver forelsket i Byen med dens toppede Stenbro og gammeldags Huse.

Jeg tog et Strandbad i Kattégat, og saa kørte vi videre — kom langt om længe til Randers, og nu endelig var vi havnet i *Hobro* — en af de mest idylliske af alle

Danmarks Byer. — Stationen ligger jo noget udenfor Byen, men vi valgte at gaa ad „Stien“ og op gennem Byen, som altid gjorde et renligt og tiltalende Indtryk.

Vi skulde jo helt op i den anden Ende af Byen, hvor *Møllers Hotel* laa, og hvor den brillante og prægtige *Carl Schrøder* residerede.

Niels Brixen.

Over denne for længe siden afdøde Hotelvært vil jeg benytte Lejligheden til her at riste en lille beskeden Minderune, og den skal netop være beskeden, fordi saadan var hele Schrøders Liv. En prægtig Mand, som passede sin Bedrift og kæmpede for at faa det til at „gaa rundt“, skønt det sikkert tit var svært nok, trolig hjulpen af sin Hustru, der arbejdede

Dagen lang i sit Køkken, og aldrig tror jeg, at der har eksisteret et mere propret Hotel end *Møllers Hotel* i Schrøders Tid. Gulvene var altid hvidskurede, og man opdagede aldrig et Støvgran, hvor man vendte sig. Lokalerne var gammeldags, og der var lavt til Loftet, men der var hyggeligt baade i Restaurationslokalerne og paa Værelserne.

Der var ingen Steder i Danmark, hvor man fik bedre Smørrebrød — og det var for Resten baade paa Hotellerne og Jernbanestationen. Og naar „gamle“ *Skovgaard* fra Stelling var i Byen, kunde det hænde, at man kunde faa listet hans Svigersøn *Harry Jacobsen* op paa Hotellet til en lille Whist, og saa gik Aftenen meget rart.

Carl Hagen.

Ja, her var rart og hyggeligt i det gamle Hotel, og her traf man ogsaa altid de rigtige gamle Kæmper, som havde holdt til i Hotellet ligefra *Møllers Tid*. Saadanne Kolleger som vor gæve Ven *Niels Brixen* — *Carl*

Hagen (ak! hvilke Minder stiger ikke frem, naar man hører dette Navn) — den joviale, altid slagfærdige *Stakker, Vilh. Rager, Chr. Thomsen, Julius Andersen, Julius Tarp, Emil Helms, C. Duer* og *I. Katzenstein*, som til Dato sikkert har ofret hele sin Fritid i For-

Edmund Hertz.

Julius Hertz.

Oskar Hertz.

eningsinteresser, og altid var hjemme, naar hans Hjælp paakaldtes i et eller andet filantropisk Øjemed — det var allesammen Folk, som man glædede sig over at finde paa den „sorte“ Tavle, som man jo straks inspicerede, naar man havde entret Hotellets Stentrappe.

Blandt de mange Kolleger, som man stadig traf paa Rejsen, maa jeg ikke glemme at nævne de fire Brødre *Edmund, Julius, Oskar* og *Arthur Hertz*, ikke blot fordi de var dygtige, flittige og elskværdige Mennesker, som det var en Fornøjelse at træffe sammen med, men ogsaa fordi, der her er den Ejendommelighed, som sikkert er enestaaende indenfor vor Stand, at disse Brødre ligefra Ungdommen af og op til vore Dage har været aktive Handelsrejsende. De tre af Brødrene har fra en ringe Begyndelse oparbejdet selvstændige Forretninger, som nu er førende indenfor deres Branche, men trods dette har de vedblivende følt sig særlig knyttet til Handelsrej-

Arthur Hertz.

sendestanden, hvis forskellige Formaal de ogsaa altid har omfattet med den største Interesse. Særlig har *Edmund Hertz* taget aktiv Del i Foreningslivet indenfor Standen. Han var saaledes „Pensions- og Hjælpkassen for danske Handelsrejsende“s første Kasserer og er nu dens afholdte, ansete og stærkt interesserede Formand.

Julius Andersen.

Men om dem alle gælder det, at de altid har været parate, naar der i filantropisk Øjemed trængtes til en Haand. Saa var baade Hjerte og Pung aaben.

Byen ligger jo herligt her ved Mariager Fjord, kranset paa Nordsiden af høje Lyngbakker og paa Sydsiden af dybe, løvrige Skove,

medens man fra flere Højdepunkter har det dejligste Panorama udbredt for sig. Det var derfor intet Under, at vi bestemte os til at blive her et Par Dage og hvile lidt ud, og derefter bruge denne Plads som Centrum for adskillige Smaaudflugter.

Vi havde i de forløbne Dage været en Del sammen med den Melakolske, men det var jo ikke altid, at Følgeskabet kunde passe, men nu ventede vi ham i Aften, og vi aftalte at tilbringe Aftenen sammen i den dejlige Hotelhave, hvor vi havde den herligste Udsigt over Fjorden med de vældige Bakker i Baggrunden.

Og min Ven og jeg sad nu og ventede paa ham, medens vi spiste vort Smørrebrød og lidt stegte røgede Aal med Røræg, som man fik saa udmærket her, fordi Aalen fangedes i Fjorden, og var bekendt for sin ypperlige Kvalitet.

Pludselig buldrede det ude i Gangen, Døren blev re-

C. A. Stakker.

vet op — og ind fo'r et meget stort Menneske. Han ra-
 gede næsten helt op til Loftet, og hans Ansigt og Lem-
 mer — hvilke Hænder havde han ikke — var saa ual-
 mindelig vældige i Dimensioner, at de var altfor store
 til Lokalerne her. — Idet han styrtede ind i Stuen,
 tabte han sin høje Hat, saa den
 rullede henad Gulvet. Han bukke-
 de sig straks for at fange den,
 men det var ham umuligt at be-
 herske sit store Legeme, det stød-
 te paa Hotellets lille Picolo, der
 fo'r hen paa et Bord med nogle
 tomme Glas, der med et vældigt
 Rabalder væltede. Forskrækket
 over Spektaklet vendte Manden
 sig saa hurtigt, at hans mægtige
 Frakkeskøder fejede Flasker og
 Glas sammen i en Pærevælling paa vort Bord.

Wilh. Rager.

Min tykke Ven gav et Brøl fra sig, og den store Mand
 begyndte febrilsk bukkende at undskylde, men opnaae-
 de kun, idet han gjorde et baglængs Skridt, at træde
 paa Schrøders Hund, der uden at ane noget ondt, tog

sig en Eftermiddagsskraber ved
 Kakkelovnen, hvor den vidste, at
 Aftensolens Straaler netop kunde
 naa den. Med et Hyl fo'r den op,
 og i Forfjamskelse traadte han
 nu op i en tom Kulkasse, der med
 rumlende Spektakel væltede og
 bragte den Ulykkelige ud af Ba-
 lancen, thi med et vældigt Brag
 satte han sig midt paa Gulvet.
 Idet han greb for sig med Hæn-
 derne, væltede han en Etagere

Chr. Thomsen.

med Vejviseren, de gamle Aviser og en Fattigbøsse,
 som klirrende rullede henad Gulvet.

Alt dette foregik hurtigere, end jeg her har beskrevet
 det, og da det store Menneske nu gjorde Mine til
 at rejse sig, raabte min tykke Ven forskrækket: „For

Himlens Skyld — bliv siddende, hvor De er — blot et Øjeblik — vi vil bare flytte os hen i dette Hjørne — —“

Han var vist et overmaade skikkeligt Menneske, thi han blev virkelig siddende lidt og hilste i denne Stilling paa Schrøder, der nu var kommen til, idet han bad om at faa et Værelse for Natten og lidt Smørrebrød til Aften. Min Ven betroede mig nu, at han godt kendte ham af Udseende.

Julius Tarp.

Han var Handelsrejsende, men det var saa mærkværdigt, for han havde aldrig set ham, uden at han løb imod noget eller paa anden Maade henlede Opmærksomheden paa sig.

Nu kom den Melankolske, og slog sig naturligvis ned ved vort Bord. Det var imidlertid bleven lidt køligt, og det regnede ogsaa lidt, saa vi maatte opgive Haveturen og holde os inden Døre. Den store Handelsrejsende havde nu ogsaa faaet sin Aftensmad, og hans Maaltid forløb i forholdsvis Ro — han tabte kun en Gang sin Gaffel og slog en Tallerken i Stykker — og da vi havde spist, spurgte den Melankolske, om vi ikke vilde gaa med op paa hans Værelse, da han havde noget paa Hjerte, som han gerne vilde tale med os om.

„Ja,“ sagde han, da vi havde placeret os i det lille Værelse — „jeg ved nok, at det er ganske dristigt at henvende mig til Dem — men jeg tror at have lært Dem saa meget at kende, i den Tid vi har tilbragt sammen, at jeg ved, at De, — hvis De kan — med Glæde gør mig den Tjeneste, jeg anmoder Dem om, og jeg skal uden Omsvøb fremkomme med min Bøn.

Emil Helms.

De ved, mine Herrer, at jeg er forlovet. Min Kære-

ste og jeg slog vore Pjalter sammen for nogle Aar siden, hvilket jeg trøstigt kan sige, da ingen af os hverken har Slægt eller Venner, men hele vort Liv har maattet kæmpe for vort Brød hver for sig. Hun har i mange Aar levet af at sy Kjoler, og skønt Vorherre skal vide, at det virkelig ikke er noget Arbejde, som er særligt lønnende, har hun dog ved beundringsværdig Sparsommelighed, og endnu beundringsværdigere Flid faaet sparet nogle hundrede Kroner sammen. Jeg har aldrig tjent Ministergager, men det er dog ogsaa lykkedes mig i Aarenes Løb at lægge saa meget til Side, at vi har regnet ud, at disse Penge, sammenlagt med min Kærestes lille Kapital, vil være tilstrækkelig til at sætte et lille Hjem paa Benene, og derfor har vi nu bestemt at gifte os, men da vi, som sagt, aldeles mangler Bekendtskab — og Venskab, saa er min Anmodning denne, om der vil være nogen Mulighed for, at vi kunde gøre Regning paa Dem som Forlovere for os ved denne for os store Højtidelighed — for Forlovere *skal* vi jo have — og vi ved virkelig ikke, hvor vi skal henvende os for at faa nogen?”

C. Duer.

I. Katzens' ein.

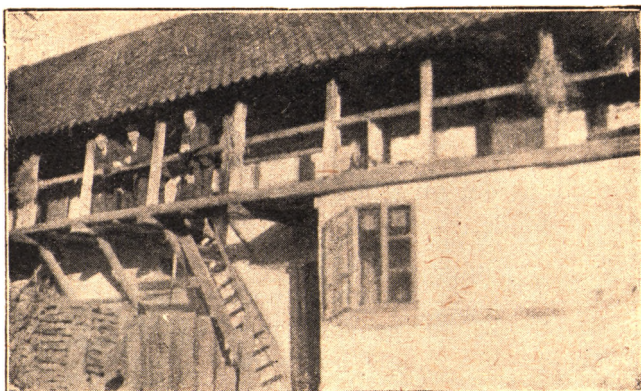
„Hvornaar finder Højtideligheden Sted?“ spurgte min Ven.

„Ja,“ svarede den Melankolske, „vi har jo rigtignok ikke endelig bestemt nogen Dag, men det kan vi jo indrette efter Deres Ønske,

og som det bedst passer Dem.“

„Og hvilken Kirke — —?“

„Det ved jeg virkelig ikke, for min Kæreste har talt om en af de smaa Landsbykirker i Omegnen af Hovedstaden. Det er det billigste og vækker saa ringe

„Den gamle Svalegang“, Møllers Hotel, Hobro.
 Fra venstre til højre: N. C. F. Nielsen, Carl Schrøder og L. Marcussen.

Opsigt.“ — Denne Oplysning syntes at tiltale min tykke Ven — og for at sige noget i den Pause, der nu indtraadte, spurgte jeg med al den Deltagelse, jeg kunde lægge for Dagen:

„Og saa vil De altsaa gerne have os til Faddere —?“

Min Ven drejede hastigt Hovedet og saa paa mig med et meget vemodigt Blik, og saa rystede han stille paa Hovedet:

„Mæn kan rigtignok høre,“ sagde han, „at De ikke

Fru Hornstrup, Carl Schrøder, Sophus Hansen og
 Hotelejer Hornstrup, Hotel „Kolding“, Kolding.

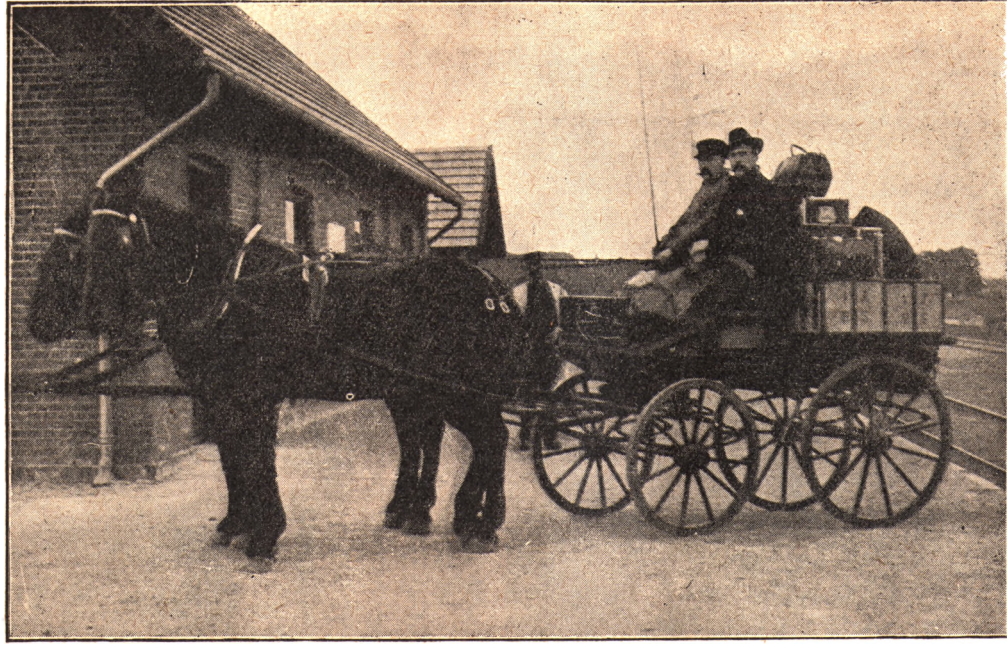

*Fra Møllers Hotel, Hobro.
N. C. F. Nielsen og Carl Nielsen fra Odense.
(Portrættet paa Væggen er af gamle Hotelejer Møller).*

*Ebeltoft Banegaard.
P. Laursen, Vejle. Hotelejer Jørgensen, Hotel „Vigen“.
Charles Hindborg, Vejle. Georg Tøttrup.*

forstaar Dem paa Bryllupper og den Slags. Jeg forsik-
rer Dem for, at er der nogen, der er frisindet, saa er
det mig — ja, jeg gaar endog saa vidt, at jeg tør paa-
staa, at alt, hvad der er menneskeligt, bør være uden-

Fra Dybvad, 1902.

S. Hassing efter en 41 Dages Vogntur med samme Kusk og samme Heste.

for al Kritik, men jeg skal ikke nægte andet, end at
jeg ikke synes om Faddere ved et Bryllup — ikke fordi
jeg i og for sig har noget imod selve Tanken, men jeg

mener, at de ligesom forstyrrer Højtideligheden — de passer ikke i Ensemblet — —“

Og saa lo han og sagde, at jeg mente vel Forlovere.

Jeg slog mig for Panden og bad undskyldte min Dumhed, og saa lo vi allesammen igen.

„Det glæder mig overordentlig,“ fortsatte min Ven, „at kunne bevise Dem denne for mig saa ringe Tjeneste, og jeg skal være til Deres Disposition, naar De blot vil give mig Underretning en halv Snes Dage forud, og hvad min Ven angaar,“ her pegede han paa mig, „saa har han jo særlig godt af at sætte sig ind i saadanne Smaasager som et Bryllup fører med sig — man kan jo aldrig vide — og det har ogsaa sin store Betydning for ham, at han ved, hvorledes han skal føre en Brudgom til Alteret —“

„Jamen Bruden — —?“ spurgte jeg interesseret.

„Hende tager jeg paa min Samvittighed,“ svarede min tykke Ven og nikkede og saa' saa elskelig ud, at han virkelig lignede en stor tyk Engel, som havde forvildet sig herved paa Jorden og faaet Bukser og Frakke paa.

I det samme lød der et frygteligt Rabalder gennem det gamle Hus — Vinduerne klirrede og Væggene rystede.

Det var den store Handelsrejsende, der faldt ned ad Trapperne.

SLUTNING

Naar Raadhusets Klokkespil sender sine ejendomme-
lige kønne Toner ud over vor gamle By, og Aften-
dæmringen falder blødt og lidt køligt over Raadhus-
pladsen, saa befinder man sig saa hjemme og saa godt,
naar man sidder udenfor „Paraplyen“ og faar sig et
Glas Svendborg Bock fra Fad, og man kan sidde her
ganske alene og interessere sig for det brogede Liv, der
rører sig udenfor paa Pladsen.

Her løber næsten alle Sporvognslinierne sammen, og
her er Knudepunktet for denne Drift, og her kan man
sidde og observere alle de Smaabegivenheder, der knyt-
ter sig til et saadant Sted.

Her kan man se Folk komme for sent — løbe efter
Vognen — brumme og give ondt af sig, her kan man
se Folk komme tidsnok og være elskværdige. Her forbi
haster Forretningsfolk paa Vej til Banen for efter
Dagens Arbejde at leve et Par Timer i den friske Luft
derude i Hellerup eller Charlottenlund for at samle
Kræfter til den næste Dags Arbejde, og her kan man
se Lediggængerer drive nonchalant frem og tilbage
spekulerende paa, hvordan han skal drive den næste
Time hen. Her forbi travler Arbejderen tung og træt
efter Dagens Slid, for at naa hjem helt ud paa Broen,
hvor Konen venter i den lille Lejlighed, medens den
store Dreng faar Lov til at blive oppe til Fa'er kommer

hjem, — og her flagrer Demimonden omkring og angler efter „Bid“, fordi hun véd, at her findes Emner, her stryger hun forbi Smaabordene med Blikke og Hovedbevægelser, som skal være Invitation for den Købelystne til at se paa Varerne.

Og her sad jeg en Sommeraften og bestilte mig endnu et Glas Øl og saa' alt det, som jeg netop har fortalt, og her fandt min tykke Ven mig netop som Raadhusuret sendte ni klare og dybe Slag ud over Absalons ærværdige Stad.

„Naa,“ sagde han og satte sig pustende ned paa en Stol, idet han bestilte et Glas Øl, „det maa jeg nok sige — endelig træffer man Dem da — og maa jeg nu spørge? — Véd De, at det er den 10. Juli i Dag?“

„Jo,“ svarede jeg, „det ved jeg aldeles tilfældigvis for Resten, for jeg har netop i Dag pr. Telegraf sendt en gammel Ven en Hilsen i Anledning af en Mindedag, som jeg nødig glemmer — —.“

„Jo Tak!“ afbrød han mig kort, „det er ikke det, der interesserer mig, men naar De ved, at det er den 10. i Dag, — ved De saa ikke, hvad det er i Overmorgen?“

„Hvis mine Beregninger ikke slaar fejl, — og hvis man forøvrigt kan stole paa Søren Mathiesen — saa skulde det ifølge Chr. Hansens lille Regnebog for Almueskoler være den 12. i Overmorgen — — —.“

„De er dog den impertinenteste og onskabsfuldeste Bavian, jeg nogensinde har truffet paa,“ raabte min Ven, saa de nærmest siddende kunde høre det, og bestilte samtidig to Glas Øl, „er det Skaberi, maa jeg spørge, eller er De virkelig saa ligegyldig, at De ikke husker paa, at vi i Overmorgen skal til Bryllup — —?“

— Aah! — den Melankolske — —!

Jeg bad meget undskyldte min Distraktion — men han afbrød mig og sagde, at nu skulde vi sætte os over i dette Hjørne, for der var noget, han vilde fortælle mig — og snart efter sad jeg og var lutter Øren, og min Ven fortalte og svedte — og drak Øl og fortalte igen — saa stille og hemmelighedsfuldt, at Folk rundt om maatte tro, at vi sad og lagde Raad op mod Czarens Liv.

„Jeg blev i Forgaars præsenteret for den vordende Frue, og De kan tro,“ begyndte han, „at hun er noget af det sødeste, jeg har set. Hun er saa venlig, saa mild og saa blød og saa rund, at vi næsten kan misunde den melankolske Slynge, at han altid skal have saadant et Væsen om sig, — hun viste mig det nye Hjem — en lille 3 Værelses Lejlighed ude paa Østerbro. Nu havde hun næsten faaet ordnet alt muligt, men hun var lidt bedrøvet over, at de ikke havde lejet en Lejlighed paa 2 Værelser i Stedet for 3, for da de begyndte at gøre Indkøb, opdagede de, at de ikke fik Raad til saa meget, som de havde tænkt sig. Hun viste mig imidlertid, hvorledes hun havde arrangeret det hele saadan, at det alligevel kom til at slaa nogenlunde til, men nu glædede hun sig til efterhaanden at kunne faa en Buffet, et Spisebord og nogle flere Stole. Hun havde netop hængt Gardiner op, da jeg var derude, og det maa jeg sige, at skønt de øjensynligt var ganske tarvelige, saa saa' de fyrstelige ud, — og der var i det hele taget saa hyggeligt, at jeg ordentlig fik Lyst til at sidde og tale med hende, og hun fortalte mig, hvor meget de holder af hinanden, og hvordan de begge glæder sig til at faa Foden under eget Bord — og nu har jeg hele Dagen løbet grassat, for at faa fat paa Dem — for hun fortjener virkelig, at vi viser hende nogen Opmærksomhed.“

Jeg kunde mærke, at min Ven havde noget stort for, men hvad han vilde, var mig endnu ikke ganske klart. Jeg spillede imidlertid fuldstændig uforstaaende, men sad fuld af Spænding og ventede paa, hvad der vilde komme.

„Ja,“ sagde jeg ligegyldig, „da vi nu en Gang har paataget os Forpligtelser, bør vi jo ogsaa være til en vis Grad opmærksomme — — —“

Min Ven saa skarpt paa mig.

„Hør ved De hvad — — jeg vil sige Dem en Ting, og det er, at selv om De for en Gangs Skyld skal gøre Vold paa Deres nederdrægtige Karakter, saa kunde De vel nok for min Skyld og med mig glæde Dem over den Overraskelse, vi vil berede den unge Frue — — —“

„Jeg er beredt til enhver Overraskelse,“ svarede jeg og saa infamt paa ham, „blot den ikke er for dyr — —.“

„Hvis De nu ikke er skikkelig, saa bestiller jeg fire Glas Øl, og tvinger Dem til at drikke dem alle efter hinanden — og hvis De siger et eneste ironisk Muk mere, saa faar De ikke Lov til at betale en Øre til det Egetræs Spisestuemøblement, som vi vil give hende — — Forstaar De?“

Og saa fortalte han mig, hvorledes han havde faaet Idéen, da hun i sin Naivitet havde vist ham, hvor hun havde tænkt sig, at Buffetten skulde staa, hvis hun havde den, og nu havde han netop et Sted fundet et saa godt som nyt lille Møblement, som kunde faas for holdsvis faa Penge, og nu glædede han sig som et Barn over den gode Idé.

Næste Morgen var vi sammen henne og afslutte Handelen, og havde derpaa et Møde med den Melankolske om Slagplanen for den følgende Dag. — — —

Og denne Dag oprandt smuk og straalende derude i den lille Landsby, hvor Brudgommen og jeg indfandt os paa Kroen ved elleve Tiden, og hvor vi blev modtaget af den tykke Ven, som var taget derud i Forvejen for at ordne Frokosten. Og Bruden var lukket inde i et Gæsteværelse, og det kunde ikke nytte, at den Melankolske absolut havde noget at skulde have sagt hende, — min Ven viste ham ubarmhjertig bort fra Døren, — paa denne Dag maatte han først se hende ved Alteret.

Og kort efter holdt en lukket Karet med to hvide Heste, som min Ven havde bestilt i Hovedstaden, udenfor Krodøren, og den Melankolske og jeg kørte afsted til den lille Landsbykirke — og jeg fornåm en egen højtidelig Følelse af Fred, da vi vandrede op ad den lille Midtergang til Alteret.

— Solen skinnede ind gennem de smaa Ruder, og jeg tænkte paa, at disse Kirker til enhver Tid burde staa aabne — et kort Besøg her — ganske alene — vilde altid virke befriende og opmuntrende paa en. Jeg, som kunde se paa den Melankolske, at han var noget beta- get, lod ham ogsaa ene med sine Tanker, og han saa i

Grunden saa smuk ud som han stod der og skottede ned til Kirkedøren, og da det lille Orgel pludselig intonerede — som det syntes et Sted langt borte fra — saa opklaredes hans Ansigt i et stort Smil, thi der skred Bruden ved min tykke Vens Arm op ad Kirkegulvet. Hvor saa hun sød og nydelig ud i den hvide Kjole — hendes Kinder blussede, og med det letbøjede Hoved syntes jeg, at hun var et Mønster paa en Brud.

Og min Ven — hvor saa han ikke majestætisk og imponerende ud, som han her førte hende op — jeg havde aldrig set ham i Kjole og Hvidt, og jeg maa indrømme, at han forstod rigtignok at bære Klæder. Og saa kom Præsten — en høj, elskværdig udseende Mand — han talte smukt og hjerteligt til os allesammen, og da Vielsen var forbi, og vi sang den gamle Salme: „Vort Maaltid er til Ende — —“, syntes jeg, at jeg aldrig havde oplevet noget saa højtideligt, og min tykke Vens prægtige Stemme lød smukt gennem Rummet, da vi sang:

For dette Par vi bede:
Du komme dem ihu,
Du deres Bord berede!
alt godt saa giver Du,
Din Naade følgef dem
paa alle deres Veje,
Du signe, hvad de eje,
Du signe deres Hjem!

Og ved dette Bryllup, hvor der ikke var andre end os fire og Kirkekonen til Stede, var der en langt højtideligere Stemning end ved mangan opstyltet Vielse i Frue Kirke, — og da vi kom hjem til Kroen, var Frokostbordet i Orden, Maaltidet var saa hyggeligt og godt, min Ven holdt Talen for Brudeparret, og da Kaffen var drukket, trak Bruden sig tilbage for at klæde sig om — nu skulde de to alene tage ud i Skoven og spise til Middag for dem selv, og min Ven fik Nøglen til deres Lejlighed under Paaskud af, at det var en gammel Skik, at der altid skulde være nogen til at tage mod Nygifte, naar de kom til deres Hjem. Og saa fulgte vi dem paa

Banen og kastede Ærter efter dem, da Toget satte sig i Gang, og de saa ikke, at vi smuttede ind i den sidste Kupé og kørte med samme Tog til Hovedstaden.

Snedkeren kom præcis med Møblerne, og vi fik ordentlig travlt med at arrangere det hele — vi tændte alle Lys og Lamper og pyntede op med Grønt, og da Drosken endelig kom med dem, blev vi begge meget forlegne, og vidste ikke rigtig, hvad vi skulde sige — — men dér var de, — — og jeg glemmer aldrig det Blik, den søde, lille Frue sendte rundt i Stuen, — det var ligesom hun syntes hun var gaaet forkert, men saa kunde jeg se paa hende, at hun begyndte at forstaa, — og hendes smukke Øjne blev meget smukkere nu, da Glædestaarerne blinkede som Perler i dem — — —
„Er det virkelig? — Er det Dem — — —?“

Og der stod min store, tykke Ven som et stort, tykt Fæ — —.

„Jah — Næh! — det vil sige — — —.“

Ja, kære Ven, denne Gang narrede jeg Dem, jeg tænkte nok, at De vilde skyde Skylden paa mig — — og nu stod De og saa Dem hjælpeløs omkring, men jeg havde forlængst opdaget Dem og Deres Streger og garderet mig bag Deres egen store, brede Ryg — og der kunde De slet ikke se mig.

Men den lille Frue var aldeles betaget — hun trak Skufferne ud og ind — og gik lidt tilbage og saa paa det hele, og takkede os mange Gange, og saa spurgte den melankolske, om hun havde husket en Flaske Vin.

„Vin? — Nej — tænk, det har jeg virkelig glemt —.“

„Der staar dog en Flaske her i Skabet til højre,“ sagde min Ven og lo, — og saa drak vi de Nygiftes Skaal, hvorpaa vi tog Afsked og ønskede dem al Glæde og Lykke.

Men da vi kom ned paa Gaden, stod min Ven længe og saa op mod de oplyste Vinduer. Jeg vilde ikke forstyrre ham, og jeg tør ikke sige, hvem der i Øjeblikket var lykkeligst — de to deroppe — eller ham hernede.

Pludselig vendte han sig omkring og kaldte paa en Droske, der netop kom luntende forbi.

„Hør,“ sagde han, idet vi steg op i Køretøjet, „Klokken er kun elleve — hvorledes vil De stille Dem overfor Spørgsmaalet: Friske Slikarsparges og kold Madeira?“

„Absolut imødekommende!“ svarede jeg, thi jeg var af den Overbevisning, at det netop var en Ret, der egnede sig for dette Klokkeslet.

„Ja, Kusk — vil De saa være saa venlig at køre os til „la Reine“.“

ET 25 AARS JUBILÆUM

Før nærværende Bog gik i Trykken, sendte vor Kollega, Hr. Hermann Jensen efterfølgende Beretning til Redaktør Chr. Bölling, som saavel Forfatteren af denne Bog som Udgiveren var enige om burde optages in extenso, idet dette lille Referat giver et levende Billede af det Forhold, som i „gamle Dage“ saa ofte etableredes mellem Kjøbmanden og den Rejsende og hans Firma.

Naar der tales om Rejseliv og Rejsende paa Bornholm, saa er der et Navn, der altid nævnes, nemlig *Gethers*.

Da det omkring Nytaar 1914 rygtedes, at denne afholdte Rejsende i Februar havde repræsenteret sit Firma paa Øen i 25 Aar, var det saa naturligt, at „noget maatte der gøres“. Kjøbmændene Konsul Brønning fra Rønne og Kjærgaard fra Nexø satte sig i Spidsen for Arrangementet af en Festlighed, bistaaget af Købmand Sillehoved og Agent Gudmund Lassen som „Slidere“, og det maatte indrømmes, at da Øjeblikket kom, hvor „Delikventen“ blev afhentet af Købmand Brønning, saa mødte der ham en Forsamling og et Arrangement, som sent vil glemmes af Gether og hele den store Kreds af Købmænd og Rejsekolleger, som var til Stede.

Festen for Gether.

At nævne Navne paa Deltagerne er unødvendigt, Billedet giver et saa fyldigt Indtryk af, at Gether havde Venner lige fra Oldingealderen og ned til den yngste Generation blandt Købmændene.

Den gamle 84-aarige „Glaser“ Madsen fandt Anledning til overfor den 82-aarige Kaptajn Mortensen at komme med den ikke uefne Bemærkning: „Ska' Du osse me' din forargelige horra“ (horra betyder jo som bekendt noget i Retning af „Hvalp“).

Konsul Brønniche talte smukt for Jubilaren og fremhævede ham som en Pryd for den Stand, han selv engang med Stolthed havde tilhørt, og Købmand Kjærgaard talte for det Hjem, som alle vidste, Gether elskede højest af alt, altid længtes efter og altid omtalte med den største Glæde. Atter maatte Gether ty til Lommetørklædet for at skjule sin Bevægelse, og da han viste sig for at takke, mente han med sin kendte Beskedenhed, at maatte overføre Hyldesten mere paa hans gamle Firma, end paa ham selv, da det dog var hans Firma, der havde sendt ham ud.

En Mængde Overraskelser beredtes saavel Jubilaren som Fstedeltagerne. Gether fik „Guldmedaille“ med „Tak for Naal og Traad“ etc etc., og midt under Festen kom Kjøller og Mathies slæbende med en af Gethers Rejsekufferter, og han blev anmodet om for Forsamlingen at forevise sin Kollektion, som denne Gang ikke bestod af Naal og Traad, men derimod af en Mængde Kopier af hans egen mangeaarige Følgesvend — hans Rejsekuffert — og inden i hver Kuffert fandtes et Lommetørklæde med hans Billede og en paatrykt Sang.

Denne og mange andre Sange blev sunget før den sjældne og smukke Fest sluttede.

— — —

Naar en saadan Begivenhed omtales blandt Rejsende, vækker det en indre Glæde hos enhver, ikke blot fordi den er holdt for den brave Kollega, men ogsaa fordi Hyldesten jo egentlig kommer hele Standen tilgode.

Hermann Jensen.

NOGLE OPLYSENDE BEMÆRKNINGER

I nden jeg slutter disse „Rejseminder“ vil følgende orienterende Bemærkninger mulig være paa sin Plads.

Det kan maaske for den nuværende Generation af Handelsrejsende synes, som om Rejselivet paa den Tid, Bogen omhandler, kun var en Kæde af Selskabelighed og muntre Dage og Aftener, men et saadant Synspunkt er ikke ganske korrekt.

Der laa bag det hele et alvorligt og maalbevidst Arbejde, ved hvilket enhver af den Tids Rejsende søgte at udfylde sin Gerning som Sælger for det Firma, han repræsenterede, paa den bedste og mest virkningsfulde Maade.

Og det selskabelige Hotelliv var et nødvendigt Led i denne Gerning.

I den Tid var det nemlig den almindelige Skik, navnlig i de mindre Byer, at Byens Borgere, deriblandt og maaske navnlig Købmandsstanden, mødtes paa Byens Hotel for at drøfte Bynyt eller Handelsanliggende. Her traf de saa sammen med de til Hotellet ankommende Handelsrejsende — mange af disse var gamle Bekendte, og nye blev præsenteret.

Det var en let Introduktion, og Aftaler blev truffet om, hvornaar det passede den nuværende eller forventede Kunde at modtage den Handelsrejsende og hans Prøvekassr.

Som Regel blev Tiden fastsat til om Morgenen eller tidlig paa Formiddagen, og ved det Lag Kl. 8 kunde man se Prøvekasserne blive transporteret omkring i Byen efterfulgt af de Handelsrejsende. Saa begyndte en vidtløftig og mange Gange trættende Expedition, der kunde strække sig udover Dagen og til Tider næste Dag med, kun afbrudt af Middagen, der indtoges paa Hotellet, hvor Kunden som Regel var den Handelsrejsendes Gæst. Det var derfor ikke noget Særsyn i de Tider at se en talrig Repræsentation af Byens Købmandsstand ved Hotellets Middagsbord. Om Aftenen samledes man saa igen paa Hotellet, nogle flere Handelsrejsende var ankommen i Dagens Løb, andre var maaske bortrejst, og Aftenen forløb paa den fornøjeligste Maade, og som jeg har skildret den i mine „Minder“.

En eller anden Læser vil maaske spørge: men var alt dette selskabelige Liv nødvendigt, og var det tilmed ikke meget dyrt, og hertil vil jeg svare, at den Handelsrejsende, som ikke kunde deltage i det selskabelige Liv, og ikke fulgte de da brugelige Regler med Hensyn til Invitation af Kunder o. s. v., havde Besvær med at gøre sig rigtig gældende.

Han kom ikke rigtig ind nogetsteds og Forretningen laa uvilkaarligt tungt for ham. Herfra maatte naturligvis undtages nogle Kolleger indenfor enkelte Brancher, som ikke medførte Prøver. Og hvad Omkostningerne angaar maa man jo huske, hvor smaa Priserne var den Gang i Sammenligning med nu. Middagen paa Hotellet f. Eks. (sometider 4—5 Retter) kostede med Vin 3 Kr. 50 Øre, og deri var mange Steder Kaffen iberegnet. Derfor kunde man tillade sig at ekstravagere lidt, og Tiden fordrede det.

Man stod allevegne i det venskabeligste Forhold til de fleste af sine Kunder, og Gensynet, der i Reglen skete ved Sæsontiderne, blev imødeset med Glæde paa begge Sider.

Og ligesaa venskabeligt Forholdet var udadtil, ligesaa venskabeligt og kollegialt var det indadtil mellem de Handelsrejsende indbyrdes.

Uden smaalige Tanker kunde man godt efter eller uden Opfordring præsentere sin Konkurrent for sine egne Kunder, og man optog beredvillig ham og nye Kolleger i det selskabelige Samvær, ligesom man godt kunde tænke sig at hjælpe en Kollega med at „komme ind“ med en særlig vanskelig Kunde.

Kollegialiteten og Venskabeligheden mellem den Tids Handelsrejsende var i det hele taget stor, og disse Egenskaber blev særlig uddybet ved det fornøjelige Samvær i de forskellige Byer, et Samvær, der godt kunde strække sig over flere Dage, eftersom Kundekredsen var større eller mindre i Byerne.

Nu er Forholdene jo lidt anderledes.

De Handelsrejsende jager nu med eller uden Automobil fra By til By — det gælder om at „gøre“ Byen saa hurtigt som muligt for at faa et Forspring for sin Konkurrent.

Man vil kunne forstaa, at et intimere Forhold mellem Kunden og den Rejsende mangler den Jordbund, som den havde i gamle Dage, og tilmed er Priserne paa Hotellerne jo efterhaanden bleven saadanne, at man betænker sig overfor Udgifter, der ikke er strengt nødvendige.

Dermed være ikke sagt, at Salget ude mellem Kunderne er bleven mindre, eller at den Rejsende forretningsmæssig set er daarligere.

Tværtimod. Der findes sikkert endnu en meget dygtig og habil Handelsrejsendestand, men Tiderne er blot bleven andre og Forholdene ligger anderledes end tidligere.

Jeg har ved Hjælp af denne Bog villet bevare Minderne om det gamle, som jeg holder mest af, og jeg har ikke villet, at nogen skulde misforstaa mig — derfor disse afsluttende Bemærkninger.

Forfatteren.

INDHOLD

	Side		Side
Til Læseren	5	Bornholm III	191
Storehedinge	9	do. IV	202
Nykøbing paa Mors	16	do. V	211
Rødby	27	do. VI	222
Nakskov	36	do. VII	231
Assens	46	do. VIII	240
Præstø	53	Svendborg	251
Skive	60	Det danske Archipelag I....	258
Holstebro	65	do. II....	268
Maribo	73	Stege.....	276
Stubbekjøbing	84	Min Fødeby	286
Langeland	92	„Isefjorden“	293
Struer	99	Nykjøbing Sj.	301
Løgstør	112	Ringkjøbing	311
Sakskjøbing	125	Lemvig	322
Nibe	135	Bovbjerg.....	330
Nyborg	143	Skjern	337
Varde	155	Hobro	343
Faaborg og Middelfart	166	Slutning	354
Bornholm I	173	Et 25 Aars Jubilæum.....	361
do. II	184	Nogle oplysende Bemærkninger	364

Clicheerne er udført i Byens Reproduktionsanstalt.

